BURHAN SÖNMEZ

KUZEY

iletişim

BURHAN SÖNMEZ • **Kuzey**

BURHAN SÖNMEZ 1965 yılında Haymana'da doğdu. İlk ve orta eğitimini Polatlı'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra bir süre avukatlık ve editörlük yaptı. Çeşitli gazete ve dergilerde kültür, siyaset ve din üzerine yazılar yazdı. Uzun yıllar yurt dışında (Britanya) kaldı. Halen İstanbul'da ve Cambridge'te yaşamaktadır. *Kuzey* ilk romanıdır. İkinci romanı *Masumlar*, 2011'de (İletişim Yayınları) yayımlanmıştır.

www.burhansonmez.com

İthaki Yayınevi, 2009 (2 baskı)

İletişim Yayınları 1623 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 229
ISBN-13: 978-975-05-0915-5
© 2011 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 2011, İstanbul

EDİTÖR Belce Öztuna
KAPAK Suat Aysu
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Ahmet Batmaz
BASKI ve CİLT Sena Ofset
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11
Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları
Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

BURHAN SÖNMEZ

Kuzey

iletişim

Annem ve babam için

İÇİNDEKİLER

Canbegi Köyü 9

Geyik İzleri 57

Beyaz Tilki 103

Safali 127

Kara Kurt'un Mağarası 171

Şahmaran Bahçesi 227

Gökyüzü Kapısı 281

Canbegi Köyü

Bir nehir kaynağını unutabilir mi,
Gün ışığı unutabilir mi güneşi?
Deniz yatağındaki çapa gemiyi ya da
Bir yılanın kuyruğu önünde giden başı unutabilir mi?
Bugün dünü unutabilir mi?
Bir adam unutabilir mi babasını..?

Binbir Gece Masalları

Çobanlar uçurumda Aslem'in çıplak cesedini bulduğunda gecenin son yıldızları çekiliyordu.

Erken kalkan çobanlar köye doğru gidiyorlardı. Kırağı altındaki otlar adım attıkça eziliyor, sürünün üzerine bir buhar örtüsü yayılıyordu. İnce bir sisle kuşatılmış dik kayaların uzağından geçiyorlardı. Rüzgârlı günlerde bu sarp kayalıklarda sanki terk edilmiş yaşlı bir kadın uğuldayarak yalvarır, çobanları yanına çağırırdı. Yine bir uğultu varmış gibi çobanların en genci durup baktı o yana. Köpeklerin de durduğunu gördü. Üşüyen teni gerildi, parmaklarındaki sızı kaydı. Bir an sessizliğin içinde başka bir sessizlik oldu. Son-

ra köpekler havlayarak yamaca, ardındaki uçurumun kıyısına doğru koştu. Onları çeken çağrı çobanları da çekti. Kıyıya ulaşıp aşağı baktıklarında cansız yatan bedeni gördüler.

Köye vardıklarında güneş yükselmişti. Cesedi meydandaki avlunun mermer sunağına yatırıp üzerini desenleri solmuş bir dokumayla örttüler.

Haberi ilk duyanlar avluya birikirken, çobanlar ölünün gövdesindeki kanları silmeye başlamışlardı. Gelenler, keskin kayaların derin yaralar açtığı vücudunu değil kanlı yüzünü gördüler ölünün, tanıdık birini bulmanın endişesiyle, harap olmuş cesede kâh yaklaşıp kâh uzaklaştılar.

Sabah serinliği hâlâ hissediliyor, avluya gelenler sırtlarındaki atkılarını omuzlarına sarılı tutuyorlardı. Arada bir ellerini püsküllerin arasından çıkarıp usulca bir şeyler söylüyor, sonra susuyorlardı. Gözlerindeki uyku izleri daha silinmemiş, üzerlerine güne bir ölümle başlamanın ani yorgunluğu çökmüştü. Konuşmaktan çok dinlemeye ihtiyaç duydukları zamanlardaki gibi, kesinlik taşıyan hiçbir söz söyleyemeden birbirlerinin soluğuna yakın duruyorlardı.

Cesedin taşıdığı yüz, kanların ağır ağır silinmesiyle belirginleşirken, korku ile merak birbirine karışmaya başladı. Önce bir ad dillendirildi sonra susuldu, kararsızlıktan mı korkudan mı bilinmez, ürkerek kanların tümüyle silinmesini beklediler. Unuttukları birini hatırlamakta zorlanırcasına, yanlış yapmamak için düşünmeye ihtiyaç duydular, ama çok geçmeden aynı ad yeniden işitildi.

Bu Aslem'di, tereddütlü fısıltılar arasında biraz sonra iyice belirginleşen yüz, yaşlılarda kuşku bırakmadı. Yirmi yıldır görmedikleri Aslem, şimdi karşı uçurumda ölerek dönüyordu köyüne.

Haber köyün kuzey tepesindeki eve ulaştığında, Aslem'in karısı Yumati ile kızı Adve-ser korkuyla yerlerinden fırladılar. Evlerin arasından geçerlerken kapılardan çıkan her-

kes onların akıntısına katıldı, uzun bir kalabalık ortalığı toza bulayarak meydana koştu.

Köyde toz kalkmadık ara yol, bahçesi boşalmadık ev kalmadı. Uyuyanlar uyandı, ateş tutuşturanlar alevleri bırakıp diğerlerinin arasına katıldı. Kapılar açıldı, odalar tenhalaştı, zayıf ateşler biraz daha zayıfladı.

Soluk soluğa avluya giren Yumati, Aslem'in yüzünü görünce duraladı. Sisli bir sabahın perdesi ağır ağır açılırcasına ilerde yatan karaltı bir gözlerinin önünde belirdi, bir ötelere kaçtı. Yitip giden sesler gibi dünya derin bir karanlığa bürünüp yok oldu, geride mermer sunağa uzanmış bir gölge kaldı. Sonsuz gecelerdir görmediği adam, zayıflayan bedenini uykuya yatırmıştı, seslense uyanacaktı. Seslenmedi, dizlerinin bağı gevşedi, yere yığıldı.

Annesinin yanında duran Adve-ser ilk kez gördüğü babasını süzüyordu. Hiç yabancı gelmiyordu yüzü. Çocukken, akşamları ocak ateşinin başında görmüştü sanki, tok sesiyle anlattığı meselleri dinlemişti. Avdan dönüşünü beklemiş, kuyudan su çekip tozlu saçlarına dökmüştü. Babasına bakıp ağlamaya başladı. Yitik babasını bulduğuna mı, yoksa bulduğu babasını sonsuza dek yitirdiğine mi... Bunu bilemeden, ellerini bir toprağa, bir saçlarına verip durmadan ağladı.

Kadınlar, yol boyunca gözyaşı dökerek Adve-ser'i evine götürdüler. Birisi saçlarındaki örgüleri teker teker çözerek eski bir ağıt söylüyordu, bazıları yüzünü, göğsünü kanatıyordu tırnaklarıyla. Her cenazede bu kadar olmazdı, bir ya da birkaç gün değil yirmi yıl sürmüştü bu ölüm, acısı belki ondandı.

Baygın Yumati'yi yün örtülere yatırdılar, Aslem'in ölüsünü bahçedeki geniş odaya koydular.

Öğleye doğru Yumati kendine geldiğinde dışarıdaki erkeklerin alçak sesli konuşmaları da çoğalmaya başlamıştı. Yıllar-

dan sonra yeniden Aslem'in yitikliğini düşünüyorlardı. Bu köye genç yaşta gelen bir yabancıydı, Yumati'yi sevmiş, burada kalmıştı. Cesareti kısa sürede ova köylerine kadar yayılmış iyi bir avcıydı. Bir de uzaklardan geldiği için çok yerler görmüştü, köylülerin bilmediği birçok mesel anlatırdı, hiç sönmeden yıllardır bir dağın tepesinde yanan ateş ya da suya gömülen kentler hakkında anlattıkları hâlâ konuşulurdu.

İlk çocuğuna kimsenin daha önce duymadığı Rinda adını koymuştu.

Köye gelişinin üçüncü yılında, Aslem, köylülerin arasına eskisi kadar karışmaz oldu. Başkalarıyla bir arada olmaktan hoşlanan bu konuşkan adam artık kendi dünyasına çekilmiş, ilk geldiği sıralardaki yabancıya dönüşmüştü. Tek başına evinin bulunduğu tepede oturup kuzey dağlarını seyrediyor, kendi kendine konuşup dalıyordu. Ava çıkmıyor, yalnız bazı günler atına atlayıp bilinmez bir yere gidiyor, güneşin doğumuyla eve dönüyordu. Ama bu günler uzun sürmedi.

Aslem sıcak bir yaz sonu gecesi ne zamandır varlığını unuttuğu Yumati'yi öptüğünde uzun bir yola gideceği belliydi. Silahlarını aldı, bahçeye çıktı. Göğü işaret ederek karısına, "Beni beklerken yıldızları izle, dönüş yolumu daha kolay bulurum," dedi. Sonra atını kuzeye, ulu dağların kalbine sürdü.

Aslem'in ardından bazıları garip yabancılarla dost olduğunu, bazıları yıllardır aradığı gizli bir hazinenin peşine düştüğünü, bazıları da geldiği yerlere geri döndüğünü söyledi. Aslında dile getirilen her öykü ona uyuyor, bu garip adamın akla gelebilecek her şeyi yapabileceği tahmin edilebiliyordu. Birisi bir olasılıktan söz ettiğinde kimse aksini ileri sürmüyor, ancak başka olasılıkları dile getiriyordu ki hiçbiri tümüyle imkânsız sayılmazdı. Yalnız kuzeye gittiğine ihtimal vermiyorlardı.

Öğleden sonra güneş alçalmaya başladığında, sabahtan giden atlılardan bir grup döndü. Üç gün önce ava çıkan Rinda'ya babasının ölüm haberini vermeye gitmişlerdi, Taşgeçit'e kadar inmişler ama onu bulamamışlardı.

Köylüler, güneşin düştüğü ufka, Uzun Vadi'ye giden diğer atlıların yoluna döndüler. Rinda'nın güz mevsiminde avlandığı yerlerden biriydi bu vadi. Köyün içinden geçen Canbegi Nehri de oradan gelip, aşağıdaki ova köylerine doğru akıyordu.

Kulağı hep dışarıda olan Yumati, arada bir oğlunun gelip gelmediğini soruyor, ardından kadınlarla birlikte daha bir acılı ağlaşmaya başlıyordu. Akşama doğru ayrılan emzikli kadınlar dışında herkes yas evindeydi, oyun çağındaki çocuklar da bütün gün evin yakınlarında dolanmış, her zaman oynadıkları köprünün yanına inmemişlerdi.

Gün biterken duyulan nal sesleriyle içerdekiler bahçeye çıktılar, yamaca doğru geçip Uzun Vadi yönünden gelen atlılara baktılar ama alaca karanlıkta gelenler iyi seçilemiyordu. Çocuklar saymayı akıl edip gelenlerin sabah gidenlerden bir kişi fazla olduğunu söyleyince Rinda'nın da beraberlerinde olduğu anlaşıldı. Bu kez erkekler de kadınlarla birlikte ağlaşarak atlılara doğru yürüdüler.

En önde uzun saçlarıyla beliren Rinda kalabalığa yaklaşmadan atından indi. Güçlü yüz ifadesi çözülmüş, koyu teni bambaşka bir gölgeye bulanmıştı. Gözleri kıpırtısız yürüyerek kalabalığın önündeki annesiyle kız kardeşine sarıldı.

Yıllardır üç kişiydiler, şimdi yine üç kişi kalmışlardı.

Akşamın alacasından ayın yükselişine dek sessizlik çok az bozuldu. Ancak yaşlılar bir iki söz söyleyebiliyor, onun dışında gelenek olduğu üzre ölümün ilk gecesinde sessizliğe daha çok yer veriliyordu.

Ölü beden ilk gün ruhuyla yatar, günbatımından itibaren ruh ayrılıp kendine yeni bir beden aramaya başlar. Gece bo-

yunca süren bu arayışta, anne karnındaki bebekten küçük çocuklara, yaban hayvanlarından otlara, kuşlara kadar her gövdede dolanan ruh, bir sonraki gün başlamadan kendine bir beden bulur. Artık yalnız kalan beden ise ölümün ikinci gecesinde büyük bir ateşle yakılır.

Rinda'nın başının üzerinde yükselen çınarın dallarındaki boncukların sesi yas evi gerginliğini dağıtıyordu. Herkes bir suskunluğa dalıyor, gençlerin etrafta dolandırdığı tütsü kapları dinginlik yayıyordu.

Rinda, belleğinde dolanıp, yüzünü bile hatırlamadığı babasına ait izleri topluyor, ne düşüneceğini bilememenin boşluğundan çıkmaya çalışıyordu. Belki yıllardan sonra geri dönmeye karar verip yolda bir kaza geçirdiğine inanabilirdi ama cesedinin çıplak bulunuşu bu olasılığı siliyordu. Uçurumun bu yakasında bulunan cesedin karşı taraftan düşmesi de imkânsızdı, uçurumun iki yakası arasında en az yüz adımlık mesafe vardı.

Buralardan gitmekle bazen kendilerini terk ettiğini, bazen başına kötü bir olay geldiğini düşündüğü babası şimdi anlaşılmaz bir gizemle Rinda'nın yanındaydı. Onsuz büyüyen Rinda, uzun zamandır bir babası olduğunu hissetmiyordu, annesinin duyduğu özlem dışında bir anlamı kalmamıştı onun için. Küçükken o da babasını derin bir sabırla bekliyor, bir gün dönüp dünyasının boş kalan, bazen ağlayarak sığındığı kuytusunu doldurmasını umuyordu. Ama yılların içinden geçtikçe, boş kalan yanını kendi başına doldurması gerektiğini anlayarak, babasını beklemek yerine onu var olmayan, sadece annesinin vazgeçmediği sözlerinde yaşayan biri olarak hissetmeye başladı. Ondan sonra hiç ağlamayan Rinda özellikle ava çıkıp günlerce kırda kaldığı zamanlar, kendini yalnızca dağların, nehirlerin, göklerin bir parçası olarak görüyordu. Bir babaya ihtiyacı yoktu, ihtiyaç duyduğu yılları da hatırlamıyordu.

Babasına özlemi kalmamıştı, ama öfkesi ya da kırgınlığı da yoktu, yalnızca yüzü belirsiz bir gölgeydi o. Eğer babamın yanında büyüyüp onun yüzünü, sesini tanımış olsaydım özler miydim, diye düşündüğü olmuştu. Bir keresinde kurduğu bir tuzağa yavru bir ceylan düşmüştü. Yavruları öldürmeyen avcılar soyundandı, yavruyu tuzaktan kurtardı ama sol arka bacağının incinmiş olduğunu fark edip birkaç gün yanında tuttu. Her sabah, ezdiği kızılcık yapraklarını, akşamları da heybesinde bulundurduğu kurutulmuş baldıran otunun külünü yaranın üzerine sürdü.

Gündüzleri akarsuya indiklerinde ceylanın suya uzun uzun baktığını fark eden Rinda, onun, sudaki yansımasında annesini gördüğünü anladı, her hışırtıda annesinin sesini, her rüzgârda onun kokusunu arıyordu. Onu izleyen Rinda, ceylanın gözlerine girmeyen uykuyu, ağzından boğazına akmayan suyu gördü. O sanki bu ağaçların, dağların, nehirlerin değil de sadece bir annenin ceylanıydı.

Rinda ceylanı bıraktıktan sonra babasını düşündü, yüzü kendi yüzüne benziyor muydu, sesini hatırlıyor olsa annesini arayan ceylan gibi bu ormanların uğultusunda arar mıydı? Belki de babasına ait hiçbir şey hatırlamadığı için onu özlemiyor, karanlık gecelerde hayalinde canlandıramıyordu. Hatırlasa, belki de yollara düşer, yüzünün, sesinin ardı sıra gidip özlemin derin susuzluğunu giderirdi.

Ama büyüdüğünde peşinden gitmediği babası yıllar sonra kendi gelmişti şimdiye kadar unutulan bütün soruları toplayarak. Toprak kaplarda tüten otların hoş kokularına bulanan yaşlılar da bu meseleyi düşünüyor, nehrin aşağılardan gelen sesiyle düşlere dalıp çıkıyorlardı.

Avlunun alt tarafında bağlı duran atların kişneyip kıpırdaşmasıyla, hareketsiz duran başlar yavaşça o yana döndü. Atları tedirgin edecek bir şey görünmüyordu ama kıpırdanmaları geçmeyip bir süre devam edince, yaşlılardan bi-

ri gençlere, atların artan tütsü kokularından rahatsız olabileceğini, onları nehir kıyısına götürmelerini söyledi. Aralarında Rinda'nın atı Belek de vardı, birkaç genç kalkıp o yana doğru yürüdüğünde, huzursuzluğu artan atlar yerden tozlar çıkarıyor, boyunlarını geri atıp ağaçlara bağlı yularlarını kurtarmaya çalışıyordu. Gençler, avlunun alt tarafındaki geniş odanın yanından geçerken usulca açık pencerenin ardında yatan Aslem'e baktılar ama karanlık odanın içini görmek mümkün değildi.

Yumati ayağa kalkıp ileri bir iki adım attığında herkesin düşündüğü şeyi düşünüyordu, Aslem'in ruhu şimdi buralarda dolanıyor, atların yanından geçiyor, belki kendine onların arasında bir yer arıyordu. Yumati ona, ruhunun sıkışmayacağı bir beden diliyordu. Aslem için kaygılanmak, ona kavuşma arzusundan baskın gelmeye başlamıştı yılların yalnızlığı sonunda. Aslem'in acılar içinde olduğunu bildirecek herhangi bir haber kalbine onun yokluğundan daha ağır inecekti. Ama Aslem'in ruhu şimdi bedeni gibi buralardan uzaklaşmayacaksa, bu Yumati'ye iyi gelecekti.

Yumati yıllar önce Aslem'in ölmüş olabileceğini düşünmüş, Rinda eski baharların birinde, kendisi gibi çocukluktan çıkıp ergenliğe geçmekte olan bir tay getirdiğinde buna inanmıştı. Alaca renkli tayın ak donunda dalgalı bulutlar gibi kıpırdayan kara lekeler vardı. Bu civardaki atların sahip olmadığı rengi Yumati'yi korkutmaya yetmişti, uzak topraklara ait bu tayı izleyip hareketlerinden anlamlar çıkarmaya çalıştı, Rinda'ya sorular sordu.

Köyden ayrılıp günlerce kırlarda kalmaya erken yaşlarda başlayan Rinda, bu yolculuklarından birinde yakın arkadaşı Sayaloka'yla birlikte kayalıkların ötesine gitmiş, oradan uçuruma yol veren geçide inmişlerdi. Uçurum, derin bir vadi gibi kıvrılıyor, ancak iki gün sonra varılabilen bir yaylaya kadar uzuyordu.

Rinda ile Sayaloka yaylaya ulaştıklarında yiyecek bulmak için ayrıldılar. İkisi de kefkani taşıyordu, bir kol uzunluğundaki bu dar deri parçasının iki ucu aynı elle tutuluyor, ortasına bir taş yerleştiriliyordu. Hızla çevrilip el ileri doğru savrulduğunda, uçlardan biri bırakılarak taşın fırlaması sağlanıyordu.

Kefkani kullanmakta ustalaşmaya başlayan Rinda, uzak koruluğa kadar yayılan geniş çimenlerde uzun süre dolandıysa da bir av bulamamıştı. Koruluğa girer girmez duyduğu hışırtıya yöneldiğinde ise ağaçlar arasında gördüğü iri gölgenin bir geyik olduğunu sanmıştı önce. Bu onu pek memnun etmemişti, bu büyüklükte bir geyiği taşla avlayabileceğinden emin değildi. Sessizce eğildi, adım atmadan önce emin olmak için ağzında ıslattığı parmağını havaya kaldırarak rüzgârı yokladı. Hafif esintinin yan taraftan gelmesinden memnun, kefkanisini hazırladı. Şansını denemek için hafifçe doğrulduğunda ilerideki gölgenin kendisine doğru yöneldiğini gördü. Görmesi ile şaşması bir oldu, geyik değil alaca renkli bir tay üzerine geliyordu.

Gelip yanında duran tayın boynuna dokundu. Onun sakin olduğunu görünce rahat bir nefes aldı, elini sırtında gezdirdi, kardeşinin saçları gibi pürüzsüz, yumuşaktı. Sonra yanında başka atlar ya da birileri olabileceğini düşünerek etrafı kolaçan etti, tayın geldiği yöne doğru koruluğun içlerine yürüdü. Gürgen ağaçlarını geçip meşelere, kelebekotlarını geçip bayıra yayılı kekiklere ulaştı. Gün, ılık bir su gibi onları akıntısında taşıyordu. Rinda yürüyor tay onu izliyordu, sanki mevsimlerdir aynı vadiyi dolanan yoldaşlardı, bundan hoşlanan Rinda etrafta başka bir canlıya rastlamayınca, güneşin de alçalmaya başladığını fark edip geri döndü.

Buluştuklarında Sayaloka gündüzün kefkanisiyle avlanmış şimdi ateş hazırlıyordu.

Aslem'in atı da böyle siyah beyazdı, bu köye geldiğinde

herkes ondan önce atıyla ilgilenmiş, adı Belek olan hayvanı hem şaşkınlık hem de hayranlıkla izlemişti.

Rinda, Aslem'inki gibi bir tayla çıkagelince, herkesi merak, Yumati'yi ani bir korku sarmıştı. Bunu bir işaret olarak aldı, anlamını acıyla çözdü: Aslem bu yakın zamanlarda ölmüş, ruhu da bu tayı seçmişti. Şimdi biricik oğluna yaklaşmaya, onun hayatının bir parçası olmaya çalışıyordu. Kim bilir hangi diyarlarda bu genç yaşta öldüğüne göre –eceliyle olmamıştı bu– kazayla ölmek ona uymaz, Aslem mutlaka belalar içinde olmalıydı. Bunun sızısı Yumati'yi gece kâbuslarına sürükledi. Mevsimlerdir onu yeniden görmenin hayali ile yaşarken, artık yol gözleyen değil matem tutan bir kadındı. İlk gün hiç uyumadı. Ani değişimi fark edilse de, neler düşündüğünü kimseye söylemeden kendi ağıdını tek başına mırıldandı. Sonraki gece bahçede büyük bir ateş yaktı, soranlara, oğluna kendiliğinden gelen tayın güzel bir anlamı olması gerektiğinden söz ederek, ateşin bunu daha güzel kılmasını diledi. Bu inanç onu da etkiledi, artık Aslem'in yokluğuna üzülmek değil, onun yanı başlarında dolanan ruhuyla yaşamak vardı. Belek'le herkesten çok ilgilendi, Rinda ile tayın birbirlerine olan bağlılıkları artık onun mutluluk kaynağı oldu. Sevdiği iki erkeğin ruhu yan yana... Dünya uzun bir ayrılıktan dingin bir beraberlik çağına dönüyordu.

Rinda kişneyen atların berisindeki odayı süzdü. Geldiğinden beri herkesin ondan beklediği şeyi yapmamış, babasının cansız bedeninin yattığı odaya gidip yüzüne bakmamıştı.

Terk edilmiş bir çocuğun kırgınlığı mıydı onu babasına gitmekten alıkoyan, yoksa babasız yaşamış, bundan sonra da böyle yaşamaya kararlı bir çocuğun inadı mı? Gizli bir öfkeyi besleyen alınganlıkla, hiç görmediği babasını bundan sonra da görmeyeceğini biliyordu. Bugüne dek sahip olma-

dığı bir babayı şimdi cansız bir bedenle yaratamayacaksa, dünkü kendibaşınalığı yarın da sürecek demekti.

Yüzüne baktığında babasını değil de bir yabancıyı görmenin korkusu kaplıyordu içini. Bir babanın yabancılığı iki işaretten anlaşılırdı, uzaklığından, bir de yüzündeki tanıdık olmayan izlerden. Aslem hep uzaktı, şimdi yüzünün de uzak, bilinmez gölgelerle biçimlendiğini görmek, Rinda için onulmaz bir yarayı yeniden kanatmak olacaktı. Sisler içinde olan, bırak sisleriyle kalsındı, yıllardır unuttuğu babasını yine eskisi gibi düşünmeliydi, olmayan bir adam, olmayan bir yüz olarak, zaten bir gece sonra küle dönecek bir gölgeydi. Karşı odanın karanlığında bilinmez bir hayat yatıyordu şimdi.

Birdenbire çocuklar bağırıp çığlık atmaya başlayınca, o tarafa bakan gençlerin bir anlık gevşemesiyle atlar yularlarından kurtulup, avlunun kapısından dışarı koşmaya başladı. Herkesin yüzü çocukların baktığı gökyüzüne dönmüştü.

Susmuşlardı. Kadınlar, erkekler ayakta, kıpırtısız... Birileri zamanı öylece durdurmuştu. Gökteki dolunay, gecenin o koca penceresi yavaş yavaş kapanıyor, görünmez kara bir bulutun gölgesine giriyordu. Evlere, ağaçlara, insan yüzlerine vuran solgun ay lambası sönmeye, ışığını yitirmeye başlamıştı. Giden yalnızca aydı, yıldızları örten bir bulut yoktu, onlar da tutulmuş gibi öyle çaresiz, bir kapanan aya, bir de aşağıdakilere bakıyordu.

Bir an hiç kimse bir ses çıkarmadı, çıkaramadı, daha öncekilere benzer bir gece değildi bu.

Ayın sarsıldığını gördüler, acı çekiyor, çırpınıp kaçmaya çalışıyordu. Işıklarından terler damlıyor, son soluğunu veren bir rüzgâr gibi kabarıyordu. Kudreti tümüyle yitmemişti ama kuşatılmış, zerrece ışık yayamıyordu, öylece tutulmuştu. Belli ki yazgısı bağlamıştı onu oraya, çaresiz kendini karanlık sulara bıraktı.

O zaman aşağıdakiler sarsıldılar. Tümüyle karanlığa gömülen ayın yokluğunda, çocukların çığlığı, büyüklerin kendilerini gözetleyen birinden sakınırcasına duvar diplerine çekilişi, verebildikleri ilk tepki oldu. Bilinmez, olağanüstü bir tehlikenin korkunç haberiydi bu ani karanlık, ne yapsa ne etseler ortak hafızaları o an "korku"nun kendisinden başka bir şey hatırlayamıyordu.

Neden sonra erkeklerin yerden aldıkları el büyüklüğündeki taşları birbirine vurması, kadınların içerden getirdikleri küçük zilleri çalmasıyla birlikte yavaş yavaş bahçeye adım attıklarında, farkında olmadan ezgili sesler çıkarıyor, bütün köye yayılmış köpek seslerine karışıp, göğe doğru bir yükselip, bir alçalıyorlardı. Kendiliğinden hep birlikte uğuldayarak iyi bildikleri bir dansa dalıyorlardı.

Korktuklarında birbirlerine yaklaşmayı alışkanlık edinmişlercesine avluya çok fazla yayılmadan dans ederlerken, karanlıkta ansızın yiten ayla ilgili eski söylenceleri hatırlamaya başladılar. Duydukları ama bilmedikleri mucizelere ya da felaketlere tanık olmak her zaman ürkütücüdür insanlar için. Dansları ağır, ama güçlüydü. Korktukları şeyden çok kendi korkularını yenmeye çalışıyorlardı şarkılarıyla. Sesleri, kendine güven kazanan bir kuşun kanatları gibi yavaş yavaş yükseliyordu.

Rinda bahçenin yan kapısından çıkmış, yamaçtaki ceviz ağacının yanında duran Belek'e koşmuştu. Neden içerdekilerden ayrıldığını, oraya nasıl koştuğunu bilmeden sarsılıyor, altından değil ayakları bütün bir yeryüzü kayıyordu. Yitik bir çocuk gibi kendisini bekleyen Belek'in boynuna sarıldı, yüzünü siyah yelelerine gömdü. Babası umulmadık bir gecede bir anlık dolunay gibi açığa çıkmış, sonra bir bulutun gölgesinde yine sonsuz karanlığa dönmüştü.

Avluda şarkı söyleyenlerin dünyasından bambaşka bir yerde, bir an yıldızlar da yok olmuş gibi zifiri gecede, Rin-

da'nın gözlerinden yaşlar aktığını yalnızca Belek fark etti. Yıllardır birlikte büyümüş öksüz iki taydılar, aynı çayırda koşmuş, aynı uçurumu geçmişlerdi, sabah güneşi en iyi nerede karşılanır, bir dişinin hayaline en iyi nerede dalınır biliyorlardı. Birbirlerinin acısını kanayan bir yara gibi sağaltmasını öğrenmişlerdi, ama Belek, Rinda'nın gözlerinden yaş aktığına ilk kez tanık oluyordu.

Su birikintisindeki ışığı sezip yukarı baktığında dolunayın ağır ağır geri geldiğini ilk Belek fark etti. Karanlık bulutlardan kurtuluyordu ay. Rinda, vücudundaki sarsıntının geçmekte olduğunu hissedip başını kaldırdı. Atının yüzünü okşadı, boynundan sevgiyle öptü.

Dolunayla birlikte Rinda da dönmüş, avlunun kapısında Belek'le duruyordu. Meşaleleri göğe bir kaldırıp bir indirerek dans edenler, zillerin ritmine dalmış, artan dumanlarla kendilerinden geçmişlerdi. Çardağın yakınındaki Yumati, deminden beri bakındığı Rinda'yı kapıda görünce rahatladı. Artık biliyorlardı, dolunayı kapatan, onu bir an için karanlığa sürükleyen güç, bilinmez bir kötülük değil, Aslem'in ruhuydu. Yeni bir beden arayan ruh, kendisine ayı seçmiş, karanlık bir bulut olup göğe yükselerek onu tutmuştu. Aslem böylece yeni bir hayata başladığına göre, artık yas değil neşe vardı, geceyi bir şenliğe dönüştürerek yeni hayatı kutlayacaklardı.

Rinda, Belek'i bırakarak sol tarafa yöneldi, babasının yattığı odanın kapısına gelip durdu. Başını çevirip, annesine baktı. Yumati, kocası Aslem gibi oğlunun da yeni bir hayatın eşiğinde olduğunu gördü.

Rinda odanın kapısını açıp içeri girdi. Karşı duvarın yakınındaki tahta sıranın karaltısını seçebiliyordu ama üzerinde yatan cansız bedeni görmek mümkün değildi. Yaklaşıp sıranın yanında durdu, önce karşı duvara, başını kaldırıp ardından tavana baktı, her yer karanlıktı, önünde yatan babasının

cesedinin üstündeki örtüye baktı, yine karanlıktı. Derin bir soluk alıp gözlerini kapadı, olduğu yere diz çöktü.

Başını babasının cesedinin üzerine eğmiş, saçları ateş gibi yanan yüzünü örtmüştü, boynundan akan terler her yanını sarmıştı. Korkunun ne olduğunu biliyordu, bu korku değildi, merak nedir biliyordu, bu merak da değildi. Yükselip alçalan göğsü bir akıntıya kapılmış, batıp çıkıyordu. Yirmi yıl uzaktaki babasına gelmişti, şimdi bir fısıltı kadar yakındı, ciğerlerine dolan fazla hava babasının nefesiydi, onun soluğunu da alıyor, dolunaya çıkmış canını kendi canına katıyordu. Bir baba başka nasıl baba olabilirdi, çocuğunun soluğuna bulanmadan, onun içinde başka bir can olup sonraki ömründe yol almadan; çocuklar da onsuz etlerine yayılan bir sızıyla kalırdı.

Rinda, babası uykudaymış gibi, onu rahatsız etmemek için sessiz nefes almaya çalıştı. Konuşmadan anlaşan yaşlılara benziyorlardı. Yan yana olduklarını hissederek, birbirlerinin varlığından güç alarak, öylece bütün gün durabilirlerdi. Onların suskunluğunda uzun bir hayatın karmaşası akıp gider, küle dönmüş anılardan geriye en çok özlemler kalırdı.

Rinda, ne yaşadığının ayırdında değildi, bir labirentin içindeydi. Yolun onu nereye çektiğini bilmeden, karanlık dehlizlerden geçerken geride neler bıraktığını görmeden, bir çağrıyı izliyordu. Yıllardır babası hakkında düşündüklerini unutmuş, şu ana kadar bilmediği ama şimdi bilmek istediği bir gizin ardına takılmıştı. Aklı değil kalbi, duyuları değil sezgisi onu kararlılıkla taşıyor, yapması gerekeni yapmaya, gözlerini açmaya zorluyordu.

O anda dostların taşıyacağı bir seziyle başını kaldırıp yan tarafa baktığında, Sayaloka'nın açık pencerenin dışında iki meşaleyle durduğunu gördü. Sayaloka, Rinda'yı yalnız bırakmaması gereken anlar kadar, yalnızlığıyla baş başa bırakması gereken anları da bilendi. Rinda'nın dalgalı ışıkta beli-

ren yüzü, hem bildiği hem bilmediği, hem çok sırlar açığa vuran hem de hiçbir ipucu vermeyen bir eşikteydi. Söz söyleme zamanı değildi, ikisi de bunu anlıyordu.

Sayaloka içeri uzanıp pencerenin iki yanındaki askılıklara meşaleleri yerleştirdi. Rinda önüne dönüp, gözlerini yumdu.

Sonra derin bir nefes alarak gözlerini açtı, önüne baktı. Desenleri belli belirsiz örtüde babasının yüzünün kıvrımları, uzak tepelerin gölgeleri gibi duruyordu. Her insan bir dağa benzer, babasının dağı hangisiydi, bilmiyordu. Ulu mu, sarp mı, yoksa yamaçları kolay çıkılır bir dağ mıydı, her insan öldüğünde bir dağın karı erir, bu da onlardan mıydı? Örtüye iyice baktı, onun altındaki yüzü sezmeye çalıştı, gözleri, burnu, ağzı herkes gibi biri olmalı, ya da başkalarında görmediği, ayın üzerindeki gölgeler gibi lekeli bir yüzdü.

Örtüyü açsa, babasının yüzüne baksa, babası da ona bakıyor olur muydu? O an babasının da onun yüzünü bilmediğini anladı, içinden bir titreme geçti. Kendisinden çok babası onun yüzünü görmek istiyor, bu yüzden onu çağırıyordu. Yirmi yıllık yoldan bunun için geri dönmüş, örtünün altında onu bekliyordu. Rinda, örtüye uzattığı elini korkuyla geri çekti.

Ellerini birleştirerek, titremesini önlemeye çalıştı ama mümkün değildi, avuçları sırsıklam, biraz önce ateşler içinde yanan yüzü donmuş, boynundan buz gibi terler akıyordu. Bekledi, gözleri örtünün solgun desenlerini izlerken biliyordu, babası da onunla birlikte bekliyordu. Derin bir nefes alıp bir süre tuttu nefesini, sonra kalbindeki çarpıntı dinmediği halde ani bir hareketle örtüye dokundu. Vücuduna bir sıcaklık yayıldı.

Örtüyü yavaşça açıp babasının yüzüne baktı. Akarsuya eğilmiş gibi kendi aksini gördü.

Günün ilk ışığının karşı duvara vurmasıyla Rinda'nın irkilmesi bir oldu. Babasının iyice gevşemiş başı aniden yana dönmüş, sanki bir "Ah!" sesi çıkarmıştı. Ne kadar zaman öyle soluksuz, taş gibi durdu bilmiyordu, sabah ışığının babasının dudağında da parladığını gördüğünde, önce gözlerinin yorgunluğuna verdi. Sonra uzanıp babasının hafif aralanmış dudaklarının kenarında duran parıltılı şeyi aldı, iki parmağının arasında havaya kaldırdı. Cam bir halkaydı, bir yanı açık bir küpeye benziyordu. Işığa doğru tuttuğunda, içinde yeşilimsi renklerin aktığını, yıldız gibi parlayan küçük parçacıkların salındığını gördü.

Babasının yanında ilk kez sevindi Rinda, ondan kendisine bir şey kalmıştı. Sadece çıplak bedenini getirmemişti buraya kadar. Babasının ağzında taşıdığı bu tek anıyı iyi saklamalıydı. Önce kulağına takmayı düşündü, sonra boynundaki muskanın içine koymanın daha uygun olacağına karar verdi. Tam muskasını boynundan çıkaracakken pencerenin önünden bir karaltının geçtiğini fark etti, ani bir hareketle avucunu kapatıp küpeyi gizledi. Kapı açıldı, Sayaloka içeri girmeden eşikte durdu:

"Sabah oluyor artık, biraz dinlensen?"

Rinda, başıyla onayladı. Örtüyü babasının yüzüne çekip ayağa kalktı, Sayaloka'nın peşinden dışarı çıktı.

Ertesi akşam, cenaze töreni için gerekli hazırlıklar yapılmıştı. Önce Aslem'in cansız bedeni meydandaki sunağa götürüldü, gün batarken köyün bütün evli kadınları sırayla birer tas su döktüler üzerine. Ölü, evli bir kadın olduğunda suyu evli erkekler dökerdi, bekâr olduğundaysa yine kendisi gibi bekârlar. Çocukları ise en yaşlılar yıkardı.

Cesedi, köyün güneyinde yer alan yüksek bir tepedeki üç kayanın üstüne yaydıkları uzun dallara yatırmışlardı. Şimdi

bütün köy hep birlikte Aslem'in evinden oraya doğru yürüyordu. Ziller, tefler, küçük davullarla, yürüyüşlerine uygun bir tempoda salınarak yol alıyor, tütsülerden yayılan kokular eşliğinde evlerin arasından geçiyorlardı.

Rinda omuzlarından sarkan bakır süslerle hafifçe salınıyor, yanında yürüyen Sayaloka'nın taşıdığı otların yanık kokusunu içine çekiyordu. Gün boyu hiç konuşmadığı için, Sayaloka'ya babasının ağzında bulduğu cam küpeden söz etmemişti.

En renkli, göz alıcı kıyafetleriyle törene hazırlanan kalabalık, köyün bu yakasındaki son evleri geçip meydana yaklaşıyordu. Köprüyü geçerlerken, çocuklar köprübaşındaki dut ağacına serçe sürüsü gibi yayılıp, dallara çın çın öten boncuklar astılar. Yine ağaçla her zamanki oyunlarını oynadılar. Çocuklardan biri:

Ses sesledim yeline
Söz söyledim diline
Al dalım kara dalım
Alıver beni eline

tekerlemesini söylerken diğerleri en uzun dallara tırmandılar. Sonra çıt çıkarmadan, ağacın karşılık vermesini beklediler. Çok geçmeden hafif bir rüzgâr gelip ağacın yapraklarını hışırdattı, boncukların sesine ses kattı. Yaşlı dutun olumlu cevabıydı bu, çocukların sözüne yaprak sesiyle karşılık verdiği için, her çocuk o sırada çıkmış olduğu dal kadar uzun yaşayacak demekti. Ardından hep birlikte seslendiler:

Uzun yaşayasın ağacım
Toprağında suyun olsun
Gökün yıldızla dolsun
Beni unutmayasın ağacım

Çocuklar dut ağacından güle oynaya indiler, köprünün kollarından aşağı sallandılar, nehre taş attılar, en fazla kimin yaşayacağını tartışıp, ardından yamaçtaki tören meşalelerine ulaşmak için yola koyuldular.

Ama arkalarından gelen köpek sesleriyle birlikte yavaşladıklarında daha yolun az bir bölümünü yürümüşlerdi. Meydanın ucunda durup yaklaşmakta olan seslere yönelttiler dikkatlerini.

Köprünün ötesindeki ilk sokağa biriken sesler az sonra ortaya çıkacak köpeklerin habercisiydi ama köpeklerden önce uzun boylu bir adam belirdi. Ayaklarına kadar inen kara bir harmani giymiş, başlığının içinde belirsiz yüzü, elinde uzun sopasıyla dimdik yürüyordu. Adımlarını hızlı ama telaşsız atıyor, arkasındaki köpekleri umursamıyordu. Köpekler önlerine çıkan her şeyi parçalamaya hazır, yabani bir hayvana saldırır gibi azgınca havlamalarına karşın, karalar içindeki bu adamı biraz geriden izliyorlardı.

Adam köprüye varınca tam ortada durup geriye döndü, upuzun dikildi. Köprünün yanına gelen köpekler, tahta köprünün ucuna bile ayak basmadan orada öylece kaldılar. Ne köprüye doğru yürüyorlar ne de geri dönüyorlardı. Adam onlara baktı, onlar adama baktı, köpeklerin havlaması kesilmişti, sadece nehrin sesi duyuluyordu. Sonra adam tekrar dönüp yoluna devam etti. Köpekler orada dilleri sarkmış bir sessizlikte kalakaldılar.

Çocuklar, onun köpekleri kontrol edebilen kudretine hayran bakışlarla kenara çekilip, aralarından geçen karalı adama yol verdiler. Yüzüne bakmaya çalıştılarsa da, yaşlı mı genç mi olduğu belirsiz yüzünü gölgeleyen başlığın içinde bir şey göremediler. Onlara tek sözcük söylemeyen adamın ardına köpekler gibi mesafeli ama sessiz takılarak, hep birlikte, ilerideki yamacı sarmış aydınlığa doğru yürüdüler.

Üç Kaya'ya varan köylüler, Aslem'in başında bekleyen

gençlerin davullara vurmasıyla dansa başlamışlardı. Erkekler kollarını kartal kanatları gibi açmış süzülerek, kadınlar ellerini salkımsöğütler gibi salmış dönerek dans ediyorlardı.

Yumati, bir meşale alarak Aslem'in ateşi için hazırlanmış odunların üstüne koymuş, ardından Rinda ile Adve-ser de aynısını yapmıştı. Ortalık güne kesmiş, yükselen alevlerin üstündeki tahtalara kadar ulaşan yalımların ucunda Aslem'in bedeni beyaz bir ışıltıya belenmişti. Herkes onun beyazında dolunaydan bir parça görüyordu.

Ölenlerin ruhları kendilerine değişik bedenler bulmaktaydı, bunlardan ancak bazılarını öğrenebiliyor, çoğuna ilişkin bir işaret alamıyorlardı. Ama Aslem'inki kadar tuhaf bir göç duymamış, aya uzanacak bir ruhu hayal bile etmemişlerdi. Bu adamın garipliği her yanında, gelişinde, gidişinde, hatta ölüşündeydi. Bu köyde kaldığı üç yıl boyunca, herkesten farklı olduğunu, kimsenin bilmediği konuları bildiğini anlamışlardı, ama yitip yirmi yıl sonra çıplak bir ceset olarak döneceği, ardından ruhuyla aya çıkacağı bu garip serüvende neler gizli olduğunu tahmin bile edemiyorlardı. Kuşkusuz bütün bunların nedeni, kuzeye gitmiş olmasıydı, artık bunu tereddütsüz kabul ediyorlardı.

Aslem'in, köyü terk ettikten sonra gerçekten kuzeye gittiğine o zamanlar kimse inanmamıştı. Akıl erdiremiyorlardı, bir insan Aslem gibi garip biri de olsa, durup dururken kuzeye neden gitsindi. Orada gün açmaz, dirlik bulunmaz, atalarından bu yana lanetlenmiş kuzeyde buradakine benzer bir hayata yer olmazdı.

Güneş doğudan gelir, güneye yükselir, sonra batıya iner, ama kuzeyin soğuk dünyasına uğramazdı. Oradan esen de kara rüzgârdı, bir giden bir daha geri gelmez, Aslem gibi cansız bedenini kurtarabilen bile olmazdı. Danslar bunu gösterir, ağıtlar bunu söyler, masallar bunu anlatır, çocuklara küçüklüklerinden itibaren bir belgit olsun diye...

Çok eskiden yaşlı bir avcı varmış, derler. Ölüm döşeğinde yatarken çocuklarını yanına çağırmış.

"Evlatlarım," demiş üç oğluyla tek kızına, "Bu toprakları benim kadar iyi biliyorsunuz. Avlanmak için doğuya gidin orada size bolluk vardır. Avlanmak için güneye gidin, batıya gidin, oralarda da size bolluk vardır. Ama sakın güneşin uğramadığı topraklara uğramayın. Kuzey ilençlidir, güneşten almıştır bu hükmü, oraya gidenlerden geriye yalnızca kara rüzgâr döner. Bizden çok önceleri doğmuş laneti değiştiremeyiz, o yolda yitenlere yazık olmuştur."

Avcının ölümünden sonra üç yaz geçer. Her yaz, bir yönde kuraklık olur, önce doğuda sonra güneyde sular çekilir, yeşillik biter, av hayvanları tükenir. O yaz aynı şey batıda yinelenir, çocuklar her avdan elleri boş dönerler. Çaresiz, yüzlerini hiç gidilmemiş kuzeye çevirir, bir ihtimal kuraklık düşmemişse orada av bulmayı umut ederler.

Önce büyük oğul gider, ama iki gün geçer, üç gün geçer dönmez. Ortanca onun ardına düşer. Ondan da üç gün haber çıkmayınca küçük oğlan Jakaw, ağabeylerinin peşinden kuzey yoluna koyulur. Jakaw, durmadan, geniş yeşillikler görünene kadar at sürer. Önüne çıkan uzun çayırı, ileride yükselen koruluğu görünce gözlerine inanamaz.

"Ne güzel bir diyar böyle, babamız iyi olanı bizden saklamış," diye düşünür.

Biraz sonra koruluğun kıyısında bir ceylan fark edince o tarafa yönelir. Koruluğa giren ceylanın ardından giderken, ağabeylerinin buradaki güzellikleri görmek için atlarını kuzeyin içlerine sürdüğünü, orada oyalandıklarını düşünür. Koruluk biter, geniş düzlüğün ilerisinde bir köy belirir. Ceylan köye doğru koşmaya devam eder, evlerin arasına dalar, o önde Jakaw arkada, köyün yarısını geçerler. Ama ceylanın son döndüğü köşeye varınca Jakaw sokağın boş olduğunu görür.

Ceylan yok olmuştur. Atını süren Jakaw ilerideki büyük konağın önünde yaşlı bir adama rastlar.

"Ceylan bu konağın bahçesine girdi," der adam. Atından inen Jakaw'ı karşılamak için ayağa kalkıp ona kapıyı gösterir. "Gel senin şu ceylanına bakalım."

Ayağını hafifçe geriye çekip yana açılan Jakaw ona yol verir.

"Sen önden buyur, yaşlıların ardından gitmek benim âdetimdir."

Yaşlı adam önce tereddüt edip duralar sonra kapıdan içeri girer, ardından gelen Jakaw birden kılıcını çekip adamın başını gövdesinden ayırır.

Bahçeyi dolanan Jakaw ceylana rastlamaz ama bir kıyıda ağabeylerinin ölü bedenlerini bulur.

Her şeyi son anda kavramıştır, hızla at sürerken köyün içinde hiç kimse görmediğini, bütün kuzey boyunca rastladığı canlıların yalnızca bu ceylan ile yaşlı adam olduğunu düşününce, kardeşlerinin başına ne geldiyse bunların yüzünden geldiğini anlamıştır. Bahçeye girerse öldürüleceğini hissederek, geride durup adama yol vermiştir.

Jakaw, ağabeylerininkiyle birlikte yaşlı adamın cesedini de yakıp, küllerini yan yana üç ağacın etrafına serper. Sonra evine dönüp, ardından gelmeye hazırlanan kız kardeşi Famme'ye bütün olanları anlatır. İki kardeş, artık yaşlı adamla birlikte tehlikenin de yok olduğuna kanaat getirip, kuzeyin verimli topraklarında yaşamaya karar verirler. Gelip köyün en büyük, en güzel evi olan o konağa yerleşirler.

Günler, aylar geçer, her gün birlikte ava çıkıp bütün bölgeyi avuçlarının içi gibi öğrenirler. Bir gün bir kervan geçer oralardan, aralarında yolculuğu sürdüremeyecek kadar hasta olan İlon adında bir kız vardır. Kervan, Jakaw ile Famme'nin isteği üzerine kızı onların evine bırakıp kendi yoluna devam eder. İlon, Jakaw'ın binbir türlü ottan yaptığı ilaçlarla üç gün sonra canlanmaya başlayıp ilk sözlerini söyler:

"Bir gün ölecektim, bu yüzden her gün yaşamayı öğrendim."

Artık onlarla yaşayan İlon kendine gelir, yüzünde güller açar. İlon'un güzelliğine hayran olan Famme onunla Jakaw hakkında konuşur. Çünkü hastalığı sırasında Jakaw'ın ona ilgisini fark etmiş, beraberliklerinin ikisine de mutluluk getireceğini düşünmüştür.

Jakaw ile İlon o mutluluğu tadarlar.

Bir süre sonra hamile kalan İlon evden hiç çıkmayıp bahçedeki ağaçlarla uğraşır, ava ilgi duymaz. Bahçeye birçok meyve, sebze eker, ağaçları budar, onlarla yarenlik eder. En çok da, dibine yaşlı adamın külleri serpilmiş olan kiraz ağacını sever. Ağaçlar meyveye durduğunda, dallar elmadan, şeftaliden, kirazdan kırılır. İlon'un canı diğer meyveleri çekmez, yalnızca kiraz ağacının meyvelerinden yer.

Doğum günü gelir, İlon oğlunu doğururken ölür. Bunun felaketin bir işareti olduğunu bilmezler. İlon'un küllerini kendi diktiği son filizin dibine serper, oğluna da Kiyacin adını verirler.

Famme, Kiyacin'in üzerine titrer, onu her şeyden sakınarak büyütür. Kiyacin, küçüklüğünden itibaren Famme'ye bağlanır, büyüdüğünde ona âşık olduğunu anlar. Famme de ona bağlıdır, yaşadıkları onu ürkütür ama kalbinin arzusuna karşı koyamaz, bir gün Kiyacin'le birlikte olur.

Kiyacin annesi gibidir, ava çıkmaz, bahçeyle uğraşır, bütün gününü orada geçirmeyi sever. Babasının onu avcı olması için zorlamalarına hoşnutsuzlukla karşılık verir.

Bir süre sonra hamile olduğunu fark eden Famme, çıktıkları bir av sırasında durumu ağabeyine anlatmaya karar verir. Ama konuşmaya fırsat bulamadan bir ceylan ile bir karacaya rastlarlar, Famme karacanın, Jakaw ceylanın peşine düşer. Ceylan durmaksızın kaçar, ormandan çıkıp köy yoluna döner. Jakaw ardını bırakmaz ama köyün içine daldıkların-

da ceylan gözden kaybolur. Evinin yolunu tutan Jakaw konağın önünde oğlunu görür.

"Baba, o ceylanı sen mi kovalıyordun?" diye sorar Kiyacin.

"Onu gördün mü?"

"Koşarak bizim bahçeye girdi."

"Haydi o zaman yakalayalım."

Ayağını hafifçe geri çekip yana açılan Kiyacin babasına yol verir. Jakaw önce tereddüt edip duralar, sonra konağın kapısından içeri girer. İçeri girmesiyle olan biteni kavraması bir olur ama oğlunun kendisine bir kötülük yapabileceğine bir türlü inanamaz, kılıcına giden eli orada kalır. Geri dönüp oğlunun yüzüne bakmaya cesaret edemeyen Jakaw'ın boynuna bir bıçak iner, kanı toprağa akar.

Akşam eve gelen Famme bahçeye girince ilerideki kiraz ağacının altına çömelmiş inleyen Kiyacin'in sesini duyar. Karşısında babası varmış gibi ağlayarak ağaçla konuşmaktadır. Ona olan özlemini, Jakaw'dan nefret edişini, yalnızlığını anlatmaktadır. Famme bir duvar dibinde Jakaw'ın cansız yatan bedenini görünce olanları anlar, kılıcını çekip Kiyacin'in öne eğilmiş başını gövdesinden ayırır.

Famme, karnındaki çocuğun da kiraz ağacının dibindeki küllerin lanetine bulaştığını düşünür. Yapabileceği tek şeyi yapar, bahçedeki ağaçları tutuşturup evi yakar, kendini de koca ateşin içine atar. Konağı saran ateş köyün bütün evlerine yayılır, önüne ne çıkarsa yakıp kül eder. Bir gün sonra da bir rüzgâr gelir, kuru külleri önüne katıp bütün kuzeye savurur, kendisi de bu küllere bulanıp kara bir rüzgâr olur.

Tepedeki gece

Rüzgâr küçük zil seslerini geceye dağıtırken, davulların gümbürtüsü yay gibi gerilip göğe fırlıyordu. Azgın ateş, cansız bedeni yutuyor, etraftakilerin ara ara duyulan çığlıkları-

na çığlık katıyordu. Aslem'in bedeni artık alevler içinde bir alev olmuş, dans edenlerin etine yeni bir ter yayıyordu.

Dolunay irileşmiş, yanındaki yıldızların ışığını ödünç almıştı. Her ışık parçasını seven gökyüzü, aşağıdakilerin seslerini topluyor, kendi atlasında hepsine yer veriyordu.

Yamacı ağır ağır tırmanan adamı gören dolunay ile yanındaki yıldızlar ona baktılar. Yüzünden daha çok görmeye alışkın oldukları başlığını, omuzlarındaki şalı, sırtına dökülen karanlığı tanıdılar. Adam başını kaldırıp onlara bakmıyor, gözleri ileride, yamacın tepesini aydınlatan tören ateşine yaklaşıyordu. O anda bir yıldız, adama seslenir gibi yerinden kopup kaydı, göğün dolunaylı kıyısını bir uçtan bir uca geçip aşağıdaki ateşe karıştı.

Ateşin etrafındakiler kayan yıldızın işaretiyle durup, gençlerin dağıttığı şarap taslarını aldılar. Yumati yaklaşıp tasındaki ilk şarabı Aslem'in ateşine savurdu, davulların sesi yeniden, ama daha yavaş bir ritimle bu kez göğe değil yamaca doğru aktı. Tek bir kadın sesi davulların ritmine katılırken, şarap tasları boşalıp tekrar doldu.

Yumati, Aslem'le ilk sarhoşluğunu bu tepede tatmıştı. Aslem ona dolu tası uzattığında, Yumati genç kalbinin çarpıntısını, şarabın gece yeliyle karışıp tenine yayılmasına bağlamıştı. Daha önce bilmediği bir ürperti bedenine dolarken, cesaretinden değil korkusunu yenmek için hâlâ yabancı toprakların kokusunu taşıyan Aslem'e sarılmıştı. Bir süredir adını duyduğu ancak o gün öğleden sonra gördüğü Aslem ona dere yolunda yaklaşıp boynundaki kolyeyi verdiğinde, Yumati önce durup yüzünü süzmüş ama keskin bakışlı bu adamın kolyesini almakta tereddüt etmemişti. O akşam, baharı karşılama şenliğinde buluştuklarındaysa Aslem ona çok az şey söylemiş, ikisi de konuşmamanın daha güçlü olduğu bir burgacın içine girmişti. Aynı şarabı tattıkları gecenin sonundaysa Yumati kalbindeki çarpıntının, şarap

ile gece yeli karışımından geldiği yalanına kendisini inandırmaktan vazgeçmişti.

Şimdi artık teninden geçen ılık ürpertinin şaraptan olmadığını biliyordu.

O sırada tepeye yeni çıkan adamı görünce Yumati ona doğru yürüdü, önünde durdu, başlığının gölgelediği yüzüne bakarak elindeki tası uzattı. Onun da kendi acısını tatmasını, böylece kalbindeki yarayı daha iyi anlamasını istedi. Uzun boylu adam tası aldı, şarabı içti, sonra eğilip Yumati'nin saçlarından öptü.

"Dostumun sadece şarabına yetişebildim."

Şarkı söylemekte olan kadın davullarla birlikte susmuştu.

Etraftaki kalabalık, saygılı bir sessizlikle bu karanlık gölgeye bakarken, en yaşlılar yaklaşıp, "Hoş geldin Sevgili Şe-ga," dediler.

Onları başını öne eğerek selamlayan Şe-ga, ağır adımlarla ateşe yöneldi, uzun harmanisini tutuşturabilecek kadar yakınına gelip alazların kıyısında durdu, sopasını yere bıraktı. Ateş, birden genişlemeye, yalımlarını yukarı savurmaya başladı. Şe-ga ellerini kaldırıp ateşe doğru uzattı. Ateş azgın bir güçle kabardı, gerileyip şişti, sağa sola salındı. Vahşi bir hayvan gibi hırslandı. Neden sonra birden yorulmuş gibi duraladı ateş, yalımlarını aşağı çekip Şe-ga'dan uzaklaştı, ocağına döndü. Yine eskisi gibi kendi tavında yanmaya devam etti.

Şe-ga ateşten ayrılıp geri geldi, kendisine sunulan şarabı aldı. Davullar uysal bir sesle çalmaya, aynı kadın başka bir ezgiyi mırıldanmaya başladı.

Şe-ga yaşlılarla sohbete daldı. Dinç yapısına rağmen kendisi de yaşlı olmalıydı. Uzak dağlardaki bir mağarada yaşar, bazen mağarasından çıkıp yabancı diyarlara giderdi. Köylüler onun bilinmez güçleri olduğuna inanır, hakkında bin türlü hikâye anlatırlardı.

Hastalar için otlardan en etkili ilaçları yapar, korku düşle-

rine tutulanlara en iyi şurupları hazırlardı, söylentilere karşı da bunlarda bir mucize bulunmadığını belirtirdi. Ama köylülerin onun hakkındaki inançları tümüyle yersiz de sayılmazdı.

Şe-ga bir keresinde yaşlı bir çifte konuk olmuş, akşam eve toplanan birkaç köylüyle yemeğe oturmuştu. Kendileri için hazırlanan sofrada uzun bir sohbetin eşliğinde yemeklerini yemişlerdi. Evin sahibi yaşlı kadın, Şe-ga'nın sofradaki her yiyeceği tattığını ancak kızarmış tavuk etine dokunmadığını fark etmişti. Bunun nedenini sorduğunda, Şe-ga, o tavuğun gerçek sahibine borçlu kalmak istemediğini söylemişti.

O gece nedeni anlaşılmayan bu sözler ertesi gün aynı sokakta tek başına oturan yaşlı bir kadının ölüm haberinden sonra açığa kavuştu. Şe-ga'yı konuk eden çift akşam sofrası için bu yaşlı kadından bir tavuk ödünç almış, onu hazırlamışlardı, ama bunu bilen yoktu. Sofranın kurulduğu vakitlerde ise tavuğun sahibi yaşlı kadın evinde ölmüştü. Şe-ga'yı konuk edenler bu kadına olan tavuk borçlarını hiçbir zaman ödeyemeyeceklerdi.

Ama bilmedikleri nedenlerden dolayı Şe-ga uzun yıllardır buralarda görünmez olmuş, hakkında aldıkları haberler de giderek azalmıştı. Seyahat ettiği yerlerden birine yerleştiğine ya da kimsenin yerini tam olarak bilmediği mağarasından hiç dışarı çıkmadığına dair söylentilere inanmaya başlamışlardı. O kadar yakın oldukları ulu adamın ayağını bu köyden aniden kesmesi onları ne kadar düşündürdüyse, bir gece ansızın çıkıp Aslem'in ölüm törenine gelmesi de o kadar şaşırtmıştı.

Şe-ga Aslem'le tanışmıştı, ama yıllardır uğramadığı bu köye gelmesini sağlayacak kadar yakın oldukları bilinmiyordu. Aslem köyde kaldığı birkaç yıl içinde Şe-ga'yla aynı sohbetlerde bulunmuş, uzak diyarlar hakkında yalnızca ikisinin bildiği öyküleri birlikte anlatmışlardı. Bundan öteye gi-

den bir yakınlıkları olduğu göze çarpmamıştı, belki Şe-ga'yı buraya çeken güç Aslem'in bilinmez gidişi ile aynı biçimde gizemli dönüşüydü. Çobanlarla konuşup onlara Aslem'in ölü bulunuşuyla ilgili sorular sormasının nedeni de bu olmalıydı.

Şe-ga, şarap dağıtmakta olan iki genç çobanı da sohbetlerine almış, konuşmalarını dinlerken, ateşin gölgeler dağıttığı yüzlerine dikkatle bakmıştı. Çobanların anlattıklarında yanlışlık olup olmadığını sözlerinden değil yüzlerinden anlamaya çalışarak gözlerini dikmişti. Şe-ga'nın bu ilgisi, yıllardır uzak kaldığı köylülerin Aslem'le ilgili merakını paylaştığını gösteriyordu.

Ölüm acısını zamandan başka iyileştirecek bir derman otu bilmiyorlardı. Zaman dedikleri, varılmaz diyarlarda göveren bir ottu, kokusu toprağı tutar, göğü sarardı. Kimse bilmese de gizli bir rüzgâr onu bütün hayatların ruhuna yayardı. Eski çağlarda, bu otun bittiği bahçelerin sırrını arayan çok kişi olmuştu, ama ömürleri, daha rengini bile bilmedikleri topraklara varamadan tükenmişti. Kuzeyin kara rüzgârlarının da ötesindeydi, oralara ermeye ancak yıldızların ömrü yeterdi.

Dans edenlerin kıyısında duran Yumati, yanında Rinda'yla, arada bir sohbet edenlere bakıp Şe-ga'nın diğerlerinden ayrılıp gelmesini bekliyordu. Rinda adını çok duyduğu bu adamı ilk kez görüyordu. Yaşına rağmen bu kadar dinç olmasına şaşırmış, iri gövdesini yukarıdan aşağıya süzmüştü.

Biraz sonra yanlarına gelen Şe-ga elini Yumati'nin omzuna koydu.

"Seni görmeyeli uzun zaman oldu sevgili Yumati, kötü değil iyi bir gününde gelmek isterdim. Aslem'in ölümünü duyar duymaz geldim."

Yumati, Şe-ga'nın ölüm haberini nasıl duymuş olabileceğini düşündü. İki gündür köyden ayrılan ya da köye dışarı-

dan uğrayan olmamıştı. Eğer babasının ölüm haberini vermek için Rinda'yı aramaya çıkan atlılar yolları üstünde bir yerlere uğramış olsalardı haber civar köylere yayılır, oralardan da ölüm törenine katılan olurdu. Oysa Canbegi'nin kendi yerlileri ile Şe-ga'dan başka gelen yoktu.

Rinda'ya dönen Şe-ga, "Sen Rinda olmalısın, bebekliğini hatırlıyorum. Babana çok benzediğini duymuştum ama bu kadarını tahmin etmemiştim. Onun gibi bakıyorsun," dedi.

"Rinda babasını hiç tanıyamadı," diye söze girdi Yumati. "Aslem'e neler olduğunu biliyor musun sevgili Şe-ga?"

Şe-ga başlığını indirmiş, açığa çıkan uzun saçları omuzlarındaki şalın üstüne düşmüştü. Saçları ateşin altında bir siyahlaşıp, bir kızıllaşıyordu.

"Çok yıllar oldu, kaderi onu uzak topraklara sürükledi. Benim de bildiğim bir şey yok ne yazık ki. Çobanlarla konuştum, Aslem'i bulduklarında çıplakmış. Üzerinde eşyaları olsaydı onlardan yola çıkarak bir tahminde bulunabilirdim."

"Evet, hiçbir eşyası, kıyafeti bile yokmuş. Ama onu buldukları uçuruma da gidip bakmadık henüz, belki bir izler kalmıştır orada," dedi Yumati.

"Ben o işi yaptım," dedi Şe-ga. Yumati'yle birlikte Rinda'nın da şaşırdığını görünce sözlerini tamamladı. "Buraya gelirken uçurum yolundan geçtim, etrafta hiçbir şey yoktu."

Köylülerin Şe-ga'yla ilgili anlattıklarını o kadar çok dinlemişti ki Rinda, küçüklüğünde bunları eski zamanlardan kalma bir efsane sanırdı.

"Sen gece boyu babanın yanında kalmışsın, gözüne çarpan bir şey oldu mu?" diyen Şe-ga, Rinda'nın kıpırtısız gözlerine baktı, hiçbir işaret alamadı. "İlk anda önemsiz gibi görünen, mesela bir küpe ya da yüzük bile işimize yarayabilir."

Bir an suskunluğa gömülen Rinda, "Babamın kulağında küpe, parmağında yüzük yoktu," dedi.

Şe-ga, verilen cevabı duymamış gibi sorusuna bir daha

karşılık almak için Rinda'ya bakmayı sürdürdü. Ama şimdi Aslem'e daha çok benzeyen bakışlarında aynı cevabı görünce ısrar etmedi.

Rinda, düşünüp taşınarak değil, içinden gelen bir sezgiyle konuşmuştu. Gerçeği Şe-ga'dan gizlemek kötülük değildi, babasıyla arasındaki tek bağı kendisine saklamanın masumiyetiydi.

"Babam gerçekten kuzeye mi gitmişti?"

Şe-ga biraz durdu, sonra Rinda'nın sorusuna başka bir soruyla karşılık verdi.

"Yıldızlara inanır mısın Rinda?"

"Herkes kadar."

"Onları iyi tanır mısın?"

"Herkes kadar."

Yüzünü kuzeye dönen Şe-ga, göğü işaret etti.

"Bak, Büyükayı yıldızları ne kadar belirgin görünüyor."

Büyükayı, ufkun hemen üstünde, arka ayakları yere değecek kadar yakın, sarı yıldızlarıyla duruyordu. Kuyruğundaki üç yıldızın ışıltısı sağ arka bacağına iniyor, oradan karnının yan tarafındaki parlak iki yıldıza uzanıyordu.

"Baban gittiği zaman da Büyükayı o ufka doğru alçalıyordu" dedi Şe-ga. "Dünyamızın koruyucusunu görmek isteyenler bu yıldız kümesine bakmalı. Onsuz yaşamayı başarmak imkânsız olurdu. O yeryüzüne annelik eder, farkında olmadığımız tehlikeleri savuşturur."

"Ayılar yavrularını çok sever, onları yalayarak özen göstermekten zevk alır," dedi Rinda, yıldızlardan çok hayvanlar dünyasıyla ilgiliymiş gibi. "Çok az ayı gördüm, ormanın uzak derinliklerinde yalnız yaşamayı severler."

Şe-ga şaşırarak, bakışlarını yıldızlardan alıp Rinda'ya döndü. "Evet, Büyükayı da hemen orada, yanı başımızda, aynı şefkatle yeryüzünü koruyup kolluyor."

"Avda olduğum geceler buna daha çok inanıyorum ben.

Tek başıma ışıksız ormanın büyüklüğü içinde kendimi bazen yalnız hissederken, bütün yeryüzü bir karanlıkta yitecekmiş gibi olur. Gök, dipsiz bir uçurum, içine yuvarlanacağım neredeyse. O zaman Büyükayı'nın orada bizi gözettiğini, gecemize göz kulak olduğunu görürüm."

"Biliyor musun, baban bunlara inanmazdı."

Bu kez Rinda donan bakışlarını gökyüzünden Şe-ga'ya çevirdi. Garip adam, Aslem'le ilgili bilinmedik bir söz söylerken, kendinden emin, rahat, sözlerinin herkes için aynı hafifliğe sahip olduğuna inanır gibi bir hali vardı. "Aslem o yıldız kümesinin, ayı değil, üç atlı bir savaş arabası olduğunu, dolu dizgin çatışmalara koştuğunu söylerdi," dedi.

"Bu nasıl mümkün olabilir?" dedi Rinda.

"Baban yıldızları çok iyi tanırdı. Biliyorsun buraya uzak topraklardan gelmişti. İnançlarının farklı olduğunu duymuştum, ama doğrusu babanla tanışana kadar bilgisinin de çok engin olduğunu tahmin etmemiştim."

"Babamın geldiği yeri biliyor musun?"

"Babanın geldiği yer, buralardan kimsenin adını bile duyamayacağı kadar uzaklarda. Bütün bildiğim bu."

Rinda, ufkun üzerinde yükselen yıldız gruplarına baktı. Babasını bu yıldızlardan daha az tanıdığını bir kez daha anladı. Onun ne geldiği ne de gittiği yeri biliyordu.

Yumati, iki erkeğin konuşacakları olduğunu düşünüp yavaşça yanlarından uzaklaşmıştı. Rinda'yla Şe-ga onun gidişini neredeyse fark etmeyerek, ağır adımlarla kalabalıktan öteye çekildiler. Yamacın kıyısına varıp, kayaların üzerine oturdular.

Ayaklarının aşağısında, yamacın diplerinde derin bir karanlık akıyor, insanlardan gayri her varlığı içine çekip sessizce yol alıyordu. Ne duyan ne gören vardı, karanlığın akıntısı kendi yalnızlığına alışık, usulca, bilinmez bir sır taşıyordu.

Rinda'yla Şe-ga, eğilip aşağıdaki karanlığa baktılar, ama ayrı dünyalar gördüler onun içinde.

"Aslem'i bu köye gelişinden sonra tanıdım," dedi Şe-ga. "Başkalarına söz etmediği bazı bilgilerini benimle paylaşmış olsa da hakkında çok şey bildiğimi söyleyemem. Bir keresinde, uzak topraklardan geldiğinden, savaşlara katıldığından söz etti, ama o toprakları neden terk ettiğini hiçbir zaman anlatmadı. Geçmişiyle ilgili konuşmayı sevmezdi."

"Oraları isteyerek mi terk etmiş?"

"Özellikle birilerinden kaçmak ister gibi bir huzursuzluğu olduğunu hissetmedim. Belki güvende olmak için bu kadar uzaklara geldiği düşünülebilir, ama buraları terk edip yeniden yola devam edecek gibi bir hali de yoktu ilk zamanlar."

"Buraları terk etmek değil, kısa süre sonra dönmek için gitmiş olabilir belki," diye düşüncesini belirtti Rinda, sonra Şe-ga'nın onaylamasını bekledi.

"Tam olarak nereye gittiğini biliyor muydu, emin değilim," dedi Şe-ga. Biraz duraladı. "Kuzeye gitmeden bir süre önce gökyüzüyle ilgilenmeye başladı. Bir akşam, nasıl bulduysa, kaldığım mağaraya geldi. Yıldız hesaplarının yer aldığı tabletleri incelemek, üzerinde çalışmak istediğini söyledi. Bunlara sahip olduğumu bir sohbetimizde söylemiştim. Doğrusu onun bildiklerinin, onca tablette çizili şekillerden daha az olmadığını gördüm."

O tabletlerdeki yıldızların asılı durduğu gökyüzüne baktı Şe-ga. Rinda'nın ilgiyle dinlediğinin farkında, anlatmaya devam etti.

"O günden sonra düzenli olarak bana gelmeye başladı. Akşamüzeri geliyor, güneş doğmadan ayrılıyordu. Yıldızların konumunu hesaplıyor, göğü izliyordu. Emin olmadığı bir nokta vardı sanki, ne olduğunu söylemiyor, bazen kaygıyla, bazen de coşkuyla çalışmaya dalıyordu. Aradığına bir yaklaşıp, bir uzaklaştığı hissediliyor, sürekli bir he-

yecanla kendinden geçiyordu. Bazen yorgunluktan tabletlerin üzerinde uyukladığında, başka bir yerdeymiş gibi aniden uyanır, tedirginlikle karışık bir korkuyla etrafına bakınırdı. Sonra soluğunun sesi yavaşlar, kendine gelirdi. O zaman onun çok güçlü bir sırrın akıntısına kapıldığını anlardım." Şe-ga bir iç çekimlik ara verip sözünü tamamladı. "Ama bu günler uzun sürmedi."

"Giderken bir açıklamada bulunmadı mı?" diye sordu Rinda.

"Veda etmek için geldi. Son zamanlarında olduğu gibi az konuştu."

"Sence neyin peşindeydi babam? Bir hazinenin mi?"

"Belki. Ardından gittiği avın büyük önemi olduğu belliydi." Uçurumun üstünde, karşılara bakarak konuşan Şe-ga, yüzünü Rinda'ya döndü. "Eğer ondan kalan bir eşya olsaydı, neler olduğunu anlayabilirdik."

Rinda, Şe-ga'ya dönmeden, aşağıdaki uçuruma bakmaya devam etti.

Karanlığın içinden gelmesini bekledikleri bir gece kuşu vardı ise, gelmiyordu. Keskin sessizlik, yeri göğü bıçak gibi kesiyordu, içinden en ufak bir kanat sesi geçse, uçurumun üstündeki kayaya ulaşırdı. O karanlığın ilerisine, kuzeye baktı Rinda.

"Babamın neden oralara gittiğini hâlâ anlamıyorum. Uzak topraklardan gelmiş birisi, biliyorum, ama kuzeye çeken neyse onu, aklını başından almış olmalı."

"Sen de mi kuzeyin lanetli olduğuna inanıyorsun?"

"Sen inanmıyor musun?"

"Benim de inandığım şeyler var sevgili Rinda. Lanet dediğimiz şey sadece bir yerde midir, diye düşünürüm bazen. Çoğu zaman o gelip bizi bulmaz mı?"

"Köylüler babamın kuzeye gittiğine hiç inanmadılar. Ama ben buna rağmen hep babamın böyle yadırganacak bir

işi yapmış olduğunu düşündüm. Nedenini bilmeden, onun kuzeye gittiğine inandım. Biliyor musun, bizim köylülerin aksine babamın kuzeye gittiğine inanan birine ilk kez rastlıyorum."

"Benim inandığımı nereden çıkarıyorsun, öyle bir şey söylemedim daha."

Rinda gülerek karşılık verdi. Şe-ga onun güldüğünü ilk kez gördü. "Evet ama aksini de söylemedin. Çoğunluğun inanmadığına sen de inanmıyor olsaydın, hemen söylerdin."

Şe-ga'nın gülümsemesi karanlığın içinde fark edildi.

Yamacın dibinde akan karanlık, yavaşlamadan ama usulca yol alıyordu. Yukarıdaki kayada sabaha, son yıldızların vedasına kadar oturan iki adamın konuştukları aşağılara akıyor, gecenin derin nehrine karışıyordu.

Başlarının üstündeki yıldızlara hükmeden dağlar gibi kıpırdamadan oturdular. Eski söylencelerden büyülere, yıldız işaretlerinden kuzeye kadar birçok şey hakkında konuşup, onlar da ayaklarının altında akan karanlığa karıştılar.

Ama o karanlık akıntının içinde neler gördüklerini birbirlerine söylemediler.

Sonraki akşam: Evde

Rinda, bir sesle uyandı, başını hafifçe kaldırıp odanın içine bakındı. Kimse yoktu. Dışarıya kulak verdi, yaprak hışırtıları ile duvarları yalayan esintiden başka bir ses duymadı. Hâlâ uykunun etkisindeydi, bulunduğu odayı rüyada gördüklerinin bir parçası sandı. Gözlerini yumdu, uykusuna geri döndü. Rüyası orada onu bekliyordu.

Bir adam vardı rüyada, yapraksız, kuru bir ağacın ilk dalında oturuyordu. Ağaç inanılmayacak kadar büyüktü, uzun bir vadinin üstünü kaplıyordu. Altında, coşkulu bir nehir, geniş yatağında, uzaktaki dağlara doğru akıyordu.

Ağaç canlı değildi, etrafta, nehrin kıyısında, vadinin uzayan ufkunda hiçbir canlı yoktu, ne bir kuş, ne bir ot. Dünyayı görmek için bir göz gerekliydi, adam yalnızca görmek için vardı.

Sonra nehrin suyu adamın oturduğu dalın altında kabarmaya başladı. Köpürdeyip, buharlandı. Suyun kabardığı yerde, hızlı bir akıntı kocaman, beyaz bir köpüğü alıp kıyıya taşıdı. Çok geçmeden, köpük, yumurta gibi çatladı, çatladığı yerden kan sızdı. Nehrin akıntısı yükselip dev köpüğü yaladı, akan kanı sildi. Çekilen suların ardından, köpüğün kırılan ağzı tamamen açıldı, içinden saçları uzun bir kadın çıktı. Kadın göğüsleri görünecek kadar köpüğün kenarına uzanıp kıyıya bakındı. O anda, baktığı yerde otlar bitmeye, çiçekler açmaya, ortalık renklenmeye başladı. Dünyaya can vermek için bakıyordu, adamın üstünde oturduğu devasa ağaç da yeşillendi, yapraklandı. Adam hâlâ bakıyordu, canlanmayan bir tek oydu, canı baktıklarındaydı.

Güneş ilk kez doğup, rengârenk yükseldi, kadının baktığı yerlerde ışıdı.

Kadının bulunduğu köpüğe de yeni bir hayat geldi, içinden bir kız çocuğu çıktı. Onu doğuran köpük mü, yoksa kadın mıydı, belirsiz; dünyaya hayat yayıldıkça çocuk da anında büyüyüp serpildi.

Kadın nehir kıyısına uzandı. Vücudunun alt yarısı balıktı, pulları ışıl ışıl yanıyordu. Suyun dışındaki dünyaya yabancı, ırmağın bir parçası gibi yatıyordu. Hızla boy atan kız köpüğün içinde duruyordu.

Akıntı yaladıkça köpük eriyip dağıldı, suya karıştı, su oldu.

Biraz sonra nehrin yukarı kısmında başlayan bir yangın aniden büyüyerek kadınla çocuğa doğru yayıldı. Rüzgâr estikçe her yana kül savruldu, ateşin değdiği otlar yok oldu.

Ateş yaklaşırken, balık-kadın, çocuğa dokunarak onu balığa dönüştürdü. Sonra kıyıdan aldığı sarmaşığın bir ucunu

çocuğun kuyruğuna diğer ucunu kendi kuyruğuna bağladı. Kendisi de tamamen bir balığa dönüşerek nehre atladı. Nehrin hızlı akıntısında iki balık kuyruklarındaki düğümle, birbirlerinden ayrılmamacasına yüzerek uzaklaştılar.

Onların gitmesiyle ortalık birden karardı, ateş de yok oldu.

Geceye dönen dünya içinde, kadınla çocuğun doğduğu yere yıldız ışıkları düştü. Önce bir yıldız kümesinin, ardından başka bir yıldız kümesinin ışıkları nehrin aynı kıyısına vurdu. Nehir yeşil yeşil aktı orada. Köpüğün doğduğu yeri kapmak istercesine yıldızlar birbirine girdi, hangi yıldızın hangi kümeye ait olduğu belirsizleşti. O zaman ağacın üstündeki adam başını kaldırıp göğe, yıldızların bulunduğu yere baktı. Yıldız kümeleri orada birbirlerine karışmadan ayrı duruyordu, yere yansıyan karışıklıklarından eser yoktu. Adam onları görüyordu, zaten görmek için vardı.

Rinda uzaktaki nehrin derinden gelen sesiyle uyandı. Etrafına bakındı. Kalkıp kapıya yönelmeden önce omzuna bir şal aldı.

Yüzüne bir serinlik vurdu dışarıda, içine bir ürperti yayıldı. Avlu bomboş uzanıyordu. İlk defa geldiği bir yermiş gibi etrafı süzdü, bilmediği vadilere girdiği zamanki derin sessizliği duydu. Yattığı odanın yan duvarını geçti, evin arkasına dolandı. Yamacın ucuna kadar gelip durdu.

Kuzey dağlarının üstünde yükselen yıldızlara baktı. Umutsuzca, biraz önce rüyasında gördüğü yıldız öbeklerini aradı. Gökte, rüyasında gördüklerine benzer yıldızların olmayacağını biliyordu. Yine de bakmak istedi her yöne. İki ayrı grubun yıldızları karışıp yere yansımıştı rüyasında. Karışmasalardı belki tanıyabilir, gökte onlara benzer gruplar bulabilirdi. Gökyüzü hakkındaki bilgisinin az olduğunu önceki gece Şe-ga ile sohbetinde fark etmişti. Anlamadığı ne çok işaret vardı. Onlar hayatın bilinmez birçok sırrını verebilir, gizli hazinelerin yolunu çizip, insanın kaderini gösterebilirdi.

Çok az kişi bu yeteneğe sahip olabilmişti, ama onların kudreti bile çoğu zaman yetersiz kalmıştı babasınınki gibi.

Rinda avucunda tuttuğu cam küpenin sıcaklığını hissetti. Havaya kaldırıp, içinde salınan ışıltılara baktı. Küpedeki pırıltılar birbiriyle orantılı hareket ediyor, bazen yok oluyor, sonra yeniden çıkıyordu. O zaman hangi ışığın nereye bağlı olduğu belirsizleşiyordu.

Küpe birden Rinda'nın elinden kayıp yere düştü. Parmakları gevşemiş olmalıydı. Küpenin içindekiler onu bir an için başka bir zamana taşımıştı. Rüyasındaki yıldızlara benziyordu. Uykunun karanlığından gece karanlığına geçen gözleri, belirsiz görüntüleri izlerken belki yanıldı. En iyisi küpeyi alıp daha iyi bakmalıydı. Otlar, son zamanlarda artan yağmurlarla iyice uzamış, akşam serinliği üzerlerine hafif bir nem yaymıştı.

Düşerken bir yere çarpıp ses çıkarmadığına göre küpe uzağa savrulmamıştır, diye düşündü Rinda. Eliyle yeri, otların arasını yokladı. Tahmininden daha fazla diken vardı. Birden bir kıymık battı parmağına, tırnakla et arasına. Derine giden kıymığı tutup çekti. Ne zamandır kanı böyle akmamıştı. Bir iki gün işlemezdi artık bu parmak. "İyi ki solağım," dedi kendi kendine. Sonra yukarı bakıp konuşmaya başladı. "Dolunayda daha mı iyisin Baba? Yorgunluğun geçiyor mu? Otların nemi parmaklarımdaki ateşi alıyor. Akan kan kadar solmuştur şimdi yüzüm. Bir kurdun sıcak derisi gibi... Ardında yarasını sürüklemesi gibi... Kanım bulaşıyor otlara. Güzel küpeni bulmama yardım et Baba. Senden bana kalan tek şey. Başka bir gökten mi toplamıştın küpenin içindeki ışıkları? Sen nasıl bulmuştun küpeyi, içine düştüğün bir akıntı mı savurmuştu onu dudaklarının arasına? O masalı ben de biliyorum, kızın hayatını kurtaracak yüzüğü adadan çalarak öte yakaya geçmeye çalışan iki kafadardan kedi olanı, ısrar ederek yüzüğü kendi taşımak ister, onun irade-

sizliğinden korksa da köpekçik karşı koyamaz, kediyi sırtına alıp yüzmeye başlar, tam denizin ortasında bir balık önlerinden sıçrayarak geçer, kendine hâkim olamayan kedi aniden balığa uzanmaya çalışırken yüzük ağzından düşer, köpekçik kediyi azarlasa da, yapacak bir şey yok, çaresiz... Ama üç gün sonra karaya vuran balıklardan birinin ağzından çıkan yüzüğü görünce, alıp kızı kurtaracak gence götürürler. Sen o balık mıydın? Ağzındaki küpeyi bulsunlar diye kendini kıyılara mı vurdun? Aklım başımdan gitti Baba. Uçuruma düştüğünde, kasların gevşesin, rahatlasın diye bütün kanını salman iyiydi... Ateşler içinde yanan etin serinlesin diye çıplaklanıp soğuk kayalara yatman iyiydi. Parmağım sızlıyor. Etimin teri, ellerimin titremesi korkudan değil. Küpeni bulamıyorum. Kahrolası otlar, dikenler! Yarın nemleri gitsin, hepsini yakacağım..."

"Rinda!"

Adının çağrılması üzerine dönen Rinda annesinin karaltısını gördü.

"Anne," dedi. "Hafif bir sis iniyor sanki etrafıma. Bir keresinde ormanda uyanmıştım gece yarısı. Uyandığımda ne kadar zaman geçmişti bilmiyorum, geceden başka bir yere benziyordu, sisin ortasında kalmıştım. Dünya yoktu, ne ağaçlar, ne toprak, hiçbir yerdeydim. Sis, seni sarıp kuşatan bir yumuşaklık. Bir şey değil o dünyasızlık içinde, boşluk oluyorsun. Yokluk duygusu, derin bir uçuruma eğilmek gibi. Soluğun duruyor. Çekiyor... Sadece o uçurumun dibine bağlısın, seni çağırıyor."

"Rinda... İyi misin?" dedi Yumati.

"İyiyim, iyiyim... Ormanda uyandığım o gece, sis koyuydu, tenimi ıslak bir örtü gibi sarıyordu. Elimi kaldırıp boşlukta dolandırdım. Bir an yok oldum... Bütün varlıklar uykumda kalmıştı, kendim bile. Duyuyor musun Anne? O uçurum çekiyor beni. Kuzeye gideceğim."

"Neden?" dedi Yumati kaygıyla. "Oraya giden nasıl dönüyor biliyorsun. Ayın yatağında ikinci bir kişiye yer var mı sanıyorsun?"

"Beni en iyi sen anlamalısın. Elinde olsa sen de gitmek isterdin. Öyle bakma bana Anne, uçurumda ölecek değilim."

"Olmayan gölgelerin peşinden gitme Rinda."

"Dolunaya bakınca başım dönüyor, biliyor musun? Belki uzaklığından, belki üzerime yaydığı ağlardan. Dün gece Şega anlattı... Büyük göllerin en büyüğüne deniz denilen yerlerde, dolunay, suları kendine çekermiş... Engin dağlar kadar büyük denizler çırpına çırpına yükselir karalara vururmuş... Sabaha kadar acılar içinde uğuldar, inler, göğe doğru feryat edermiş. Benim figanım yok daha, ama göğsümün içinde soluğum kabarıyor, başım bulanıyor... Dün babamın ruhu aya vardıktan sonra başladı bu. Babam yok artık. Onun yaşadıklarını öğrenmek için kuzeye gitmekten başka ne yapabilirim?"

"Babanın geldiği yer uzaklardaydı. Neresidir bilmeyiz. Gittiği yer kuzeydir, onu da bilmeyiz. Baban, bu köyde üç yıl kalmıştı. Onun geçmişi, kimseye anlatmadığı bir yerdi. Nereden, neden geldiği belli değildi. Eğer onun kim olduğunu öğrenmek istiyorsan geldiği yere git. Annesiyle babasının topraklarını bul, çocukluğunu, gençliğini nasıl yaşadığını öğren. Kuzeye gidiş nedenini de orada bulabilirsin."

"Babamın oralara neden gittiğini kuzeyde öğrenebilirim. Belki geçmişi de oralara taşınmıştı onunla. Her neyin peşinden gittiyse, onu ancak kuzeyde bulabilirim."

"Dün gece tepede, 'ayılar yavrularını çok sever, onlarla olmaktan mutluluk duyar' demiştin," dedi Yumati.

"Evet. Bak, Büyükayı yıldızları kuzey göğünde kaderimizi kollar gibi duruyor, bizi gözetiyor. Yalnız bazen onu göremediğimizde neler yaptığını merak ederim Büyükayı'nın.

Uzun uykulara mı, yoksa bilmediğimiz toprakların koruyuculuğuna mı gidiyor..."

"Gitme Rinda, burada, bu ayın altında kal."

"Belki inanmayanları ya da annesi olmayanları korumuyordur, ama sen inanıyorsan, kuzeydeki Büyükayı beni koruyacaktır Anne."

"Unutma, babanın en iyi göründüğü yer, ruhunun çıktığı yerdir. Dolunayı hiçbir yerde buradaki gibi göremezsin."

"Biliyorum... Ama ormanın bana öğrettiklerinden biri de, erkek ayıların dişilerden ayrı yaşadığıdır. Dişilerin kendi toprakları vardır, yavrularını yalnız büyütürler. Öldükleri zaman o topraklar kızlarına kalır."

"Peki oğullarına ne olur ayıların?"

"Oğulları bir süre sonra annelerinden ayrılıp kendi topraklarını bulmaya gider."

"Babalarını aramaya mı?"

Yavru ayıların en büyük düşmanının erkek ayılar olduğunu söylemedi Rinda. Erkek ayıların gelip yavruları öldürdüğünden söz etmedi. Hâlâ çimenlerin üzerine çömelmiş, elleri ıslak otların arasındaydı. Birden parmakları ucu açık bir halkaya değince, bunun küpe olduğunu anladı. Tek hazinesini bulduğuna sevindi, ama annesine belli etmedi. Nihayet kan kokusuna gelmişti küpe.

Biraz sonra içeri döndüklerinde Adve-ser Rinda'nın parmağındaki kanı gördü. Telaşla, "Ne oldu?" dedi.

Yumati, Adve-ser'in neyi kastettiğini anlamadı, ama Rinda sağ elini kaldırıp "Önemli bir şey değil," deyince, soluğu duracak gibi oldu.

"Bir kıymık battı, benim dikkatsizliğim." Bunu söyler söylemez kendi de duraladı. Tırnağı yerinde yoktu, kopup düşmüştü. Parmağının ucunda koca bir kan pıhtısı duruyordu.

Adve-ser biraz su getirmek için giderken, Yumati, Rin-

da'nın elini avucuna aldı. Yüzüne koyu bir acı yayıldı, "Gitme," diye fısıldadı.

Rinda Yumati'nin dediğini duymadı.

"Acımıyor Anne, korkacak bir şey yok. Birkaç günde iyileşir."

Adve-ser, Rinda'nın parmağını su dolu tasın içinde yıkadı, sildi.

"Bir bezle bağlayalım şimdilik, sonra bir iki parça ot bakarım üstüne koymak için," dedi Rinda. Parmağının neden çok acımadığını anlamadı.

Rinda içeri gidince Yumati ile Adve-ser, etrafta başkaları varmış gibi, fısıltıyla konuşmaya başladılar. Bir yandan birbirlerinin sözüne kulak veriyor, bir yandan sofralıkları hazırlıyorlardı. İki konukları olacaktı yemekte. Sayaloka gündüzden tuttuğu balıkları getirip bırakmıştı.

Adve-ser ateşi hazırlamıştı avluda, kontrol etmek için dışarı çıktı. Üç yanı kapalı taş ocağın içinde ateş kızıl korda bekliyordu. Bu sırada avluya Şe-ga ile Sayaloka girdi. Ateşe doğru yaklaştılar.

"Umarım gecikmedik kızım?"

"Hayır. Hoş geldiniz." Şe-ga'nın sorusuna, tebessümle karşılık verdi Adve-ser.

Kapıda Rinda karşıladı onları. İçeri geçtiler. Geniş minderlere oturup, adaçayı içtiler. Sonra minderlerini iki karış yüksekliğindeki tahta tablanın yanına çekip, yemeğe başladılar. Tabla genişti, beşi de bağdaş kurup rahat oturabiliyordu.

Rinda'nın deminden beri ceketinin geniş kolu içinde tuttuğu sağ elini gördüklerinde Sayaloka sordu.

"Yüzükparmağına ne oldu?"

"Kıymık battı. Muskamı evin arkasındaki otların arasına düşürmüştüm. Onu ararken oldu."

"Bulamadın herhalde?" Bu Şe-ga'ydı.

Rinda, karşılık verecekken durdu, boynunu yokladı. Çıplaktı.

"Evet, bulamadım."

Kûpenin telaşından muskasını düşürmüştü demek. En son ne zaman boynundaydı, hatırlamaya çalıştı. Annesi de fark etmemişti. Muskayı, ava çıkmaya başladığı zamandan beri taşıyordu. Öldürdüğü ilk kurdun dişini koymuştu içine, o kurdun ruhundan bir iz, cesaretinden bir parçaydı. Her tehlikede koruyucuydu onun için.

"Anne, babam solak mıydı?" diye sordu Rinda.

"Evet," dedi Yumati.

Sonra Şe-ga onun yerine devam etti. "Ben de hatırlıyorum. Solak olmasına rağmen sağ elini de rahat kullanıyordu. Yemek yerken, yazı yazarken."

"Aslem yazmayı biliyor muydu?" Yumati yeni bir sır öğrenir gibi heyecanla sordu.

"Evet," dedi Şe-ga, "bana geldiği zamanlar, tabletleri okuyor, toprağın üzerinde hesaplar yapıyor, bilmediğim bir dilde yazılar yazıyordu."

"Senin de bilmediğin şeyler var demek ki," dedi Rinda gülümseyerek.

Şe-ga da gülümsedi. "Birinin buna inanması güzel."

Sofradaki herkes güldü.

"Peki, gördüğüm rüyayı anlatsam, anlamını söyleyebilir misin?" diye sordu Rinda.

"Bazı rüyaları okuyabilirim. Gece rüyası mı, gündüz rüyası mı?"

"İkisinin arasında. Akşamüzeri uyurken gördüm."

Şe-ga anlamlı bir şekilde başını salladı. "Rinda'nın gördüklerini dinlemek ilginç olur."

Rinda devasa ağacı anlattı, nehirden çıkan kadınla çocuğu, ateşi, iki balığı anlattı. Her yana hayat dolmasını, yere düşen yıldız öbeklerinin karışmasını anlattı.

Sessizlik içinde bekleyip, Şe-ga'nın söyleyeceklerini merak ettiler.

Şe-ga, Rinda'nın gördükleriyle değil görmediğiyle ilgilendi. "Görmediğin şeyleri de mi anlatıyorsun?"

"Hayır, yalnızca gördüklerimi anlattım."

"Başka yerde gördüklerini, rüyanda gördüğünü sanmayasın?"

"Hayır, hepsi rüyamdaydı."

"Yıldız öbeklerinin gökyüzünde karışmadan durduğunu söyledin."

"Evet."

"Onları gördün mü?"

"Yerdeki yansımalarını..."

"Onları gökyüzünde gördün mü?"

"Hayır."

"Peki orada olduklarını, karışmadan durduklarını nerden biliyorsun?"

"Ağacın üstündeki adam gördü onları."

"Adamın baktığı gökyüzüne sen baktın mı?"

"Hayır."

"Öyleyse onun gördüğünü nereden biliyorsun?"

"Biliyorum çünkü."

"Görmediğin şeye nasıl inanırsın?"

"Bildiğim şeye inanırım."

Sonra ikisi de sustu. Ses tonlarının gerildiğini fark etmişlerdi. Diğerleri anlam veremedi. Merakla baktılar. Hep birden soluklandılar. Sonra Şe-ga gülümsedi. Ara sıra oynamayı sevdikleri bir oyun gibi. Rinda da gülümsedi.

Yemekleri bitmişti. Sofradan duvar kenarına çektiler minderlerini. Tekrar adaçayı içtiler. Günlerin kısalmasından, nehirde balıkların çoğalmasından söz ettiler. Önceki gece köye girdiğinde köpekleri nasıl durdurduğunu sorduklarında Şe-ga bu tür sorularda hep yaptığı gibi geçiştirmeye çalış-

tı. Onun yerine onlara, Kara Köpek öyküsünü anlattı. Kıyafet değiştirerek ülkesini gezen bir sultanın, bir çobanın evine misafir olduğunda, ağılın bir ucunda asılı duran kara bir köpek leşini merak etmesini, nedenini sormasını, çobanın anlatmamaktaki inadını, gece inen kurtları, sultanın bu gizi öğrenmek için çareler aramasını...

Gece böylece uzadı, dışarıda rüzgâr çoğaldı. Duvardaki ışığın gölgeleri yorulmaya başladı. Bunu fark eden Şe-ga ayağa kalktı.

"Artık gitme zamanı."

"Nereye?" dedi Rinda.

"Aslem'i görmeye gelmiştim. Konukseverliğiniz için sağolun, onun sayesinde sizleri de gördüm. Şimdi evim beni bekliyor."

"Gecenin bu vaktinde mi?" diye araya girdi Yumati. "Burada kal, sabah çıkarsın yola."

"Karanlıkta yol almanın başka bir güzelliği var Yumati. Gündüz yolculuğundan daha çok severim," diyerek Rinda'ya döndü Şe-ga. "Kendine iyi bak Rinda, parmağından daha iyi bak."

"Kuzeye gideceğim."

Rinda'nın apansız sözüyle durdu gece. Demir bir örtü indi, Şe-ga'nın yüzü kıpırtısız kaldı. Rinda öyle bir anda söylemişti ki bunu, kendime parmağımdan daha iyi bakamayacağım bir yere gidiyorum, diyordu.

Şe-ga, Yumati'nin ne söylemek istediğini gözlerinden anladı. Dudaklarını kıpırdatmasına gerek yoktu, kocasının kaderine oğlunu da salmak istemiyordu. Demek gecenin başından beri yüzünde taşıdığı endişe Rinda içindi. Onu caydırma konusunda çaresiz kalmıştı. Böyle duvardaki ışığın gölgeleri gibi kıpırtısız dururken, içinde nasıl bir fırtına estiği seziliyordu. Son umudu Şe-ga'ydı, sözlerinin Rinda için daha etkili olmasını diliyordu. Gözleri, ne olur onu caydıra-

cak bir söz söyle, dercesine bakıyordu.

Şe-ga, muskasını çıkardı, Rinda'nın boynuna astı. "Babana, gitme, demedim. Sana da deme hakkım yok. Bu muska en zor anında korusun seni. Diğeri gibi yitirme."

Sözünü tamamlayan Şe-ga, Rinda'ya sarıldı. Sonra, kapının eşiğindeki sopasını aldı, kimsenin bir şey demesine fırsat vermeden çıkıp gitti. Aynı hızla bir rüzgâr geçti kapının önünden, avlu derin bir uğultuyla yankılandı.

O gece Sayaloka onlarda kaldı. Rinda'yla aynı odada yattıkları halde ağızlarından sıradan birkaç kelime dışında hiçbir söz çıkmadı. Son iki gündür Rinda'nın hayatında büyük değişimler yaşanırken, bir araya gelip konuşma imkânları olmamıştı. Konuşmaktan imtina ettikleri ilk dönem değildi bu. Ama Sayaloka bu gece eskiden olduğu gibi rahat değildi. Birlikte düştükleri bir çavlan ya da yan yana kovaladıkları bir av değildi bu yolculuk. Rinda'yı koruyacak menzilin dışındaydı bu sefer oku. Başının tam üstündeki yıldızlara bakıp, hep yaptığı gibi en parlaklarından çizgiler çekmek istedi diğerlerine, ama tavanın karanlığında, çaresizliğinden başka bir boşluk göremedi. Derin bir uykuya daldı.

Rinda sabah uyandığında, fazla uyuduğunu hissetti. Kalkıp, üzerine örttüğü büyük deri parçasını topladı. Köşedeki, katlanmış diğer örtünün üstüne koyarken, Sayaloka'nın odada olmadığını fark etti. Bir an unutmuştu onun gece burada kaldığını.

Giyindikten sonra yayını aldı, okluğunu, kılıcını kuşandı.

Dışarı çıkınca yüzüne vuran serinlikten henüz vaktin erken olduğunu anladı. Ateşi yakmış, Sayaloka ile Adve-ser ocağın başında oturuyorlardı. Rinda avluya göz gezdirdi. Aşağı tarafta Yumati, eyerlenmiş atlarla ilgileniyordu. Belek'in yanında Sayaloka'nın atı da vardı.

Rinda hafif adımlarla evin arkasına yürüdü. Muskasını geceleyin otların arasına düşürmüş olmalıydı. Yıllardır boy-

nundan hiç çıkarmadığı için onsuz kendini eksilmiş hissediyordu. Şimdi boynunda Şe-ga'nınki olsa da kendi muskası başkaydı. İçindeki kurt dişi, etinin parçasıydı, o kurdun ruhuyla yaşardı. Geceleyin, onu başka bir yerde düşürmüş olup olamayacağını düşündü, ama ne zaman yitirdiğini bile bilmiyordu.

Evin arkasında gördüklerine inanamadı. Üzerinde dolandığı, süründüğü, kanını buladığı otlar yanmıştı. Yamaca doğru uzayan düzlük, kara bir toz örtüsüyle kaplanmıştı. Ne otlar, ne dikenler vardı, dizini soyan küçük taşlar küllerin altındaydı. Dün geceki yerine yürüdü. Ayaklarının altında kara tozlar kalktı. Eğildi, tırnağından bir iz arar gibi bakındı. Tırnağı, kan külüydü şimdi, muskası ise en çok gereksindiği anda onu terk etmişti.

Rinda ocağın başına gelip üzerine kürk serilmiş kütüğe oturdu. Tasına ateşteki sütten koydu, ekmeğini banıp yemeye başladı. Yumati de onunla birlikte atıştırdı, belli ki Sayaloka ile Adve-ser daha önce yemişlerdi yemeklerini.

Rinda, Adve-ser'e dönüp, "Sayaloka'nın burada kalması gerek," dedi.

Adve-ser, bunu neden bana söylüyorsun, der gibi baktı Rinda'ya. Yüzüne hafif bir kırmızılık yayıldı.

"Seninle geleceğim," dedi Sayaloka.

"Bunun benim için daha iyi olacağını sanıyorsan yanılıyorsun."

"İkimiz daha kolay başarırız. Birine ihtiyaç duyduğunda yalnız olmayacaksın."

"Bu yalnız gitmem gereken bir yol, anlamalısın. Sen aynı durumda olsaydın tabii ki ben de seninle gelmek isterdim, şimdiye kadar hep beraber olduk. Ama birbirimize yalnız olma şansı vermenin gerektiği anlar varsa, bu onlardan biri."

"Giden ben olsaydım, gelmene karşı çıkmam seni caydırmaya yeter miydi?"

"Haklısın, ama şu an benim hissettiğim şey bambaşka." Rinda sustu. Başını öne eğdi, saçları yana döküldü. Boğazından ağır bir topak geçiyormuş gibi yutkundu, derin bir soluk aldı. "Bu muska iki kişilik değil Sayaloka. Eğer sen burada olursan, geride bıraktıklarımı güvende hissederim. İçim rahat olur. Buna ne kadar ihtiyaç duyacağımı biliyorsun."

Sonra konuşmadan yemeye devam etti. Başını kaldırıp bakmadı onlara. Elindeki ekmek bitince kalan sütü içti, tası ocağın yanına bıraktı.

Rinda'yla birlikte ayağa kalktılar.

Yumati, "Heybelere, Belek'i yoracak kadar yiyecek koydum," dedi.

"Yorulup, beni fazla uzağa götürmesin diye mi?" Rinda bu sabahın ilk gülümsemesiyle Yumati'ye sarıldı.

Yumati, "Keşke," dedi ama bunu kendisinden başka kimse duymadı. Rinda'nın biraz rahat görünmesi ona yetmedi, korkuyordu. İkinci erkeğini aynı yola gönderirken, herkesin aslında benzer bir kaderi mi yaşadığını, yoksa başka bir kader yolundan mı gittiğini düşündü. Rinda'nın yolunun farklı olmasını diledi, babasının çıktığı dolunay bu topraklardaydı, oğlu da kısa zamanda sağ salim bu topraklara dönsündü.

Adve-ser ikisine birden sarıldı. Köyün bütün yaprakları avluya doğru esti.

"Beni beklerken yıldızları izleyin, dönüş yolumu daha kolay bulurum," dedi Rinda.

Sayaloka, Rinda'yı kucakladığında şimdiye dek hiç ayrılmadıklarını fark ettiler. Ayrılık iki dağın kopmasıydı, içindeki mağaraların sarsılıp çökmesiydi. Sonra iki dağ kadar güçlü, birbirlerinin bakışına çakılı kalmadan ayrıldılar.

Rinda avludan çıkmadan atına binip, yavaşça evin arkasına doğru sürdü. Onları yanmış kara yamaca gelmekten alıkoyacağını düşündü böylece. Adve-ser, ocağın yanındaki

büyük kabı alıp içindeki suyu giden yolcu tez dönsün diye Rinda'nın ardından toprağa savurdu.

Bahçedeki çınarın yaprakları hışırdadı, dallarına asılı boncuklar çınladı. Nal sesleri, geniş avludan çıkıp uzaklaştı.

Rinda yamacı geçerken, toprak, atın ayakları altında tozudu, havalandı. Küller, boydan boya uzayan bir sis gibi yayıldı. Bir bulut ağdı Rinda'nın peşi sıra, kara bir rüzgâr savruldu. Ardına dönüp bakmadı hiç, küle dönmüş ufkun içinde yok olurcasına, ulu dağların kalbine sürdü atını.

Geyik İzleri

Ruh bazen bedenden ayrılır,
Sonra geri döner.
Eğer buna inanmayan olursa
Evirne yürü tekrar

İşte böyle.

Mevlana

Gün boyu aralıksız yağan kar önceki gece durduğunda gökyüzü de bulutlarından arınmış, lacivert bir aydınlığa bürünmüştü. Bir göğün ışıl ışıl yıldız tarlasına, bir de yeryüzünün geniş beyazlığına bakan biri, karların lacivert bir suyla yıkandığını sanıp, baktığı yerin gök mü yoksa yer mi olduğunu karıştırabilirdi. Glut'un beklenmedik konuğu da bu aydınlık gecede, ardında nal izleri bırakarak gelmişti.

Kırların kuytu köşesindeki tek odalı evinde yalnız yaşayan Glut beklenmedik bir konuk ağırlamayalı çok zaman olmuştu. Gerçi yalnız sayılmazdı, yan taraftaki küçük ahırda bir atı, ona süt veren iki ineği vardı, kendisini onlarla bir aile

sayar, onların soluğunu sadece hasta olduklarında yanlarında uyurken değil, tek başına ateşin başında oturup deri işlediği, türkü söylediği zamanlarda da duyardı. Geceleyin bir atın kardaki sesleriyle hafif uykusundan uyandığında, tanıdık birilerini bekler gibi kapıya çıkmıştı hemen.

Kapının önünde duran atın buharlaşan soluğu karanlıkta bile fark ediliyor, uzun bir yol aldığı hırıltısından anlaşılıyordu. Süvarisinin, kapıyı açan Glut'a selam verecek hali yoktu, öne eğilmiş sessiz duruyor, onun mu atı sürdüğü, yoksa atın mı onu buraya kadar getirdiği anlaşılamıyordu.

Glut bir iki adım atıp seslendi. Bir karşılık gelmeyince süvariye yavaşça dokundu, bir sarhoşu uyandırır gibi sarsmaya çalıştı. Uyanmayan süvariyi kolundan tutup kendine doğru çekti, eli göğsünde bir şeye takılınca bunun bir ok olduğunu anladı. Adamı kucaklayıp içeri taşıdı.

Adamın sırtındaki geniş kürkün boyun bağı çözüldü, yere kaydı. Çıplaktı, üzerinde başka bir giysi yoktu. Vücudu buz gibi soğuktu. Glut geniş kürkü adamın üzerine örttü.

Süvarinin göğsündeki okun kalınlığı Glut'u şaşırttı ama okun ete girdiği yere dokununca derine saplanmadığını anladı, çok uzaktan atılmış olmalıydı, hedefe yaklaşana kadar hızı yavaşlamış, yine de göğsünün sol tarafına, kalbin biraz üzerine gelerek hedefi bulmuştu.

Glut elini okun alt tarafına koyup süvarinin kalbini yokladı, yaşayıp yaşamadığını anlayamadı. Ocağın üzerindeki taş çıkmada duran yağ lambasını yaktı. Ateşi cılızlaşmış ocağa biraz odun attıktan sonra bu sefer eliyle değil kulağıyla eğildi süvarinin kalbine, kendi soluğunu tutarak ondan gelecek bir ses duymaya çalıştı. Çok geçmeden yavaş da olsa o sesi duyunca rahatlamış bir solukla başını kaldırdı, "Şanslı konuğum yaşıyor," dedi.

Adamın yüzü kan içindeydi, bir darbe almış ya da düşmüş olmalıydı. Tanıdık birini bulmanın endişesiyle, Glut ka-

nı ağır ağır sildi. Adamın belirginleşen hatlarına bakarken, korku ile merak arasında salındı. Sonra doğruldu. Konuğun lambayla aydınlanan, geçen zamana rağmen halen kendini hemen ele veren yüzünü tanıdı.

Bu yolcunun, başka konukların da olduğu bir gece Glut'un evinde konaklaması yakınlaşmalarına yetmişti, yolcu ertesi gün yoluna devam etmişti.

Kan kaybından beti benzi atmış, teninin rengi açılmıştı, belli ki uzun zamandır yaralı halde yolculuk ediyordu. Glut onun bu halinden korkup hızlandı, ateşteki odunların arasına bir demir çubuk bıraktı, yaradan tekrar sızmaya başlayan kanı sildi. Ateşin üzerine koyduğu su dolu kaba maydanoz tohumu attı kaynasın diye, bir torbadan sarı çiçekleri çoktan gitmiş kantaron kökleri çıkarıp ezdi, ufaladı. Çabucak kaynayan su kabını alıp bu sefer soğuması için karların içine yerleştirdi.

Yaralı adam kalbi durmuş gibi kıpırtısız yatıyordu. Ne Glut'un gürültüsü, ne de vücudunu yavaş yavaş ısıtan ateş, parmaklarına bir can veriyordu.

Glut, ocağın üzerindeki taş çıkmada duran küçük bir kabı aldı, içindeki toza parmağını daldırdı. Un gibi ince, açık tondaki yeşil tozu parmağıyla dudağına aldı. Gözlerini yumdu, ağzından ayak parmaklarına sakin bir yıldırım geçti. Aynı tozu konuğunun alt dudağını hafifçe çekerek, dişetinin üzerine sürdü.

Sıra en zor işe gelince, Glut konuğunun yanına diz çöküp okun etle buluştuğu yeri eliyle iyice kavradı, sanki ok kendi göğsünden çıkacakmış gibi derin derin nefes aldı. Ok kırık olduğundan pek rahat kavrayamıyordu. Okun kısalığını ya da nasıl kırıldığını değil, kimlere ait olduğunu gösterecek bir işaretin etin içindeki uçta bulunma ihtimalini düşünüyordu. Kırılmamış olsaydı, sapındaki üç tüyün biçiminden ya da renklerinden kimlere ait olduğunu anlayabilirdi.

Son bir nefes alıp, farkında olmadan gözlerini kapayarak oku çekince, okun çıktığı yerden hızla kan akmaya başladı. Açılan yarayı bir bezle kapamaya çalışarak yan taraftaki ateşe uzandı. Bir deri parçasıyla tuttuğu demir çubuğun artık kızıl bir aleve dönmüş ucunu kanayan yerin tam üstüne bastırdı, yarayı dağladı. Ateşe su düşmüş gibi bir ses duyuldu, hafif bir duman çıktı, odaya yanık et kokusu yayıldı.

Yarası dağlanırken büyük bir acıyla gövdesi yükselip alçalan konuğunun baygın olmasına sevinen Glut, tekrar yeşil toza uzandı. Bir parça alıp yaralının dişetinin üstüne bıraktı. Sonra biraz daha. Şimdi rahat uyur, acısını daha az hissederdi.

Glut dışarıda soğuyan kabı alıp geldi. İçindeki maydanoz tohumu suyuyla yarayı temizledi. Tekrar kanamaması için üzerine soğuk kül serpti. Bir süre bekleyip, döverek toz haline getirdiği kantaron kökünü yaranın üzerine yaydı. Sonra yarayı sarıp konuğunu dinlenmeye bıraktı.

O sabah gökyüzünü bulutlar kapladı, kar örtüsü beyazdan griye renk değiştirdi. Glut bunun pek farkına varamadı, akşam çökene, hava yavaş yavaş kararmaya başlayana kadar ateşler içinde yatmakta olan konuğunun başında durdu. Daha önce ağırladığı bu adam, aynı ocağın yanında ikinci kez ama bu sefer yaralı olarak yatıyordu.

Yaradan çıkan okun ucunda kimlere ait olduğunu belli edecek bir işaret yoktu, ağacından da bir ipucu elde etmek mümkün değildi. Daha önce hiç görmediği bir ağaçtan yapılmış okun bu kadar sertleşmesi için birkaç kez yağlanıp kurutulması yetmezdi. Bilmediği bir yöntemle güçlendirilmişti. Normalde daha hızlı gitmesi için ince yapılan okların aksine bu kaba denecek kadar kalındı. Bu oku uzağa atabilmek için büyük yaylar kullanmak gerekirdi, demek ki o yayı kullanabilecek kadar güçlüydüler. Kim oldukları konusunda yürüttüğü tahminler Glut'u kaygılandırdı.

Bir gece ağırlayıp hemen dost olduğu bu adamın genç yaşına rağmen ne kadar bilge biri olduğunu hatırladı. Bilgelik, kolay düşman kazandıran bir hazineydi; herkesin gözünü alırdı, hem iyilerin, hem kötülerin. Silahlı bir bilge ise her zaman ölümle burun buruna dolaşırdı, konuğunun iyi bir savaşçı olduğu silahlarının her halinden belliydi. Onun peşine düşmüş bir tehlikenin varlığı açıktı ama Glut bir an, asıl konuğunun başkalarının ardına düşmüş bir tehlike olabileceğini düşündü.

Akşam kızıllığı göğe yayılırken kapıya çıktı. Gökyüzü açıktı, önceki gecenin yıldızları yine her yanı saracaktı. Karda ince bir çizgi gibi uzayan solgun kan lekelerine baktı, eğilip biraz kar aldı. Avucunda sıktı, bileklerinden göğsüne bir serinlik aktı.

Yapması gereken şeyi o zaman hatırladı. Konuğunun kardaki izleri hâlâ duruyordu, düşmanları peşinden gelebilirdi. Hemen ahırda bir çalı demeti hazırladı. Ortasına doladığı ipin bir ucunu atının eyerine bağladı. Sonra atını, konuğunun geldiği yöne, onun karda bıraktığı izlere doğru sürdü.

Atın ardında sürüklenen çalı demeti karları karıştırıp hem Glut'a hem de konuğa ait izleri örterken, bunu daha önce yapması gerektiğini düşünerek, bütün gün bir yaralıyla ilgilenmiş olsa da nasıl bu kadar ihmalkar davrandığına kendisi de şaştı, ama atı tepeleri aştıkça, konuğun bıraktığı izlere başka izlerin karışmadığını görmesi içini rahatlattı, kaygısını azalttı.

Uzun süre yol aldıktan sonra Kara Ağaç geçidine inen tepede durdu. İzlerin onu bu tarafa getireceğini tahmin etmiş, atını sürerken etrafa devamlı göz atmıştı. Kara Ağaç'a yarım günlük yoldaydı. Daha ileri gitmekte tereddüt etti, ufukta yükselen dağlara bakıp derin derin nefes aldı. Yola devam etse, merakını giderecek izler görebilir miydi, yoksa akıbeti konuğununki gibi mi olurdu? Geriye dönüp baktığında iz-

lerin silinmiş olduğunu bir kez daha gördü, bu kadarı yeterliydi. Atı da daha fazla gitmeye gönülsüz, geri dönmek için başını yana veriyordu, terlemiş, yorulmuştu.

Artık iz silmenin değil iz bırakmanın zamanı geldi, diye karar verip, çalıları çekti, terkisine aldı. Belinden çıkardığı bıçağın ucunu sol elinin serçe parmağına vurdu, kan damlamaya başladı. Atını, konuğu yola devam ediyormuş gibi sürerek onun izlerinin kaldığı yerden devam etti. Konuğu takip edecek birileri kanlı izlerin peşinden gideceği için, şimdi Glut onları dereye doğru çekiyordu. Atını suyun içine sürdü, kıyı boyunca sığ suda yol aldı. Böylece akıntının içinde ne tarafa gittiği belirsizleşti.

Epey ilerledikten sonra kıyıya çıktı, terkisindeki çalı demetini yeniden aşağı saldı. Eğilip avucuna biraz kar alarak kanayan yarasına bastırdı. Evine doğru yol alırken, izler çalıların ardında kayboluyor, parmağındaki kan artık akmıyordu.

Glut geç vakit eve vardığında konuğun inlemeleri kesilmişti. Yaklaşıp, alnına dokundu. Korlaşmış ateşe odun attı, yeniden canlandırdı, ancak içeriyi aydınlatmak için lambayı yakmadı bu sefer.

Kesik parmağına ezilmiş nar kabuğu sürdü. Dışarıdan aldığı bir topak buzu bir deri parçasına sararak konuğunun sıcak alnına koydu.

Yaralı adam gözlerini açtı, nerede olduğunu bilemedi, etrafı bulanık gördü. Glut konuğun kendine gelmesine sevinerek tebessüm etti, yumuşak bir sesle, "Aslem, hoşgeldin," dedi.

Aslem, tepki vermeden baktı. Glut onun ateşin aydınlığında kendisini gördüğünü fakat sesini duymadığını sanarak biraz daha yüksek sesle, "Hoşgeldin Aslem!" dedi.

Aslem, acı çekiyor, ağzının içinde dili toprağa bulanmış gibi, konuşamıyordu. Glut su dolu tası Aslem'in ağzına götürdü, bir elini başının altına koyarak doğrulmasına yardım

etti. Suyu bitiren Aslem, Glut'a daha anlamlı bakarak bir söz söyleyecek oldu. Bir şey diyemeden kendinden geçti.

Glut, Aslem'in sargısını açtı. Yara kabarmış, yanık bir çukurun etrafını pembe bir şişlik sarmıştı. Bu iyiye işaretti, uyguladığı tedavinin işe yaramasına sevindi. Zor bir yaraydı çünkü, kanamayı çabucak durdurması bir şanstı, bu kadar kolay başaracağını kendisi de tahmin etmemişti.

Hafif kan sızan yaranın üzerine buzlu deri parçasını bastırdı, biraz bekledikten sonra kuru bir bezle yaranın ıslaklığını aldı. Aslem bir kez kendine gelip su içebildiğine göre daha iyi demekti. Gündüzden yaktığı baldıran otunun külünü, onun artık daha fazla hissedebileceği acısını azaltmak için yaraya serpip, temiz bir bezle sardı, bu kül kanamasını da engellerdi.

Taş çıkmadaki küçük kaba uzanan Glut yeşil tozdan aldı, Aslem'in aralık duran alt dudağının içine bıraktı. Sakin bir uykuya şimdi daha fazla ihtiyacı vardı.

Onca yeşil toza rağmen gece sabaha kadar inleyen Aslem'in daha iyi olduğunu düşünen Glut, ocağın öbür tarafına uzandı. Acıyı hissetmek kendinin farkında olmak demekti, konuğunun gövdesinin giderek canlandığını bilerek, sadece arada bir uyanıp ona göz atmak üzere dinlendirici bir uykuya yattı. Hiç rüya görmedi, sabah uyandığında çok acıkmış olduğunu hissetti.

Ateşin üzerindeki süt ısınırken, içine bal sürüp yumuşak peynir koyduğu ekmeğini hazırladı. Kapının önüne çıktı, duvar dibindeki uzun kütüğün üzerine oturdu. Soğuk ama aydınlık, bulutsuz bir sabah vardı. Gece yarısından sonra başlayan rüzgâr çekip gitmişti.

Kapının açılıp Aslem'in dışarı çıktığını görünce, biraz şaşkın, biraz da sevinçli bir yüzle baktı.

"Aslem, ayağa kalkabilecek kadar iyi olduğuna emin misin?"

"Evet," diyen boğuk bir ses çıktı Aslem'in ağzından. Üzerine kürkü almış, Glut'un ocağın yanına bıraktığı şalı beline sararak, aşağı salmıştı.

"Dostun Glut'u biraz daha yaşlanmış buldun değil mi?" dedi Glut gülümseyerek.

Onun ne dediğini duymamış gibi bakan Aslem, "Glut..." dedi. Yüzünü karşı tepelere döndü. Olduğu yerde, yaralı birine değil uzun yoldan gelmiş yabancılara has bir duruşla etrafı süzdü.

"Başka kimse var mı burada?" diye sordu.

"Atımla ineklerimi saymazsan yok. Ama ben onları sayarım, biliyorsun."

"At?"

"Ah elbette senin atını da saymalıyım." Gülümsüyordu. Ona değil kendi kendine.

"Çok susadım, içim yanıyor," dedi Aslem.

"İlerideki derede kaynak suyu var."

"Sen otur," dedi Aslem. "Karda yürümek bana iyi gelir."

Aslem'in ayaklarının çıplak olduğunu fark etti Glut, ama üzerindeki kürk sıcak tutardı. Hâlâ ateşi vardı, kar, içine serinlik veriyor olmalıydı. Glut, Aslem'in belindeki bıçağı tam konuşmak üzereyken gördü.

"Kardaki geyik izlerini takip et, onlar seni yamacın ardındaki dere yatağına götürür," dedikten sonra, boşalan tasını Aslem'e uzattı. "Geyik izlerinin gittiği yere kadar git, derenin öte yanına geçme."

Aslem, ayaklarını geyik izlerinin yanı sıra kara gömerek yavaşça ilerledi. Kar taneleri topuklarından bileklerine doğru çıktıkça, kaslarına sinmiş yorgunluk çözülmeye başladı. Geyikle yan yana yürüyormuş gibi kendisini onun kadar çıplak hissetti. Geyiği ürkütmekten korktu, adımlarını daha yavaş atmaya, soluğunun hâlâ yorgun olan sesini yumuşatmaya çalıştı. Eli beline gitti, bıçağın üzerini kürküyle kapattı.

Tepeye varınca, aşağıda pırıl pırıl akan suyu gördü. Dolunay büyüklüğündeki bir kaynaktan çıkan su dereye karışıyordu. Aslem, derenin öte yanında uzayan beyaz düzlüğe, ufukta bulut gibi kıvrılan tepelere baktı. Yürüse sonsuzca yürür, her tepenin ardında yeni bir düzlüğe çıkardı.

Kaynağa indi, elindeki tası bıraktı. Diz çöküp eğildi, tek elini kara gömerek su içti. Yalnızca su, serinliğini tadan herkesin yüzünü kendine alır, saklardı. Aslem kendininkiyle beraber suya birikmiş diğer yüzleri merak etti. Buraya düşen en son yüzün, geyiğinki olduğunu düşündü. Glut bugün buraya inmemişti, karda geyiğinkinden başka iz yoktu.

Doğrulup, geyik izlerinin nereye gittiğine baktı. Hiçbir yere gitmiyordu.

Geyik izleri yamacı inerek kaynağa geliyor, orada bitiyordu. Ne geri dönüyor, ne de kolayca yürünebilecek derenin öte yanına geçiyordu. Her tarafa bakan Aslem, geyiğin bir süre suda yürüyüp ileride karaya çıktığına dair bir iz görmedi. Gökyüzü bir kalkan olup geyiğin üzerine kapanmış, yok etmişti. Kar, her yanda ışıl ışıl, pürüzsüzdü.

Glut, konuğunun çok geçmeden hızlı adımlarla yamaçtan indiğini gördü. Ateşinin çoktan dağılıp gittiği belli olan Aslem'i içeri alarak ocağın yanına oturttu, ona yemek hazırladı. Ekmek, bal, tereyağı, baharatla yoğrulmuş biraz ezme.

Aslem, kendine geldiğinde hissetmediği açlığın midesinde uyanmaya başladığını sıcak süt önüne konunca fark etti. Ekmeği alıp iki eliyle bölecekken yarasında bir yanma oldu, biraz önce su içmek için kaynağa uzandığında herhalde soğuğun etkisiyle hissetmediği yarası şimdi, ben buradayım, diyordu.

"Glut," dedi Aslem, "Ne kadar yattım böyle?"

"Dün sabaha doğru geldin. Daha doğrusu atın getirdi. Bütün günle geceyi uyuyarak geçirdin. Yalnız bir kez uyandın, biraz su içtin. Göğsündeki oku çıkarıp yarayı dağladım,

merhemler sürdüm. Büyük bir yara ama şükür ki kanaması kolay durdu."

"Beni nasıl tanıdın?"

Aslem'in sorusu Glut'un yüzüne biraz tuhaf denebilecek bir tebessüm yaydı. Bu adamın gerçek çehresi şimdi ortaya çıkıyordu, ağzının içinde yankılanan kısa bir gülme duyuldu.

"Yaşlandıkça unutkanlaşmak yerine, belleğim hâlâ iyi hatırlıyor. Burada çok kısa kalmış olsan da geçen zamana rağmen yüzünü tanıdım."

"Değişen bir şey olmamış mı bende, mesela sesim de mi aynı?"

"Soğukta yol almaktan olsa gerek biraz boğuk çıkıyor, ama bir iki güne kalmaz düzelir. Aynı adamsın, bak yine normal gibi görünen tuhaf sorular soruyorsun. Eminim biraz sonra tuhaf hikâyelerle bilmediğim yerleri anlatmaya başlarsın," diyerek kesik kesik güldü Glut.

Aslem de gülmeye çalıştı, "Ne zaman gelmiştim?" diye sorarken.

"Hımm..." diye duraladı Glut, "En zor soruyu sordun işte. Yaz değildi, bahar da değildi. Mevsimler mi, yoksa yıllar mı önemli?"

"Beni bir görüşte hatırlayan Glut nasıl olur da zamanı hatırlamaz?"

"İhtiyarladığımı sanma dostum, kuzeyde yaşamaya başlayalı yıllar oldu ama nedense burada zamanın akışını bir türlü çözemedim, sana da öyle olmuştur."

Aslem, hayır der gibi durdu, Glut'un kısa, seyrek sakallarına, yüzünün kalın çizgilerine baktı. Bunu fark eden Glut gülümsedi.

"Bu gece soruları ben soracağım Aslem, senin anlatacaklarının daha çok olduğuna eminim. Bende bir değişiklik gördün mü sen, yüzümdeki çizgilerden başlayalım?"

"Bilmiyorum," dedi Aslem düşünceli bir ifadeyle. "Bilmem de mümkün değil..." kesin bir tonla söylemişti bu.

Glut, "bilmem de mümkün değil"in vurgusunda bir anlam olduğunu fark etti. Yüzü, çamur sıvanmış bir duvar gibi kıpırtısız durdu, sözün devamını bekledi.

"Ben Aslem değilim. Onun oğluyum, adım Rinda."

Glut'un yüzündeki kıpırtısız duvara bir anda güneşin açtığı çatlaklar yayıldı. Kaşları inişe geçen bir kuşun kanatları gibi çatıldı, sivrildi. Ne şaşkınlık, ne merak, öfke dolu bir bulutun kapladığı bakışlarını karşısındaki adama dikerek, kısık ama sert bir sesle konuştu. "Bana bak dostum, geçen seferki söz oyunlarına tekrar başlayacaksan tamam, ama sakın beni aptal yerine koyup bu kadar ileri gitme. Dostumsan dostum kal, konuğumsan seninle aşımı da, ateşimi de paylaşırım. Daha geçen gelişinde anlattığın hikâyeyi unutup, şimdi de Aslem'in oğlu olduğunu söylüyorsun. Oysa, ne karın, ne de çocuğun olduğunu söylemiştin. Yeni bir hikâye uyduracaksan, bari öncekine uygun olsun."

"Ne karım, ne çocuğum, öyle mi?"

"Evet öyle."

"Sevgili Glut, lütfen beni sakince dinle, söylediklerime inanmasan bile dinle. Senin yerinde olsam belki ben de aynı tepkiyi verirdim. Varsay ki dediğim doğru, ben Aslem'in oğluyum. Babam sana, geride ailesi olmadığını, belki de onları güvencede tutmak için söylemişti. Onun söylediğinin yalan, benimkinin doğru olduğunu farzet. Babamı hiç görmedim. Ben daha bebekken, kuzeye gitmek üzere ayrılmış. Ama geçen sonbaharda köye geri dönerken öldü. Ben de başına neler geldiğini öğrenebilmek için kuzey yoluna çıktım. Ne rastlantı, aylardan sonra evine konuk olduğum kişi, yıllar önce babamı da ağırlamış."

Glut'un yüz ifadesi değişmedi. Ateşe birkaç parça odun at-

tı. Konuğunun tasını alıp biraz süt ekledi, ateşin yan tarafına yavaş yavaş ısınması için bıraktı.

"Sen kuzeye ilk defa geldin..?" Kuşkulu bir sesle sordu Glut.

"Evet. Babama çok benzediğimi biliyorum, onun ölü yüzünü gördüğümde, olgunlaşmış yüz hatlarına rağmen bir an kendime baktığımı sanmıştım."

"Nasıl öldü peki?"

"Çobanlar köyün yakınındaki bir uçurumun dibinde buldular cesedini. Çıplaktı, neden, nasıl öldüğünü gösteren hiçbir belirti yoktu."

"Üzerinde herhangi bir eşya, bir küpe, yüzük ya da kolye bile yok muydu?"

Konuğunun, yüzüne daha önce gördüğü birini arar gibi baktığını fark eden Glut, sorusunun nasıl yanıtlanacağını anlayarak, hemen sözüne devam etti.

"Varsay ki benim dediğim doğru şimdi. Aslem bana geride ailesi bulunmadığını söylediğinde yalan söylemiyordu, bunun için bir neden yoktu. O sendin ama kuzeyde neler yaşadıysan aklın karışmış, ya da yaralandığında başını çarptığın için hafızan garipleşmeye başlamış, gördüğün bir rüyayı gerçekmiş gibi anlatıyorsun. Kendini hâlâ rüyada sanıyorsan, uyanman için elini şu ateşe uzatman yeterli. Konuk olduğun bu evin Aslem'i daha önce de ağırlamış olması bir tesadüf değil. Buraya kendin gelmedin çünkü, baygındın, seni atın getirdi. Atın daha önce buraya gelmemiş olsaydı, ta Kara Ağaç Ormanı'ndan nasıl onca yolu aşıp burayı bulsun? Atların bu yeteneğini biliyorsundur, adı Belek miydi?"

"Bu da bir rastlantı, o alaca renkli atı daha bir tayken buldum, babamın atına çok benzediği için annem onun adını verdi. Atların, bir yerlerde yaşayan birilerini sezip oraya yönelme yeteneklerini de sen biliyorsundur."

"Peki o zaman, bana geldiğin yeri anlat. Aslem'in anlatıklarıyla Rinda'nınkiler birbirine uyacak mı, bakalım."

"Bir oğul için zor olanı söylemek zorundayım, babamın nereli olduğunu bilmiyorum. Annemin köyüne sonradan gelmiş. Kimseye geçmişine dair bir şey anlatmamış. Üç yıl kaldıktan sonra, hamile karısı ile oğlunu geride bırakarak kuzeye gitmiş."

"Nerelisin peki?"

"Canbegiliyim."

Glut, böyle bir adı duymadığını belli eden boş bir ifadeyle bakarken, yüzüne bir gülümseme yayıldı.

"Köyümüz ovadaki Canbegi Nehri'nin kıyısında olduğu için bu adı almış, ya da tersi, köyümüzü kuranlar bu ovaya geldiğinde nehre kendi adlarını vermişler. Yaşlılar bu konuda farklı hikâyeler anlatıyor."

Glut kısık kısık gülmeye başladı. Ayağa kalkıp taş çıkmadaki yeşil toz kabını Rinda'nın önüne koydu. Parmağıyla biraz alıp dudağının içine sürdü.

"Sen de tatmak ister misin?" derken hâlâ gülüyordu.

Rinda hiçbir tepki vermeden, ne olduğunu anlamaya çalışarak ona baktı.

"İster Aslem ister Rinda olduğuna inan, senin hikâyeni dinlemek hoş olacak. Sanırım bunda benim de payım var, sen yaralı uyurken alt dudağının içine bundan koydum, ama ölçüyü kaçırmışım biraz."

Ağzının içine bir toz konduğunu işiten Rinda hemen sağ elini ağzına götürdü, parmaklarıyla yanağını yokladı. Gözleri korkuyla büyüdü, ağzının içinde bir ağrı hissetti, yüzünün rengi değişti. Birileri en mahrem yerine kötülük yaymıştı. Dili ağzının içinde dolandı, dişlerini yokladı. En çok sevdiği dişini bulmuş gibi rahatladığında, telaşını belli ettiğini anladı.

"Korkma, sadece alt dudağının içine koydum." dedi Glut

neşeli bir sesle. "Dişlerine bir zararı olmaz, bu yeşil otun marifeti aklı hafifletmesidir. Kaslarını gevşetir, sızını alır. Rahat uyuyup, acıyı daha az hissedesin diye vermiştim. Hayal dünyamızı canlandırır, aklımıza bilmediğimiz görüntüler ekler, unuttuklarımızı açığa çıkarır. Ama fazla kaçmış herhalde, baksana hâlâ başın dumanlı."

Glut, iyi dostlara özgü bir samimiyetle, elinin tersiyle şakacıktan Rinda'nın omzuna vurdu. Daha çok güldü. Rinda, ev sahibinden beklemediği bu ani ruh hali değişimini değil, omzuna vuran eldeki sarılı parmağı izledi bir an.

Gülmesi biraz sonra duran Glut sakin bir edayla gözlerini yumdu. Alt dudağının içine koyduğu yeşil ot, dişetlerini sızlatıp hafif bir ürpertiyle teninin altına, damarlarının içine aktı. Kanına karıştı, bütün kaslarını dolandı. Etrafa bir sis yayıldı. Glut, kendi kaşlarından havalanan kuşun şimdi konuğunun yüzüne konduğunu, onun kaşlarının inişe geçmekte olan bir çift kanat gibi çatıldığını fark etmedi.

Rinda, gerektiğinde öfkesine hakim olmayı beceren bir olgunlukla bir süre sessiz durdu, Glut'un biçimden biçime giren yüzüne baktı.

"İhtiyar dostum," dedi ciddiyetle, "Dudağıma değil bir parmak bütün kabı dökmüş olsan da, gerçek değişmez. Sana söylediklerim benim yaşadığımdır. Sanırım sen bu yeşil ota çok alışmışsın, gerçek olanla olmayanı seçmekte zorlanıyorsun. Baksana, beni babamdan ayırt etmeyi bile beceremiyorsun."

"Sesindeki ciddiyet hoşuma gidiyor," dedi Glut, Rinda'nın sesini, hem belli etmemeye, hem de onu incitmemeye çalışır bir edayla taklit ederek. "Aslında karda çıplak ayakla yürüdüğün zaman anlamalıydım. Ben de karlı bir kış gecesi kaybolan atımı aramaktan dönerken yeşil ottan almış, sonra kırlara, uzakta benim gibi kendi başına olan tek tük yıldızlara şarkı söyleye söyleye, bağıra çağıra eve gelmiştim. He-

men yatmıştım, her şey normaldi, gördüklerimin ne kadarının rüya olduğunu bilmeden ertesi gün öğleye kadar uyudum. Ancak uyandığımda üstümün çıplak olduğunu fark ettim, etrafa bakınıp kıyafetlerimi görmeyince durumu anladım. Gerisin geri önceki gece yürüdüğüm yolu gittim, bir kayanın üstünde yeleğimi, bir dere kıyısında pantolonumu, çizmelerimi bulduğumda, geceleyin kırlarda şarkı söylerken soyunduğumu, karanlık gece kadar çıplaklandığımı anladım. Okumla yayımı bile bir yana savurmuşum, kışın buralarda kurtlar tehlikeli olur, ama o gece bendeki tuhaflığı görüp kendi halime bırakmışlardı. O gün kendime güldüğüm kadar hiç kimseye gülmedim herhalde, bu hoşuma gitti. Bilirsin kendisine gülmekten korkan insanlar vardır, bu kırlarda kendi başına yaşayıp da onlardan biri olmak mümkün değil, çok şükür."

Rinda, atının bu taş odada yaşayan adamın tuhaflığını bilseydi yolunu değiştirip başka yöne gideceğine inandı. Glut, neşeli, cana yakın görünüyordu ama aklının berisinde başka bir aklı daha vardı, bunu gülerkenki ses tonundan belli ediyordu.

"Bana inanman için ne yapabilirim bilmiyorum, ama bir yolu olmalı," dedikten sonra, "Bu yeşil ot ne tür bir iz bırakır?" diye sordu Rinda. İhtiyar adamın akıllı konuşmayı bilen ama taşıdığı ikinci aklında delilik saklayan biri olduğunu düşündü.

"Aslında bir iz kalmaz. Dudak pembeleşir, fazla alırsan gözlerin kızarır. Çok uzun sürmez bu, senin gözlerinde hafif bir kızarıklık kaldı sadece."

"Hayır, demek istediğim, aklımızdaki etkisi nasıldır?"

"Ha, onu kastediyorsan," dedi Glut gülümseyerek, "ot aldığında bazen neler olduğunu hatırlamazsın, bazense gördüğün düşleri gerçek sanır, başkalarını buna inandırmaya çalışırsın..."

Glut, sözünü bitiremeden dışarıdan gelen ani bir sesle başını küçük pencereye çevirdi.

Dışarıda birileri vardı, Rinda belindeki bıçağı çıkarmak yerine duvar dibinde duran kılıcına ulaşmak için dizleri üzerinde doğruldu. Sabah uyandığında kılıcıyla okluğunu orada görünce rahatlamıştı, gerektiğinde bir hamlede ulaşabilirdi kılıcına. Glut sakin olmasını söyleyen bir işaretle elini uzatıp, "Telaşlanmaya gerek yok," dedi.

Pencerenin dışına bir güvercin konmuş, kanat sesleri dikkatlerini çekmeye yetmişti.

Glut dışarıdan elinde güvercinle dönüp, ayağına bağlı küçük tahta parçasını çıkardı, güvercini odanın içine bıraktı. Arpa sarısı renginde tüyleri olan güvercinin boynunda gri çizgiler vardı, aynı grilik ayaklarındaki tüylere de düşmüştü. Konuk, daha önce böyle güzel bir güvercin görüp görmediğini hatırlamaya çalıştı, ayak bileklerini tümüyle kaplayan paçaları gürdü, genişti, ateşin uzağına doğru yürürken ona soylu bir hava veriyordu.

Glut küçük tahta parçasını parmaklarıyla yarıp içindeki işarete baktı. "Dışarıda hava kapanmış gene," dedi. "Kar geliyor. Biraz daha gecikseydi donacaktı."

Glut bir torbadan, parmaklarının ucuyla biraz buğday aldı, odanın zeminindeki oyuk bir taşın içine su döktü. Suyun yanına serpilen buğday tanelerine gelen güvercinden başını kaldırıp Rinda'ya baktı, "İki konuğumuz olacak, bu onların habercisi. Biraz geciktiler," dedi.

Glut eski yerine otururak, ateşin yanındaki süt dolu tası Rinda'ya uzattı.

"Kusura bakma, seni lafa tuttum, karnını doyurmana izin vermedim. Haydi yemeğine devam et."

Rinda güvercinle birlikte yerken, dışarıda kar yağmaya başladı. Yoğun değil ince ince, hızlı değil yavaş yavaş her yana kar taneleri düşüyor, geyik izlerinden narin dere suyuna

akıyordu. Mevsimin son karı olmalıydı artık. Kar, Glut'un geciken konukları gibi bu yıl geç vakte kalıyor, baharı bekleyen kırlara sabırsızlık yayıyordu.

Ufkun dört bir yanına biriken koyu bulutlar vakit öğleyi bulmadan geri çekilecek, beyaz yeryüzünün üzerinde duru, pürüzsüz bir mavilik bırakacaktı. Taş evdekiler gökyüzü açılana dek dışarı çıkmayacak, havanın bulanık ayazına bulaşmayacaktı.

Rinda ekmeğine acılı ezmeden alırken güvercini izliyor, gagasının taş zemine değdikçe çıkardığı sesi dinliyordu. Bu soğukta ne kadar yol almışsa güvercin, Rinda kadar üşümüş, acıkmıştı, ama uzun tüylerinin verdiği asaleti yitirmemişti. Geride hiçbir buğday tanesi bırakmadan, arada bir gagasını suya daldırıp yukarı kaldırarak, olduğu yerde dolanıyor, serin taşları adımlıyordu.

Rinda, güvercinleri sevdiğini hissetti ama insanlara bu kadar yakın olabileceklerini bilmiyordu. Glut'un güvercini alıp sağ elinin işaret parmağına koyması Rinda'nın hoşuna gitti, izlemek güzeldi. Yüzünü Rinda'ya dönen Glut, kendisini izlemesini isteyen bir edayla durdu, güvercini bir süre omzunun hizasında tuttu. Sonra parmağını hızla önden yukarıya doğru hareket ettirince, güvercin boşluğa savruldu, yere düşecekken geriye bir takla atarak dengesini buldu, birkaç kanat vuruşuyla zemine kondu. Rinda ile yaşlı Glut birbirlerine bakıp tebessüm ettiler. Glut, dur daha bitmedi, dercesine bir yüz ifadesiyle güvercini tekrar eline aldı. Parmağına koyarak bu sefer belinin hizasına indirdi, aynı şekilde parmağını hızla çekince güvercin yine savruldu, geriye bir takla attı, kanatlarını bir iki kez çırptıktan sonra gidip pencerenin içine kondu.

Rinda ona hayran bir sevecenlikle bakarken, güvercini tekrar aldı Glut, "Bak," dedi, "böyle bir güvercinin yeteneği, ne kadar alçaktan kaç takla attığıyla ölçülür."

Glut yere çömelerek elini diz hizasında kaldırdı. Rinda'nın, güvercinin bu kez başaramayacağını düşündüğünü biliyordu. Acele etmedi, kıpırdamadan bir süre bekledi. Parmağını tekrar güvercinin gagasına doğru savurdu, güvercin ardı ardına iki takla attı, bir kez kanat çırptıktan sonra bir takla daha attı, olduğu yere kondu.

"İnanılmaz, iki karış yükseklikten üç takla..." dedi Rinda heyecanlı bir sesle.

Yanına gelen güvercini yavaşça eline aldı, sakindi, arpa sarısı tüyleri yumuşacıktı. Çabucak ısınmış, içerinin havasına uymuştu, kanatlarını kaldırsa altında hiç kar rüzgârı kalmadığı görülürdü. Boynu kalın, göğsü buğday taneleriyle şişkindi. Güvercin birden çırpındı, Rinda'nın gevşeyen parmakları arasından uçup uzaklaştı.

"Sanırım yarandan rahatsız oldu," dedi Glut. "Temizleme vakti geldi."

Glut yarayı silerken, konuğu ilk kez derisinin altında güçlü bir ağrı hissetti. "Göğsümden çıkardığın oku ne yaptın?" diye sordu.

"Okluğun yanına koydum, senin oklarınla yan yana şimdi. Silahlarını atından indirmiştim."

"Heybemde kızılcık yaprağı vardı, yaraya ondan sürsek iyi olur."

"Yaralardan anlıyorsun," dedi Glut. Duvar dibindeki heybe ile kırık oku getirip bıraktı.

Rinda heybesinden çıkardığı bir deri parçasını açtı, içindeki ezilmiş kızılcık yapraklarını kokladı, yağı sayesinde hâlâ işe yarar olduğunu gördü. Yarasının üstüne kalın bir tabaka halinde yaydı. Sonra gözlerini yumdu, boynundan yüzüne bir hararet aktı, üşüdüğünü hissetti.

"Ateşin var," dedi Glut. "Üzerine kürkü alma, ocağın biraz ötesine uzan. Ateşin daha fazla çıkmamalı."

Yan tarafa doğru giden Rinda sırtını pencerenin altında-

ki duvara yasladı, taşlar serindi, Glut kalın bir hasır getirip sırtına koydu. Yarayı sararken, "Uyumak ister misin biraz?" diye sordu.

"İki gündür uyumaktan kafamda bir ağırlık hissediyorum."

"Uyumayacaksan, ben sana süt ısıtırken, sen de kendinden söz et."

"Gene mi süt? Sütten başka bir içecek bilmez misin?"

"Elbette bilirim, ama üzüm pekmezi karıştırılmış süt sana iyi gelir. Çok kan kaybettin, gücünü toparlamana yardım eder."

Hasta çocukların sükunetiyle sessizleşen Rinda, Glut dışarı çıktıktan sonra odanın içinde dolanan güvercine baktı. Daha bu sabah gözünü açtığı bu yabancı yere bağlanmış, bir yere gidemiyordu. Ne burayı biliyordu ne gideceği yeri, gökyüzü ufkun dört bir yanına inmiş, bütün rüzgârların yolu kesilmişti. Bomboş bir yolda kendi başınaydı, bağırsa kendisinden başkası duymaz, geriye dönse yolunu bulamazdı. Gözlerini yumdu, nereden gelip neyin peşinde olduğunu unuttu, bir gün son nefesini bu taş duvarın dibinde vereceğini düşündü. Gerçekten kim olduğunu anlamak, neler yaptığını hatırlamak için Glut'un yeşil otundan daha fazla içmesi gerekiyorsa, onun ötesindeki yolda ne vardı, her dağın arkasında ne bekliyordu? Tanıdığı tek şey, gözlerini açıp baktığı silahlarıydı.

Rinda, emdiği yeşil otun etkisinin henüz geçmediğini, karda çıplak ayakla yürüyüp, suya eğilirken ağrı hissetmemesinin bundan kaynaklandığını anladı. Otun kaslarına verdiği rahatlığın sürmesine karşın, aklının berrak işlediğini düşündü. Hayale kapıldığına inanması için sebep yoktu.

Glut elinde süt dolu tasla içeri girdiğinde, Rinda onun yarısı gitmiş aklıyla düşünmekten korktu. Hayal meyal görüyordu Glut'u. Ortalık sise bulandı. Güvercini, tırnaklarının

taş zemine değerken çıkardığı belli belirsiz seslerden izledi. Yeşil ottan alsaydı bundan farklı bir hissin olamayacağını düşündü, dişetleri kamaştı. Ocağın yanına tası bırakan Glut'u değil, bulanık bir halde yanan ateşi gördü, bu eve daha önce geldiyse bu ateşin kendisine her şeyi hatırlatacağını sandı.

Odanın içindeki sis Glut'un sesiyle dağıldı.

"Süt birazdan hazır olur. Bana köyündeki hayatı anlat, kuzeye gelmeden önceki ömrünü. Böylece seni daha kolay anlayabilirim. Yaşlı aklımın berrak, açık görüntülere ihtiyacı var."

"Bana inanman için gereken ne varsa anlatırım," dedi Rinda hevesli bir tonla. Elindeki kırık oku evirip çevirdikten sonra Glut'a sordu. "Hiç bu kadar kalın, kaya gibi sert bir ok gördün mü? Yayla atıldığını gözlerimle görmesem, bir tür küçük mızrak olduğunu bile düşünebilirdim."

"Haklısın. Ben de şaşırdım, tüyleri kırık sapında kaldığı için kimlere ait olduğunu da çıkaramadım. Bunu kullananlar çok güçlü olmalı."

"Evet öyleydiler." Yaşadıkları daha iki gün önce değilmiş, çok uzaklarda kalmış gibi dalgın bir biçimde mırıldandı.

"Onların peşinde oldukları asıl kişi sen değildin ama..." Glut, bunu bir soru olarak değil, bildiklerini paylaşır gibi söyledi. Rinda'nın şaşıracağını tahmin ediyordu.

Rinda birden rahatsız hissetti kendini. Glut'ta bilmediği gizler olmalı, onun evinde yatarken, kendini tümüyle teslim alınmış sandı. Hafif doğruldu, elindeki kırık okun ucunu farkında olmadan ileriye tutarak, "Nerden biliyorsun bunu?" dedi.

"Sakin ol, senin hakkında söylediklerimi önemsemedin ama öncelikle dostun olduğuma inanmalısın. Güvendesin, atın seni buraya bunu bildiği için getirdi, yaranı sardım, ateşimi paylaştım."

"Yarama merhem süren birini kendime dost sayarım. Ama yalnız olmadığımı biliyorsan, yanımdaki kişiye ne olduğunu da söyleyebilirsin."

Glut biraz düşündü. Kesin olmak istemeyen bir ton vardı sesinde. "Sanırım tehlikeyi atlattı, peşindekilerin ona ulaşamadığını söyleyebilirim."

Rinda'nın yüzüne bir rahatlık yayıldı. Glut'a güvenmemesi gerektiğine dair şüpheyi uzaklaştırdı, kendisine iyi haber veren ev sahibiyle yakın dost olabileceğini hissetti.

"Aklının arkasında sakladığın başka bir aklın olmalı senin. Orada ne tür yeteneklere sahip olduğunu bilmiyorum ama bana yardım ettin, ateşini paylaşıp iyi haberler verdin, sana minnettarım. Nereden biliyorsun bunları?"

Glut'un gülerken yüzüne yayılan ifade, sevecenlikle hafif deliliğin karıştığı ikinci aklından geliyordu. Konuğunu memnun kılmaktan kıvanç duyan yaşlıların huzuruyla geçiştirmeye çalıştı soruyu. "Zamanımız çok, anlatacaklarını dinlemek isterim, sonra ben de anlatırım sana." Yeni tanıştığı bir yabancının güvenini kazanınca mutlu olan yalnızların samimiyetiyle söyledi bunu.

Ateşin yanındaki yaprakların ısınmasıyla odaya taze kokular doldu. Çam kokuları meşe kokularına karıştı, bir ferahlık yayıldı. Uzun uykusunda konuşmaya susayan Rinda, sakince anlatmaya başladı.

Geldiği ovadan, parça parça aktardığı ergenliğinden, geride bıraktığı ailesinden söz ederken eski olayları hatırlamakta zorlandığını, yakın zamanı daha açık anlattığını fark etti, başında daha önce bilmediği bir yorgunluk sezdi. Yeşil ottan mı, yoksa okla vurulduğunda düşüp kafasını taşlara çarpmasından mı geldiğini bilmiyordu, fazla uyumaya bağladı bunu. Yorgunluk bazen diline kadar iniyor, o zaman süt tasından bir iki yudum alıp soluklanıyor, sonra devam ediyordu.

Hikâyesinde boşluklar bırakmamaya, tereddütlü bir ifade kullanmamaya özen gösteriyordu. Ev sahibinin ikna olması, bunların yaşanmış olmasından daha önemliydi, asıl gerçeklik olayların varlığı değil onlara inanılmasıydı. Ama, geçtiği bir nehri anlatırken sonradan o nehirle ilgili gördüğü rüyalarını, kaybolduğu bir ormanı anlatırken kendi içindeki uğultuyu da dile döktüğünü fark ediyordu. O zaman, bunların, yaşadıklarından kalanlar mı, yoksa iç dünyasından dışarıya yansıyanlar mı olduğunu kendisi de karıştırıyordu.

Ocaktaki ateş onları tümüyle sardığında, Rinda uykuya dalmıştı. Yaprak kokuları çekilmiş, rüzgâr durmuştu. Herkes uyuyordu, yalnız Glut ile güvercin değil, taş duvarlar, bacadaki duman, dışardaki kar da. Rinda herkesin uykusunda uyandı. Kimse, ne dışarıya inen gece, ne atlar onun uyandığını sezdi. Ama o herkesi uyanık, kendisini uykuda sanıyordu. Uykusu bölünmesin diye yavaş hareket etti, kalkıp dışarı çıktı. Yıldızları fark etmedi, avucuna aldığı karı yabancıladı. Dün sabahki geyik izlerini görse tanırdı, onları bulmak için o yana yürüdü. Ama yamacı çıktıkça sadece kendi ayak izleri belirdi karda, geyik ortalıkta yoktu. Gündüz yağan kar, izleri örtmüştü. Geyiğin yürüdüğü yönde değil ama yan taraftan bir hayvanın yaklaşan soluğunu hissetti. Geyiği görmek için o yana döndü. Kapkara bir köpeğin azgın dişleriyle karşılaştı, elini bıçağına atmaya fırsat bulamadı. Sırtüstü karlara gömülürken, sağ elini köpeğin boğazına kenetlemiş, yukarıda tutmaya çalışıyordu. Az kâbus görürdü, ama bu seferkinden nasıl uyanacağını kendisi de merak ediyordu. Acı hissetmiyordu. Yattığı yerde kıvranıyordu. Biraz ötede iki köpeğin daha durduğunu, nedense saldırıya karışmadığını fark etti. Rüyasında bıçak kullanmamıştı hiç, şimdi sırasıydı. Yandan köpeğin karnına savurdu, ama bıçak kaydı, iyi kavrayamamıştı. "Dur," diye bir ses işitti. Bir adam koştu, köpeğin sol arka bacağından tutup hızla çekti. Bir kişi daha

vardı yanında. Gelip üzerine eğildiler, kolundan tuttular. Biri, adı Tawo olan adam, "Bu Aslem," dedi. Kâbusun bittiğini, daha sakin bir uykuya geçebileceğini anladı. Gerçekten boğuşmaktan yorulmuş gibi derin bir uykuya bıraktı kendini.

Uyandığında yorgun değildi, ama doğrulurken kollarının ağrıdığını hissetti. Sesler duydu, dışarı çıktı. Duvar dibindeki kütüğe oturmuş Glut'un yanında iki kişi daha vardı. Akşam alacası inmişti, bütün gün uyumuştu demek. Biraz ötede iki boz köpek ile bir kara köpek yere uzanmış yatıyordu. Kara köpek başını doğrultup hırladı, sonra uyumaya devam etti.

Adamlardan biri geldi, dostça kolunu kavradı, "Merhaba, daha iyi misin? Benim adım Mame, bu da kardeşim Tawo," dedi.

İki kardeşin yüzlerine bakakalmıştı.

"Biz ikiziz, ama ben küçük sayılıyorum." Mame, yüzünde çocuksu bir tebessümle söyledi bunu.

"Bana sorsaydın, hanginizin küçük olduğunu söyleyemezdim," dedi Rinda.

"Ama sen sorsaydın, ben sana kim olduğunu söyleyebilirdim," diye karşılık verdi Mame.

Glut araya girdi, sohbete ateşin başında devam etmek üzere içeri geçtiler. Akşam sofrası kurdular.

"Rinda," dedi Mame, "kurutulmuş etten tat, uzun yoldan geldi," Etteki baharat bütün kokuları bastırıyordu. "Üzerindeki kıyafet sana uymuyor. Yedek giysilerimle çizmelerimi vereyim."

"Kıyafetimi almaya fırsat olmadı, ancak ata binip ormandakilere yetişmeye çalıştım."

"Geçmişini anlatmışsın biraz ama nasıl vurulduğundan, kuzeyde başına neler geldiğinden söz etmemişsin Glut'a."

"Uyumak daha tatlıydı. Sözün orasına varamadan dalmışım."

"Eğer çok fazla uyumazsan biz de sana babandan söz ederiz."

"Babamı tanıyor musunuz?"

"O buraya geldiğinde biz de Glut'un misafiriydik. Sohbet ettik, hikâyeler anlattık. Aslem'in oğlusun, ona çok benziyorsun. Benle kardeşim gibi."

"Sen benim Aslem olmadığıma inanıyorsun o zaman."

"Ben sana inanıyorum. Ama Tawo, Glut gibi düşünüyor."

"Öyle mi Tawo?"

"Evet."

"Babama benziyor olmam böyle düşünmen için yeterli olmasa gerek. Yoksa ikizinle sen de aynı kişi sayılabilirsiniz."

"Aslem'in ikizi olduğunu iddia etseydin inanabilirdim. Ama baba ile oğul ikiz kadar benzeyemez."

"Peki yaş farkımız yok mu?"

"Sen şimdi olgun yüzünü, uzun yolun yorgunluğuna, yaralı olmana, hatta sakallarına bağlamazsın umarım."

Tawo söyleyeceği bundan ibaretmiş gibi yemeye devam etti. Rinda'nın kısa sakalının altındaki yüz ile Aslem'in yüzü aynı oymacının elinden çıkmıştı. Bunu bilmenin verdiği güvenle sustu Tawo. Onun söze devam etmesini Rinda'dan çok Glut'un beklediğini hissedince, başını kaldırdı. "Sence kara köpek sana neden saldırdı?"

"Beni daha önce hiç görmedi," dedi Rinda.

"Doğru, Glut'a da diş gösterdi, buraya ilk gelişi."

Sözün devamını bekleyen şimdi Rinda oldu. Tawo, arada ağzına bir lokma atmazsa konuşamayacak birine benziyordu. Ağzındakini iyice çiğnedikten sonra, "Peki boz köpekler neden saldırmadı?" dedi. "Cevap vermene gerek yok, senin düşündüğünü söyleyeyim. Onlar Aslem geldiğinde buradaydı. Onun kokusunu unutmadılar."

"Bana değil de köpeklere mi inanıyorsun?"

Hep birlikte kahkaha attılar.

Önceden bildiği bir oyun gibiydi, Rinda rahat görünüyordu. Anlamı değil, oyunun kendisiydi ciddi olan.

Mame'nin verdiği pantolonu, kolsuz gömleği odanın bir köşesinde giydi, çizmeleri ayağına geçirdi. "Tam bana göreymiş," dedi.

"Glut yaptı onları. Aynısından Tawo'ya da verdi. İkimizin benzer kıyafetler giydiğini görmek istiyor, ama nasip olmadı, üstümüzdekilerin eskimesini bekliyorduk."

"Merak etme, aynısından bir daha yaparım. Eninde sonunda ikinizin aynı kıyafetten giydiğini göreceğim," dedi Glut, sonra Rinda'ya döndü. "Senin için de yapacaktım, şimdi gerek kalmadı."

"Yanımızda sadece yiyecek ya da kıyafet taşımıyoruz. Senin seveceğin bir şey daha var." Mame bunu Rinda'ya hafif bir ciddiyetle söyledi.

Glut, "Önemseme," dedi, merakla bakan Rinda'ya.

"Nedenmiş..." dedi Mame, "Sana getirdiğimiz yeşil tozun birazını ona versek fakirleşir misin?"

Glut gülümsedi.

"Alışmış artık, yanında yeşil toz olmadan kuzey yollarını aşamaz." Mame, yoksa aşabilir misin, der gibi Rinda'ya baktı.

"Aşabilirim."

"Köpeklere inanırız, doğru. Glut senin kuzey hikâyeni anlattı, ona da inanırız, hani Jakaw ile Famme'nin lanetten kurtulamadığı... Eğer babanın da onlar gibi kuzeye yenildiğine inanıyorsan, sen nasıl başaracaksın?" Bunu soran Tawo'ydu.

"Siz buradasınız, kuzeyde, demek ki başardınız."

"Bizim kuzeyimiz burası, seninki değil. Bazen bir yerdir kuzey, biz o yere geldik, bazense bir yoldur. Sen daha yürüyeceksin. Başarmak bazen neye inandığına değil, nasıl inandığına bağlıdır. Biz de o kuzey anlatısına inanırız ama senin

gibi değil. Jakaw ihtiyar adamı öldürüp ağabeylerinin intikamını aldığında biz sevinmiyoruz. İhtiyar adam ceylanları korumak için vardı. Hiçbir yerde güvende değillerdi, kuzeye sığınmışlardı. Ama onların peşinden gittiler, ceylanları vurdular, ihtiyar adam ceylanların gözyaşıydı. Mecbur kaldığı için, onları korumak için insanları öldürüyordu. Onun küllerinden yeniden doğan Kiyacin, yalnızca ihtiyarın değil bütün ceylanların hakkı için öldürdü Jakaw'ı. Neden Kiyacin kötü oluyor da, onu öldüren Famme iyi?"

"Başarmak neye değil, nasıl inandığına bağlı ise, benim Rinda ya da Aslem olmamın önemi nedir?"

"Senin kuzeyin bitmedi, daha yolun var. O yolda Rinda olduğuna inanman, babanın başarısız olduğuna inanmandır."

"Aslem olduğuma inanırsam, şu ana kadar ne başardığımı kim söyleyebilir, onun belleği bomboş. Rinda'yım, geçmişimi biliyorum, Aslem olursam onu da yitiririm."

"Her insan başka bir hayatı özler. Bazen ansızın gelir bu. Başını çarpmışsın, yeşil tozdan fazla almışsın. Ardından gelecek birilerine sahip olmayı, bir aileyi özlüyorsun, şimdi kendini oğlun sanıyorsun. Başaramamaktan, geriye dönememekten korkuyorsun. Bu yüzden elinde olan tek şeyi, geçmişini kendinde yeniden yaratmaya çalışıyorsun."

"Doğru, ama kendiminkini değil. Babamın bir geçmişi vardı, onu bulmaya, babamı belleğimin bir yerlerinde yeniden yaratmaya çalışıyorum."

"Baban geyik izlerinden giderdi. Dün kardaki izleri görmüşsün, baban o geyiği görse öldürür müydü sence?"

"Bilmiyorum, şimdilik yalnızca kendimi, yani babamın katillerini bulursam tereddütsüz öldüreceğimi biliyorum."

"Babanın nasıl öldüğünü bilmediğini sanıyordum. Sen Aslem olmadığını iddia ederek zaten onu öldürmüş oluyorsun."

"Ben kuzey hikâyesindeki Kiyacin değilim, babamın kanını akıtmam."

"Kiyacin, küllerinden yeniden doğduğu ihtiyarı babası hissediyordu, onun intikamı için Jakaw'ı öldürdü. Sonunda o da yok oldu. Kuzey yolunda yitenler için bir çığlığımız vardır, heylo diye, acıyla bağırırız."

"Kiyacin'in ardından heylo diyemem. Babası Jakaw ona hiçbir kötülük etmedi."

"Kiyacin elini kana bulamamıştı, avı sevmez, ağaçlarla, hayvanlarla yarenlik ederdi. Jakaw bilmeden onun içindeki iyi ihtiyarı öldürmüştü. Babalar bilmeden öldürür."

"Ama Kiyacin hiç tanımadığı, bilmediği biri için, kendisini yetiştiren kişiyi öldürüyor."

"Sen de hiç tanımadığın baban için, önüne kim gelirse öldüreceğini söylemiyor musun?"

"Kuzey yolunda gerçeği bulacağım."

"Gerçek nedir, bulunabilir bir şey midir, benim merak ettiğim de budur."

Sohbetin duraladığı yerde Mame kaval çalmaya başladı. Sustular.

Sarı güvercin uyandı, biraz durup geri uyudu.

Herkesin bir köşesi vardı, o kuytuya çekildiler. Glut, yeşil toz tasını Tawo'ya uzattı, ardından kendisi aldı. Yan dönüp olduğu yere kıvrıldı, yüzündeki çizgiler gevşedi. Elini saçında gezdirdi. Derisinin altında dolanan bir çakıl parçasını yakalar gibi parmaklarını sıkıca kapadı, göğsünün üstüne getirdi. Glut'un aslında hep kavalın derin ezgisini bulmak için o tozdan aldığını Rinda şaşarak fark etti. Onu bir parça tanıdığını hissetti.

Tawo'nun yeşil tozda ne bulduğunu çözemedi. Güneşte gevşeyen bir ağaç gibi değil, sert rüzgâra karşı dallarını siper etmiş gibi yatıyordu. İfadesindeki ciddiyet, sertliğinden değil, kendini koruma alışkanlığındandı. Kardeşinin sorumluluğunu da içinde taşıyan güvenli kişilerdendi. Rinda'ya tanıdık geldi bu.

Mame kendinden geçmiş bir halde çalıyordu. Yeşil toz almalarına gerek yoktu, kavalın ezgisi Glut ile Tawo'yu ayrı bir dünyaya kolayca çekebilecek kudretteydi.

Ateş uyanıktı hâlâ, Rinda'yla kalmak için, çekip gitmemişti kendi kuyusuna.

Kaval sesi herkesi sarıp sarmalarken Rinda ordakilerin dünyasına ait olmadığını düşündü. Burası kuzeyin dünyası mıydı, yoksa sadece bu evdekilerin mi? Belki Rinda kuzeyde kavalın ezgisiyle uyumaya alışacak, düşlere dalacaktı. Hep yeşil toz almış gibi başka bir dünyanın içinde yok olacak mıydı peki, kalbine bilmediği sızılar dolacak mıydı?

Dışarı çıktığında, gecenin soğuğu dinmişti. Bir zamanlar babasının adımladığı uzaklara baktı. Köpek izlerinin geldiği yöne yürüdü, ilk yamacı aştı, ikincisinde kavalın sesi iyice azaldı. Ay ışığında, yeryüzü masmavi, pürüzsüzdü. Şega'nın anlattığı deniz de böyle ise, toprağı yok eden kar gibi bütün ufuklara yayılıyorsa, kendini o sulara bırakabilirdi. Eğildi, biraz kar alıp ağzına götürdü. Denizin suyundaki tat nasıldı, kar gibi mi, nehir suyu ya da dipteki çamur gibi mi?

Hafif bir esinti geldi, kaval sesi yeniden duyuldu. Mame, gecenin gizli kuytularına uzanıyordu, Rinda'ya inanan tek adam. O da olmasa, kendine inanmanın başka dayanağı olmayacaktı, bu yüzden Rinda, Mame'nin kavalında kendi varlığına dair bir işaret buldu. Hiç görmediği denizlere bile inanırken, kendisine nasıl inanmaz ki? Acaba babası biliyor muydu denizin tadını?

Ne çok yıldız vardı, tanımadığı, bilmediği göğün altında. Çocukluğunun kuzey anlatılarında yıldızlardan söz edilir miydi hiç, hatırlayamadı. Yıldızların ana yurdu olmalı, yağmurlar nasıl yağarsa, öyle bir kaynaktan boşalır gibi durmadan çoğalıyorlardı. Her yamacın ardında başka bir yıldız akıntısı ortaya çıkıyor, uzaktaki mavi kar denizine karışıyordu. İnsanın aklını başından alacak kadar sonsuz, ürkütecek

kadar yakındılar. Acaba babası böyle bir gecenin büyüsüne kapılarak mı kendinden geçmişti... Glut gibi yeşil tozun sarhoşluğunda soyunmuş, sabaha kadar yürümüştü... Onun gibi şarkılar söylemişti belki, sonra yıldızların kalabalığında yitip, o uçuruma düşmüştü... Babasının ölü ağzından cam halkayı alırken alt dudağının rengi nasıldı, hatırlamaya çalıştı... Yeşil tozdan kalma bir pembelik bulmak istedi orada. Ama meşalelerin dalgalı ışığında bütün renkler soluyordu.

Kim olduğundan şüphe duysa, hemen dönerdi. Köyünü bulur, orada Rinda diye çağrılırdı. Kuzeyde kaybolmanın bin türlü yolu olduğunu, kendisinin de babasının adında kaybolma tehlikesiyle karşılaştığını anlatırdı. Her şeye inanan köylülerin tereddütle dinleyeceği hikâyeye Şe-ga bile şaşırabilirdi. Kuzeye giden, cevaplarla dönmeli ya da kendisi bir sır olmalıydı. Aslem, ölerek de olsa, bitirmişti o yolu, sırlara bulanmıştı.

Rinda aya baktı, şu yamaca tırmansa sesini duyurabilirdi. Babasının ruhu oraya çıkalı beri, dolunay yere daha yakın duruyordu. Göğün aynasıydı ay, uykusunda oğluyla konuşuyor, bazen yanına çağırıyordu. Rinda'nın başı dönüyordu ona bakınca. Kabaran denizlerin dalgasını yemiş gibi içi sarsılıyordu. Kıyıya bağlanmış bir kayaydı, etinin içinde bir kurdun vahşiliği doğuyor, burnuna kan kokusu geliyordu. Önüne gelen her seti parçalamak istiyordu, bir ağacı ya da bir duvarı. Daha önce bilmediği bir arzuydu bu, derisi geriliyor, dişetleri kaşınıyordu.

Rinda dönüp, geldiği yöne baktı. Biraz ötede beliren karaltı Mame'ydi, yanındaki köpeklerin soluğu da duyuluyordu.

"Seni yalnız bırakmak istemedik, kıştır, kurtların gecesidir. En çok da kara köpek heveslendi," dedi Mame.

Kara köpek Mame'nin yanında duruyor, boz köpekler biraz geride, artık yaşlandıklarını belli edercesine hırıltıyla soluyordu.

Başını kaldıran Rinda, "Ne çok yıldız var," dedi. "Kalabalıkta yitecekmiş gibi oldum."

"Baban gibi yıldızlara meraklısın galiba."

"Ama yıldızları onun kadar iyi tanımıyorum. Onların dilinden anlar, farklı yönlerine inanırmış."

"Bizden de farklıydı. O gece bizi dışarı çıkarıp göğü gösterdi. Kuzey yıldızının hep orada durduğunu, ama çağlar önce onun yerinde başka bir yıldızın bulunduğunu söyledi. Eskiden gezginlerin bel bağladığı yıldız, bizim kuzey yıldızı değilmiş. Gökyüzünde, ömür zamanımız içinde bir değişiklik daha olacak, dedi, buna tanıklık edeceğiz. Sesinde hiçbir heyecan yoktu. Geyik izlerini sormadan önceydi bu."

Rinda hangisini daha çok merak ettiğini bilemedi, yıldız göğünü mü, geyik izlerini mi... Kararı Mame'ye bıraktı.

"Baharı başlatan takımyıldızının hangisi olduğunu sordu bize, Koç, dedik. Bunun değişip değişmeyeceğini sorunca, birbirimize baktık. Yıldızlar dolanır, her mevsim başka bir yere gider, dedi, sonra geri gelir. Ama yakında öyle büyük bir değişiklik olacak ki, bahar dönümünü başlatan Koç yıldızları ayrılıp, bir daha oraya dönmeyecek. Yüzüne şüpheyle baktık. Kendi topraklarının ötesini bile görmemiş insanlarla dolu bu dünyada bize göklerin kaderinden söz ediyordu."

"Koç yıldız grubu orada olmazsa bahar yılı nasıl başlayacak?"

Geldikleri yöne yürümeye başladılar. Rinda, kara köpeğe değil, yaşlı köpeklere uyarak adımlarını yavaş atıyordu.

"Aslem bunları anlatırken çok emindi. Dünya yeni bir çağa giriyor, dedi. Güneş, yıldönümüne yeni bir yıldız grubuyla başlayacak artık. Balık takımyıldızıyla. Koç'un yerini Balık burcu alacak."

"Ne zaman olacakmış bu?" Merakla sordu Rinda.

"Bu yılların birinde, dedi, yani bizlerin yaşam süresi içinde. Glut, benim ömrüm de dahil mi, diye sorunca, evet, de-

mişti gülerek. Balık yıldızlarının çağı, başka bir dünyanın, başka bir hayatın yeri olacak. Bunun ne kadar iyi, ne kadar kötü olduğunu bilmiyordu. Belki asırlarca sürecek yeni bir çağ. Glut kahkaha atmıştı, desene meraktan gözlerimiz açık öleceğiz..."

"Peki onun buralara gelmesiyle bir bağı var mı bunun?"

"Bunlar onun merakıydı sadece, asıl sorusu geyik izleriydi."

"Geyik izleri her yerdedir. O günlerde peşine düştüğü bir geyiği arıyor olmalı."

"Belli bir yerdeki değil, son zamanlarda rastladığımız bütün geyik izlerini öğrenmeye çalışıyordu. Gördüklerimizi söylediğimizde izlerin özelliğini, kendine has bir karakteri ya da tuhaflığı olup olmadığını soruyordu. Tuhaflık sende, demişti Glut."

Köpekler Mame'ye yakın yürüyordu. Rinda arada bir göz ucuyla dolunaya bakıyor, ışığında yeni bir renk var mı, anlamaya çalışıyordu.

"Geyik sürülerini değil, yalnız geyikleri soruyordu. Tek başına dolanan bir geyiğin izi için kılıcını bile vermeye hazırdı."

Rinda, dolunaydaki kurtları hatırladı. Babasının yalnız bir geyiğin etine kurt gibi duyduğu iştahı düşündü. Bir ize rastlayınca hangi avcının oku kaşınmaz, kimin uykusu açılmazdı.

"Tawo'nun sorusuna karşılık," diye devam etti Mame, "Aslem önceki gün buralarda dolanan geyiği görseydi öldürmezdi, derdim."

"Seni böyle düşündüren nedeni merak ederim."

"Aslem bir izin peşinde değildi, ne de bir yolun. Bilmediği yerlere gidip bir süre kalan, sonra yola yine devam edenlerdendi. Bu dünyada hiçbir şeye bağlanmayan insanların özgüveni vardı üzerinde. Onlar hiçbir yere ait değildir. Bu yüzden derin kararların değil, anlık nedenlerin ardına düşerler. Bir yere bağlanacak gibi olurlarsa, oradan kopmak için ken-

dilerine yeni işaretler bulurlar. Aslem geride bir ailesi olmadığını söylediğinde geçmişinden tümüyle kopuyordu. Sizin köyde de geldiği yeri bilen yokmuş, anlatmamış."

"Geyik izlerini sormasının bir anlamı var mı o zaman ya da köye geri dönmesinin?"

"Gökteki yıldızların değiştiği bir evrende onun dönüşü de şaşırtıcı olmasa gerek. Üstelik eski hayatı için döndüğünden emin değiliz. Geyik izleri ise onu bilmediği yerlere götürecek yeni bir işaret sadece, bir oyun. Hayatın bundan öte bir anlamı yok böyleleri için. Bu evrene saygılıdırlar, onunla ilgili en küçük bir değişimi bile merak eder, öğrenirler, kimsenin tam bilmediği sıradanlıkta, kendilerine ait bir hayat sürerler."

Mame'nin sesi soğukta kırılıp çatlamıyor, soluğunun buharında yumuşuyordu. Yolları vardı daha, bunu bilen gece, en soğuk rüzgârları yamaçların ardında tutuyordu.

"O gece ayın çok yakınında bir yıldız gördü. Bir süre baktı, bunun kötüye işaret olduğunu söyledi. Nedenini anlamadık. Sonra gözlerini kapatıp, 'Ey ulu gece göster bana!' diye seslendi. Böylece başarıp başaramayacağını rüyasında görecekmiş. Sabahleyin rüyasından söz etmedi, büyük bir ateş yaktı dışarıda. Ateşin başında ona Glut'tan öğrendiğim geyik izleri hikâyesini anlattım. Belli etmedi ama hikâyeyi biliyor gibiydi."

"Babamın dinlediği hikâyeyi dinlemek isterim."

Mame, konuşmayı değil, konuştuğu kişiyi sevenlerin sadeliğiyle anlatıyordu. Adımlarının kardaki sesinden, köpeklerin sakin yürüyüşünden belliydi. Eve bir an önce varmak için acele etmiyordu. Köpeklerin de acelesi yoktu. Sadece rüzgârların en soğuğu yamacın ardında zor duruyor, gece, şefkatli yüzüyle onu biraz daha beklemeye ikna ediyordu. Mame'nin hikâyesindeki rüzgârın hatırınaydı bu, oradaki gecenin de..

Eskiden, Mame'nin tam olarak bilmediği derin ormanların birinde, bir Oduncu ile kızı yaşarmış. Bir gece geniş gökyüzünde kayan yıldızları seyrederlerken, saçları örgülü kız, geldikleri yeri unutmaya başladığını söylemiş. Babası bir kez daha anlatmış o zaman. Kızın unutmadığını, geçmişi hatırlamayı sevdiğini biliyormuş.

Oduncu, eskiden, çok uzakta iki büyük nehrin arasındaki bir ovada yaşarmış. Merani denirmiş orada yaşayanlara. Büyük kentleri, kalabalık orduları varmış. Oduncu orada genç bir askermiş, ailesizmiş.

Bir savaşta, kaçan bir grubun ardına düşmüşler. Sonra bunların düşman tarafının kadınları olduğunu fark etmiş Oduncu. Aynı kavmin başka bir koluymuşlar aslında, ama kendisiyle savaşmak insanlığın eski geleneğidir. Savaşın doğasına aykırı olarak Oduncu, kadınları bir mağarada saklamış. Bu, iyiliğinden değilmiş. Kadınların arasında gördüğü bir çift göz, bir şahin gibi inip kapmış kalbini. Aşk bazen, iyi olmayan insanlar vardır, onları iyi eder.

Komutan olanları öğrenmiş, üzerlerine süvari salmış. Oduncu, kadınlarla kaçmış. Demir renkli nehrin kıyısında sıkışınca, diğer yol kılıçtan geçirilmek ya da esir pazarına sürülmekmiş, kendilerini suya atmışlar. Azgın akıntılarda can vermiş çoğu.

Oduncu, sağ kalan birkaç kadına savaşmayı öğretmiş. Mazlumlara yardım etmeye karar vermişler. Savaşlardan kaçan kadınları kurtarıp, askeri birliklere pusu kurmuşlar. Hiçbir yere yerleşmemişler, her mevsimi başka bir göğün altında geçirmişler.

Başka kadın savaşçılarla birleşmişler, Şahmaran deniyormuş onlara, giderek çoğalıyorlarmış. Ama bir gece baskına uğramışlar, bazı kadınlar esir düşmüş, içlerinde şahin gözlü kadın da varmış.

Oduncu birkaç gün beklemiş, dağılan savaşçıları toparla-

mış, düşman karargahının içine sızmış. Kadınlarını kurtardıkları gece çok kan akıtmışlar, sonra ağlamışlar bunun için. En çok kurtulan kadınlar ağlamış. Nedeni sonra anlaşılacakmış. Şahin gözlü kadın hamile olduğunu anladığı gün, kız kardeşlerine, çocuğun kimden olduğunu bilmediğini söylemiş. Onu esir eden Komutan'ın kötülüğü mü düşmüş içine, yoksa sevdiği Oduncu'nun iyiliği mi?

"Bebekler masumdur, onlar herkesindir!" demiş kadınlar korosu, bir de Oduncu. Kadın, hamileliğin son gecesi bir rüya görmüş, Oduncu'ya anlatmış: "Eğer bir gün yenilirsek, yeniden başlamak için geyik izlerinden git, onlar iyi yolu seçer. Senin bizi bulduğun o savaşta, nereye gideceğimizi bilmezken bu izlerin peşine düşmüştük. Orada sen geldin, savaşmayı öğrettin. Rüyamda, bir kızımız oluyordu, onunla geyik izlerinden gidiyordun."

Oduncu'nun kadını, doğumda gözlerini kapamış, bir daha açmamış. Soğuk rüzgârlar delirmiş o gece, kendilerini dağa vurmuşlar. — Mame'nin sesini titreten yer burasıydı hikâyede, tanımasa da bir kadına sevdalanıp onun asaletini hep içinde taşımayı bilenlerdendi.

Doğumda ölen kadını, düşman askerler de duymuş. Kötülerin sevmediğini sanan iyi yürekliler yanılgı içindedir. Komutan, zorla birlikte olduğu kadının yırtıcı gözlerini unutmamış, ondan sonra hiçbir kadına bakamamış: "Artık tek bir kadınım var bu dünyada, tek masumiyetim: Kızım. Onu bulmalıyız!" demiş. Çocuklar, onları seven herkesindir.

Şahmaran kadınları yenmişler, yenilmişler. Eskisinden daha çok asker geliyormuş üzerlerine. Bu hırsın, küçük kız için olduğunu biliyorlarmış. Oduncu, kızını alıp uzaklaşırsa saldırıların da azalacağını söylemiş. İstemeden hak vermişler.

Geyik izleri, Oduncu'yla kızını uzun yollardan geçirmiş, dağlardan aşırmış, kuzeye, en derin ormanların içine çekmiş.

Savaşçı adam orada oduncu olup, yıllar sonra dolunayın altında kızına bunları anlatırken, bilmedikleri bir geceye tanıklık etmişler. Kayan yıldızlardan biri tam göğü yan çizerken, ilerideki dağın ardına ateşten bir top düşmüş. Gök patlamış, altlarındaki toprak sarsılmış, yere yuvarlanmışlar.

Dağı aşmışlar, yanmış yamaçtan inmişler. Kulübelerinden daha büyük bir kayanın yere gömüldüğünü, etrafı kül ettiğini görmüşler. Bunun kötüye işaret olduğuna inanmışlar, gökten düşen kayanın üzerini toprakla örtmüşler. Etrafa ağaç dalları yaymışlar.

Oduncu o kayadan bir parça almış. Kaygan, ışıltılıymış. Hoş bir kokusu varmış, yaban eriği gibi. Taşı işlemiş, iki küpe yapmış, kızın kulaklarına takmış. "Ömür boyu korusun seni," demiş.

Ama orman onları korumaya yetmemiş. Merani savaşçıları gelmiş. Oduncu kulübeyi yaparken hazırladığı gizli tünele koymuş kızını. Kendisi sığamayacak kadar küçükmüş. Son olarak, "Çocuklar sevdikleri kişiye aittir," demiş. Saçı örgülü kız ağlamış, Oduncu, son sözüne bir söz eklemiş: "O kadınlar Şahmarandı, onların kızı olduğunu unutma. Geyik izlerinden git."

Hemen gitmemiş kız, tünelin içinde, Oduncu'nun sorgusunu dinlemiş. Savaşçıların başı, kızın asıl babası olduğunu söylüyormuş. Oduncu'ya eziyet etmişler, kızın yerini sorup, etine kan yaymışlar. Sadece sesleri duyuyormuş kız, iki babadan hangisini sevdiğini, seslerindeki iyilikten çıkarıyormuş. Meraniler kızı ormanda bulacaklarına inanıp, ardına düşmüşler. Gitmeden önce kulübeyi ateşe vermişler.

Rinda, Mame'nin uzun sessizliğinin ardından sordu: "Böyle mi bitiyor?"

"Baban sormamıştı."

"Ona da mı bu kadar anlattın?"

"Devamı olup olmadığını bilmiyorum. Glut'tan dinledi-

ğim gece, hikâyenin burasında uyumuştum. Bir daha ne zaman anlatacağına kendisi karar verir. Hep gönlüne denk gelir de bir gün anlatmaya başlar diye ümit ettim."

"Yarım kaldığını unutmuştur belki. Ben söylesem, ateşin başında otursak, dili açılır mı dersin?"

Hangisinin daha çok merak ettiğini anlamak için ikisinin gözlerine bakan Glut, "Devamı olduğunu mu düşünüyorsunuz bu hikâyenin?" dedi. "Hikâyeler hayatımız gibidir, bitmiş, tamamlanmış tek bir hikâye bile yoktur. Ölen herkesin ömrü bitmiş olsa da, hayatlarında yarım kalmışlıklar vardır, hikâyeler de öyledir. Aslında mesel anlatmak için güzel bir gece. Dilimizin hazinesinde ateşe atmak için gizlenmiş sözler bulunur her zaman. Ama önce yaranı temizlesek iyi olur."

"Bana şu yeşil tozdan verecek misin peki? Ağrımı azaltır."

Rinda'nın gülümsemesine Glut aynı biçimde karşılık verdi.

"Sana yarardan çok zararı oluyor. Aklını başından alıyor."

"Seninkini almıyor mu peki?"

"Yok, sadece aklımın iplerini çözüyor. Mame'nin bu tozu yaparken içine kattığı deli tütününden çok, tuhaf bir biçimde, mazı meşesi külü sebep oluyor buna. Bünyem alışık, ama bir gün aklımı tümüyle başımdan alırsa şaşmam."

"Sen hikâyeyi anlatırsan, belki Mame de tozu nasıl yaptığını tarif eder bana," dedi Rinda.

Mame'nin yüzünü görmeleri, gülmelerine yetti. En sağlam dişini sökûp çıkaracaklarmış gibi donakalan Mame, yutkunmakta zorlandı, su tasına uzandı. Her zaman gülmeye hazır yüz ifadesi ilk kez gerildi, başka bir hale büründü. Rinda şaştı buna, diğerleri alışıktı. Bütün gecenin sevinçli Mame'si, dolunayın altındaki, karların mavisindeki, köpeklerin soluğundaki adam başkalaşmış, baskın yemiş bir kaçak gibi tutulmuştu.

"Elinin hünerini kendine saklama konusunda hassas ol-

duğunu biliyorum Mame," dedi Glut. "Bundan sonra ben de senin yanında deri işlemekten, giysi yapmaktan vaz mı geçsem acaba?"

Tawo girdi araya. "Benim yanımda zanaatını işleyebilirsin Glut. Yeni çizmelerle kıyafete ihtiyacım olacak. Ben de kendi yedeklerimi Rinda'ya vereceğim. Heybesinde bulunsun, uzun yola gidecek. Aile huyu, kıyafet kaybetme alışkanlığı var."

Rinda cevap vermedi. Ağır duruşlu Tawo, atik değil ama keskin soruların puhukuşunu besliyordu aklında. Üzerine gittiği kişiye bile güven veren bir kesinliği vardı. Rinda, ikiz kardeşlerin kıyafetleriyle yol almaktan memnun olacağını hissetti. Tawo onunla gelseydi kuzey yollarını daha rahat aşar mıydı? Onun verdiği yakınlık duygusunun bir tür güç yarattığını fark etti. Tawo'nun sözlerindeki güç ise, hep bir soru gizliyor olmasındandı.

Tastaki suyu bitiren Mame, "Karışıma mazı meşesi kattığımı nerden biliyorsun?" diye sordu Glut'a.

Mame'nin niyeti, yeşil toz hakkında Glut'un başka neler bildiğini öğrenmekti. Doğru dürüst bir karşılık alamayacağını tahmin ediyordu. Oduncu'nun hikâyesindeki sonu öğreneceğinden bile kuşkuluydu. Glut, anlatmada olduğu kadar anlatmamada da ustaydı. Konuşturmayı becerir, dinlerdi, öyle bitirebilirdi bütün bir geceyi.

"Olmadık şeyleri bilme konusunda Glut'un özel yetenekleri var galiba," dedi Rinda. "Buraya gelirken yanımda biri olduğunu da biliyor, ama bunun sırrını söylemedi daha."

Glut, sırrının değil ama sır sahibi olduğunun bilinmesinden gizli bir memnuniyet duyanların edasıyla gülümsedi. Bunun, açık edilmeyen bir saygınlık yarattığının farkındaydı. Dünyasının bu kuytu köşesine kimsenin giremeyeceğini, girmek için ısrarcı olamayacağını onunla beraber herkes bilirdi. Aklının berisinde taşıdığı, sevecenlikle hafif de-

liliğin karıştığı ikinci bir aklı bulunduğunu bir biçimde sezdirirdi karşısındakine.

Rinda başka bir soruyla devam etti. "Glut, dere içinde su içmeye giderken gördüğüm geyik izleri orada bitiyor, ama geri dönmüyordu, karşı tarafta da karlar bozulmamıştı. Gördün mü o geyiği?"

Rinda'nın yarasına hep birden yaklaştılar, ocağın alevinde onun renkten renge giren sızısına baktılar. Sarı güvercin uzak duruyordu. Otlar, yapraklar, kaynatılıp soğutulmuş karışımlar hazırdı, bir anlığına sustular.

Glut başını yaradan kaldırmadan cevap verdi. "Hayır, izlerin orada bittiğinden de haberim yok."

"Yanımda biri olduğunu bilen Glut, yanı başındaki izleri mi bilmiyor?"

"Geyik izlerinin yanında başka iz olmadığını gördün, değil mi? Benim ayak izlerim yoktu. Dere kıyısına inmediğime göre, geyik izlerinin kıyıda bittiğini nasıl bilebilirim?"

Rinda hak verdi ona, geyik izlerinin ardından kimse gitmemişti. Bir tek kendi adımları kar yarıyor, geyiğin ardından giden tek kişi olduğunu gösteriyordu. Merakının böyle cevapsız kalmasına canı sıkıldı.

Glut, hem ihtiyarların arada bir gelen tersliği, hem de çocuklarınki gibi yaramazlığa hazır yüz ifadesiyle başını kaldırdı. "Anlaşılan bu gece bütün soruları cevaplamam gerekiyor, Oduncu hikâyesi, yeşil toz, senin yanındaki kişi, geyik izleri... Sorun varsa sen de sor Tawo." Ağzı, gülmeye hazır bekliyordu.

"Yok, sağol," dedi Tawo. "Senin olur olmaz tahminlerin bana yetti. Her seferinde olayları didik didik edip, hangi yollardan böyle tuhaf sonuçlara vardığını bulmaya çalışmak bunca yıldan sonra yorucu geliyor. Olayları iyi ölçüp tartıyor, sağlam tahminlerde bulunuyorsun, ama bunları gizem yaratacak biçimde kullanmana ben doydum. Artık se-

nin aklının dolambaçlı yollarını çözmek için zorlamıyorum kendimi. Anlaşılan Rinda ile Mame buna gerçekten meraklı. Oysa ben öncelikle Rinda'nın başından geçenleri dinlemeyi yeğlerim."

İçlerinden birinin ateşin başında dile gelip anlatmaya başlaması sohbet bahçesinin kapısını açacaksa, Tawo o anahtarı Rinda'ya uzatmıştı. Onun yaşadıklarını dinlemek istediğini söylediği an, Rinda sözün kendisinde kaldığını anladı. Yarasını temizleyen Glut'a, sonra rengi giderek koyulaşan yarasına baktı.

Glut'un sağaltıcı elleri, aklı kadar hünerliydi. Yara çabuk iyileşirse, bu Glut'un parmaklarının hiçbir sır gizlememesinden olacaktı.

Oku, geyik vurmaya alışıktı, ama Rinda kendi ellerinin o ustalığı kaybettiğini düşündü. Yorgundu, ağır parmakları körelmiş bıçak gibi hedeflerden uzaktı. Sağ elini göğsüne koydu, yarasının etrafındaki şişliğe dokundu. Bastırsa, altında birikmiş kara kan dışarı sızar, ağrısı da yorgunluğuyla beraber akardı.

Bazıları daha akıllıdır, bazıları daha çok korkar, bazıları daha az yaşar. Bunu bilmek için kuzeye gelmeye gerek yoktu. Ama bunların başka halleri bulunduğunu, mesela Glut gibi bilmenin, sadece buraya ait olduğunu düşündü Rinda. Yalnızlığın kuzeydeki halini de, köyden ayrıldıktan çok sonra anladı.

Nehirler geçmiş, dağlar aşmış, uçurumlar inmişti. Tek bir av hayvanına rastlamamıştı, ne anlatılardaki ceylanlar, ne küçük bir tavşan, sadece her renkten kuşlar vardı. Gündüzler sessiz, geceler ölüydü.

Başından beri, Sayaloka'nın onu izlediğini düşünmüştü. Karşı koymasına rağmen ardından gelmeyi deneyebilirdi. Buna en çok bir dağ geçidinde inanmıştı. Kuşların sesi, tek tük ağaçlara karışıyordu. Yukarılardan bir iki taş parça-

sı yuvarlandı. Rinda durup baktı, sadece kayalar vardı. Bir at kişnemesi duydu. Nereden geldiğini anlamadı ama ses tanıdıktı, Sayaloka'nın atını, yabani bir at sürüsünün içinde bile ayırt edebilirdi. Başını kaldırıp yukarılara seslendi. "Sayaloka! Sen misin?" Bütün kuşlar susmuş, yapraklar dinliyordu. "Sayaloka... sesime karşılık ver." Yukarıdan bir iki taş daha yuvarlandı. "Atının sesini nerde olsa tanırım, Belek de tanıdı... Sayaloka... hava kararmak üzere, birlikte geçirelim geceyi. Sana, geri dön, demeyeceğim. Kuzeyde gördüklerini anlatırsın bana, ben de görmediklerimi. Böyle dağa konuşur gibi bağırıyorum Sayaloka! Haydi seslen, ben de senin dağın olayım..."

Sayaloka seslenmedi, Rinda onun dağı olamadı. Tamamen yalnız kaldığına ilk kez inandı.

Kara gövdeli ağaçlarla dolu bir ormana ulaştı. Bahar çiçekleri erken açmış, su kıyısındaki nane kokusu yarpuzlara karışmıştı. Rinda suya eğilmeden önce karşı kıyıya baktı. Uzaklara hakim olmak, kartalların güven duygusudur. Belek ise yakınlarla ilgiliydi, kendini otlara verdi.

Uzun zamandan sonra açan güneş insanı renkli kumaş pazarına düşmüş gibi şaşırtıyordu. Küçük otlarla çiçekler bile dikkat çekiyor, kertenkele oyunları göze batıyordu. Uzun taç yapraklar bir yana, küçük kuşlar seni öte yana yöneltiyordu. Güneşin alacasında yitivermek, yitmelerin en güzeliydi.

Rinda saçlarını ıslattı, sonra su içti. Yere uzanıp ağzını bir nehre dayamak, bir çağlayanın dibindeki göl olmaya benzer. Ya da bütün rüzgârları yutan bir dağ geçidi.

Bir nehre ne kadar direnilebilir ki; Rinda kalktı, üzerindekileri çıkardı. Belek'e baktı, iyice ötelere gitmişti, yakında olsaydı sırtındakileri indirecekti, eyeri, silahları. Rinda kıyıya gelerek akıntıya daldı. Renkli bir taş gibi gövdesini suya bıraktı. Aşağı indikçe renkler çoğaldı, derisinin üstünde başka bir deri varmış gibi akıntıyla birlikte çözülüp aktı. Güneş

yükselmişti, renkleri suyun altından görülebiliyordu. Yüzeye çıkıp derin bir nefes alan Rinda, sonra tekrar dibe indi. Eskiden beri sevdiği bir oyundu bu, kendisini akıntının dibinde bırakır, ne kadar öteye sürükleneceğini tahmin etmeye çalışırdı. Sonra suyun yüzeyine her çıkışında kıyıda Belek'i bulurdu. Rinda dipte uzun süre kaldığı zamanlar Belek hemen suya yanaşır, çıkmasını beklerdi. Akıntıyla ne kadar uzağa giderse gitsin, en bulanık suda bile Rinda'nın yerini bulurdu.

Rinda suyun dibinde, nehrin gücünü deniyor, ne kadar sürükleneceğini sınıyordu. Belek'i merakta bırakmak için, damarlarını çatlatırcasına dayanıyordu. Belek onu etrafta görmeyince nehre yönelirdi. Şimdi de Rinda yukarıda belli belirsiz bir karaltının kıyı boyunca yol aldığını hissediyordu.

Rinda gözlerini yumup biraz daha dayandı. Sonra kulaklarının çınlayışı ile yukarı fırladı. Soluduğu hava daha damarlarına ulaşmadan, kıyıda duran kızı gördü. Donakaldı.

Rinda'nın şaşıracağını biliyordu kız, elini hafifçe kaldırıp ona sakin olmasını işaret etti. Yüzünde bir tebessüm, bir rahatlık vardı. Rinda'yı durduran bu oldu. Kızın yeşil pelerini dizlerine kadar iniyordu.

Rinda başını uzatıp etrafa bakındı, başkaları var mı diye. Olmadığını kız pelerinini yavaşça çözüp, ayaklarının dibine bırakarak belli etti. İçine giydiği kolsuz kıyafeti deriden, tek parçaydı. Eteği baldırlarına iniyor, belindeki kuşağın yanlarında iki uzun bıçak taşıyordu.

Rinda kuzeyde rastladığı ilk kişiye ne diyeceğini bilemiyor, silahlarını Belek'in sırtında bıraktığı için kendine kızıyordu. Kız, giysisini çıkarmadan suya atladı. Bıçaklarını ondan korunmak ya da onun üzerinde kullanmak için tuttuğunu düşündü Rinda.

Kız aniden dibe dalıp gözden kaybolunca, Rinda sudan çıktı. Belek'i bulmalı, etrafı kolaçan etmeliydi. Kıyıya ge-

ri dönüp nehre baktı. Kızın nerede olduğunu görmeye, suyun altında ona doğru yaklaşıp yaklaşmadığını anlamaya çalıştı. Kızın bir şey söylemeden dibe dalması, suyu özlemişliğinden değildi herhalde. Rinda ellerine birer taş aldı, hem yakınlara hem uzaklara bakındı. Ama kız suda umduğundan daha uzun kalınca, acaba hayal mi gördüm, diye düşündü bir an. Kuzeyin insanlara neler yapabileceğini hatırlarken, iki adım ötedeki yeşil pelerine bakıp suya daldı. Kızın suda bu kadar fazla kalmasından kaygılandı, dipte bir dala takılmış olabilirdi.

Nehrin ortasında Rinda'yı bekler gibi, kız suya daldığı yerde dip akıntısına direniyordu. Yüzündeki tebessüm fark ediliyordu. Suların ayrı bir zamanı varsa, günüyle gecesiyle bu kız onun hakimiydi, annesi onu balık yumurtalarının yanında doğurmuş olmalıydı. Rinda'nın, merakı yüzünden dibe dalacağını biliyordu. Rinda ise kızın neden yukarı çıkmadığını tahmin etmeye çalıştı, bir sağa bir sola kulaç atarak ona baktı. En ufak bir harekette onun kadar hızlı davranıp bıçaklarından birini alabilecek mesafedeydi kıza.

Rinda arada bir bakışlarını kaldırıp yukarıda Belek'in karaltısını görmeye çalışırken, kızın da aynı şekilde bakındığını fark etti. Akıntının dibindeki uğultularda dışarıyı duymak zordu, ama Belek dörtnala hızla koşarsa sesin şiddeti topraktan suya geçebilirdi, Rinda o sesi bekledi.

Kız elini uzatıp boynundaki muskaya dokunmak isteyince Rinda geri çekildi. Kız onu korkutmamak için durdu. Eğer kız Rinda'nın göz önündeki iki varlığının, bir canının, bir de muskasının peşindeyse, Rinda'nın eli de aşağıda kızın bıçağına yapışmak üzereydi.

Nehrin dışından sesler geldi. Nefesi tükenmek üzere olan kız da fark etti bunu. Yüzüne kan ilerliyor, boynundaki damarlar şişiyordu. İkisi de sınıra dayanmıştı, önce kız yukarı doğru yöneldi, ardından Rinda suyun yüzüne çıktı.

Birkaç adım ileride bir adam eline aldığı yeşil pelerini inceliyordu. Onların sudan çıktıklarını görünce, adam kılıcına, Rinda da en yakındaki taşa uzandı, ama kızın fırlattığı bıçak daha hızlıydı, adamın göğsüne gömülüp yere devirdi. Kız pelerinini aldı, sonra bıçağını kan içinde çekti. "Peşimden gel, bu ormanı iyi biliyorum!" dedi. Rinda, "Sen koş, ben sana yetişirim. Haydi!" diye karşılık verdi. Kız ormana doğru koşmaya başladı. Öyle süratliydi ki, bu kızın bütün gün sualtında balık gibi durarak, sonra da geyikler gibi ormanda koşarak gücünü artırdığını düşündü Rinda. Gözünü ondan alıp seslerin geldiği yana döndü, nehrin öbür tarafında bir düzine atlı ilerlemekteydi.

Rinda kendini nehrin dibindeki akıntıya bıraktığı zaman epey aşağılara sürüklendiği için uzakta kalan giysilerine varamayacağını anladı. Kendisine doğru koşan Belek'in yanına gitti, sırtından yayını aldı. Adamlar kıyıya çıkmış, kızın peşinden koşuyorlardı. Atlarını suyun öte yanında bırakıyorlardı. İçlerinden sadece biri atını nehirden geçirmeye çalışırken geride kaldı, durup Rinda'ya baktı. Sonra mızrağını fırlattı. Bu kadar uzak mesafeden attığı mızrak Rinda'nın tam başının üstünden geçti. Ona bir fırsat daha vermeden yayını geren Rinda, adamı bir okla yere serdi.

Yeşilli kız ormana yaklaşmış, pelerinin rengi ağaçlarınkine karışmıştı. Nefesini sualtında tüketmiş olmasına rağmen iyi koşuyordu, sadece adamlardan biri onunla yarışıyor, diğerleri geride kalıyordu. Rinda yayını bir daha hazırlarken, biraz önce vurduğu adamın bir dizinin üstüne kalkmış, okunu ona doğrulttuğunu gördü. Adamı karnından vurması ölmesine yetmemişti demek. Adamın oku Rinda'nın göğsünü buldu.

Yere düşen Rinda orada bütün gün yaralı yattığını sandı, kalkmaya çalıştığında başı döndü, burnundaki kan genzine aktı. Yüzünü taşlara çarpmıştı. Doğrulurken yine düştü, ölümün, suyun altında nefessiz durmaya benzediğini düşündü.

Rinda ormana doğru bakıp adamları görmeye çalıştı. Her yere bir sis inmişti sanki, hâlâ oralarda olduklarını bağırışlarından anladı. Sonra deli gibi koşan adamları görebildi. Kızı seçemiyordu, ya ormana varmış ya da pelerini yaprakların rengine karışmıştı. Onun ardındaki en hızlı adam ormana girmek üzereydi, bir tek o yakalayabilirdi kızı. Rinda adamı durdurmak için okunu iyi geremeyeceğini biliyordu. Göğsünde, bir de yüzünde bir kayanın ağrısını taşıyarak yavaşça doğruldu, yanında duran Belek'in sırtından kefkanisini aldı.

Bu kefkaniyi Aslem taşırmış. Çobanlardan birine nasıl kullanılacağını göstermiş, Rinda da ondan öğrenmişti. Avının değil, babasının o avı nasıl vurduğunu bilmenin peşindeydi Rinda, çoban ise bir iyiliği geri ödemenin... Rinda, önce ağaçlara taş atarak başladığı kefkaniyi kullanma işinde iyice ustalaşmış, kısa sürede yapraklara nişan almaya başlayarak Sayaloka'yı şaşkınlığa uğratmıştı.

Şeridin içine bir taş yerleştirdi, iki ucundan tutup yavaşça çevirmeye başladı. Acele etmemeli, kefkani ağır ağır hız alırken, Rinda hedefine odaklanmalıydı. Kendisini avının üzerine inen bir şahin gölgesi kadar ileride hissetmeliydi, yoksa yanılırdı. Avını önce o, ardından kefkani kavramalıydı. Taşla ağırlık kazanan deri parçası havada dönerken öyle güzel vınlıyordu ki, Rinda ava ihtiyacı olduğundan değil sadece bu sesi sevdiği için bile kullanabilirdi kefkanisini. Kolunu birkaç kez daha çevirip hızla ileri savurdu, kefkaninin bir ucunu boşluğa saldı. Serbest kalan taş bir ok gibi uçtu, uçtu, uçtu, tam ağaçlara ulaşmak üzere olan adamın kafasına şimşek gibi indi. Süratle koşmakta olan adam öne fırladı, birkaç kez yuvarlandı, bir daha kalkamadı. Ardından gelenler ne olduğunu anlayamadı, belki ayağının bir dala takıldığını düşündüler. Geri dönüp bakmadılar bile.

Rinda Belek'e zar zor binip, okla vurduğu adama doğru gitti, karnındaki ok onu artık devirmişti. Adamın atının üze-

rindeki kürkü aldı, kendi sırtına yerleştirdi. Bildiği kürklerden daha büyüktü, adamın da yerde iri bir kaya gibi yattığını gördü. Rinda göğsündeki oku Belek'e binerken ortasından kırmasına rağmen, kürkün boyun bağını düğümlemekte zorlandı.

Yeşilli kızın ardından adamlar da ormana dalıp yok olduğunda, belki onu öldürmeye niyetlenmiş olan kız için neden tehlikeye atıldığını bilmiyordu Rinda. Seslerin peşinden gitti. Babasıyla ilgili bir iz bulamadan vurulmuştu. Öyle ne kadar yol aldığını fark etmeden, sonunda kaybolduğunu anladı.

Kanı sızdıkça ağrısı çoğaldı, yere yuvarlanmamak için Belek'in boynuna tutundu. Rinda adamların ardından gittiğini sanırken, sonra asıl onların kendi peşine düştüğünü hissetti. Hayaller gördü, Belek'in sezgisine güvendiği için boynuna daha sıkı sarıldı. Kuzeyin verdiği bir alışkanlıksa bu, belki Belek geyik izlerini takip ediyordu.

Beyaz Tilki

Biz kendi kendimizi yaktık, bilmiyoruz ne haldir,
Uyanık mıyız, rüya mıdır gördüğümüz, yoksa hayal midir?
Mem ile Zîn, Ehmedê Xanî

Su kıyısındaki nane kokusu yarpuzlara karışıyor, güneş, insanı renkli kumaş pazarına düşmüş gibi şaşırtıyordu. Otlarla küçük çiçekler dikkat çekiyor, kertenkele oyunları göze batıyordu. Uzun taç yapraklar bir yana, küçük kuşlar Rinda'yı öte yana çekiyordu. Güneşin alacasında yitmek, yitmelerin en güzeliydi yine.

Yine, dedim, çünkü buraları biliyorum. Ama alıştım artık, bir rüyanın içinde bile aynı yerleri tekrar tekrar görebiliyoruz. Bu güneş, ağaçlar, çiçekler hepsi bana tanıdık geliyor.

Rinda eğilip gölün aynasında yüzüne baktı, Belek'in yansıması da suya düşmüştü. Bugün burada dinlenebilir, güneşin keyfini çıkarabilirdi. Kana kana su içti. Yere uzanıp, ağzını bir göle dayamak, bir çağlayan olmaya benzerdi. Ya da bütün rüzgârları yutan bir dağ geçidi. Kendini bu suya bırakabilirdi. Renkli bir taş gibi gövdesi batar, aşağı indikçe renk-

ler çoğalır, derisinin üstünde başka bir deri varsa, akıntıyla birlikte çözülüp giderdi. Bir göle ne kadar direnebilirdi ki...

İnek derisinden yapılmış matarasını suya daldırırken, benim bildiğim o sesi duydu:

"Mataranla bana biraz su verebilir misin kardeşim?" diyen yaşlı adam ilerideki küçük ağacın altına uzanmış, yavaşça doğrulmaya çalışıyordu.

Rinda elini belindeki bıçağa götürerek ağaçların arasında başka kimse olup olmadığına baktı, Belek'e yaklaştı. Saklanan birileri varsa görmesi çok zordu. Ağaçlar sık, yapraklar renk renkti, adamı bile şu ana kadar fark etmemişti. Yatmasından, bir süredir orada olduğu anlaşılıyordu.

"Uyuyordum, geldiğini duymadım. Yorgun bacaklarımdaki ağrının geçmesi için biraz beklemem gerek, kusura bakma," dedi adam.

Rinda geri dönüp göle göz attı, sulardan çıkıp gelen kimse yoktu. Adama doğru yürürken, sık ağaçların gölgelerini yokladı. Gözü adamın yanındaki tabuta takıldı. Adam yalnızca bir yudum içerek, matarayı yanına bıraktı.

"Susuzluğun bu kadar mı? Öyle bir isteyişin vardı ki, mataranın yetmeyeceğini sandım," dedi Rinda.

"Matara yetmez, ama suyu bile yavaş yavaş içerek, bedenimin her isteğine hemen uymamaya, azla yetinmeye çalışıyorum."

"Ne zamandan beri?"

"Yaklaşık on yıldır."

"Niye ayağa kalkamadığın anlaşılıyor," dedi Rinda.

Adamın uzun saçlarıyla sakallarına ak düşmüş, gözleri yeniden uykuya dönecek gibi tereddütlü bakıyordu. İyice doğrulup sırtını ağaca dayayınca, Rinda fark edip, sordu:

"Ormanın büyük çınarları, sedirleri varken, neden bu küçük kiraz ağacının altına uzandın? Gölgesi kayıp seni güneşte bırakabilirdi. Bedenin azla yetinmeye alışsın diye mi?"

"Hayır," dedi adam Rinda'ya durgun bir sesle karşılık vererek. "Günlerdir yürümekten öyle bitkin düşmüştüm ki su kıyısındaki ilk ağacın altına uzanacaktım. Ama ormanlarda hiç rastlamadığım kiraz ağacının kokusunu duyunca buraya geldim. Gözlerimi arada bir açıp tepemde kiraz çiçeklerini görmek ağrımı azalttı."

Güneş gölün üstünde hızla kayarak öte yakadaki uzak ağaçları sarıyor, kuşlar keskin bir sessizlikle süzülüyordu. Ormanda başka birileri varsa bile ağaçların gizli kıyısında bekliyorlardı.

"Böyle silahsız korkmuyor musun?" diye sordu Rinda. "Ormanlarda bir başına dolanmak tekin değildir."

"Haklısın, ama altınım yok. Tek servetim bu," diyen adam elini tabutun üzerine koydu. Rinda'nın takılı kalan bakışlarına aldırmadan devam etti. "Küçük bir ağacın altına sığınmış bir gezgine kimsenin zarar vereceğini sanmıyorum. Sen silahlısın, ama bana kötülük edecek gibi durmuyorsun. Bir garibana, ancak kiraz çiçeklerinin güzelliğinden nasibini almamış biri fenalık etmek ister, yok yere. Sen kiraz sever misin?"

"Evet, ama..." diyen Rinda duraladı, tabuttaki bakışlarını ağacın dallarına kaldırdı. Tomurcuk çiçeklerin güzelliği ormana meydan okuyor, hiçbir ağaç onun cazibesiyle yarışamıyordu. Küçük bir kiraz ağacının koca ormana hükmedebileciğini şaşarak gördü. "Kuzeyde hiç kiraz yemedim."

"Yakında yiyeceksin o zaman."

Rinda karşılık vermedi. Deminden beri aklında olanı söyledi. "Bu kutuyu merak ettim, ama sahibinin adını öğrenmek daha önce gelir sanırım."

"Haklısın, istersen bana... hımm..." diyen adam, adını unutmuş gibi biraz düşündü. "Ose de istersen. Evet, iyi bir ad. Peki ben sana ne diyeyim?"

Adamın bir oyun oynar gibi konuşması Rinda'nın tuhafına gitti, ama ona katılmaktan geri durmadı. "Sen de ba-

na..." diyerek duraladı, düşündü, başını bir sağa bir sola çevirdi. Sonra aradığını buldu. "Rinda de. Fena bir ad olmaz, değil mi?"

"Evet, daha önce duymamıştım. Peki Rinda, kutu dediğin bu tabutun içinde bir ölü var. Tabutun ne olduğunu bilmediğine göre, ölülerin gömülmediği bir yerden geliyorsun. Açıkta bırakıp yırtıcı hayvanlara yem mi yapıyorsunuz cesetleri, yoksa yakıyor musunuz?"

"Yakıyoruz, yoksa ruh bedenden tümüyle kopamaz, acı çeker."

"Biz gömüyoruz. Tabuta koyarız önce, bir çukura yerleştirir, üzerini toprakla örteriz."

"Peki sen niye onu gömmüyorsun?"

"Bu benim gölgem, onu gömmek için gölgeler mezarlığını arıyorum."

Rinda, ölü bir gölgeden söz edilmesine şaşırdığını belli etmemek için suskun kaldı, Ose'nin devam etmesini bekledi.

"Benim geldiğim yerlerde atlar karadır ya da kahverengi. Senin atının rengini daha önce ne gördüm, ne duydum. Ak donu üstünde, kara parçalar. Geldiğim yerde böyle bir ata, gölgelerin ölmesinden daha çok şaşarlardı."

Belek'e baktılar, yelesinden kuyruğuna akan renkli tüyler sırtında bir örtü gibi duruyordu. Gölden çıkıp gelmiş bir yaratıkmışçasına birazdan aynı yere dönebilirdi, tabut da onunla suya akar, belki dibe gömülürdü.

"Atın rengi, atın kendisi değildir," diye devam etti Ose, "At aslolandır, rengi örtü gibi değişebilir. Gölge de kendisi değildir, o senin parçandır, nasıl kendi başına ölebilir ki? diye düşünüyorsun, değil mi?"

Rinda, öyle düşünüyormuş gibi sessizce dinlemeyi sürdürdü.

"Gölgemin hikâyesini anlatayım sana. Ama kimseye söz etmeyeceksin bundan, aynı yere gidiyorsak eğer."

Ose'nin anlattıklarını ben dile dökeyim sizin için, hatta biraz daha geriye giderek.

Asıl adı A'şero idi, bunu Rinda'ya söylemedi, ben size söylüyorum. Küçük yaşta kaybettiği babası, ölmeden önce yakın bir arkadaşına emanet etmişti onu. Dostundan kalan malları çocuk için harcayan bu arkadaş, kendisi gibi yoksul biri ya da zengin bir tüccar değil de ermişlerden olsun diye onu civardaki bilginlere gönderdi.

A'şero okuma yazmadan öteye geçerek, en az bilinen konuların en derin yanlarını öğrendi. Gençlik çağına erince kentler dolaştı, her yerin düşünüründen evrenin başka bir yanını dinledi. Bir gün ülkedeki vezirin bilginler toplantısı düzenlediğini duyunca oraya gitti. Herkesin söylediğine kulak verdi, sonra onların yanlışlarını düzeltti, eksik cümlelerini tamamladı. Çok geçmeden o büyük kentin eğitim merkezinde ders vermeye başladı.

Neden, nasıl olduğunu kendisi de bilmeden bir gece A'şero'nun içine bir şüphe düştü, bilip inandıklarına dair bir şüphe. Bunu unutmayın, şüphe, insan hayatını kökten değiştiren iki önemli geçitten biridir. Öğretmeyi bıraktı, kenti terk etti, otuz üç yaşında inzivaya çekildi. Hocalarından birinin mezarına gidip, yemin etti, artık kimseyle tartışmayacaktı.

Evrenin sırrına nasıl ulaşılacağını bildiğini sanırken, yıllardır öğrenip öğrettiklerine olan inancı bir anda sarsılmıştı. Şüphenin içine yerleştiği o gece üzerindeki çatıya bir kaya düşüp de başını ezmiş gibi, üç yüz öğrencinin seçkin öğretmeni bilgisiz kalmıştı.

Şu gölün karşı kıyısında küçücük görünen ağaçlar aslında buradaki çınarların boyunda, ama göz yanılıyor, tıpkı koca yıldızları küçük birer nokta sanması gibi. Duyularla elde edilen bilgiye nasıl güvenebilirdi o zaman? Bunun yerine aklımıza dayanmak da mümkün değil, çünkü duyuların yanı-

labileceğini, aklımız sayesinde biliyoruz, yani duyularımızın dışındaki bir yetiyle. Ya aklımızın dışında da bir güç varsa, onun yanlışlarını görebiliyorsa, o zaman aklımıza nasıl güvenebiliriz? Bildiklerimizden emin olamayız, gerçeğe ulaşmanın yolu yok bizim için.

Duyular yanılır, akıl ise kesinlikten her zaman uzaktır. Biri diğerini doğrulama gücüne sahip değil. Bu evreni anlamak için başka ne dayanağımız var bizim?

Şüphenin kalbe düştüğü gece, A'şero çocukken başından geçen bir olayı hatırladı. Bir gün not aldığı kâğıtlardan birini yitirince dersini eksik çalışmış, ertesi hafta hocasının sorduğu soruların hiçbirine cevap verememişti, bildiklerine bile. Bilgi dağarcığındaki bir boşluğun bazen bütün bilinenleri belirsizleştirdiğini, anlamsız hale getirdiğini fark edince aklına olan güveni sarsılmıştı. O günden sonra ne bir not yitirdi, ne de notunu tekrar etmeyi ertesi güne bıraktı.

O gece uyuyamadı. Kısık lambanın ışığındaki duvarda bir gölge gördü, kendisinindi. Kalkıp duvara yaslandı, gölge yatağa geçti. Gölgesi duyular, bedeni akıldı sanki, biri diğerine uymuyor, aralarındaki bağ kopuyordu. Üç gece üst üste aynısı oldu, sonra gölge yere yapışıp bir daha kalkmadı. Bu dünyadaki damarı kopunca ölüvermişti. A'şero onu bir tabuta koyup yollara düştü. Aklına olan güvenini yitirmiş, kesin bilgiye ulaşmanın mümkün olmadığına inanmıştı. Gölgeler mezarlığını arıyordu kuzeyde.

Bir gün kalbine bir ışık düşer, içindeki şüphe yarası sarılır mıydı? Gölgeler mezarlığında, "Kalp bulmazsa, akıl hiç bilemez!" diye yazılıymış, evrenin ruhundaki gerçeğe, temizlenmiş bir kalple varılır mıydı?

Ose konuşurken elini hareket ettirdikçe, Rinda parmakların gölgesini görmeye çalıştı, ama kiraz dallarından düşen gölgeler buna izin vermiyordu. Mezarlık dediği, ölülerin toprağı olmalı, Ose on yıldır aradığına göre, bilinmez-

deydi. Rinda, babasının küllerini bile toprağa bırakmadıklarını hatırladı. Ağaç diplerine bulaşmasından korkarak, Aslem'in küllerini Canbegi Nehri'ne salmışlardı. Söylese, Ose tabutu yakmayı kabul eder miydi? Böyle sürükleye dolana, ölüye eza çektiriyordu, kendisine de.

"Fark ettim ki," dedi Ose, "bazı günler içimdeki şüphe artınca tabut da ağırlaşıyor. Akıldaki ağrının kalp ağrısından daha kötü olduğunu öğrendim. Bu yüzden erken yaşımda yorgun bir yüz edindim, yoksa o kadar yaşlı değilim. Bazı acıların sığınağı yok."

"Nereye gidiyorsun?" diye sordu Rinda. "Gölgeler mezarlığı bu yönde mi?"

"Kuzey yönünden sapmazsak varırız."

Çoğul konuşan Ose'nin bir yoldaş edinmek istediğini düşündü Rinda, yoksa onunla gideceğini nereden çıkarıyordu. Uzun süredir bu diyarlarda yalnızlıktan bunalmış, bir ölüyle yol almaktan sıkılmış olmalıydı. Ona eşlik ederdi Rinda, aradığını belki Ose'nin mezarlık yolunda bulabilirdi.

"Nasıl hissediyorsun, yürüyebilecek misin?"

"Evet, ama tabutumu kendim taşırım."

Rinda buna şaştı, aklından geçeni daha söylemeden cevabını almıştı. "Kendine eziyet etmenin anlamı yok, hem at taşırsa daha hızlı yol alırız," dedi.

"Atın deminden beri etrafta dolanıyor, gölün kıyısına gitti, ilerdeki otların arasında gezindi, ama tabuta doğru hiç gelmedi. Onun istemediği bir tabutu sırtına yüklemek, kalbimin ağrısını artırır. Senin taşımana bir diyeceğim olmazdı, ama atının bir ölüyü sırtlamak isteyeceğinden nasıl emin olabilirim? Sen ısrar etmeden ben teklifimi söyleyeyim. Siz gidin, ben biraz daha dinleneyim. Epey uzaklaştıktan sonra atını bırak, seninle kalırsa tamam, eğer geri dönerse, bana geliyordur. O zaman tabutu yüklerim. Sen bizi beklersin."

"Yani bir yolu iki kez kat edeceğiz."

"İstemediği bir tabutu ata zorla yüklemekten iyidir, emin ol. Eğer at gelmezse, geceyi burada geçirir, yarın yola çıkarım."

Birlikte yemek yediler. Rinda'nın topladığı otları ekmeğe katık ettiler. Rinda kuzeye neden geldiğini anlattı, sonra ortalık sessizleşti. İki adam gözlerini yumup biraz uyusa, başka bir yerde uyanacak kadar yabancı duruyorlardı bu ağaçlara.

Rinda atına atlayıp uzaklaştığında göl yine sessizdi. Kiraz ağacının altında kalan adama yüz veren olmadı, bütün ağaçlar onun uzağındaydı. Ose, yalnız kalmak yerine, uyumayı tercih etti. Kirazın kayan gölgesine sığınıp, yorgun bacaklarını gerdi, gölgesiz ellerini yere bıraktı. Şimdi uyuyup rüyasında bir kişnemeyle uyansa, karşısında gördüğü atın Belek olduğuna nasıl inanacağını düşündü. Aklı onu ikna etmeye yeter miydi, ata dokunsa duyularına güvenebilir miydi? Aynı inanç rüyalarımızda da mevcut değil mi, yani gerçeğin tam ortasında olduğumuz düşüncesi? Nasıl bilecek atın gerçekten var olduğunu? Ose, ezberindeki sorularla uğraşan aklından yine yoruldu, gerçeği bilemeyeceğini bir kez daha kabullenerek uyudu. Ne kadar zaman geçti bilinmez, uyandığında aynı yerde olduğunu gördü, yorgun gözlerini açıp doğruldu. Tabut yanında, kiraz çiçekleri başının üstündeydi. Güneş, ışıklarını göle vurarak göğün kıyısına kaymıştı. Düşündüğü oldu, biraz sonra Belek göründü. Rindasızdı, ağaçların arasından yavaş değil, hızla çıkıp geldi. Ose ayağa kalktı, tabutu atın sırtına yükledi. Bu gerçek mi, yoksa rüya mı? diye sormadı, cevabı her zaman belirsizlikti. Şimdi atla birlikte yürüse kiraz ağacını geride bırakacak ya da onun altında uyanacaktı gene.

Bırakalım Ose orada kalsın, Rinda ormandan çıkar çıkmaz geniş çayırlığın ortasında bir at arabası gördü. Arabanın ötesinde iki adam sohbet ediyordu. Onlar da uzaktaki atlıyı fark ettiği için, Rinda gizlenmeye çalışmadan doğrudan yan-

larına gitti. Adamlardan biri kördü, sesleri iyi bildiği anlaşılıyordu, Rinda'nın soluğunu bile yakalayıp, ona doğru bir iki adım attı. Ateşin sahibi oydu, yolcuyu davet etti. Küçük bir toprak kapta sıcak çay sundu, ne çayı olduğunu anlayamadı Rinda, sormaya gerek duymadı. Ateşi bu içecek için yakmışlardı. Kör adam çerçiydi, diyar diyar dolanıp, arabasındaki eşyaları satıyordu. Rinda, kuzeyde silahsız adamlara alışması gerektiğini düşündü. Tehlike herkesten gelmezdi ya da tehlikenin mutlaka silahlı olması gerekmezdi.

Rinda kendini tanıtıp nereden geldiğini söyledi. Anlatıcılar vardır, hikâyeleri bilinsin ister, uzun konuşurlar. Başkalarının hikâyesini merak edenlerin sözü ise az olur, Rinda'nınki gibi.

Çerçi, gençliğinde kuzeye gelirken bir dağ yamacında bilmeden yuvasına yaklaştığı bir kartalın gözlerine saldırması, taşlara çarpa çarpa aşağılara yuvarlanıp bayılması, kendine geldiğinde kopkoyu gecenin çoktan inmesi, ama inenin gece değil gözlerindeki perde olduğunu biraz yürüdükten sonra korkuyla anlaması üzerine, çığlık çığlığa feryat edip gözlerine çamur sıvanmış gibi temizlemeye çalışarak, kartalın mı yoksa başını çarptığı taşların mı gözlerindeki ışığı aldığını bilmeden, birkaç gün sallana yuvarlana nereye gittiğinin ayırdına varmadan, ölüp başka bir dünyaya mı indiğini yoksa hâlâ bildiği dünyanın toprağında mı dolandığını anlayamadan, yerlere düşüp dizlerini parçalayarak, bağıra bağıra sesini bilmediği birilerine duyurmaya çalışarak, eline gelen her otu yiye yiye, bulduğu her suyu içe içe, "kuzeyin laneti midir bu karanlık, yoksa kuzeyin kendisi mi?" sorusunu sormadan dolanırken, sonunda tanıdık birilerinin arasına düşünce, vardığı yerin kendi köyü olduğunu anlaması, artık bambaşka bir hayata başladığını kabullenmesi, yani bunun bir rüya olmadığına iyice inanması üzerine kuzey yolundan tümüyle vazgeçmişti.

Çerçi'nin iki atı, bu hikâyeyi defalarca duymanın verdiği kayıtsızlıkla otluyor, ötede duran Belek'in yanlarına gelmesini bekliyordu. Belek, yönünü ormana dönmüş, Rinda indiğinden beri tek adım atmadan öylece duruyordu. Ormandan gelecek birini bekliyor, ya da orada bıraktığı en iyi otların kokusunu içine çekiyordu. Yavaş yavaş yürümeye başladı. Yönü belliydi, ormana giriyordu. Onun uzaklaştığını ne Rinda ne diğerleri, sadece iki at gördü. Belek'in ormana girdikten sonra koşmaya başlayacağını bilen atlar ardından gitmeye yeltenmedi. Atları, en iyi atlar bilir. Belek'in tek başına gideceği bir ormandı bu. Ama adam için mi yoksa tabut için mi gittiğini bilmiyordu. Orada ölü kokusu almamış, tabutta bir ceset değil, inleyen, kurtuluşu için yakaran biri yatıyor sanmıştı. Ölüler birbirine benzemezdi.

Rinda, Belek'in ormana döndüğünü fark etseydi, en çok kiraz çiçeklerinin kokusuna çarpıldığını düşünürdü. Bir adamla bir tabut başka yerde değil ama kuzeyde bir kiraz ağacına yakın duruyorsa, koca ormanın diğer ağaçları onları bu küçük kiraz kadar çekemiyorsa, bir atın da o cazibeye kapılması şaşırtıcı olmazdı. Ama çay içip Çerçi'yi dinleyen Rinda, atının uzaklaştığını görmedi. Hem Belek hem diğer iki at memnundu. Alıp başını gitmek iyiydi, bazen nereye varacağını bilmeden uzaklaşmak ne kadar güzeldi.

Diğer adam, sakalları kısa kesilmiş olan, orta yaşlıydı. Gülümseyerek, kendisine bir ad aradığını söyledi. Birkaç gün önce Çerçi'yle karşılaşmış, birlikte Safali'ye gidiyorlardı. Safali, kuzeyin bu bölgesindeki en büyük kentti, ilk kez göreceklerdi. Oradaki bilginler sohbetine katılacak, bu toplantıların ününe tanık olacaklardı. Kentin yolunu bulmak için işaretleri izlemek gerek... Çerçi bunları öğrenebilmek için dolanıp durmuş, görenlerden dinlemiş, görünmeyenleri kendisi sezmeye çalışmıştı. Kırmızı kent diye bilinirdi Safali... Çatıları ile duvarları kırmızı olduğu için değil, kentle-

rin de bir ruhu varsa, Safali'nin ruhunun kan rengi olduğuna inanıldığı için... Bazı kentler, ruhunu kendi sokaklarında tutar, ötelere hiçbir işaret taşırmaz. Safali öyleydi, rengi kendindeydi. Kuzeyin başka yerlerindeki kırmızıları bu kente ait sananlar, yollarını yitirmeye yazgılı kişilerdi. Kızıla çalan dağ yamaçlarına ya da bazı günler ufkun ucunda kanlanan akşam bulutlarına Safali'nin yankısı diye bakanlar, başka bir kuzey yoluna gider, kaybolurlardı.

Çerçi ile diğer adam Safali'den kendilerine gelen haberlerde belirtilen işaretleri arayarak ayrı ayrı yol aldıklarından, aylarca süren yolculuklarında birkaç kez yitmişlerdi. Yanlış yollardan geri dönmüşler, tek başlarına bilgilerini yeniden gözden geçirmişlerdi. Yanlış yapmanın sıkıntısı her seferinde yerini yanlıştan dönmenin rahatlığına bırakmıştı. Ama birkaç gün önce bir su kıyısında karşılaştıklarında, bildikleri işaretleri tek tek ele alıp çözerek, birbirlerinin eksiklerini tamamladıklarında, artık doğru yolu bulabileceklerine kanaat getirdiler.

Akşam güneşinde Belek soluk soluğa koşuyordu. Bunu görseydi, şimdi çay içip sakin sakin iki adamı dinleyen Rinda'nın elindeki kap düşer, kırılırdı. Daha önce de alıp başını yabancı birilerine doğru delicesine koşmuş muydu böyle, Belek hatırlamıyordu. Rinda'nın yakınında olmaya alışıktı, ama şimdi tek düşüncesi koşmaktı. Atlar bazen nedensiz yere kendi başlarına dört nala yola çıktığında, neden, koşmanın kendisidir. Belek, gecikirse o kiraz ağacı ile altındaki adam yok olacakmış gibi soluk soluğa giderken, Rinda çayından bir yudum daha alıyordu.

Safali'deki bilginler toplantısı kalabalık olmazdı, 'gönlü temiz kardeşler' denirdi katılanlara. Gecelerce konuşur, gündüz uyurlardı. Kardeşlerin sayısını kimse tam olarak bilmezdi; kalplerin yıkanmışlığına, ruhların arınmışlığına önem verirlerdi. Saf kalbe sahip olmadan elde edilen bilgi değer-

sizdi. Bilmek, iyi yaşamanın aracıydı, bilgiyi sindirmek içinse iyi yaşamalıydı. Bazen yabancı bilgeleri davet eder, onlarla tartışırlardı. Derin bilgiyi sahiplenip yüceltmekti hünerleri. Fikirlerin kılıcından korkmaz, keskinliğinden cesaret alırlardı. Söz önemliydi onlar için, kimin söylediği bilinmese de olurdu.

Kuzeyin bu yanına düşenler, Safali öykülerini dinleyerek yol arardı. Rinda, bu kadar önemli bir kenti neden Glut'tan, Tawo ya da Mame'den duymadığına şaştı. Glut'un evi buralara çok uzak olduğundan mı, yoksa kuzeyin içinde başka bir dünyanın sınırlarıyla kuşatılıp, ondan ötesini bilmediklerinden miydi? Belek herkesten daha iyi sezmişti demek, onun sayesinde bu yana gelmişlerdi.

Rinda, Belek'e bakındı ama göremedi. Çerçi'nin atları kayalara doğru uzaklaşmıştı. Rinda, iki adamla merhabalaşıp sohbetlerine oturduğunda Belek'le ilgilenmediğini hatırladı. Her zaman olduğu gibi otlayacağını sanmış, öylesine bir alışkanlıkla bırakmıştı. Ose'nin atın geri dönme ihtimalinden söz ettiğini unutmuştu.

"Atımı göremiyorum."

Güneş batmış, akşam alacası her yanı sarmıştı. Rinda sakin görünmek için yavaş hareket etti. Çerçi'nin atlarına doğru yöneldi, onlardan birini alıp ormana gidecekti.

Diğer adam da ayağa kalkmış, etrafa bakıyordu. Atların gidip geri dönme huyunu bildiğinden telaşsızdı. Çerçi oturduğu yerden sesleri dinleyerek, "Orman tarafından gelen var," deyince, Belek'le Ose'yi gördüler. Rinda onlara değil, zamanın böyle hızla geçmiş olmasına şaştı.

Tabutu arabanın yanına indirdiler, ateşi canlandırıp oturdular. Yeniden çay demlediler. Ose'yi dinleyip, Safali hakkında konuştular. Kenti arıyordu o da, gölgeler mezarlığından haberdar bilgeleri görecekmiş. Hep birlikte yol almaya karar verdiler, sonra Çerçi'nin hikâyesini dinlediler.

Kuzey yolundan gözlerini yitirerek dönen Çerçi, birkaç yıl sonra gördüğü rüyaların gittikçe azaldığını, yani bu dünyaya bakabildiği tek yer olan rüyaların onu terk ettiğini anlayınca, belleğinde kalmış görüntüleri yitirmemek, oraya işlenmiş resimleri yeniden canlandırmak için her yeri gezerek, bilen bilmeyen herkese danışarak, ona inanmayanlara, aklımızın da gözü olduğunu, çok iyi görebildiğini, ama şimdi bu yetisini yitirmek üzere olduğundan yaban ellerde derman aradığını söyleyerek, kendisine şaşanlara şaşmadan, onu alaya alanları umursamadan, aynı derde düşmüş başka körlerin hikâyelerini doğru mu yanlış mı olduğunu bilmeden dinleye dinleye, sonunda, yeniden rüya görmenin en iyi yolunun başkalarının rüyalarını toplamak olduğunu anlayarak, çerçiliğe başlayıp arabasındaki eşyaları rüya anlatanlara dağıtarak, ama aldığı rüyanın verdiği eşyadan daha değerli olduğunu şükranla belirtmeyi ihmal etmeden, yalan rüyaları ise hemen sezip söylemekten çekinmeden, en iyi rüyaların burada olduğunu duyduğundan, atları da bu sezgiyle hep kuzeye yöneldiğinden, akıl gözüne yeni resimler verebilmek için kuzeye gelmeye karar vermiş.

Çerçi, eskiden gördüklerine, şimdiyse görmediklerine inanıyordu. Aslında rüya görmenin kolay, ama o rüyaya bağlı kalmanın, bir ömür boyu onunla yaşamanın zor olduğunu söylüyordu. Aksi de mümkün, bizi esir alan rüyalardan kopmak bazen imkânsızdır. Çerçi, "Böyle dememin nedeni, bir süre önce birinden dinlediğim bir rüyadır," dedi.

Evet, şimdi benden söz edecek. Herkesi tanıyan, görünen her nesneyi bilen ben, nihayet biliniyor olacağım.

"Aslında biri dediğim, bir tilki. Geçen gün ormanda karşılaştığım Beyaz Tilki'nin rüyasını anlatsam, inanır mısınız?" dedi Çerçi.

Söylediği doğru, ama aslında ben de bir insanım, şimdi bir tilki olmama bakmayın. Size tuhaf gelse de, bütün bu olan-

lar gördüğüm bir rüyanın eseri. Anlatınca birkaç kelime ama yaşayınca nasıl uzun bir zaman, nasıl sonsuz bir evren olduğunu bir ben bilirim.

Kaplarına çay doldurdular. Gökteki son bulutlar çekiliyor, yıldızlar çoğalıyordu. Çerçi geçen gün dinlediği rüyayı anlattı, benim hikâyemi.

"Aslında bir insanmış, bir gün rüyasında beyaz bir tilki olduğunu görmüş. İşin sonunun nereye varacağını tahmin etmek yerine, hoplaya zıplaya ıslık çalarak, dağ bayır gezip tozarak, gördüğü her kır eriğinden tatmayı ihmal etmeden, ardında ne kadar yol bıraktığını düşünmeden dolanmış. Bir akşam karanlık ormanda bir ışık fark etmiş. Oraya gidip küçük bir kulübeyle karşılaşınca, içeride örgü ören yaşlı kadını kızdırmak için insan değil beyaz bir tilki gibi cama bir çakıl taşı atmış. Yaşlı kadın pencereye çıktığında da, 'Sarı Nine Sarı Nine / evin önü darı nine' şarkısını söylemiş keyifle.

"Başka eğlenceler bulmak için oradan uzaklaşmış, yeni vadilerde dolaşmış. Ertesi gece o küçük kulübenin önüne gelip Nine'nin camına yine taş atmış. 'Sarı Nine Sarı Nine / evin yolu nere nine' diye şarkı söyleyerek yaşlı kadını kızdırmış. Bir de, 'Ne kızıyorsun, altı üstü bir rüya bu, tadını çıkarmaya çalışıyorum.' demiş. 'Bu senin rüyan olabilir ama benim hayatım!' diye karşılık veren Nine'nin öfkesine aldırmamış.

"Bir gece sonra yine gelerek, bu sefer kazara biraz büyük bir taşla camı kırmış. 'Dilerim bu rüyadan uyanamazsın, hep bir tilki olarak kalırsın!' diye beddua eden Nine'yle alay etmiş.

"Artık oradan uzaklaşıp, keyifle ıslık çala çala, her gün başka bir eğlenceyle yaşamaya alışacakken, birden, günlerdir aynı rüyanın içinde olmasından, zamanın uzadıkça uzamasından kaygılanmış. Uyanmak için çareler aramaya başlamış, ama yüksek kayalardan atlayıp, kendini hızlı nehirlere bıraksa da bunun mümkün olmadığını anlamış.

"Hemen Sarı Nine'nin evine gidip kulübenin boş olduğunu görünce, kaygısı korkuya dönüşmüş. 'Nine buradan giderken, ben bir sarı nineyim şarkısını söylüyordu.' diyen tavşanı geride bırakıp tekrar yollara düşmüş. Her önüne gelene akıllar sormuş. Uyanmanın tek yolu bu olabilir diye sürekli uyuyarak, bazen buradaki zamanın başlangıcını da unutarak, şimdi ne aradığını bilmeden yaşıyormuş."

Ben bir rüyadan çıkmaya uğraşırken ancak rüyalarla yaşayabilen Çerçi, beni uyandırmak için yardım edemediğini söyledi onlara. Her yolu denediğimi, uyumanın bile yetmeyip rüya içinde rüya gördüğümü öğrendiklerinden, tek çarenin ölüm olabileceğini düşündüler. Ama rüyadaki zamanın dünyadakinden farklı aktığını unutuyor, kısa bir ana sıkışmış olsa da rüya aleminde yaşlanabilmek için buradaki evrenin bütün çağlarını yaşamam gerektiğini bilmiyorlardı. Peşime düşen bir avcının beni öldürme ihtimalinden bile dem vurdular, sanki bunu çok istermişim gibi. Rüya da olsa, ölümü kabullenmek kolay değil. Düşünmediğimi sanmayın, ateşlere yaklaştım ama sonra geri çekildim, derin sularda boğulayım derken o anki tek arzum suyun yüzüne çıkmak oldu. İnsan hayata, onun gerçek olup olmadığını önemsemeden bağlanıyor. Rüyadan uyandığımda diğer hayatıma döneceğimi bilmem, şu anki varlığımı yok etmiyor. Bu ana bağlıyım, sonraki hayata inanan sizler de, ölümden çok bu hayata sevdalı değil misiniz?

"Peki o zaman bizim hayatımız beyaz bir tilkinin rüyasından mı ibaret?" diye sorduklarında, gözleri alevlere takılmıştı. "Evren bir rüya mı sadece?" dediklerinde, "Yaşamın kendisini önemsemeliyiz, başlangıcıyla bitişini göremeyiz. Doğduğumuzu hatırlamadığımız gibi, öldüğümüz anı da düşünme imkânımız olmayacak. Tek yetimiz, iyi yaşamayı bilmektir," diye konuştu Çerçi. Hem güzel hem de zor soruları çoğaltmaktan mı, yoksa bir rüyanın içindeki ateşin başında,

düşleyerek de olsa başka bir hayatın sınırlarına geçmekten mi çekindiler? Bunlardan söz etmek başka zaman daha kolay olabilirdi, ama şimdi yakınlarında bir tilkinin onları gözlediğini bilmek, sonsuz göğün altında tümüyle kuşatıldıklarını hissetmek belirsiz bir tedirginlik yaratıyordu ruhlarında. Belki kayaların ardında, belki ağaçların içindeydi tilki, onun rüyası sayesinde var olan ateş bile yalımlarına kadar ürperiyor, bir anlığına soğuk bir rüzgâr yayıyordu.

Gece ilerleyene dek oturup, Çerçi'ye ateşin kıvrımlarını, göğü saran yıldızları anlattılar. Üzerlerine daha büyük bir rüyanın ağırlığı çöktüğünden, kimse ona kendi rüyasından vermedi. Bunu bilen orman daha sessiz, dağlar daha uzaktı. Üç at adamların ötesinde kendi rüyalarında uyuyordu.

Sohbetin yavaşladığı yerde, kayaların üstünde bir kurdun uluyuşunu izlediler. Onu beklermiş gibi susup, paylaştıkları ekmeği elden ele uzattılar. Kurdun sesine uyanan atlar, biraz sonra yeniden uykuya daldılar.

Rinda, azıcık ekmekle doyan Ose'nin gevşeyen yüz hatlarına baktı. Elini saçında gezdiren Ose derisinin altında dolanan bir çakıl parçasını yakalar gibi parmaklarını sıkıca kapadı, göğsünün üstüne getirdi. Onun, gölgesiz vücudunu aslında bir tür yas için aç bıraktığını, gölgeler mezarlığını bulana dek bunu sürdüreceğini şaşırarak fark etti. Onu bir parça tanıdığını hissetti.

Kuzeydeki bu kalabalık gününe üç adamla birlikte, ölü gölgeyi, beyaz tilkiyi, bir de atının onu ilk kez bırakıp gitmesini sığdırmıştı. Yorgunluğu, çok susup az konuşmasından değil, tilkinin rüyasını dinlediğinden beri üzerine çöken uykudandı.

Çerçi artık uyuyacağını, gözlerinin yine bütün gün göremekten yorulduğunu söyledi. Rinda ona katılırken, diğerlerinin de uyuyacağını sandı. Ama Ose ile Çerçi'nin arkadaşı biraz daha oturup, ateşin başında sohbet edeceklerdi.

Diğer adamla tanışır tanışmaz yakınlaşan, ona "Yaren" diye hitap eden Ose, çok yorulduğu için en erken uyuması gereken o değilmiş gibi rahat, ateşin yanında güleçti. Yaren'in dili de onu görünce açılmış, eski bir dostunu bulmuş gibi cömertleşmişti.

Çerçi arabanın içine girerken Rinda tabutun yanına uzandı, heybesini başının altına aldı. Gözlerini kapar kapamaz, kendisini bir nehirde hayal etti. Renkli bir taş gibi gövdesini suyun dibine bıraktı. Aşağı indikçe renkler çoğaldı, sanki derisinin üstünde başka bir deri varmışçasına akıntıyla birlikte çözülüp gitti.

Arabanın yanındaki tabuta yıldızların ışığı düşüyordu. Rinda başını o tarafa çevirince, toprağın değil, tabutun kokusunu aldı. Hangi ağaçtan yapılmışsa, tazeliği hâlâ üzerindeydi. Dallar saç gibi örülmüştü. Ölülere saygıdan sevdikleri ağacı mı örerler, yoksa onlar zaten girdikleri tabuta sevdalanmaya yazgılı mıdır? Ne bunu biliyordu Rinda, ne de gideceği yeri. Gökyüzü ufkun dört bir yanına inmiş, bütün rüzgârların yolu kesilmişti. Yanındaki adamlara rağmen bilinmez bir yolda yalnız başınaydı, bağırsa kendisinden başkası duymaz, geriye dönse yolunu bulamazdı. Nereden geldiğini, neyin peşinde olduğunu unuttu, bir gün son nefesini bu yabancı topraklarda vereceğini düşündü. Yollarda ne vardı, her dağın arkasında ne bekliyordu onu? Bildiği tek şey, bazen unuttuğu atıydı.

Ne çok yıldız vardı, tanımadığı bilmediği. Çocukluğunun kuzey anlatılarında yıldızlardan söz ediliyor muydu hiç, hatırlayamadı. Buradaki gökyüzü yıldızların ana yurdu olmalıydı, yağmurlar nasıl yağarsa öyle bir kaynaktan boşalır gibi durmadan çoğalıyorlardı. Her yamacın ardında başka bir yıldız akıntısı beliriyor, uzaktaki mavi gece denizine karışıyordu. İnsanın aklını başından alacak kadar sonsuz, ürkütecek kadar yakındılar. Acaba babası böyle bir gecenin büyü-

sünde mi kendinden geçmişti? Babası burada ölüp bir tabuta konsaydı, hangi ağacın dallarına sararlardı onu? Söğütleri mi severdi, kavakları mı?

Rinda, tabuttaki ölüyü ilk kez babasının yüzünü merak eder gibi düşündü. Kapağı açsa, gölgenin yüzünü görebilir miydi? Sahibine benzer, Ose gibi alnında çizgiler taşır mıydı?

Ateşin başındaki Ose ile artık Yaren dediği adamın sesleri belli belirsiz duyuluyor, ama ne konuştukları anlaşılmıyordu. Huzurluydular. Rinda onların dünyasına ait olmadığını düşündü. Bu kuzeyin dünyası mıydı, yoksa sadece bu adamların mı? Aya baktı, ilerdeki kayalara tırmansa oradaki kurt gibi sesini göğe duyurabilirdi. Babasının ruhu oraya çıkalı beri, dolunay yere daha yakın duruyordu. Göğün aynasıydı ay, uykusunda Rinda'yla konuşuyor, yanına çağırıyordu. Rinda'nın başı dönüyordu ona bakınca. Kabaran denizlerin dalgasını yemiş gibi içi sarsılıyordu. Kıyıya bağlanmış bir kayaydı, etinin içinde bir kurdun vahşiliği doğuyor, burnuna kan kokusu geliyordu. Dolunay çıkınca, önüne gelen her seti parçalamak istiyordu, bazen bir ağacı ya da bir duvarı. Daha önce bilmediği, kuzeyde tanıdığı bir arzuydu, derisi geriliyor, dişetleri kaşınıyordu.

Rinda, cesetlerin kokusunu alan bir kurt gibi elini tabuta doğru uzattı. Dokunacak, kapağını aralayacak, içinde ne olduğuna bakacaktı. Hızlı değil, avına gizliden yaklaşırcasına yavaştı. Ateşin başındakiler ona bakmıyordu. Şimdi hafif bir rüzgâr Yaren'in sesini bu yana taşıyordu. Konuşmayı değil, konuştuğu kişiyi sevenlerin sadeliğiyle anlatıyordu Yaren. Sesindeki uysallıktan, ateşin sakin yanışından belliydi bu. Gece onları şefkatli kanatlarıyla sarıyordu.

Rinda kimseye belli etmeden tabuta dokundu. Soluğunu tutarak, yıldızların ışığını dahi ürkütmemeye çalıştı. Gölgenin, yüzünde dağların mı yoksa bulutların mı izini taşıdığına bakacaktı. Ose'nin tabutta gölgesini değil başka birini

sakladığına dair ilk düşüncesi aklından çıkmıştı. Yakılmadan kalan ölülerin neye benzediğini görecekti. Ama elinin tabuta değmesi ile durması bir oldu. Şu ana kadar ne ağacına ait olduğunu bilemediği koku parmaklarından genzine aktı, birden tabutun kiraz dallarından yapıldığını anladı. Ürperdi. Atlar yine uyandı.

Rinda, uzandığı yerde bir kez dönerek geri çekildi. Atları uyandıran koku ile Rinda'yı geriye iten korku, ölünün kendisinden değil, tabutun yapıldığı kiraz dallarından geliyordu. Ölüye de sinmişse kirazın kokusu, bu bilinmezdi. Gecenin herkes için ayrı bir sınırı vardı, onunki burasıydı. Atlar gerisingeri uykuya dönerken, Rinda yıldızların arasında kıvrılan gökyüzü yollarına bakarak daldı.

Gökyüzü yollarında yitmek, yitmelerin en güzeliydi yine. Aşina yıldızlar, aşina ağaçlar, aşina ateş... Bir rüyanın içinde aynı şeyleri sık sık görebileceğimiz gibi aynı kelimelerle de karşılaşabiliriz. Rüyadaki zamanın benim gibi beyaz bir tilkiye oyunudur bu.

Rüyalardaki tekrarlara rağmen bir eksiklik duygusu yaşarız. Sanki duvarın içinde bir taş kayıptır. Ama hayatın rüyalardan daha dolu, üstelik daha bütünlüklü olduğunu da sanmamalı. Bunu söylüyorsam, sizin görmediklerinizi gördüğümden, bilmediklerinizi bildiğimdendir. Uyandığımda bu rüyayı özleyip yine görmeye çalışır mıyım, diye düşünürüm bazen. Başka uykulara geçip öncekileri kolayca unutsak da, öyle rüyalar vardır ki kendini hep hatırlatır. Bu rüyama geri dönmek mümkün olmayacağından, uyandığım için pişmanlık duyar mıyım? "Hayat böyledir," diyeceksiniz, "geleceği yaşamak için bu anın geçmesini bekleriz, ama sonra geçmişi ararız; ya biri vardır ya diğeri, ikisini birden elde edemiyoruz."

Bazıları daha akıllıdır, bazıları daha çok korkar, bazılarıysa diğerlerinden daha az yaşar. Bunu bilmek için bu rüyaya

düşmeye gerek yoktu. Ama bunların başka halleri bulunduğunu, mesela ateşin başındaki iki yolcu gibi engin bilgili olmanın sadece burada görülebileceğini düşünürüm. Korkunun başka hallerini de, bu rüyaya sıkışıp kaldığımı hissettikten günlerce sonra sezdim. Günlerce demem, rüya alışkanlığıdır. Yoksa uyanır uyanmaz, sadece bir geceliğine bu rüyada kaldığımı görür, rahatlarım. Öyle değil mi?

Rüyada ölürsem diğer hayatıma geri döneceğimden şüphe duyanlar, kendi ömürlerinin bir rüyadan daha anlamlı olduğunu sananlardır. Hayat kalıcı, rüya geçicidir onlar için. Ama ölüm karşısında çaresiz kalmış bir hayata böyle sonsuz bir değer yüklemek, başka bir körlük değil midir? Körlük deyince Çerçi'yi düşünmeyin, keşke herkes onun gibi görebilse. Sadece kendi gerçeğine inanıp, bunun dışındakileri önemsiz saymak kibirdir. Benim hayatım gerçek, rüyam yalan, diye düşünmek bencilliktir. Bir rüyayı silmek çok önemli görülmez bu yüzden, o gider, yenisi gelir. Tilkileri öldürmek de kolaydır, nasılsa varlıkları ile yoklukları aynı. Öyle mi? Elinizdekinin kıymetini bilin, yaşamak için çabalayın, ama onu yerlerde süründürmeyin, derim. Başkalarına, varlık evreninin diğer gerçeklerine değer vermek, ruhunuzun yücelmesi, içinizdeki ışığın çoğalmasıdır. Varlıklar ancak birlikte yücelebilir ya da alçalır. Her şey başka bir şeyin aynasıdır. Bir ışık göremezseniz aynada, o sizin yokluğunuzdur. Kendinizi gerçek ama kendiniz dışındakileri geçici oldukları ya da farklı algılandıkları için değersiz sayarsanız, bir gün en büyük kibir kapınızı çaldığında, ölümdür bu, çöl rüzgârındaki kum tanesi gibi çaresiz kalırsınız. Rüyalarınıza kıymayın.

Hayat olmazsa rüya da olmaz, derler, gölgenin gövdeye bağlılığı gibi. Doğru. Ama hayatın da bir kaynağı olduğunu unutmamalı, ki bu onu değersiz kılmaz. Aralarındaki fark, içinde aktıkları zamandır. Hayat, tek çizgi üzerindeki bir za-

mana yayılır, kendi yatağında akan bir nehir gibi, geri dönüşü yok. Geçmiş arkada kalır, gelecek ise ileridedir, bir arada bulunmaz bunlar. Bir nehirde iki kez yıkanamazsınız, diyenler haklı, zaman akmış, nehir çünkü değişmiştir. Rüyadaysa her şey aslında aynı anda olur, geçmiş ile gelecek şimdiki ana toplanmıştır. Zaman bunların iki yana doğru açılmasıdır sadece, yoksa sizin dünyanızdaki gibi dün ile yarının birbirinden kopması değil. Güneş gibidir. Şu karşıki dağı ısıtan güneş ışınları ile diğer taraftaki ormana düşen güneş ışınları arasındaki mesafe zaman ise, bu ışınların tek bir güneşte aynı anda bulunduğunu düşünün. Aynaya düşen yansımız gibi, bizim zamanımızla aynadaki zaman aynı anda işler, aradaki mesafeye rağmen. Rüyalardaki geçmiş ile gelecek de öyledir. Karşı karşıya duran iki ayna yani. Biz ikisinin arasında bu anı yaşarız. İki yanımızdaki aynalara düşen ise aynı andaki geçmiş ile gelecektir. Bir gecelik bir rüyaya bütün kuzey evrenini, onun sonsuz zamanını, ateşin etrafındaki yolcuların başka yerlerden gelen hayatlarını sığdırmak bu yüzden mümkün. Aynı nehirde iki kez yıkanabilirsiniz rüyada.

Rüyaların en zor yanı, bunun bir rüya olduğuna başkalarını inandırmaktır. Siz onlara ayrı bir hayatınız olduğunu, bir zaman gelip uyanacağınızı söylediğinizde, eğer size kötülük etmiyorlarsa, en iyi ihtimalle ya deli diyorlar ya da kendi halinize bırakıyorlar. Acınacak durumdakinin siz olduğunuzu sanıyorlar. Bir süre sonra, gerçeğin herkese açıklanmaması gerektiğini anlamaya başlıyorsunuz. Sözünüzü sakınıyor, onlardan biri gibi davranmaya alışıyorsunuz. İçinizdeki anlatma isteği sizi yiyip bitirirken, hep gönlü temiz birine rastlayıp dertleşmeyi umut ediyorsunuz.

Bir keresinde bir yolcuya bunları anlatınca, adam gözümün önünde atını öldürmüştü. "Eğer bu gerçek değil bir rüya ise anlamı yok, değeri de," dedi. Hatta atının biraz sonra

dirilebileceğini söyledi. Artık susuyor olmamın, sadece sizin gibi birilerine açılmamın nedeni, gerçekliğin yanlış anlaşılmasındandır. Aslolan varlık ise, bunun hangi biçimde, nasıl ortaya çıktığı önemli değil. Varoluşun kendisi hem değer, hem gerçektir. Rüya, bunun başka bir yolla gerçekleşme halidir sadece. Acıysa, rüyada da hissederiz. Bazen gerçekte olamayacağımız kadar mutlu oluruz. Rüyadaki ağlayışlarımız da sahte değildir. Orada tattığımız bir hazza tekrar dönebilmeyi az mı arzuladık. Aslında rüya görmek kolay, ama o rüyaya değer vermek, ona bağlanmak zordur. Bunu anlamayanlar, hayat ile rüya arasındaki ayrımın gerçeklik değil, derece farkı olduğunu göremeyenlerdir.

Yaren ertesi sabah rüyasını anlattığında bunu biliyordu. Uyandıklarında ateş sönmüş, atlar biraz ötede otluyordu. Çerçi hâlâ arabanın içindeydi. Karınlarını doyurup, güneş yükselmeden yola çıkmalıydılar. Yaren, kitaplarını Belek'e yükleyip yükleyemeyeceğini sordu Rinda'ya. Oysa bu gereksizdi, Çerçi'nin arabasında yeterince yer vardı, tabutu da arabaya koyabilirlerdi. Ama Yaren bir rüya gördüğünü söyledi.

"Rüyamda, atın bir yanına tabutum, diğer yanına ise bugüne kadar yazdığım eserler yüklüydü. Bedenim bu dünyadan çekip gidiyor, o tabutta ben taşınıyordum. Atın bir yanında ölü hayatım, diğer yanında kitaplarım vardı. Yaşadığım hayat ancak yarattıklarımla anlamlıydı, yani kitaplarım kadar. Hayatın hakkını verebilmişim, diye huzurluydum. Ölü bedenimle kitaplar aynı ağırlıkta birbirini dengeliyordu. Bunu görüp, eserlerimin bir ceset kadar boş olduğunu düşünen birileri de vardı, ama onlar ölülerin değersiz olduğunu sanan, yani evrenin ruhunu anlamayan cahillerdi."

Ose ona destek verdi. "Güzel bir rüya görmüşsün Yaren. Umarım benim ölümüm de böyle hayırlı olur. At bundan rahatsızlık duymaz, ne dersin Rinda?"

Rüya olmasa hayat da olmazdı, bunu unutmayın. Ölümden korkmak aslında uyanmaktan korkmaya benzer. Bir farkla. Benim uyanmayı kolayca istemem, ondan sonraki geleceği bilmemden, yani daha önce yaşamış olmamdandır. Eski hayatımı unutmadım, oraya döneceğimi biliyorum. Sizin ölümden kaçınmanızı ise anlıyorum. Zaman sizde parçalara bölünmüştür. Doğmadan önceki hayatınızı bilmediğiniz gibi, ölümden sonraki hayatı da hatırlamıyorsunuz. Evet, geleceği hatırlamak. Sizin zamanınız bölüm bölüm, hayatla beraber algılamanız da parçalı. Ya mahkumsunuz bu ana ya da yabancısınız. Bazen kendinizi hayat karşısında çaresiz hissetmeniz bundan. Oysa, bilin diye söylüyorum, varlık ile zamanı bir bütün olarak kavramak mümkün, evrenin kalbine ulaşılabilir.

Uzun yollardan sonra rüyaya alışıp, buradaki zamanı aslında yeni yeni hissediyorum. Benden sonra burası ne olacak, diye merak ediyorum bazen. Bir rüya bizim için bittiğinde, oradaki herkesin hayatı da biter mi? Zaman, tek olan, hep aynı andaki zaman çözülür, dağılır mı? Bunun cevabını henüz bilmediğimden belki, bu rüyadan uyanmanın yolunu merakla arasam da, o eşiğe geldiğimde uyanmak isteyip istemeyeceğimden emin değilim. Eğer herkes, buradaki her nesne benim rüyamla var olup, onunla yok olacaksa, zaman bana bağlı demektir. Ben varlığın anlamı, zamanın kendisiyim. Uyandığımda buradaki evren kırılıp silinirse, yani bizden sonra devralıp rüyaları sürdüren yoksa, "yazık bunca yaşanana" demekten başka elden bir şey gelir mi? Ya da hiç uyanmamayı bilmeli, avcılardan uzak durmalıyım.

Rinda daha cevap vermeden Çerçi'nin geldiğini duydular. Hâlâ yarı uykudaydı. Onun sendelemesine bakıp, "Hey Çerçi, uykunda beyaz bir tilki olup, sabaha kadar ormandaki Sarı Nine'yi mi kızdırdın yoksa?" dedi içlerinden biri. Hep birlikte kahkaha attılar. Onları göremeyen Çerçi sadece rüya-

da görebiliyor, bu yüzden uyumak onun gündüzü oluyordu. Rüyadaki gün yeni bitmiş, şimdi hiç ışık düşmeyen karanlık gecesi başlıyordu. Çerçi'nin verdiği karşılığa da güldüler. "Belki ben rüyasında insan olduğunu gören beyaz bir tilkiyim."

Safali

– Kutsal Söz'ün en güçlüsü nedir,
En muzafferi,
En şanlısı...

– Adımız,
Kutsal Söz'ün en güçlü parçasıdır,
En muzafferi,
En şanlısı...

Zerdüşt

Güneş ortalığı yakmaya başlamıştı. Uzaktan Safali kentini gördüler. İndikleri vadinin etrafındaki tepeler ağaçlarla çevriliydi, sadece ortadaki en yüksek tepede evler, kuleler, kubbeler yükseliyordu. Gökyüzüne işlenmiş bir resim gibiydi kent. Mavi, kırmızı, yeşil camlarda yansıyan güneş, elvan elvan aşağıdaki pınara düşüyordu.

Büyük mermerlerle yapılmış pınar, geniş oluklara dolarak, vadinin diplerine doğru akıyordu. Pınarın etrafında bir düzine genç kız şarkı söylüyor, çocuklar oynuyordu. Ağır

ağır inen dört yolcu, suyun kıyısında oturan yaşlı kadının yanına gittiler. Nereden geldiklerini söyleyip, onunla sohbet ettiler.

Kızları anlattı kadın, saçı örgülü olanı gösterdi. Örgülü kız evleniyordu, yüzünün güzelliği sevinçle çoğalıyordu işte. Kentin en güzel suyu bu pınarınkiydi, gelinin yataklarıyla minderlerinde kullanılacak yünleri yıkamaya gelmişlerdi. Bekâr kızlardan başkası gelin yünü yıkamaz, evlilere el sürdürmezlerdi. Her kız o yünden bir parça saklar, evlendikten sonra başka bir bekâra verirdi. Elden ele yayılan bir sevda gibi, kendi mutlulukları başkasında çoğalsın isterlerdi. Sesleri pınarın sesi kadar duruydu. Ara ara dört yolcuya bakarak şarkı söylüyor, oluklara batıra çıkara yünleri gün ışığıyla da yıkıyorlardı. Kulaklarında boncuklu küpeler, boyunlarında inci kolyeler vardı. Çıplak ayakları, ıslandıkça canlanan yosunlar gibi ışıyordu. Pınar kızlarının hak etmeyeceği bir güzellik yoktu.

Biraz ötede çocuklar oyun içinde oyun oynuyor, birinden diğerine geçiyorlardı. Oğlanlar bir araya toplanmış, gözlerini kapamışlardı. Kızlar ise sessizce etrafa dağılıp, kayaların arkasına, yolun öte yanına, Çerçi'nin arabasına saklanıyorlardı.

Yaşlı kadının yanında oturan yolcular, günlerdir ilk kez bir pınarın başında dinleniyorlardı. Atlar, çın çın öten kız seslerine alışmıştı. Pınar kızları, siyah-beyaz atın rengine hayran olmuştu. Ama yolcuların vadiye inmeden önce atın sırtından alıp arabaya koyduğu tabutu bilselerdi, şarkıları kırılır belki kederli bir ezgiye bulanırdı.

Onlara tabuttan söz etmeyen dört yolcu, uzun günlerin, ağır yorgunlukların, bir de işleyip parlatarak birbirlerine sundukları sözcüklerin içinden geçerek Safali'ye varmış, yol boyunca hikâyeler anlata anlata ateş başındaki geceleri kısaltmışlardı. Bazen yıldız gruplarından, bazen tuhaf çizgi-

lerde uçan kuş sürülerinden anlam çıkarmış, bir keresinde yanlışlıkla bir uçurumun kıyısına dayanmışlardı. Yolculuk onlar için ortak bir kader yolu çizmenin, yani kuzeyli olmanın imkânıydı. Hiç ayrılmayacakmış gibi yürüdüler, herkesin kendine ait bir sırrı olduğunu unutacak kadar birbirlerine güvendiler. Çerçi'yle kör oldular, Ose'yle gölgesiz kaldılar. Yaren'in rüyasıyla ölüp, kitapların öbür yanındaki tabuta uzandılar. Dolunayın acımasızca üzerlerine indiği bir gece Rinda'nın başı dönünce, içlerine bir kurdun vahşiliği doğdu, hep birlikte uzaktaki ulumalara kulak kesildiler. Dostluk, bazen bulması, bazen de koruması zor bir kolyeydi, hep kalbin hizasında taşınmalıydı.

Dört yolcu, kentte gördükleri ilk büyük konağın yanını buluşma yeri olarak belirleyip akşama görüşmek üzere ayrıldılar. Çerçi arabasıyla kaldı, tabutu ona bıraktılar. Safali kentinin kırmızı rengini arayacaktı. Ose ile Yaren birlikte dolaşacakları için, sırtında sadece kitaplar olan Belek'i onlar aldı.

Rinda vadiye girer girmez hissettiği baharat kokularının kentin içinden geldiğini şimdi anladı. Her koku onu başka bir sokağa çekiyor, kekiklerin ardında taş duvarları geçiyor, tarçın kokulu çeşmelere varıyordu. İlk kez bu kadar büyük bir kent görüyordu. Yüksek yapılar, taş döşenmiş yollar, bir de her yanda önüne çıkan meydanlar başını döndürüyor, bir kentten çok bilinmez ağaçlarla dolu bir ormana dalmış gibi heyecan duyuyordu. Elinde çıngırakla sokakları dolaşan bir satıcının omzundaki torbada ne taşıdığını anlamaya çalıştı.

Bir meydandaki havuzun içinde yükselen heykellerin önünde durdu. Mermerden yapılmış kızların yüzü pürüzsüzce oyulmuş, sıçrayan sularla parlıyordu. Bir heykelin gövdesi suyun içinde kalıyor, mermer eli bir balığa uzanıyordu. Hangi tarafa giderse kızlar da Rinda'yla dönüyor, her

yanda ona başka bir yüz ifadesiyle bakıyorlardı. Çocuk olsaydı, mermer heykellerin sudan doğduğunu sanırdı, ağaçların topraktan doğması gibi. Cansız güzelliğin başka bir ruhu olduğuna inandı. Ölünce cesedi yakılmayan insanların geriye kül yerine mermere dönüşmüş bir hatıra bıraktığını düşündü. Heykeller ona yabancı olduğundan böyle şaşarak bakıyordu ama etraftakilerin, alışık oldukları heykellere değil de ona baktıklarını fark edince, burada bir yabancı olduğunu hatırladı. Bu kentte birinin yabancılığı silahlarından değil heykellere nasıl baktığından anlaşılıyordu.

Bir kadın, anneleri nerede bilinmez iki kuzuyu yanı sıra götürüyordu. Mavi boyalı pencerede bir kız, sarkarak, dışarıdaki bir çocuğa çilek dolu bir sepet veriyordu. Penceredeki kız taze sulardan çıkmış bir yüzle Rinda'ya gülümsüyor, ona bir avuç çilek uzatıyordu. Sonra hiç konuşmadan Rinda ilerideki çıngırak seslerine yönelirken, buradan bir dahaki geçişinde ona sunmak niyetiyle kız en güzel çilekleri hazırlamak üzere içeri giriyordu.

Kentte günün nasıl geçtiğini Rinda fark etmedi, geçen sadece sesler, taş zeminli sokaklar, bir de evlerin arasına saklanan gölgelerdi. Bir kentin ormana benzerliği, insanı içine çekip yutması ya da her dönemeçte oradan daha önce geçmiş olsan bile karşına başka bir yüzle çıkması ise, Safali bu vadinin en büyük ormanıydı. Rinda ikinci kez geçtiği bir sokaktaki seslerin değiştiğini, leylak kokusunun yerine fesleğenlerin yayıldığını fark edince, kılıcının işlemeyeceği bir dünyada bulunduğunu anlıyordu.

Karşıdan gelen iki genç, uzun boylu güleç yüzlü, Rinda'ya yaklaşıp başlarını öne eğdiler, selam verdiler. Küçük Sultan'ın, diğer üç arkadaşını saraya konuk ettiğini söylediler. Rinda'yı bulmaları zaman almış, çıngıraklı bir satıcıya, iki kuzuyla yürüyen bir kadına, çilek sepeti taşıyan bir çocuğa sormuşlar, sudaki heykellere baktığını görenlerle konuş-

muşlar, mavi penceredeki bir kızın onun için ayırdığı çiçeklerin güzelliğine tanık olmuşlardı.

Safali kentinin sultanı Rinda'yı sarayın avlusunda karşıladı. Birbirlerine tanıdık birine bakar gibi baktılar. Zamanın duruşlarına yabancılık kattığı eski dostlar gibi ağır ağır yürüyüp, geniş bir salona geçtiler. Hazır sofraya oturdular. Kente gelen her yabancının aynı biçimde ağırlandığını düşünen Rinda günün son davetlisi olmuş, arkadaşları diğer konuklarla birlikte odalarına çekilirken, sultan onu beklemişti.

"Babanın ardından kuzeye geldiğini söylediler, adı Aslem miydi?" Sultan, bildiğini değil öğrenmek istediğini söyledi.

"Evet efendim, yıllar önce kuzey yoluna çıktı, sonra cesedini bulduk. Başına neler geldiğini öğrenmek için aynı yola düştüm. Adını daha önce duymuş muydunuz?"

"Sen benim adımı duymuş muydun?"

"Hayır efendim," diyen Rinda gelecek cevabı tahmin edemedi.

"Senin Küçük Sultan'ı duymayışın gibi ben de Aslem'i duymadım. Sultanların en sapa topraklardaki bir kıpırtıdan dahi haberli olduğu sanılır. Hatta Safali sohbetlerinde konuşulanları da önceden bildiğime inanılır. Yolcuların içine düştüğü bilinmezlikleri değil, kendileri için taşıdıkları soruyu merak ederim ben. Senin kendin için bir sorun var mı, yoksa Aslem'in sorusunu mu taşıyorsun?"

Aradığı cevap bu olmasa da kuzeyin tehlikelerden ibaret kalmadığını bir kez daha görmek rahatlatıcıydı Rinda için.

"Benim sorum, babamın kuzeye neden geldiği... Hayatını burada mı kuruyordu, birinden mi kaçıyordu, ya da neyin ardındaydı?"

Sultan şerbet dolu kadehi Rinda'nın önüne koydu. Konuğun konuşurken yemeği ihmal etmemesini gözeten ev sahiplerindendi. Rinda'nın uzun zamandan beridir böyle bir sofrada bulunmadığını biliyordu.

"Bu kadar yoldan sonra hâlâ kendine ait bir soruya gerek duymadıysan umarım Aslem'in izleri kısa sürede önüne serilir. Ben adının anlamını sorsam, sevgili konuğum söylemek ister mi?"

Rinda, "Bir anlamı var mı bilmiyorum, adımı babam koymuş," dedi.

Bir sarayı düşünmek başka, hiç umulmadık bir anda içinde bulunmak başkaydı. Salonun kubbesi o kadar yüksekti ki, Rinda arada bir başını kaldırıp bakmasa üzerlerinin gökle kaplı olduğunu sanacaktı.

"Kendinle getirdiklerin, adın dahil, Aslem'in izini taşıyor. Onun sorusunun ardındasın. Onun gibi iyi avcıymışsın. Kefkanin de ona ait olabilir mi?"

Rinda'nın yüzüne hafif bir tebessüm yayıldı. "Hakkımda öğrenmediğiniz bir şey kalmamış sanırım. Kefkaniyi köyümüze ilk babam getirmiş. Siz sormadan ben söyleyeyim efendim, atım da babamınkinin aynısı, adı dahil."

Sultan'ın kısa sakallarındaki aklar olgun yaşının işaretiydi. Rinda babasının saçında aklar olup olmadığını hatırlamaya çalıştı. Aklında kalan sadece yüzüydü, bunu şaşarak fark etti.

Bağdaş kurdukları büyük sininin üzeri yiyecek doluydu. Rinda ete doyup üzümlere uzandı, küçük bir salkım seçti.

Sultan ötede duran kiraz tabağını Rinda'nın önüne koydu. "Dostlarının yarın gece başlayacak Safali sohbetine yetişmesinden dolayı memnunuz. Sohbete senin de davet edilmeni rica ettiler," dedi.

"Ne olduğunu anlattılar biraz, bu bir ayrıcalık benim için, ama orada söyleyecek sözüm olur mu emin değilim."

Sultan kadehlere yeniden şerbet doldurdu. "Herkes konuşabilir orada," dedi, "Herkes susabilir. Anlatmak değil önemli olan anlamaktır. Anladığını kalbe damıtmak, özünü temizleyip paklamak esastır. Bu yüzden sohbete gelenle-

re gönlü temiz kardeşler denir. Evrenin, evren içindeki insanın mucizesini bulmaya çalışan garip gezginlerdir. Yıllar önce buradaki tesadüfi bir sohbetten sonra arada bir buluşmaya, fikirlerini paylaşmaya karar verdiler. Tanışmak istedikleri Ose ile Yaren gibi bilgeleri de bazen davet ederler. Sağolsunlar, bu seferki sohbeti açma onurunu bana verdiler. Sanma ki sohbetler Safali'de yapılıyor diye benim bir etkim var, düşünürler daima öndedir, ben onların dostuyum sadece."

Rinda kirazların kan rengine bakmakla yetindi, dokunmadı.

Birinci gece

Yuvarlak büyük bir salon. Her yanında renkli pencereler vardı. Gündüz içeri vuran güneş, sarı, kırmızı, yeşil camlardan geçerdi. Ama şimdi geceydi.

İki kanatlı büyük kapıya boydan boya ağaç dalları işlenmiş, dalların yanında kanat açmış bir kuş deseni görülüyordu.

Duvar diplerine minderler seriliydi. Herkes yastıklara yaslanmıştı. Önlerinde geniş sehpalar vardı. Meyveler bir yanda, sürahiler, bardaklar bir yanda duruyordu.

Günboyu görüşüp sohbet etmişlerdi. Herkes artık herkesi tanıyordu. Yaşlılar, gençler, erkekler... Birbirlerine en çok sordukları soru, adlarıydı. Eskiden tanıdıkları birini unutmuş gibi tekrar tekrar soruyor, belleklerine kazıyorlardı.

Kubbeli tavandan sarkan geniş avizeye büyük mumlar yerleştirilmiş, sabaha kadar yeterdi.

Kapının karşısında oturan Sultan konuşmaya başladı.

"Gönlü temiz kardeşlerim, hoşgeldiniz. Günler aktı, zaman döndü, su çoğaldı. Uzak yollara düştünüz, biraz yaşlandınız, ama aklınızın keskin bıçağı körelmedi. Yanınızda taşıdığınız bir tas vardı, başkalarına su vermek için kullandınız. Ellerinizin derisi çatladı, açlık ise hiç dert olmadı, her

yerde doyardınız. Kaç mevsim sonra buraya döndünüz, artık başkası olarak geldik, adımız bile farklı, dediniz. Kiminin heybesinde yeni bir ot, kiminin saçında yeni bir ak. Değişime inanıyorsunuz, ama değişmeyen nedir, bunu soruyorsunuz. Bir gün içinizden biri yaban diyarlarda yavru bir yılan bulunca yanına aldı, sonra o yılanın çocuklarca öldürülmüş annesini gördü toza toprağa bulanmış. Yavruyu uzun otların arasına bıraktı. Yılanların masum, çocuklarınsa bazen kötü olabileceğini mi gördü orada?"

Sultan, pencerelerin tam ortasındaki geniş minderde bağdaş kurmuş, yavaş el hareketleriyle konuşuyordu.

"Gezginler yaşadıklarını dile dökerken bilirler, anlatılmayan hayat yaşanmış sayılmaz. Siz bir gün döner gelirsiniz, ben hep buradayım, bunu bilmenin rahatlığıyla yol alırsınız. Bir yerde çok kalmayı sevmeyen, hep yaban ellerde gezenler, gittikleri yerler aynı kalsın isterler. Kendilerindeki değişime, ama bunun dışındaki aynılığa bağlıdırlar. İnsanın aradığı kalıcılık buna mı benzer, diye sorarsınız. Bir gün başka biriniz erkeklerin savaş meydanında birbirlerini katletmesine, sonra gizli dere yataklarında kadınların onların yarasına merhem sürmesine tanık oldu. Bir daha öldürsünler diye miydi, yoksa onlar da başkalarının yarasını sarmayı öğrensin diye mi?"

Sultan'ın sesi yavaşladı, "Size bir hikâyem var," dedi. Önündeki kadehe uzandı. Erik şarabı diline kekremsi bir tat verdi.

"Bu, iki kardeşin hikâyesidir. Aralarında bir yaş fark olan kardeşlerin sadece yüzleri değil, sesleri de çok benzerdi. Görenler onları ikiz sanır, çoğu zaman isimlerini karıştırırdı. Ama huyları aynı değildi. Haylaz olan küçüğe, çocukken kendisini ısıran bir horozu nehre attığı için 'Kötü' lakabını takmışlardı, büyüğe ise 'İyi' diyorlardı.

"Büyüdüler, delikanlı oldular. O yaştaki herkes gibi, ay-

rı yollara düşüp kaderlerini uzakta sınamak istediler. Büyük kardeş batıya, küçük kardeş kuzeye gitti. Bir yıl sonra karataşın yanında buluşacak, köye birlikte döneceklerdi.

"Büyük kardeş İyi, uzak bir kentte kaldı. Bir demircinin yanında çalışmaya başladı. Ama demircilerin hayatı sadece ateş yakarak, çekiç vurarak geçmemeli, kente gelen bir kervandaki güzel kızı görünce bunu hatırladı. Birkaç gün sonra kervan geldiği yöne dönünce, İyi onların arasına karıştı.

"Dağlar, nehirler geçip kuzeydeki bir kente vardılar. Kentin içinden geniş bir nehir akıyor, gemiler gelip gidiyordu. Kız sarayda kalıyordu, bir prenses olmalıydı. Pencereden bakıp, aşağıdaki genci fark etmesi uzun sürmedi. Ama kalbindeki kırık aynanın yenilenmesi zaman aldı. Kız yıllar önce kapısında nöbet tutan bir askere âşık olmuş, onunla kaçmıştı. Hayat bazen acımasız bir oyundu, sevgilisi onu yarı yolda bırakınca, aşka olan inancını yitiren kız pişmanlıkla saraya geri dönmüştü. Şimdi uzun zamandan sonra, sabahları kalktığında penceresini güneşe değil bu güzel yüzlü delikanlıya açmak onun sevinç kaynağı olmuştu. Yeşil işlemeli mendilini dışarı saldı, rüzgâr mendili alıp uykusuzluktan yorgun olan gencin ayaklarının dibine taşıdı.

"Gören olur, gündüz buluşamazlardı, geceleriyse kadınlar saraydan izinsiz ayrılamazdı. Kız her gece kapıya çıktı, nöbetçiye rica etti, merhamet dilendi. Bu askerlerin yüzü kadınlar görüp etkilenmesin diye artık miğferlerinin zırhıyla kaplıydı. Bunların içinde acemi birinin nöbet sırası gelince, kız kapısını yine açtı. Belki insafa getirir diye bu kez aşkını anlattı. Nöbetçi, güzel yüzünden çok kızın saf kalbine acıdı, gitmesine izin verdi. Her asker üç gece nöbet tutardı. Kız son gece, yaptıklarına karşılık bir şey vermek istediğini söyleyince, acemi asker, parmaklarının değdiği bir eşyasını istedi ondan. Kız çıkarıp, sevdiği gence attığı mendilin eşini verdi.

"Kız İyi'yle buluştuğunda, yüzünü bile görmediği nöbetçinin yardımından, ona verdiği mendilden söz etti. İyi'nin kalbindeki aynaya gölge düşürdü bu, üzüldü, kızdı. Bana layık gördüğün şeyin aynısını nasıl başkasına verirsin, dedi. Kalbi kırılan kız daha geri dönmeden, durumu öğrenen kralın muhafızları odasına gelmişti. Nöbetçi onları oyalamak için, Prenses'in uyuduğunu, rahatsız edilmek istemediğini söyledi. Israr ettiler, kılıç çektiler, kan akıttılar. Acemi askeri yarı baygın sürükleyip götürdüler.

"Sabaha doğru İyi'yi buldular. Hemen orada kızgın demirle gözlerini dağladılar. Prenses'in acemi askere sevdalandığını, İyi'nin yerini söylemekte tereddüt etmediğini kulağına fısıldadılar. Sadece gözleri değil İyi'nin kalbi de kapandı. Kaldığı evin sahibi bir hekim getirdi. Yara içe işlemiş görünmüyordu, sadece gözkapakları yanıp yapışmıştı. Gözbebeğine zarar gelmemişse iyileştirme imkânı vardı. Ama İyi istemedi. Kenti terk etti, sonunda yolu karataşa değil onu Safali'ye getirdi."

Sultan'ın sesi yorularak durdu. Herkesin yüzünde aynı ifade vardı. Eğer İyi'nin kaderi bu ise dünyada, Kötü'nünkini duymak nice olurdu.

Bakışlar yere düştü. Sadece Seydigül, başı yana eğik, Sultan'a baktı. Seydigül orta yaşın üzerinde, kısa saçlarında aklar, her zaman kahverengi yelek giyerdi.

Sultan, sözünü sürdürdü.

"İyi'nin düştüğü sefaleti gördüm geçen yıl. Onun hikâyesini dinleyen başka konuklar da vardı yanımda. İçlerinden biri, İyi'nin eksiğini tamamlamak istediğini söyledi. O sarayda kralın aşçısıymış, olayı hatırlıyormuş. Prenses muhafızlara İyi ile ilgili hiçbir bilgi vermemiş. Günlerce ağzını açmamış, yemek yemeyi reddetmiş.

"Askerler İyi'ye yalan söylemiş demek, Prenses ona sadık kalmış. Bunu duyduğumuzda hepimiz sevindik. İyi, yardım

istedi. Hemen hekim çağırdım. Yarası yüzeydeydi, gözbebeğine işlememişti. Zedelemeden gözkapaklarını açtılar, merhemler sürdüler. Üç hafta sonra tekrar görmeye başladı. Buraya yıkık gelen adam kentten umutla ayrıldı."

Herkes derin bir nefes aldı, gergin yüzler gevşedi. Sultan şarabını yudumladı. Hafif bir tebessümle konuklarına baktı, sağdan üçüncü kişiye gelince durdu.

"Sevgili Seydigül, ne dersin böyle bir hayat için?"

Seydigül, sağa eğik duran başını kaldırmaya çalıştı, odadakilere göz attı. Sağ eliyle çenesini tutup boynuna destek oldu.

"Hayata karşı," dedi, "Cömert olmalıyız, çünkü hayat bize karşı çok cömert. Seydigül adını ödünç aldığım eski dostum söylerdi bunu. Sizin kadar garip biriydi. Küçükken haylaz çocuklara katılıp yavru bir köpeğin boynuna ip bağlamış, sonra ipi bir ağacın dalına dolamış. Köpekçik boynunu zorlayan ipin ağrısını azaltmak için arka ayakları üzerine dikelmiş, ama onu öyle bırakıp gitmişler geceleyin. Ertesi gün geldiklerinde köpek yerinde yokmuş. Arkadaşım yıllar sonra bir gece rüyasında köpeğin hâlâ o ağaca bağlı ağladığını görmüş. Hemen kalkmış, kendi boynuna bir ip geçirmiş, diğer ucunu yüksek bir yere bağlamış. Üç gün orada parmaklarının üzerinde inleyerek durmuş, yardım etmek isteyenlere engel olmuş. Sonra ipi çözdüğünde artık boynu eğri kalmış."

Biraz soluklanan Seydigül, "Küçük Sultan'ın öyküsünün ardından bunu neden anlattığımı sorarsanız kardeşlerim," diye devam etti, "Her hayat çünkü başka bir hayatın aynasıdır. Ya da bizimkiler dahil bütün hayatlar tek bir aynadan düşmüş, parça parça dağılmıştır dünyaya. Güneşin renkleri nasıl eşyanın üzerinde şekil alıyorsa, evrenin gerçekliği de kalp aynasında tam biçimini alır. Üç unsur var burada, birincisi kalbimiz, ikincisi dışımızdaki varlık, üçüncüsü bu var-

lığın kalpte aldığı görünüştür. Gerçek bunlardan hangisi? diye soralım. Çocukluk arkadaşımı düşünürsek, onun dışındaki varlık olan köpeğin durumu, artık geçmişte kalmış. Ama yıllar sonra bu olay bir rüya aracılığıyla kalbe yansıyıp, eskisinden başka bir biçime dönüşmüş. O kalp, yani birinci unsur, dışındaki varlığa ait bu sorunu kendi üzerine almış, ağırlığı altında ezilmiş. Gerçek olan tek şey dış varlıktır, dersek, adaşımın yaşadığı ızdıraba, kendini köpek gibi asmasına nasıl bir anlam vereceğiz? Çünkü olayın kalpte aldığı görünüm bunun sonrasında değişir, sanki ızdırabı kalbinden boynuna geçer. Oysa dışındaki varlıkta, yani köpeğin yaşadıklarında hiçbir değişiklik yaratmaz bu."

Seydigül boynunu sıvazladı. Herkesin eli farkında olmadan boynuna gitti. Kendilerini ilk kez bir ipin ucunda düşündüler.

"Başta gözlerini açtırmak istemeyen İyi'ye mi getirmek istiyorsun konuyu?"

Bunu soran ses Seydigül'in tam karşısındaydı. "Bana Kartal derler, size adımdan söz edeyim. Yavru bir kartal bulup besledim. Birlikte yol aldık, avlandık. Bir gün fırtınada kayboldum, kartalımı en son kuzeye doğru uçarken gördüm. Onu bulmak için ardına düştüm, ama kartalıma giden yol kolay değildi. Belki o da beni arıyordu, tehlikelerle boğuşuyordu. Bunu düşündüğümde bir kayanın sarp ucunda aşağıdaki vadiye bakıyordum. Birden göğsümde bir boşluk hissettim, gözlerimi kapatıp kollarımı yavaşça kaldırdım. Nefesim kesildi, rüzgâra asılı kaldım. Gözlerimi açıp her şeyi anladığımda vadinin ortasındaydım. Beni arayan bir sahibim vardı, ben onun kartalıydım."

Kartal geriye çekildi. Herkesin vücudu onunla birlikte dikleşti.

"Varlığın üç unsuru var Seydigül, ama bunlar *ben*, *sen*, *o* değil mi? *Ben*, başka bir varlıkla, yani *sen*le kendini tarif

eder. İkisinin karşılaşmasından *o* oluşur, yeni bir durum. Bu nedenle İyi ile Prenses'in öyküsünde sadece iki kişi değil, bir de üçüncü şey olan aşk vardır. *O* olmadan sevgililerden söz etmek mümkün değil. Aşkın iki sonucu olur. Biri, sevgililer aşk sayesinde başka insanlara dönüşüp, öncekinden farklı bakarlar dünyaya. Diğeri, dünya da, onların bakışından dolayı değişip, kalplerindeki sevgiye göre bir ruh edinir.

"İyi sevgilisinin ihanetini duyduğunda, bir üçgen oluşur. Birinci yanda, sevmeyi bırakmaz, ama bu tek kişilik bir sevgidir artık. İkinci yanda, dışarıdaki varlık, sevgilisiyle ruh verdikleri dünyadır hâlâ. Çünkü en son öyle görmüştü. Üçüncüde, İyi hem kendi sevgisine, hem de bir zamanlar aşklarının yeni bir biçim verdiği dış dünyaya sadakatini sürdürür, körlüğü seçer. Yoksa gözleri açık olsa, tek kişilik sevgisi, dış dünyaya yeni bir aynadan bakacak, aşklarının yarattığı o varlığa farklı bir biçim verecektir, bunu istemez. Körlük bir âşık için iyi olmak demektir bazen."

Seydigül bir üzüm tanesini sol elinin parmakları arasında çevirdi. Bütün bakışların ona yöneldiğini fark ederek konuştu.

"Bir âşık için körlük bazen yeğdir, diyorsun. Çünkü İyi, Prenses'in onu terk ettiğini duymuştur. Varlığın üç unsuruna, *ben*, *sen*, *o* dedin. İlk ikisinin birliğinden doğan *o*, yani aşk, artık sevgili olmadan varlığını sürdürebilir mi senin tarifinde? Ortada sevilen yoksa aşkın gerçekliği nedir?"

"Gerçek olan, sevilen kişiden çok, sevgi değil midir?" dedi Kartal. "Bu dünya sevgilinin değil, sevginin arandığı bir yer. Renkleri ya da ışığı gerçek sanırsak yanılırız, asıl varlığın onların kaynağındaki güneş olduğunu biliriz çünkü."

Kartal biraz bekledi, sonra konuşmaya devam etti.

"Sözünde sadık kardeşlerim! Uzak yollarda duyduklarımı, düşündüklerimi sizinle paylaşmak isterim. Varlığın ne olduğunu anlamak için önce soru sormak gerektiğini bili-

yorum. Ben yeşil ağaç gördüm, yeşil yonca gördüm, yeşil yılan gördüm. Bunların hepsi vardı, bir yerlerdeydi. Ama yeşilin kendisini tek başına hiçbir yerde göremedim. Böylece her şeyin içinde renk gibi duran ama bizim mekânımızdan, bizim zamanımızdan öte bir varlığın olma olasılığını düşündüm. Sadece yansıması burada, aslı başka bir yerde olan varlık. Bunu algılamak için basamaklar inşa ettim. Önce, evrende her şeyin bir kaynağı olduğunu kavradım – odadaki ışığın kaynağı avizedeki mumlardır. Sonra, hiçbir şeyin kendi kendini yaratmadığını, bir kökü bulunduğunu gördüm – ben annemle babam olmadan kendimi var edemezdim. Bir sonraki basamak, evrendi, varlığın bütünü. Bunun da bir kaynağı olmalıydı; düşünce zincirinin beni çıkardığı zorunlu yer burasıydı.

"Evrenin, kendinden başka bir kaynağı varsa, bu nasıl bir şeydi? Bir gece çölde ateşin başında birkaç yolcuyla bunları konuşurken, batı yolundan gelen yaşlı bir adam çantasından bir ayna çıkardı, ateşe tuttu. Ne gördüğümüzü sordu aynada. Ateş vardı. 'Aynanın içindeki mi gerçek yoksa önümüzdeki mi, ikisine de elinizle yaklaşın,' dedi. Aynaya el uzattık, sonra ateşin kendisine. 'İşte,' dedi yaşlı adam, 'evren böyledir. Biz bir aynanın içindeyiz, asıl olan dışımızdadır. Yeşilin aslı öbür tarafta, buradaki sadece yansımasıdır.'

"İnsanın içinde taşıdığı doğruluk, iyilik, sevgi gibi duygular, gerçek halleri dünyamızın dışında bulunan renklere benzer. Aşk yeşildir, onu gerçek kılmanın ağacı ise sevgilidir, bu sayede varlığını duyarız. İyi, bunu Prenses'le buldu, ama kalbindeki aşk rengi sevgilisinin yitmesiyle silinmedi. Burada belki daha açıklayıcı olan şu: Seydigül'ün kelimeleriyle söylersem, dış varlığın kalpte aldığı görünüş kalpte kalır. Artık yeşilin gizemine ulaşan İyi, oradan geri dönüp tekrar maddeler dünyasına gömülmeyi seçemez. İçindeki ışığı köreltmek olurdu bu."

Kartal sözünü bitirince, geriye yaslandı.

Onun bıraktığı yerden Seydigül devam etti.

"Eski üstatlar der ki, evren koca bir boşluktur. En altında ölüm yeri dünya, en üstündeyse ölümsüzlük yıldızı bulunur. Yedinci kattaki bu yıldız, varlığın sınırı, daha doğrusu başlangıcıdır, bir ışıktan ibarettir. O ışıktaki ruhlar parça parça koparak aşağı düşmeye başlar, düştükçe parlaklığını yitirir. Dünyaya ulaştığında ruhların ışığı gitmiş, geriye karanlık bir madde kalmış olur. Bizler eğer maddeden ibaret bu dünyada karanlığı azaltıp ışığı çoğaltmak istiyorsak, ruhlarımızın içindeki yıldıza ulaşmanın yolunu bulmalıyız. Âşık olan İyi, ışığa erdiğini hissettiği için onu kalbinde tutar."

Beyaz gömlekli genç Jani söze girdi.

"Bu sözler bana küçükken dinlediğim İtayah adlı bilgenin konuşmasını anımsatıyor. Babamın kervanı masal gibi güzel bir kentin yakınında konakladığında, genç bir bilgenin akşamleyin meydanda konuşma yapacağını duyduk. Vardığımızda yüzlerce kişi kilimler getirip yaymış, genç konuşmacı ise beyaz bir mermerde, serdiği hırkasının üzerine oturmuştu. Yıldızlı bir yaz gecesiydi, her tarafa kandiller konmuştu. Babamın kervanında iyi kılıç kullanan biri vardı, adım Jani ondan gelir, beni sever gözetirdi. 'Bak çocuk,' demişti, 'bu konuşmacının aklı benim kılıcımdan daha keskindir, ona kulak ver.' İtayah mermerin üzerinde canlı bir heykele benziyordu, sesi yumuşaktı. Hepimizin tek bir ruhtan oluştuğunu söylüyordu. Büyük ruh, diyordu buna, ışığa benzer. Işık, aydınlattığı nesneler ayrı ayrı olduğu için onlarla birlikte bölünür, ama bu nesneler ortadan kalktığında yeniden kaynağına yani güneşe döner, tek bir ışık halini alır. Ruh ile beden arasındaki ilişki de böyledir. Ruh, bedenlerde bölünür, onlardan ayrılınca bütünleşir. Bunu duyunca, ruhumun, babam ile Jani'nin ruhlarının aynısı olduğunu düşünüp sevinmiştim."

Yaren merakla sordu. "İtayah'ı gördüğünü söyledin, onu tanıyabilir misin?"

"Sanmıyorum," dedi Jani, "Aradan uzun zaman geçti, oturduğu yere de uzaktım. Sadece sesini bazen başkalarında bulduğumu sanırım. Seninkine benzer bir yumuşaklığı, derinliği vardı."

Yaren, Ose'ye baktı, yüzlerinden gizli bir tebessüm geçti. Ya da ikisinin arasında oturan Rinda öyle sandı.

"Ben Yaren'im. Başka birinin varlığıyla anlam kazanan, ona göre tanımlanabilen bir ad. Zamanı gelince belki Ose konuşur, bana neden Yaren dediğini anlatır."

Ose gülümsedi, ama zamanı gelince konuşacağına dair bir işaret görünmedi yüzünde.

Jani kaldığı yerden devam etti. "Seydigül'ün dediği gibi başlangıçta sadece büyük ışık varken, varlık, bütünlük içindeydi. Sonra kötülük geldi, onu parçalara ayırmaya başladı. İnsan eti karanlıktır ama kalbimiz yıldız tozundan yapılmıştır, der eskiler. Işığı parçalayan kötülüğün karşısında aşk tek bir gerçekliğe işaret eder: Biz topraktan doğmadık, gökyüzünden göverdik. Bir buğday tanesinin toprağa düşüp kaynağına dönmesi gibi bizim düşeceğimiz yer de gökyüzü tarlasıdır. Bu dünyadaki sevgili, asıl kaynağa ulaşmak için içinden geçtiğimiz bir ışık tünelidir sadece."

Jani durunca, sürahilerden bardaklara dökülen şarapların, şerbetlerin sesi duyuldu. Salkım üzümler yendi, şeftaliler kesildi. Herkes yanındakine ikramda bulundu, şeker serpilmiş çilekler, kan kırmızı kirazlar paylaşıldı.

Yaren, önündeki kiraz tabağını Rinda'ya uzatırken "Güzelmiş," dedi. Ama Rinda kirazlara dokunmadan tabağı yavaşça Ose'nin sehpasına bıraktı, sonra söze başlayan Seydigül'e baktı.

"Aşk bizi coşturup ruhumuza başka bir pencere açarken, varlığın sınırına erdiğimizi hissederiz. Maddeden oluşmuş

bu dünya bir hapishanedir bize, bundan kurtulmak isteriz. Derler ki, yükseklerdeki gerçekliğin farkına üç yolla varılır: Uyku, ölüm, bir de aşkla. Uykuda başka bir dünyaya göç etmek, bize günlük hayatın tek gerçeklik olmadığını gösterir. Ölüm, uykunun sürekli halidir. Aşk ise, bizi bizden alan, etrafımızdaki varlığa başka bir gözle bakmamızı sağlayan büyüdür, ama ne uykudaki rüyaya ne de ölüme benzer, aklımız hâlâ bu dünyanın sınırları içindedir. Bu yüzden aşk, varlığı aşıp, başka bir evren bahçesine geçmenin en yakın imkânıdır, denir. Benim şüpheye kapıldığım yer de burasıdır."

Jani'nin eli şerbet dolu kadehte durdu.

Seydigül, "Aşk, bedenimize mi yoksa ruhumuza mı aittir?" diye sürdürdü. "Bedenimiz bize korku gibi, arzu ya da aşk gibi dünyevi duygular yükler. Sürekli bunlarla uğraşmaktan kendimiz dışında bir şeyle ilgilenemez hale geliriz. Düşünmeye, büyük sorular sormaya dermanımız kalmaz. Buradaki kardeşlerimin tarif ettiği aşk bundan ötedir, farkındayım. Ama varlığın anlamını merak ediyorsak, sadece hissederek varlığın özüne ermek mümkün olur mu? Aşk bize yeni bir bilgi sunmaz, belki bu karanlık dünyadan kurtulmak gerektiği düşüncesini doğurabilir sadece. Daha ötesini söyleyemez. Evrenin en büyük cevheri akıl, onun yemişi ise bilgidir. Kardeşler! Akıl bilmezse, kalp hiç bulamaz."

Herkes içkisini yudumlarken, Kartal söze girdi.

"Evrende her şey bir merdivenin basamakları gibi birbirine bağlıdır. En altta cansız varlıklar, üzerinde bitkiler, sonra hayvanlar yükselir. Hayvanların yetisi bitkilerden, bitkilerin yetisi ise cansızlardan daha gelişkindir. Her basamağın algısı kendisiyle sınırlı kalır, kendinden aşağıdakileri kapsarken, üstündekini anlayabilme gücü yoktur. Cansız varlıklar bitkileri, bitkiler hayvanları, hayvanlarsa insanları anlayamaz, çünkü hepsinin varoluş biçimi farklıdır. En tepede bulunan insan, bütün bu varlıkların bilgisine sahiptir. Ama ya onun

üstünde başka bir basamak varsa, gücü bulunduğu seviyeyle sınırlanmış olan aklımız bunu nasıl kavrayabilir?"

Sultan'ın sol tarafında oturan Zirave bunları dinlerken uzun, kemikli parmaklarını gür saçlarından geçirdi. Kızıl sakalları, onun kimsenin bilmediği bir ülkeden ya da silinmez bir acı yolundan geldiğine işaretti. Zirave yavaşça konuştu.

"Kartal'ın bu sorusu başka bir soruyu gerektirir sanırım. İçinde yaşadığımız bu varlık, gerçeğin bütünü olamaz mı? Aklın, kendisinden, yani algıladığı bu evrenden öte bilmesi gereken bir şey var mı?"

Seydigül, "Soru sahibinin düşüncesi yalnızca soruyla sınırlı olmasa gerek," diye araya girdi. "Ama uzun yolculuğunun ardından buraya nasıl biri olarak geldiğini daha çok merak ederim. Sakallarının altında geçen sefer tanıdığımız adam mı var, yoksa başka biri mi?"

"Bunun yanıtı yüzümde olsaydı, hemen sakalımı keser, aynaya bakardım," dedi Zirave. "Burası kendini bilenlerin değil bilmek isteyenlerin mekânı. Geçen yıl hasta bir halde uzak bir kasabaya varmıştım. Orada bana yaşlı bir kadın ile on yaşındaki kız torunu baktı. Bir sabah erken bahçedeki bülbül sesiyle uyanmıştım. Başımı kaldırınca, alacakaranlıkta oturan yaşlı kadını fark ettim. Evleri tek odaydı, üçümüz aynı damın altında yatıyorduk. Adı Zi olan kadın yanıma geldi, elini alnıma koydu. 'İyiyim Zi,' dedim. Gülümsedi. 'Bülbülün ötüşüyle uyanman güzel bir rastlantı,' dedi. 'Torunum yanıma geleli üç yıl oldu. Kocam uzun zaman önce evden ayrıldı, bir daha dönmedi. Tek kızım büyüyünce babasının ardından gitmeye karar verdi, ama o da dönmedi. Kızım ne tür belalara karışmışsa düşmanlar edinmiş, peşine düşen adamlar onu buralarda da soruyorlardı. Yıllar sonra gecelerin birinde kızım apansız geldi. Çok kalamayacağını söyledi. Babasıyla ilgili bir iz bulup bulamadığını sordum. 'Hayır, hayatta olduğundan bile emin değilim,' dedi. Babasını arar-

ken, ortalığı yakan, kadınlara zulmeden kötü insanlar görmüş. Bu dünyada kendi yolunu çizebiliyorsan o senin kaderindir, yok gücün yetmiyor, akıntının içinde sürükleniyorsan hayatın esirisin demektir. Benim kızım hayatın esiri olmamış, gideceği ufku kendisi belirlemişti. Kötülere karşı savaşanlara katılmıştı. Ayrılmadan önce bana bir emanet bırakacağını söyledi. Dışarı çıktı, kucağında çocuğuyla geldi, uyukluyordu yavrucak. Kızım sonra çekip gitti. Torunumu yatırdım. Sabahın yaklaştığını komşu bahçedeki bülbül sesini duyunca fark ettim. Mevsimin ilk bülbülüydü, bugünkü gibi. O günden sonra gül yetiştirmeye başladım. Bülbül güle âşıktır, her seher güle en güzel şarkısını söyler. Ben de renk renk güller yetiştirdim ki bülbül buraya dadansın, onun öttüğü bir sabah vakti kızım bir daha çıkagelsin.' Ertesi gece yine en güzel uykumun ortasında uyandım, daha bülbül sesi yoktu. Bu kez duvara yaslanıp dışarıdaki geceye bakanın küçük kız Rave olduğunu gördüm. 'Neden uyumadın Rave?' diye sordum. 'Rüyamda annemi gördüm,' dedi. 'Annem beni buraya getirdiğinde, ninemin yalnızlığını giderebileceğimi, böylece gözünün arkada kalmayacağını söylemişti. Babamı anımsamıyorum, ben küçükken bir çarpışmada ölmüş. Ama annem bir gün dönecek. Kadınlara kötülük yapan savaşçıları yeneceğini, özellikle içlerindeki yaşlı adamla yüz yüze geleceğini biliyorum. O adamı bir kez gördüm, annemle çalıların arasına gizlenmiştik. İnsana güven veren yüzü, yorgun bir dal gibi duruyordu. Nineme söz etmeyecektim bu adamdan, annem öyle tembihledi. 'O adam ne kötülük yapmış?' diye sordum. 'İyi yüzlü biriydi, ama kadınlar, iyi yüze değil iyi kalbe bağlan, der oralarda. Adamın kalbi karaymış,' dedi Rave, ardından geri yattı. Bülbül ötmeye başladı, ama sonra sustu. O kasabada, bülbülün güle âşık olduğuna, gülün ise naz edip bülbüle acı çektirdiğine inanılır. Biraz yürümek için dışarı çıktım. Gül ağacına doğru gittim. Yere düş-

müş kızıl bir gül vardı, alıp gömleğimin cebine koyarken birden duvar dibinde bülbülün ölü yattığını gördüm. Bülbülün tüyleri kanlıydı, birinin onu öldürdüğünü anladım. Duvarın arkasında fısıldaşmalar duydum. Bahçenin dışına çıktım, etrafta birkaç adam gördüm. Savaşçı kızın ardından buraya gelmişler, belki evde bir hastaya bakıldığını duydularsa bunu o sanmışlardı. Arkadan başıma yediğim bir darbeyle bayıldım. Kendime geldiğimde evi alevler sarmıştı. Komşular beni kenara çekmiş, adamların tutuşturduğu yangını söndürmeye çalışıyorlardı."

Zirave biraz soluklandı.

"Gül kokulu iki kadın Zi ile Rave, alevlerin içinde kaldı. Acı, insanın kanını da başkalaştırır. Onların ızdırabıyla, sakallarımın siyah rengi bile kızıla döndü."

Seydigül'ün gözlerinden yaş aktığını gördüler.

Zirave boynuna astığı keseden bir gül çıkardı, açık avucunda tuttu. Ama gülün kırmızısı yitmiş, yorgun bir pembeye, çürük bir sarıya dönüşmüştü. "Bülbülün aşk acısı çektiğine, gülün ise bunu umursamadığına inananlar yanılırmış. Bakın, o yangından kurtarabildiğim tek şey bu gül. Âşığını yitirdiği için düştü, soldu, kurudu."

Zirave parmaklarını araladı, gül sehpanın üzerine düştü. Kayaya çarpan buz gibi parçalandı, un ufak oldu. Acı bir fısıltı misali aynı anda herkesin dudağından bir inilti geçti. En çok Seydigül'ün iniltisi duyuldu, boynuna bir bıçak inmişçesine, elindeki kiraz tanesi yere düştü.

Zirave derin bir iç çekip, etrafa buğulu gözlerle baktı. "İşte kardeşler," dedi, "Hayat bu kadar yalın maalesef, arkasında başka bir sır bulunmaz. Duyularımızla algılar, aklımızla değerlendirir, ötesini bilemeyiz, çünkü ötesi yok. Bütün evren sürekli bir hareketin içinde değişe dönüşe var olur. Biz belki bir ışıktık şimdi insana döndük, yarın toprak olup suya karışacağız. Bu ne korkulacak ne de küçümsenecek bir yazgı-

dır. Biz ancak bunun nasıl gerçekleştiğini bulmaya çalışabiliriz. Bu da maddenin kendisine ait bir konu ki varlık bundan ibarettir..."

İçeriye sessizlik doldu.

Kısa boylu Heseni, sessizliği bozmak için ortaya bir soru sordu. "Küçük Sultan'ın anlattığı hikâyenin devamını bilir misiniz? Oradaki Kötü adlı kardeşe ne oldu?"

Karşılık gelmedi. Herkes birbirinin soluğunu dinledi.

Bunun üzerine Heseni, "Size anlatayım," dedi. "İki kardeşin arasında bir yaş fark vardı, ama benzerliklerinden dolayı onları gören herkes ikiz sanırdı. Çoğu zaman isimlerini karıştırır, ancak huylarından kim olduklarını çıkarırlardı. Büyük kardeş bir gün nehirde boğulmak üzere olan bir horozu, iyi yüzme bilmediği halde atlayıp kurtardığı için 'İyi' diye anılırdı. O horozu nehre atan küçüğe ise 'Öfkeli' demek yerine 'Kötü' diyorlardı.

"İki kardeş büyüdü, delikanlı oldu. Kaderleri onlara bir yer değil, bir yol vermişti, bu yüzden yola düştüler. Ağabey batıya, küçük kardeş kuzeye gitti. Bir yıl sonra karataşın yanında buluşup köye birlikte döneceklerdi.

"Kötü'nün başına gelen ilk şey atını çaldırmak oldu. Bir gece ormanda bir hışırtıyla uyandı, iki kişinin atını götürdüğünü gördü. Yerinden fırlayınca adamlardan biri ata atlayıp kaçtı, diğeri geride kaldı. Kötü, tek başına kalan adamı yere yıkıp, boynunu kırdı. Ertesi gün, mola vermiş bir grup askere rastladı. Çalıların arasına gizlendi, onları izledi. Askerler onu fark edip saldırınca, Kötü, üzerine gelen ilk ikisini çıplak elle yere serdi. Askerlerin başı, hemen adamlarını durdurdu. Kötü'yü sofralarına davet etti. Sonra birlikte büyük kente gittiler.

"Kötü orada asker oldu. Acemiydi, hem eğitimden geçti, hem tehlikeli olmayan işlere verildi. Son acemi görevi, saraydaki prenseslerden birinin kapısında üç gece nöbet tut-

mak oldu. İlk gece Prenses kapıya çıkıp, biraz hava almak istediğini söylediğinde ikna edici değildi. Geceleri dışarı çıkması yasaktı. Kötü'nün yüzü zırhla kaplıydı, saray kadınlarınca tanınmasın diye. Prenses'in yüzünde ise her an solmaya hazır bir çiçeğin tedirginliği vardı. Nöbetçinin bunu fark ettiğini anlayan Prenses ona sevgilisinden söz etti, dışarıda beklediğini söyledi. Bunu neden yaptığını bilemedi, nöbetçinin sesi ya da gözleri güven vermişti. Yanılmadı. Nihayet çıkıp sevgilisine gidebildi, şafaktan önce de döndü.

"Nöbetçi askerin kızın kalbine acıdığı için izin verdiği söylenir, ama nedenini askerin kendisi de bilmiyordu. Prenses'in uğruna her şeyi göze alabileceğini anladığında üçüncü geceydi. Kız, ona şükran duyduğunu, yardımına karşılık ne dilerse vermeye hazır olduğunu söyledi. Asker, kızın mutluluğunu düşündü. Ondan parmaklarının değdiği bir eşyasını istedi sadece. Prenses yeşil işlemeli bir mendil verdi, kendisi yapmıştı. Sonra çıkıp gitti, ama o dönmeden kralın muhafızları geldi.

"Kötü, 'Prenses benim emanetimdir, sabahleyin kapısını çalabilirsiniz, ama şimdi gidin,' dedi muhafızlara. Gitmediler, kılıç çektiler, kan akıttılar. Üç asker canından oldu, sonunda Kötü'yü yaralı sürüyüp zindana indirdiler. Her tür işkenceye direnmenin sırrı nedir bilinmez. Buzlu suyun içinde tuttular, etine kızgın demir verdiler, ama Kötü ağzını açmadı. Direnmek, Prenses'in onu güzel bir delikanlı olarak hayal edebilmesi için miydi? Üç gecelik zırhın altındaki yüzün ne kadar yakışıklı olduğunun bilinmesi ancak ne kadar sadık olduğunun bilinmesiyle mi mümkündü?

"İşkenceciler, Prenses'in sevgilisini bulup öldürdüklerini, direnmenin gereksiz olduğunu söylediler. Aslında Kötü'den alacakları bir bilgi yoktu artık, ama işkencenin amacı geriye sırrı kalmamış değil direnci kalmamış bir insan bırakmaktı. Sonra bir gece Prenses'in nedimesi nöbetçileri uyutup zinda-

na girdi, Kötü'yü kaçırdı. Nedime bunu yapmak zorundaydı, çünkü beraber olduğu bir askere güvenip ona Prenses'in sevgilisinden söz ederek her şeyin mahvına yol açan oydu, Prenses'e karşı mahcuptu.

"Kötü'nün yolu karataşa değil kuzeyin uzak bir köyüne ulaştı, orada saklandı. Her gece rüyasında çaresiz Prenses'i gördü. İyileşince onu kurtarmaya gidecekti ama yaraları çok ağırdı. Sevmek bedel ödemekse, buna hazırlanıyordu.

"Ben o köye vardığımda Kötü iyileşmiş, yola çıkmak üzereydi. 'Prenses'in hayatında benim herkesten daha fazla hakkım var,' dedi. 'Artık bu yoldan geri dönemem. Sevgim için ona iyilik yaptım, ama önüme çıkacak herkese kötülük yapmaya da hazırım.' Ona, iyiliği yitirmenin sevgiyi de yitirmek olacağını söylediğimde yüzüne aniden öfke yayıldı. 'Hey Heseni!' dedi bana daha önce duymadığım bir adla hitap ederek. 'Büyük sözlerin özelliği sadece büyük söz olmalarıdır, bundan öte bir kudretleri yok. Sevmek, gerektiğinde kalbindeki değerleri söküp atabilme cesareti göstermektir. Hayatın bizden beklentisi budur. Bunu yapamayanların sevgisi, ancak zavallılara, korkaklara layıktır. Sevgi uğruna gözden çıkarılmayacak, ondan daha yüce bir değer olabilir mi?' Kendinden o kadar emin konuşuyordu ki, ezip geçmeyeceği bir cevher yoktu.

"Köylüler Kötü'yü seviyor, ama başına gelebileceklerden endişeleniyorlardı. Yola çıkmasından sonra söylediler bana, onun küçükken nehre attığı horozun adıymış Heseni. Köyün çocukları günlerce arkamdan bu adı bağırıp gülüştüler, ben de onlarla güldüm."

Sultan, Heseni'nin sözlerinin bittiğini anladı. İki adamın anlattıkları hikâye, aynı aynanın farklı parçalarıydı. Öyle bir ayna ki içine düşen kardeşlerin kaderi, kırık köprüler gibi insana korku verirdi.

Jani sözü aldı.

"Kötü'nün ilk başta kıza yardım ederken bir beklentisi yok, Prenses'in mutluluğu onun da mutluluğu oluyor. Seydigül'ün deyimiyle, sevginin kalpte aldığı görünüm ona yetiyor. Kötü'nünki tek kişilik bir sevgidir, çünkü Prenses'in yüzü başkasına dönük. Kalp bununla yetinebilir, diyebiliriz, ama Kötü'nün kızdan mendilini alması başka bir yolun işareti olur. Sonsuzluğa ermek varlıkların içinden geçerek, onların bağrına sıkışmış ışığı hissederek olur. İnsanın eşyası ondan izler taşır ya, mendile de Prenses'in yüzünün gölgesi, parmaklarının zarafeti, yalnız gecelerdeki şarkısı düşmüştür. Başka yerde bulunmaz, çünkü o, sevgilinin elinin değdiği yeşil işlemeli mendildir. Gözleri kör olan İyi'nin sonradan tekrar görmek istemesi de buna benzer. Kalbindeki aşk cevherinin maddesini görmeyi, ona ulaşmayı arzular."

Jani'nin yüzüne bakan Seydigül, kırık bir sesle konuşmaya başladı.

"Kötü, kalbine dolan aşkla, Prenses'in güzel hayaliyle yetinmiyor. Aklına, ondan hiçbir şey istememek gelmiyor. İşkenceye direnmesi, sadece Prenses'in uğruna değil, kendisi için de. Acıya dayanmanın ardındaki kudreti bilmiyorum, ama bunun aşkla değil o aşkı barındıran kalple, inançla değil o inancı koruyan akılla da bir ilgisi olmalı. İçinde ne taşıdığından çok, nasıl taşıdığın önemli, değil mi? Kötülük, bedenimizden, onun bu evren içindeki çaresizliğinden gelir, duyuların akla olan üstünlüğü ya da aklın kendini inkâr etmesidir. Maddenin ışıksızlık, yani insan bedeninin de karanlık olduğunu en çok burada kabul edebilirim. İnsan eti dayanıksızdır, acıya yenilseydi Kötü'yü suçlayamazdık. Kaygının çoğaldığı yer, sadece bir mendille yetinebilen Kötü'nün sonradan Prenses'i elde etmeye, bu yolda onun başkasına olan sevgisini yok saymaya kadar gitmesidir. Prenses'i kurtarmaya değil, almaya yeminli. Oysa ermiş insan, hiçbir şey-

le yetinebilendir. Kötü'nün bir mendil istemesi ile Prenses'i istemesi arasındaki çizgi sanıldığından daha ince."

Seydigül durdu, derin derin soludu.

Kartal ona karşılık verdi. "Ama Kötü'yü de anlamak gerek Seydigül. Askerlerle çarpışırken ya da işkencedeyken bir beklentisi yoktu, kalbi doygundu. Belki Prenses'in sevgilisinin öldürüldüğünü öğrenmesi onda Prenses'le olabilme umudu yarattı. Ama orada göze aldığı bedel hâlâ ölümdü. Saklandığı köyde Prenses'i kurtarmayı düşünürken sevginin sarmaşığı kalbini iyice sardı, ruhunun bilinmez yanlarına dokundu. Aşkın kalpteki görünümü farklılaştı, Prenses'in sadece mutlu olmasına değil, kendisiyle birlikte mutlu olmasına koşullandı. Prenses'in sevgilisinin hayatta olması bile onu caydırmayacaktı. Bu noktadan sonra ya içindeki sarmaşığı kanatarak kazıyacak ya da bu acıyı başkasına yaşatacaktı. Yani ortada herkes için eşit derecede bir acı var. Belki Kötü'yü sadece bu acıyı kimin çekmesi gerektiği konusundaki tercihinden dolayı kınayabiliriz."

Kartal biraz soluklandı, sonra devam etti.

"İyi tümüyle masum mu peki? Kendisi uzaklardayken, üstelik öldü sanılırken, adını bilmediği askerin aşkı ortaya çıkmış, belki Prenses de ona yönelmişti. Eğer bunu öğrendikten sonra İyi hâlâ kendi sevgisini dayatırsa aynı derecede kötülük olmaz mı? Ya da askerin onun kadar hakkı yok mu kalbinin ardından gitmeye? İkilem İyi için de geçerli, ya vazgeçip kalbindeki aşk aynasını kıracak ya da bu acıyı o askere yaşatacak."

Kartal sustu. Önündeki kadehe uzandı. Dışarıdaki rüzgârın sesi duyuldu.

Sultan konuşmaya başladı.

"Yalnız bir kalp, yoklukla eştir, bu yüzden 'sevmek evrenin sırrına ermenin en iyi yoludur,' der eskiler. Aşka düşen kişi sevgiliyle birlikte kendisini de bulmaya, var etmeye

başlar." Sultan, salonda olup da şu ana kadar söze girmemiş konuklarına bakarak konuşuyordu. "Yokluğun bilincinden söz edemeyiz. Âşık, sevgiliyi tanımadan önce içinde bulunduğu yokluğun farkında değildir. Oradan çıkıp varlığa ermesi, kendini bilmesi ancak severek mümkün olur. Varoluşun başı döndürmesi bundandır, yıldızlı gökyüzü gibi, insanın aklını alır. Aşkı tattıktan sonra sevgilisini kaybeden âşığın içine düştüğü yalnızlık ise gerçek yalnızlıktır. Bu, Tanrı'nın evreni yaratmasından önceki yalnızlığı gibi yokluktan değil, varlıktan doğar. Önce varlığa ermiş, sonra yitirmiştir. Nasıl ki Tanrı evreni yok edip artık yalnızlığa geri dönemezse, âşık da geri dönülmez bir yerdedir. Aşk sayesinde kendini var etmiştir, ama kendi varlığının Tanrısı değildir, çaresizliği, acıları buradan gelir. En yiğit yürekliler bile, varoluşu tattıktan sonra yalnızlığa, yani yokluğa dönmeyi göze alamazlar. Aşka düşen Kötü de, varlığını Prenses'in sayesinde bulduğu için, artık onsuz yaşayamayacağını anlar, ardına düşmeye karar verir. Peki sonra ne olduğunu bilir misiniz?"

Bilmedikleri, bakışlarından belliydi. Sultan devam etti.

"Ey gönlü temiz, ama sızılı kardeşler! Uzak kentlerin birinde, şimdi az çok tanıdığınız bir Prenses yaşardı. Gizli acıların geçidinde kalbinin kuzey yıldızını izlemeye yeminli biri. Aşkı tatmış, ihanete uğramış, ızdırap kuyusuna düşmüştü. Bedel ödemiş, ama içindeki cevher tükenmemişti.

"Yıllar sonra yeniden aşkı bulduğunda, kalbinin rüzgârı bütün korkulardan daha hızlı eserek onu yeni bir yola sürükledi. İyi adlı bir demirciye sevdalandı, onunla geceleri gizlice buluştu. Ama bu çok geçmeden duyuldu. Kapısına dayanan askerler, onlara engel olmaya çalışan nöbetçiyi kana buladılar. Sonra Prenses'e, sevgilisini bulup öldürdüklerini söylediler.

"Prenses ne o zaman, ne sonrasında ağzını açmadı. Ko-

nuşmadı. Sevdiği İyi'nin canına kıyılmış, değer verdiği nöbetçiyse işkenceye çekilmişti. Askerler sonradan, zindandan kaçan nöbetçiyi de bulup öldürdüklerini söylediler.

"Her kız iki mendil işlerdi sevda perdesini araladığı zaman. Prenses, İyi'yi gördükten sonra, yıllardan beri ilk kez mendil işlemeye karar vermişti. Bitirdiği ilk mendili dışarıda bekleyen İyi'ye atmış, diğerini kendisine saklamıştı. Ama kader başka bir yol sürdü. Sevgilisinin yüzündeki güzelliğe değil iyiliğe vurulan Prenses, benzer bir iyiliği kapısında nöbet tutan askerde de buldu. Kapalı olduğu için yüzünü göremediği bu askerin hem gözlerinde, hem de sesinde kendini güvende hissetti. Yaptıklarına karşılık ona yeşil işlemeli mendilini vermekte sakınca görmedi.

"İşlemeli mendillerin yokluğunda Prenses bir yalnızlık zindanına çekildi. Günler uzun, geceler daha uzun, böylece aylar geçti. Bir gece kapısındaki nöbetçinin seslendiğini duydu, kapıyı araladı. Fısıldayarak konuşan bu ses ona tanıdık geldi. Önce inanamadı. Prenses zorlukla, 'Yaşıyorsun!' diyebildi. 'Seni kurtarmaya geldim,' dedi ses. 'Birkaç gün sonra sana haber vereceğim, geceleri pencereni açık tut. Şimdi gitmeliyim, buradaki nöbetçiyi komutan çağırıyor, diye gönderdim. Gelmek üzeredir.'

"Prenses sabaha kadar sevinçle, ama daha çok şaşkınlıkla ağladı. Uğruna acılara gömüldüğü iki adamdan biri geri dönmüştü, ama hangisi? Sesi, hem İyi'nin hem de Nöbetçi'nin sesine benziyordu. İyi'nin yumuşaklığı, Nöbetçi'nin güvenli tonuyla konuşuyor, zırh kaplı yüzü görünmüyordu. Evet, ikisinden biri yaşıyor, Prenses onu seviyordu.

"Bir gece açık pencereden içeri bir taş geldi. Prenses taşa bağlı deri parçasını açtığında içinden kendi elleriyle işlediği mendil çıktı. Damla damla gözyaşlarını bu kez mendilin yeşiline akıttı. Ancak ondan sonra deriye kazınmış yazıyı okuyabildi. 'Yarın öğlen nehirden bir gemi yola çıkıyor.

Nedimenin kıyafetlerini giyip ona bin. Ben ardında olacağım,' diyordu.

"Ertesi gün nehir yolundaki pazarda alışveriş yapan kalabalığın içinde Prenses ile nedimesi de vardı. Gözleri hariç yüzlerini o gün tülle kapatmışlardı, kim oldukları sadece kıyafetlerinden anlaşılıyordu. Onların pazara inişine alışkın olan kentliler, Prenses'in bir ara nedimesini başka bir dükkana gönderip bir şeyler aldırmasına da alışıktı. Ama Prenses tek başına tezgahların arasında, saygılı bakışları üzerinde hissederek dolaşırken, nedimesi, kimsenin dikkatini çekmeden nehir kıyısına varmış, kalkmak üzere olan gemiye binmişti.

"Geminin halatları çözülürken, kıyıdaki kalabalık birden karıştı, bağrışlar duyuldu. Askerlerle çarpışan bir adam gemiye yetişmeye çalışıyordu. Biraz sonra kalabalığın içinden koşarak gelen biri daha kılıcını çekip askerlerle kavgaya tutuştu. İki adamın sadece dövüş biçimlerinin değil, yüzlerinin de benzer olduğunu fark eden askerler şaşkınlığa, kalabalık ise hayrete düştü. İyi ile Kötü'nün, bir yıl sonra karataşın yanında değil bu nehir kıyısında karşılaşmalarının hangi kaderin işi olduğunu düşünecek zamanları yoktu. Usta bilekleri bir düzine askeri devirdikten sonra birlikte nehre doğru koştular. Kıyıdan açılmakta olan geminin yan halatlarına tutunmak için hızla atladılar ama ancak biri başarabildi, diğeri suya düştü. Gemiye ulaşabilen kardeş yeni gelen askerlerin oklarından sakınmaya çalışmaktan başka bir şey yapamadı, geri atlamasına imkân yoktu, gemi hızla uzaklaştı.

"Geride kalan kardeş, suya düşerken başını bir kütüğe çarparak bayılmış, akıntıyla aşağılara sürüklenmişti. Askerlerden önce iki tüccar yetişerek onu sudan çıkardı. Baygın adamı arabalarındaki kumaşların içine sakladılar, sonra kalabalığın arasına karıştılar."

Ağır ağır konuşan Sultan, herkesin bakışındaki merak dolu sabrı gördü.

"Her hikâyenin sonunu bilmek isterdim, ama bazen bu olanaksızdır. O kentte, suya düşüp geride kalan gence hikâyesini sorduklarında, 'Biz iki kardeştik, sanırım bilmeden aynı kadına sevdalandık. Aklım başımda değil, ben o iki kardeşten hangisiydim, anımsamıyorum,' dedi. Halkın bir haberi gizlice dolaştırmakta ne kadar usta olduğuna ancak saraylılar akıl sır erdiremez. Sonraki günlerde herkesin fısıldayarak, 'Geride kalan kim? İyi mi, yoksa Kötü mü?' diye tartışmasını bir tek askerler duymadı."

Sultan erik şarabından bir yudum alıp, başını öne eğince, sözlerinin bu kadar olduğu anlaşıldı.

Kartal, "Şimdi halkın sorusu bizim sorumuz oluyor, anladığım kadarıyla," dedi.

Evet anlamında başını salladı Sultan.

Kartal bunun üzerine sordu. "Geride kalan kişinin İyi mi yoksa Kötü mü olduğunu tahmin etmeye çalışmak yerine, sonrasındaki olayları öğrenmenin imkânı yok mu?"

İlk karşılığı Seydigül'den bekleyen Sultan, onun konuşulanlara yoğunlaşmak yerine boynunun ağrısına yenik düşmek üzere olduğunu görünce, "Sohbetimize burada son versek ne dersiniz kardeşler? Sanırım Seydigül yoruldu, artık uykuya çekilelim. Önümüzde uzun geceler var daha," dedi.

Kapı açıldı. Herkes gecenin örtüsünden bir gölgeyi omzunda taşıyarak çıktı. Kafalarında çoğalmış binbir türlü sorunun çıngıraklarıyla yürüdüler, ama uykuyla birlikte, akıllarının kendilerine yol gösteren kandili sönecekti.

Kapıda duran Sultan, Rinda'ya, "Gece boyunca konuşmadın, umarım sohbetten sıkılmamışsındır," dedi. Rinda, "Gönlü temiz kardeşleri anlamaya çalışıyorum. Ben yeniyim, söze girmek için ilk gece erkendir," diye karşılık verdi. Herkes çekildikten sonra, geniş koridorlardan geçerek terasa çıktılar.

Terasın kıyısına merakla yürüyen Rinda kentin ışıklarını

görünce duraladı. Eğer okla vurulmak, ölü bir gölgeye tanık olmak ya da Beyaz Tilki'nin rüyasını öğrenmek yeterince şaşırtıcı değilse, kuzeyin en büyülü yüzlerinden biri bu olsa gerekti. Kentin ışıkları, sokak aralarından meydanlara, kubbelerden evlerin damlarına yayılıyordu. Bir ormanın ağaçları ne çok, bir yağmurun damlaları ne kadar sonsuzdu, ama gökteki yıldız bahçelerinin yeryüzüne indiğini, yalnızca göğün değil toprağın da ışıklarla dolu olduğunu görmek ancak rüyalarda mümkündü. Demek kuzey dedikleri, yeryüzünün göğe ayna olabildiği diyarın adıydı. Işıkla doluydu her yer, ışık, ışık... Ufkun karanlığında gökle birleşerek tek bir yıldız tarlasına dönüyordu kent.

Böyle bir rüyayı görmek ancak çocuklara nasip olur, o da büyüdüklerinde unutulurdu. Rinda, çocukluğunda bir gece böylesine çok parıltıyla karşılaşsa, gerçek olduğuna inanmaz, rüyada sanırdı kendini. Dört bir yan, kaybolduğu bir ormanın ağaçları kadar yaprak yaprak ışık doluydu.

Aşağı eğilen Rinda'nın başı döndü. Yükseklikten değil, ışıklardan. Bütün evrende bir tek yıldızlar, bir de onların arasına dalmak üzere olan Rinda vardı. Ama arkasından bir soluğun yaklaştığını hissedince nerede olduğunu anımsayıp geri döndü, Sultan'la yüz yüze geldi. "Sohbette Çerçi yoktu, onun da katılacağını sanıyordum efendim," dedi.

"Dün öğleden sonra misafirim oldu, kentte bulması gereken bir şey varmış, sonra geleceğini söyledi."

Rinda ne nefesini kesen ışıklardan, ne de Çerçi'nin kentin rengini aradığından söz etti. Ama Sultan'ın sorusuyla şaşırdı.

"Çerçi arabasını saraya getirmedi. İçinde ilgimi çekecek bir şeyler bulabilir miyim, diye merak ediyordum. Mesela bir tabut var mıdır acaba?"

Rinda kekeledi, ağzından sadece, "Bilmiyorum... efendim..." sözleri çıktı. Karşısında Glut duruyordu sanki. Bilin-

meyenleri bilen, aklının içinde gizli bir ayna taşıyan adam. Kuzeyliler önce bilir, sonra öğrenirlerdi demek.

"Sohbette kimsenin bana 'efendim' diye hitap etmediğini, Küçük Sultan dediğini duydun. Sen neden öyle yapmıyorsun?"

"Onlar sizin eski dostlarınız, aranızdaki samimiyet makul görülebilir. Size Küçük Sultan denmesi ise bir Büyük Sultan'ın, yani babanızın ya da ağabeyinizin olduğu anlamına geliyor."

"Peki, öyle olmadığını söylesem, ne dersin?" Sultan, kısa bir duraksamadan sonra devam etti. "Kardeşsiz büyümek kadar insanı yalnızlığa iten pek az talihsizlik vardır hayatta. Ben bunu tadanlardan biriyim. Eskiden uzak bir kalede yaşardık. Safali'ye hiç benzemeyen, iyi korunan bir yerdi, bu yüzden daha tehlikeliydi. O kadar askerinin arasında Şah-Sultan babam sarayında zehirle öldürüldü. Ama kaderim seninki gibi olmadı, babamın bana bıraktığı bir soru ya da izlemem gereken bir yol yoktu. Askerlerimiz birkaç hafta içinde hain kabileleri ezip geçti, intikam alındı. Geriye daha iyi korunan bir kale, daha yoksul bir halk, bir de daha çok korkan Hanım-Sultan annem kaldı.

"Çok küçüktüm, kendime o zamanın, o mekânın içinde bir yer bulmaya çalışıyordum. Bir gün başına geçeceğim saltanatı görüyor ama ne olduğunu bilmiyordum. Yaşıtım kimse yoktu, etrafım hizmetçiler, öğretmenler, askerlerle doluydu. Değil kaleden, saraydan bile çıkamıyordum. Herkesin izlerini tanıdığı geyiklerin ben hikâyeleriyle, her gün gördükleri tilkilerin ben heykelcikleriyle yetiniyordum. O yalnız gecelerde bana yakın olan sadece gökyüzüydü, uyku bütün sarayı sardıktan sonra terasa çıkıyor, gecenin kuşlarına arkadaş oluyordum.

"Işıltılı gökyüzüne bakarken yıldızların çobanını arıyordum. Bu kadar çok, bu kadar kalabalık yıldızın başına biri

gerekliydi, ama bu ne güneş, ne de ay olabilirdi. Güneş gündüze aitti, ay ise yıldız sürüsünü bırakıyor, bazen çekip gidiyordu. Bir çoban bunu yapamaz, demişti bilge hocalarımdan biri, yoksa sürü dağılır, mutsuzluk çoğalırdı. Sen büyüdüğünde bu ülkenin başına geçeceksin, diye devam etmişti, kabilelere yol gösterecek, çobanlık edeceksin. Dağıldıklarında toparlayacak bir sese, dara düştüklerinde tutunacakları bir ele ihtiyaç duyarlar her zaman. Gerçek bir şah-sultan, sadece soyluların ya da kabile şeflerinin değil, onlara bağlı herkesin mutluluğunu gözetmelidir. O zaman herkes mutlanır, şah-sultan da ardından huzurla gidilen iyi çobanlar katına erer. Sadece kabilelerin değil, onlara bağlı her bir çiftçinin ya da zanaatkârın başı olmak isteyen kişi, çobanlık etmeyi iyi bilmeli.

"Geceleri terasta kuşlara bakıyor, onların da çobanını bulmaya çalışıyordum. Bazen bilge baykuşta, bazen en çevik şahinde karar kılıyor, ama ertesi gece fikrimi değiştiriyordum. Kayan yıldızların yolunu izliyor, işaretler arıyordum. Gelecek beni korkutmuyordu ama her hükümdarın gerçek bir çoban olamayacağını artık biliyordum.

"Yıllar annemin yüzüne korku çizgileri atar, kalemizin surlarını yeni taşlarla büyütürken, ben geceleri terasa çıkıyor, bazen ateş yakıyor, orada uyuyordum. Yine böyle bir gece içim üşüyerek uyandım. Bir hışırtı duydum. Bir karga, terasın duvarındaki bir taşı gagasıyla oynatmaya çalışıyordu. İyice bakınca, taşa dokunmadığını, taşın alt köşesine yerleştirilmiş küçük çakılları tek tek çıkardığını fark ettim. Duvarın içine bir şey koyan karga, ardından çakılları tekrar yerleştirip uzaklaştı. Hemen gidip duvarı yokladım. Daha önce nasıl dikkatimi çekmediğine şaştım, taş bloğun alt tarafı iyice oyulmuş, ağzı küçük çakıllarla kapatılmıştı. Çakıllar öyle güzel yerleştirilmişti ki, uzaktan bakınca fark etmek imkânsızdı. Oyuğun içinde bir serçe ölüsü, biraz dut, birkaç mı-

sır tanesi vardı. Çakılları yine aynı özenle yerleştirdim, ama karga kadar becerikli değildim, nasıl olduysa bir çakıl fazla gelmişti. Tekrar denedim, sonuç aynıydı. Fazla çakılı fırlatıp attım.

"Ertesi gece aynı yere uzanıp kargayı bekledim. Karga çok geçmeden geldi, tek tek çakılları çıkardı. Ama hepsini yere koyduktan sonra tuhaflaştı, telaşla dolanmaya başladı. Sanırım çakılları saymış, on altı tane olduğunu görünce durumu anlamıştı. Sakinleşmesi için, oyuktaki mallarını kontrol etmesi, hepsinin yerli yerinde durduğunu görmesi gerekti. Sonra yanlarına bir ceviz koydu. Yakında terasımda bir ceviz ağacı biterse şaşırmayacaktım. Karga terasın öteki ucuna uçup, duvardaki nakışın içinden onunkilerle aynı renk bir çakılı sabırla uğraşarak çıkardı. Götürüp kendi duvarının eksiğini tamamladı. Ardından bu işin tek sorumlusu olabilecek varlığa, bana yaklaştı. İki adım ötemde durdu, uzun süre baktı. Ta ki uzaktan gelen bir baykuş sesi dikkatini çekene kadar. Bu boğuk ama güçlü ses, geceye olan hükümranlığını haykırıyor, benden daha tehlikeli bir düşman olduğunu kargaya anımsatıyordu.

"Sonraki gece kargayı son kez gördüğümde yaralıydı, topallıyordu, üstelik yanında genç bir karga vardı. Ölmeden önce gizli hazinesini başkasına bırakıyordu demek. Büyük bir çatışmadan çıkmışlardı, genç karganın ayağından da kan sızdığını ertesi gün izlere bakınca anladım. Anne ile yavrusu muydu bunlar? Ya da baba... Cinsiyetini anlamak imkânsız. Belki yavru da kendisinin değil. Birbirlerine yardım etmek için akraba olması gerekmiyor kargaların. Ondan sonraki geceleri bekleyerek geçirdim. Çoğalan soğukları içimde duya duya, yol aldığına bakıp yıldızların siya siya, bazen bir karga gibi öte çığıra, bazense yorgunluğa yenilip gözkapaklarımı devire yatıra sabahı ediyor, umudumu iyice yitiriyordum. Ben farkında olmadan gelebileceğini düşünüp, karga-

nın gizli çakıllarından birini çıkardım, yine on altı tane bıraktım. Her gün duvara eğilip çakılları saydım, ama değişmedi, ne benim kargam ne de genç olanı geldi.

"O gecelerin birinde, Hanım-Sultan annem yüz çizgilerinde çoğalan korkularını babam olmadan daha fazla taşıyamayacağına inanıp kendini terastan aşağı bırakınca, birden eski hükümdarlara benzemeyeceğimi anladım. Annemin atladığı yere uzanıp sabaha kadar hıçkıra hıçkıra ağladım.

"Bazı şeylerin neden, nasıl geldiği bilinmez, sadece sezilir. Gizli bir ağrı gibi ne zamandır içimde biriken düşünce birdenbire berraklaştı, görünür hale geldi: Şah-sultan olmayacaktım. Göğsümü sıkan fanus kırılmıştı. Bunu duyan danışmanlarım önce inanamadı, şaşkınlıktan ne diyeceklerini bilemediler. Yıldızların çobanı yok, dedim, kuşların, ağaçların yok. Mevsimlerin çobanı yok, dedim, gece ile gündüzün yok. Sıradan bir çiftçi olmak istiyordum ya da marangoz. Sarayın bahçesine bir işlik kurup tahta oymak, masaları zarif kılacak desenler yapmak istiyordum. Ama ben olmazsam yerime başka birinin şah-sultan olacağını bildiğimden çekip gidemiyordum da. Kargaşa çıkacağını, mutsuzluğun artacağını görebiliyordum. Saraydaki herkesle konuşup fikrini aldıktan sonra ülkenin başında kalmaya karar verdim, ama şah-sultan olmayacak, sadece sultan kalacaktım.

"Babamdan kalan mallar sarayı geçindirmeye yeterdi. Yoksul halkın üzerindeki vergileri kaldırdım, ordunun varlığına son verdim. Vergilerin büyük kısmı zaten orduya gidiyordu, silahları halka dağıttım. Kendimizi koruyabilir, sorunları elbirliğiyle çözebilirdik. Herkes, ordusuz bir kentin fazla yaşamayacağını söylüyordu. Ben de onlara, orduya sahip olup da tarihte yıkılmamış bir uygarlık bulunup bulunmadığını soruyordum. Geçmişin en görkemli krallıkları bile zamanla ortadan kalkmış. Geleceği garanti edemeyiz, ama

bugünümüzün refah içinde, barışla geçmesi bizi iyi bir geleceğe götürecek en mütevazı yoldur. Geceleri rahat uyuyor, artık huzurlu insanların sultanı olmaktan daha büyük bir mutluluk bilmiyordum. Ama ben sıradan insanların kıvancıyla yaşarken, bu kez halk, sultanlığı en yüce mertebe saymaya, beni şah-sultan gibi görmeye başlıyordu. Oysa bu geçici hayatın içinde insan kadar çaresiz olan var mıdır? Varoluşun nedenini merak eden tek canlıyız. Aklımız sayesinde bunun nedenini sorabiliyor ama cevabını bulamadığımız için en büyük ızdırabı çekiyoruz. Böyle bir varlık, yücelik sıfatına nasıl erebilir ki? Bizden önce başka bir güç olmalıydı, bizi yaratan ya da varlığımıza aracılık eden. Ister evren, ister ışık, ister Tanrı diyelim, böyle bir kudretin varlığı söz konusuyken, ateşe düşen bir su damlasından ibaret insanın biraz alçakgönüllü olması, kendini bilmesi gerekir. Ben küçük bir sultandan başka bir şey değildim evrenin sonsuzluğu karşısında. Yerimi bilmeliydim, herkes bilmeliydi ki, bizden daha yüce varlığın sırrına ermeyi kendimize yol edinebilelim. Bu yüzden bana artık Küçük Sultan denmesini istedim, böylece hayatta asıl düşünülmesi, aranması gereken büyük bir sırrın olduğu akılda tutulabilsin diye."

Teras, bir bahçeye benziyordu. Arka tarafında çiçekler, küçük ağaçlar vardı. Ortasındaki çukurda kocaman bir ateş yanıyordu.

"Babamın mezarını, annemin korkularını, bir de on altı çakılı geride bırakıp kaleden ayrılmaya karar verdim. Kaleler, içeri girmeyi değil, çıkmayı zorlaştıran yerler. Koca surlar aklını körleştiriyor, dünyayı göremez oluyorsun, bir süre sonra baktığın her şeye duvarların gölgesi düşüyor. Annemin çocukluğunu geçirip bir türlü unutamadığı Safali kentini görmeyi hayal ediyordum zaten. Babam annemle evlendiğinde bu sarayı yaptırmış, ama sonra pek uğramamış. Safali Sarayı'nın en çok sevdiğim yeri, kendi başıma kalabildi-

ğim bu teras. Çocukluğumu, kaledeki ergenliğimi anımsatıyor. İnsan geldiği yeri unutmamalı."

Ateşin yanından geçip, basamakları çıktılar. Renk renk minderlere oturdular. Küçük Sultan sehpadaki sürahiyi alıp kadehleri doldurdu, birini konuğuna uzattı.

"Değişik bir içimi var," dedi Rinda, "Göğüs kafesimde hissettim birden..."

"Beğendiğine sevindim. Ben de sohbet sırasında içmeyi severim."

"Bu kadar susadığımı fark etmemiştim. Ama şaraba alışık değilim, beni hemen çarpar, efendim..."

"Biliyorum, hem yemekte hem de sohbette sadece şerbet içtin."

Küçük Sultan kalkıp ateşin yanına gitti. Bir kaba elini daldırdı. Aldığı bir avuç tozu alevlere fırlattı, birden her yana ışık taneleri saçıldı.

Bunu gören Rinda, "Ateşinizi odun yerine tozla mı besliyorsunuz?" dedi.

Rinda'nın sesinde ilk kez muziplik hisseden Küçük Sultan gülümsedi. "Gelip kendin denemek ister misin?"

Ayağa kalkarken Rinda'nın başı döndü. Ortalığı bulanık gördü, basamakları yavaş indi. Küçük Sultan'ın elindeki kaptan bir avuç toz alıp koklayınca, gülümsedi. "Baharat var bunun içinde."

Alevler şahlandı, terastaki duman çoğaldı. Rinda etrafı bulanık görmesinin nedeninin şarap değil duman olduğunu sandı. "Kent baharat koksun diye mi ateşe baharat atıyorsunuz?" diye sordu.

"Hayır. Ateş, baharat kokulu kentimizin parçası olsun diye..."

Rinda basamakların sayısının arttığını sandı dönerken, sendelememeye çalıştı. Göğün rengi soldu, yıldızlar dumanlandı.

Gündüz uykularından, sıcak banyolarından çıkıp geldiler. Bir gece önceki minderlerine oturdular. Bazı adların nedenini öğrenmiş olarak sohbet ettiler. Eksik kalmış hikâyeleri bu gece duymayı umuyorlardı.

Işıklar, salonun kapısını aydınlatıyordu. Kapının üzerindeki dal işlemeleri, ağacından koparılıp oraya iliştirilmiş gibi duruyordu. Dalların yanında bir kuş deseni kanatlarını açmış, süzülüyordu. Sadece Rinda fark etti bunun bir karga olduğunu. Güzel kapı, marangozluğu seven Küçük Sultan'ın elinden çıkmıştı demek.

Rinda sabaha doğru terasta uyandığında, Küçük Sultan'ın çoktan gittiğini görmüştü. Üzerindeki battaniyeyi onun örttüğünü anlamıştı.

Salonun kapısı açıldı. Daha önce kentte Rinda'yı bulup saraya getiren gençlerden biri yaklaşıp Küçük Sultan'a konukları olduğunu söyledi. Birlikte çıktılar.

Seydigül'ün yüzündeki yorgunluk fark ediliyordu. Gözleri, bütün gün ağlamış çocuklarınki gibi kızarıktı.

Çok geçmeden Küçük Sultan kapıda iki konuğuyla belirdi. Uzun saçları örgülü olan konuğu kendi yerine, diğerini Rinda'nın yerine oturttu. Rinda, Küçük Sultan'ın ricası karşısında önce şaşırdı, ama hemen minderini yeni konuğa bırakıp kapının yanına geçti.

Ayakta duran Küçük Sultan, "Konuklarımızdan uzun süre haber çıkmayınca sohbete katılmayacaklarını sandık," dedi. "Şimdi buradalar, herkesin minderi var. Karnınızı doyurun dostlar, uzun yoldan geldiniz. Biz Rinda'yla bu gecelik dışarıda sohbet eder, karanlığın diğer yüzüne bakarız."

"Gitmeden önce benim hikâyemi dinlemenizi isterim," dedi uzun saçlı yeni konuk. "Anlatacaklarım, arkadaşımın rüyası kadar dehşetli mi, bilmiyorum. Arkadaşım dün gece

ter içinde uyanarak, rüyasında öldürüldüğünü, bir meydanda halkın onu linç ettiğini söyledi. Nedenini sordum, 'Beni anlamadıkları için benden korkuyorlar,' dedi. 'Belki korktukları için seni anlamıyorlar,' diye karşılık vermemden sonra sustu, bütün gün sessiz kaldı. Umarım dili bu gece sizin sohbetinize açılır."

Uzun saçlı konuk, acılı bir sesle konuşmasını sürdürdü. "Kardeşler! Size öksüz kalan bir çocuğun, yani Loriya'nın hikâyesini anlatacağım. Annesiz babasız büyümek bir çocuğa ya sertlik verir ya da kırılganlık. O yüzden 'Loriya' diye mırıldanmanızı isterim kardeşler, bu gece onun güzel adını anın."

Safali dostları, "Loriya" diye mırıldandı. Gözlerini kapatıp, öne arkaya hafifçe sallandılar. Hep adını duydukları ama nerede olduğunu bilmedikleri bir perinin şarkısını ördüler. Gecenin yıldızları ağır ağır döndü, herkes orada kendi yıldızına seslendi: "Loriya... Loriya..."

Kimsenin görmediği ama çağlardır özlediği bir rüyanın efkârı yayıldı. Kubbeye biriken sözcükler uyanıp bir bir aşağı döküldü: "Loriya... Loriya..."

Unuttukları eski bir masal vardı, sonu her seferinde başka türlü biterdi. Geçmişin kayıp kentleri gibi toprağa gömülü. Yağmur sularıyla soluk alırdı. Gün döner, çağ değişir, ama masal belli belirsiz hayatın içinde bir yerlere tutunurdu. Habersizce insanın kalbine arada bir dolan hüzün, o toprağın kokusundan gelirdi: "Loriya... Loriya..."

Kentin ışıkları yine sokak aralarından meydanlara yayılıyordu. Gece, bir sazlık gibi bazen hışırdayıp bazen kıpırtısız kalıyordu.

"İçeride kalmak ister miydin?" diye sordu Küçük Sultan. "Terasa çıkmaktan hoşlanacağını düşündüğüm için senin yer vermeni rica ettim."

"Minderimi gönlü temiz bir kardeşe bırakmaktan şeref du-

yarım. Ama onlarla kalamaz mıydık? Dünkü sohbetin nereye evrileceğini, hikâyelerin nasıl süreceğini merak ederim."

"Aynı merakı ben de taşırım. Salonda on yedi minder var, gönlü temiz kardeşlerin sevdiği bir sayı. İçeride kalabilirdik, ama onların hatırına bu gecelik dışarı çıkalım istedim. Bugün ayın on yedisi. Birbirine uysun, sayıları bozulmasın diye o anda aklıma geldi.."

"On yedi kişi miydik? Saymamıştım..." dedi Rinda.

"Ayrıca, merak ettiğimiz her şeyin içeride olduğunu da sanmıyorum."

"Haklısınız."

Küçük Sultan, "Mesela Çerçi arabasındaki tabutta kimin cesedini taşıyor, bilmek isterdim," dedi.

Rinda durakaldı. Aklına gelen ilk şeyi söyledi. "Çerçi tabut hakkında konuşmak istemedi hiç."

Dün geceki sohbette onun tabuttan habersizmiş gibi davrandığını hatırlayan Küçük Sultan, aşağıda uzayan kente baktı. "Aradığı her ne ise Çerçi hâlâ onun peşinde olmalı," dedi. "Buraya gelenlerin bazısı alışamaz, kentin insanda bir şeyler eksiltiğini hisseder, ama ne olduğunu tarif edemezler. Zaman kırılarak dağılır kentte, gün ile gece ya da mevsimler değil geçip giden sokaklar olur, duvarlar, kalabalık sesler, iç içe geçmiş gölgeler. Eskiden av peşinde koşan, tarlalarda yaşayan insan artık kapıların ardında, duvarların arasında kalır. Bazen solukları nedensiz yere kesilir gibi olduğunda terasa çıkmaları, gökyüzüne bakmaları, sonra geri dönüp karanlıkta uyumaları sadece buradaki ömrün ağırlığını azaltmaya yarar. Eskiden koynunda yaşadıkları dağların yerine artık dar sokakların, kapalı pencerelerin, bir de tanıdık olmayan kalabalıkların gölgesi çoğalır. Yönler unutulur, gidilecek yere artık nesnelerin işareti boyunca varılır, güneşe ya da yıldızlara bakmaya gerek görmezler. Bu yüzden hep düşünürüm, insanlar kentleri kurdukları için mi yıldızla-

rı unuttular, yoksa yıldızları unuttukları için mi kentlere sığındılar? Geceleri göğe bakanlar o kadar azaldı ki, yıldızlar katında umulmadık bir hareketlenme yaşandığını, bunun dünyamıza yeni bir çağ kapısı açmakta olduğunu bile kimse bilmiyor..."

Geniş terasta yine ateş yanıyordu, ama dünkü kadar güçlü değildi. Minderlerin yerine, ateşe yakın basamağa oturdular. Rinda, kentin ışıkları sayesinde rengi değişen gökyüzüne bakarken, Küçük Sultan konuşmayı sürdürdü.

"Buradaki yalnızlığım geceleri göğün sonsuzluğuyla birleşince, koca evrende tek başımıza olduğumuz düşüncesi beni dayanılmaz bir boşluğa iter. Karanlık kuyuya atılmış bir çocuk gibi yukarılara bakar, bağırırım. Çığlığım yankılanır. Biri olmalı orada, gökyüzünde yakarışımızı duyan ya da kör kuyuya düştüğümüzü bilen biri. Yardım etmesi değil, sırf bizi kimsesizlikten kurtarması için; otlar, böcekler, kuşlar için olmalı. Yoksa bütün bu yıldızların arasında, sonsuz karanlığın içinde, nereden gelip nereye gittiği bilinmeyen zaman ırmağında insan çok yalnız, çok çaresiz kalır. Dinlerin anlattığı gibi bir Tanrı'dan söz etmiyorum. Öyle bir Tanrı'nın dünyaya bir anlığına gelip sonra yok olan bizden kurbanlar ya da yeminler istemesini safça bulurum. Yüce gücün böyle oyunlara ihtiyaç duyduğunu düşünmek, onu hükümdar olmaya özenen basit bir insan seviyesine indirmek olur. Oysa onun kudreti var olmasında, bizi yalnız bırakmamasındadır. İçine sıkıştığım kuyunun dibinde ağlarken, her şeyin bir nedeni olup olmadığını bilmediğimi iyice anlar, birden soluksuz kalırım. Varoluşun bir nedeni varsa, buradan Tanrı düşüncesine ulaşmak da çare olmaz. Çünkü o zaman dinlerin sormaya korktuğu en dehşetli soru belirir, Tanrı nereden geldi? derim. Eğer kendi kendini yarattıysa, yaratmadan önce ne vardı? Ya da kendi kendine var olmak mümkünse, evren de pekala böyle oluşmuş, kendini yaratmış olabilir.

Bu çıkmaz karanlıkta artık kuyunun ağzı da kapanır üstüme, dışarıyı bilmek mümkün olmadığı gibi, cesedimin de bu dipte kalacağını hissederim. Benim yolculuğum bu yüzden başka yönlere yürüyüp dolaşmak, uzaklara gitmek değil, karanlığın içine inmek, dibe gömülmek, o tenhada en yukarı katların hayaline dalmaktır. Kuyu başına gelen yolculara kulak vermeyi, onların sohbetinde nefes alıp biraz dinlenmeyi dört gözle beklerim."

Rinda, Küçük Sultan'ın uzattığı kaptan biraz toz aldı, yüzüne yaklaştırıp kokladı. Sonra ateşe savurdu. "Çerçi'nin kuzeyde rüya toplamasına ne diyorsunuz peki? Onun yıldızları görüp yön bulmasına yardımı olur mu bunun?"

"Rüya toplamak mı? Bilmiyordum. Başkaları hakkında senden bir şeyler dinleyebileceğim nihayet."

"Çerçi size bundan söz etmedi mi?"

Küçük Sultan, "Onunla yıldızlardaki hareketleri, gökyüzündeki değişiklikleri konuşmaktan rüyalara zaman kalmadı demek," dedi. "Çerçi kendisine rüyalarla bir dünya kurarken, bizim hayata hırsla bağlanmamız, bunca ağırlığı boynumuzda taşımamız kalbimize ezadır. Kötülükten sakınmayanlar ya da bütün gayretleri burada daha fazla zenginlik elde etmek olanlar, ruhlarını unuturlar. Oysa gezginlerin anlattığı koca denizler dolunayda kabarıyor, dibinden kopup yükseliyorsa, biz de kalbimizi çeken şeyi bulmalıyız. Uzak topraklarda yaşayanlar bunu bildiğinden, yükselen denize değil, onu kendine çeken gökyüzüne bakarlar, dolunaya. Çerçi'nin anlatacaklarını şimdi daha çok merak etmeye başladım, en az arabasındakiler kadar."

"Çerçi geldiğinde ona dün geceki rüyamı vereceğim. Şarabın etkisiyle tuhaf bir rüya gördüm."

"Minderlere geçelim. Şarap içersen, Çerçi için bir rüya daha görürsün belki."

Güldüler. Birer avuç toz alıp, aynı anda fırlattılar. Alev-

ler iyice çoğaldı. İhtiyar adımlarla basamakları çıktılar, geniş minderlere oturdular.

"Yıldızlar katında büyük bir değişiklik olduğunu söylediniz. Koç yıldızlarından başka hareket eden var mı?"

Kadehleri dolduran Küçük Sultan, memnun bir ifadeyle baktı. Rinda'nın bildiklerini yavaş yavaş öğreneceğini ümit ederek konuştu. "Güneş bahar başlangıcında Koç yıldız grubunun çizgisine düşerken, kentin her yanında tören yaparız. Yeni yılı, etrafında dans ettiğimiz koca ateşlerle karşılarız. Dünyanın akışı, mevsimlerin dönüşü böyle kurulagelmiş. Bunun değişmesi, yani yıldızlar hareket ettiği için güneşin o burca girememesi hayatımızı nasıl etkiler, ben de merak ediyorum."

Kadehini bir dikişte bitiren Rinda başını geriye attı. Baharat kokuları, derisinin altına yayıldı. "Koç yıldızlarının ayrılıp bir daha dönmemesi nasıl bir felaket olur bilmiyorum, ama Balık yıldız grubunun onun yerine geçip, bahar başlangıcında güneşin hizasına geleceği söyleniyor. Yeni bir çağa giriyoruz yıldızlarla. Belki iyilik, belki felaket dolacak dünyamıza."

Her konuğun başka bir kişiliği, adının gerisinde başka bir geçmişi olduğu bilinirdi Safali Sarayı'nda. Rinda'nınki burada başlıyor, diye düşündü Küçük Sultan. "Herkesin aradığı eski yıldız haritalarını bulup okudun demek?"

"Ben okumayı bilmem efendim, ama babam bilirdi," diyen Rinda, ikinci kadehi de bitirdi.

"Sevgili Rinda..." dedi Küçük Sultan, durdu. Sesine biraz sabır kattı. "Bak hâlâ sana Rinda diyorum, Safali sohbetinin hatırına. Bu sohbete gelenler, her seferinde yeni bir ad taşırlar. Yolculuğun sırasında sen de dostlarından öğrenmişsindir. Ama başkasının adını kullanırlarken, kendilerine ait özellikleri, yetenekleri yok saymazlar. Oysa sen Aslem'den yabancı biriymiş gibi söz ederek, kendini zayıf düşürüyorsun."

İkinci kadehten sonra başı iyice dönen Rinda, "Yani salondaki hiç kimse kendisi değil mi... başkası mı?" diye sordu.

"Bunu biliyorsun. Ose eskiden Ose, Seydigül de Seydigül değildi. Sen de eskiden Rinda değildin. Senin Rinda gibi yeni bir ad alman ruhunu güçlendirir. Ama okumayı bilmediğini söyleyerek, Aslem'e ait bir özelliği yok ediyor, kendini eksiltiyorsun."

Rinda bu geceki rüyanın başladığını sandı. Demek önce duman yayılıyor, sonra görüntüler geliyordu.

Küçük Sultan devam etti. "Birbirlerini yıllardır tanıyan gönlü temiz kardeşler dün yeni adları öğrenir, hikâyeleri dinlerken, senin hikâyeni nasıl anlatacağını merak ettim. Aslem neden, nerede, ne zaman Rinda olmaya karar vermişti? Onlar yakında başka bir adla yollarına devam ederler. Ben senin Rinda adını ne kadar taşıyacağını düşündüm."

Rinda, gözleri kapalıyken de başının döndüğünü hissetti. Arkasındaki yastığa yaslandı. "Hiç kimse kendisi değilse, buna siz de dahil misiniz?" diye sordu.

Ama soluğu yavaşladı, cevabı duyamadan uykuya daldı.

Rüyasında ölü kuşlar gördü, ufuktaki mavi suların deniz olduğunu düşündü. Ateşin yanında duran Küçük Sultan'a baktı. Üzerindekileri çıkarıp alevlere atıyordu. Rinda parmağını bile oynatamıyordu, taş kesilmişti. Bazı rüyalar böyleydi. Küçük Sultan, "Şarabına baharat tozu kattım, kıpırdayamazsın," dedi. Avucunu açıp içindekini gösterdi. "Bak, on yedinci çakıl bende. Yanımdan hiç ayırmadım." Sonra çakılı ağzına koydu. Kollarını mağrur bir karganın kanatları gibi kaldırıp, ateş kuyusuna atladı.

Bir çığlıkla uyanan Rinda, yalnız olduğunu gördü. Teras, dün geceki gibiydi. Kadehler boş, ateş cılızdı. Yıldızlar gizli bir merakla aşağı bakıyordu.

Rinda bu gece terastan ayrılıp odasına gitmedi. Sarayın arka avlusuna indi. Belek'i alıp, elinde dizginler, ağır ağır Safa-

li'nin sokaklarında yürüdü. Kent çıplak bir ağaç gibiydi. Köşe başları tenha, meydanlar boştu. Heykeller derin bir uykudaydı.

Rinda yüzünü kuzey yıldızına çevirdi. Eflatun sıvalı evlerin kıyısından geçti. Kentin her yana yayılan neşesi demek geceleri sokak aralarında dinleniyordu. Kuzulu kadınların gölgesi bile yok, çocuk sesleri sabahleyin çıkmak üzere küçük odalarda bekliyordu. Kentlerin hayatı çarşılarında, büyük meydanlarında yeşeriyorsa, Safali şimdi solgun bir bahçe gibi uyuyordu. Ay ışığı yana kırıla, yıldızlar döne kıvrıla evlerin üstüne yayılıyordu.

Rinda, tanıdık bir sokağa girince, kendini bir anlığına yurdunda gibi hissetti, ağır ağır yürüyüp bir evin yanında durdu. Evin mavi penceresi açıktı. Bir kapta çilekler vardı, çok taze. Duru sulardan çıkmıştı. Rinda çilekleri aldı, yerine saçının ucundan bıçakla kestiği bir parçayı bıraktı. Sonra kuzey yıldızına bakarak, yoluna devam etti.

Gece yine bir sazlık gibi bazen hışırdayıp, bazen kıpırtısız kalıyordu. İnce bir sızı değiyordu heykellerin tenine. Uzaklardan kayıp bir perinin şarkısı duyuluyordu... Loriya... Loriya...

Her taraf kapkaranlıktı.
Ne önünü, ne de arkasını görebiliyordu.
Ne gece olduğu, ne gündüz olduğu belliydi.
Geceler gündüzler birbirine karışmıştı.
Nihayet bir gün uzaktan bir ışık göründü.
Alnına kuzey yeli vurdu.

Gilgameş, Sümer Destanı

Boğuluyorum. Başım suya gömülü. Doğrulup dışarı çıkmaya gücüm yetmiyor. Nefes almaya çalışırken su yutuyorum. Boynumun üstünde sanki bir kaya var, çok ağır. Ne zamandan beri buradayım? Bir rüyanın en korkunç yerinde uyanmaya çalışırken göğsün sıkışması, bütün kasların tutulması gibi. Çırpınıyorum. Vücudumu sağa sola çevirmeye çalışıyorum ama imkânsız. Ciğerlerim, damarlarım şişiyor. Ağzımı sıkı sıkıya kapatıyorum, ne içine bir şey girsin, ne de çıksın. Nefes almaya çalışırsam boğulacağım. Gözlerim yarılmak üzere.

Günlerdir süren bir işkence bu, etime eziyet ediyorlar. Her

yer karanlık ama neşeyle kahkaha atan birilerini duyuyorum. Uzaktaki sesler suyu geçip bana ulaşıyor. Başımı çıkarıp hava almak için bir daha zorluyorum kendimi. Boşuna. Tepemdeki ağırlığa gücüm yetmiyor. Kendimi koyveriyorum.

Ama boynumu kavrayan el birden başımı sudan çekip çıkarıyor. Dermansız dizlerim çözülüyor. Sert zemine taş gibi düşerken nefes alıyorum, nihayet. Hırıltıyla. Bu kez vücudumun çırpınması, boğulurcasına nefes alıp vermekten. Hâlâ gülüyorlar. Onları göremiyorum. Gözlerim bağlı. Birden karnıma sert bir darbe yiyorum. Bir tekme. Böğürerek sırtüstü devriliyorum. Bir tekmeyle daha bu kez öbür yana savrulurken, dişlerimi birbirine kenetliyorum. İnliyorum.

Kahkahalar her yanda yankılanıyor. Yardım edin! desem benden başka duyan olur mu? Üşüdüğümü, elimde olmadan vücudumun içe doğru kıvrıldığını fark ediyorum. Çıplağım. Dizlerimi karnıma çekiyorum. Her an bir darbe daha gelebilir. Titriyorum. Bu kez yüzümün yan tarafına bir tekme geliyor. Şimşek gibi. Başımda bir fırtına kopuyor. Kırık dal gibi dönüyor, yere yüzükoyun seriliyorum. Kulağım çınlıyor, bir an kimseyi duymuyorum...

Kaç gün oldu bilmiyorum. İki hafta mı? Aklım ne düşüneceğini şaşırıyor. Yeni bir darbeyi tedirginlikle bekliyorum. Parmağımı bile kıpırdatamıyorum. Kahkahalardan biri üzerime eğiliyor. Saçlarımı arkadan tutup başımı kaldırıyor. Boynum kırılacak.

"Başını bir daha suya sokup, boğayım mı seni?"

Bu sesi tanıyorum. Gözleri karanlıkta kedi gibi parlayan adam. Elimden son anda kurtulmuştu. Az kalsın öldürüyordum. Bu yüzden en çok işkenceyi o yapıyor. Dün bıçağını boynumda gezdirirken, beni öldürmekten zevk alacağını söyledi. Çenemi kaldırıp, gırtlağımın tam ortasına koydu bıçağını. Keskin tadı hâlâ boğazımda. Üzerinde çiğ et kokusu vardı. Çeliği nefesimi kesiyordu. Çıkık gırtlaklı erkekle-

ri seven kadınlar gibi bıçağının da bu gırtlaklara meraklı olduğunu söyledi.

"Boğayım mı seni?" sorusunu hırıltıyla tekrar ediyor.

Hayır, suda nefessiz kalmaya cesaretim yok. Boğulmak en kötü ölümlerden, şimdi anlıyorum.

"Adın ne?"

Gene aynı soru.

Bu kez başka bir karşılık alacağına dair bir umut var sesinde. Bir beklenti. O kadar kötü görünüyorum demek. Günlerdir aç susuz yapmadıkları işkence kalmadı. Bayıltana kadar döverek, saçlarımı kopararak, kollarımla bacaklarımı gererek. Acıya her zaman aynı güçle dayanmak kolay değil. Bazen yamacın tam kıyısındaki bir taş gibi içimi bir belirsizlik sarıyor. Nerede olduğumu unutuyorum. Dünya anlamsız bir boşluğa dönüşüyor. Hafif bir rüzgârla o taş gibi yuvarlanıp gideceğim. Aklım ne yapacağını bilemiyor. Zayıflık acıdan mı, yoksa umudun yitmesinden mi doğar? Ne umudu? Bilmiyorum. Bana inanıp, belki işkenceye son vermeleri? Sanmıyorum. Ellerinden kaçma olasılığı? Böyle bir fırsat doğmadı hiç. Bazen düşünemez oluyor, sonra aklımın daha önce hiç bilmediğim yerlerinden gelen bir sesle kendimi toparlıyorum. Benimle işleri bitince o bıçağı gırtlağıma vuracaklarından eminim.

"Adım Rinda." Zar zor mırıldanıyorum. "Neden hâlâ inanmıyorsunuz?"

Sessizlik. Bu cevabın ardından her zaman gelen yumrukları, tekmeleri, sopaları bekliyorum. Kaslarım geriliyor. Ama birden saçımı bırakıyor tepemdeki adam, başım küt diye yere çarpıyor.

"Sabaha kadar süren var. Düşün. Yoksa bıçağımla karnını yaracak, daha can vermeden elini bağırsaklarının arasına yerleştireceğim. Oradaki sıcaklığı hissedeceksin. Seni öylece kurtlara yem yapacağım."

İnanamıyorum. Kendi halime bırakıyorlar beni. Sabaha kadar. Suda boğma çabasının da işe yaramadığını anladılar mı? Patlamak üzere olan gözlerim nihayet uyuyabilse. Gene yalan söylemiyorlardır, umarım. Kulağım sesleri izliyor. Her an tekmeler, sopalar inebilir. Vücudum kaskatı. İyice sıkıyorum dişlerimi. Ama elimin bağlarını çözüyorlar. Hiçbir şey düşünecek halim yok. Bileklerim koca bir kayanın ağırlığından kurtulmuş gibi gevşiyorum.

"Al şu ekmeği," diyor kedi gözlü adam. "Önündeki tasta su var."

Elime verdiği ekmeği ısırmadan önce su tasını bulmaya çalışıyorum. Gözlerim bağlı. Elim tozlu zemini tarıyor. Kazara çarpıp dökmemeliyim. Bana inanmaya başlıyorlar belki. İşkenceyi durdurdular. Su. Ekmek. Uyku. Nihayet uzaklaşacağım acılardan. Doymak, sonra dinlenmek, hayatın en büyük armağanı. İlk kez ısındığımı hissediyorum. Geceleri mağaranın arkasındaki soğuk artıyor. Beni bu tarafta tutarak hem kaçmamı, hem ısınmamı engelliyorlar. Şimdi halsiz, biraz ekmek yemiş, suya kanmışken uykudan başka bir şey düşünemiyorum.

Günlerdir yaşadıklarım bir anlığına belleğimde canlanıyor, sonra büyük bir boşlukta dağılıp gidiyor. Daha önce bilmediğim bir karanlığa kapılıyorum. Birinin yaklaştığını hissediyorum. Gelip üzerime eğiliyor. "Uyuyor mu?" diye soruyor. Fısıltıyla. Tuhaf bir erkek sesi. Doğrulmaya dermanım yok. Kapalı gözlerim, uykunun derin çağrısından başka hiçbir şeye yüz vermiyor. Tanıdık bir ses bu. Hem çok eski, hem yeni. Hem iyi bildiğim, hem hiç bilmediğim. Uyku beyaz, ağır bir bulut gibi sarıyor beni. Alıp gizli bir dünyaya sürüklüyor. Mağaranın uzayıp, belki başka yerlere açılan arka kısmından kaçma imkânını uyanınca düşünürüm...

Şimdi ben uyuyup, uyandım mı? Bu parlaklık. Bu sıcaklık. Ne kadar zaman oldu? Omuzlarım ağrıyor. Kollarım kopa-

cak gibi. Ama burası çok aydınlık. Gözbağımdan sızan ışıktan hissediyorum. Mağaranın içinde değilim. Ellerim yukarıda, bir ağaca bağlanmışım. Yaprakların hışırtısı duyuluyor. Ne zaman getirdiler beni buraya? Demek o kadar uzundu, derindi uykum. Beni taşıdıklarını fark etmediğim gibi, böyle ayakta nasıl uyanmadım? Ağzımda acı bir tat var. Adamlar nerede, mağara nerede? Yapraklardan, yelin hafif esintisinden başka bir ses yok. Birkaç adım ötede beni mi izliyorlar? Uykuda olmadığıma eminim. Kollarım geriliyor. Bu acıyla ne kadar uyunabilir ki?

Düşünmekte zorlanıyorum. Karnımı deşip beni kurtlara yem yapacağını söylüyordu Kedigöz. Dilim kupkuru. Dişlerimi, dişetlerimi yokluyorum dilimle. Her şey yerli yerinde. Kan sızmıyor. Ama susuzluktan öleceğim. Geceleyin mi gelirler? Kim, adamlar mı, kurtlar mı? Bu yeni oyunlarından biri olmalı. Uzaktan beni izliyorlardır. Sonra birden üzerime saldırıp sopalarla vuracak, vuracak, vuracak... Kanın verdiği ilk ürkme duygusu azaldı. Ama acının şiddeti hep aynı... Vuracak, vuracaklar... Mağaranın kuru soğuğundayken özlediğim güneş, şimdi her yanımı eritip yakıyor. Beklemenin korkusunu mu öğretiyorlar bana? Acı sadece acıtıyor. Ama acının düşüncesi korkutuyor. Beklemesi. Sağlam yerlerimin de zayıfladığını hissediyorum. Sonunda gelecek en büyük kötülük ölümdür. Korktuğum anda onlara yenileceğimi biliyorum. Birçok kez yaralandım, vahşi hayvanlarla boğaz boğaza geldim. Ama işkencenin dehşeti çok farklı.

Bir kavak ağacına bağlanmışım. Yaprakların sesinden, kokusundan, bir de uzaklığından belli. Ama neden başka ağaç yok etrafta? Kavaklar yalnız olmayı sevmez. Tek başına bir ağaç. En son ne zaman yağmur görmüştür, merak ediyorum.

Birden ayağımın yanında hareket eden bir şey hissediyorum. Soluğumu tutuyorum. Adamlardan biri mi, yoksa bir kurt mu? Gözbağımın alt tarafından görebilirim belki, eğer

birazcık açabilirsem. Yüzümü hareket ettiriyorum, kaşlarımı, yanaklarımı, burnumu. Gözbağını, ağaca sürterek kaydırmaya çalışıyorum. Ama başımın tam arkasında saçıma bağlamışlar. Yavaş yavaş küçük bir nokta açılıyor sol gözümün altında. Küçük aralıktan nihayet görebiliyorum. İşte orada. Bir kaplumbağa. Bekliyorum. Belki o da beni ürkütmemek için duruyor. Kavağın yere düşmüş yapraklarına mı geldi? Hem aralık çok küçük, hem bulanık görüyorum. Günlerden sonra gözlerim şaşırıyor. Utandığımı hissediyorum. Çıplaklığımdan. İşkenceciler mağaraya girer girmez döverek üstümdekileri çıkardıklarında utanmaya imkânım olmamıştı. Kandan, acıdan, bağırışlardan. Sonrasındaysa çıplaklık sadece üşümekti.

Şimdi ilk kez utanıyorum. Bir kaplumbağadan mı? Sanırım kendime dışarıdan bakmaya başlıyorum. Oysa ben kırlarda yıkanırken hiç utanmadım, sulara dalarken biliyordum etraftaydı sincaplar, tavşanlar, kuşlar. Onların çıplaklığı kadar özgür, rahattım. Şimdi duygularım zayıflamış olmalı. Hırpalanmış. Ben her ne kadar kendimi dirençli hissetsem de, bilmediğim bir yerlerim çözülüp, gevşemiş. Yeni anlıyorum. Şimdi bana ya bir tas su ya da kıyafetlerimi verecek olsalar, kıyafetlerimi seçerdim. Herhalde. Ne kadar anlamsız. Ama kaplumbağa bana bakıyor. İçimde kendi irademin değil, başka bir gücün ilerlediğini ilk kez görüyorum. Bir yabancıymış gibi anlamaya çalışıyorum kendimi. Tanımadığım bir ruh hali. Hiç beklemediğim bir anda içimde bir köprü yıkılır, orada yenilir miyim? Çözülür müyüm? Hayır. Düşüncesi bile saçma. Ama kaplumbağadan utandıkça kendimden korkmaya başlıyorum. Yaşadığım tuhaf değişiklikten. İşkenceciler bunun farkında, beni benden daha iyi görüyorlar.

Hey kaplumbağa! Bir an önce al yaprağını. Uzaklaş. Adamlar geldiğinde sana acımazlar. Kavağı da yakarlar. Gövdem

giderek ağırlaşıyor. Bileklerimden kollarımın altına doğru bir ağrı. Göğsümde demir dövüyorlar sanki. Alnım çatlayacak. Gözkapaklarımı açmakta zorlanıyor, yine de küçük aralıktan aşağı bakmaya çalışıyorum. Kaplumbağa yok. Sağa sola çeviriyorum başımı. Ayağımla yokluyorum. Gitmiş. Tehlikeden kurtuldu, ama beni yalnız bıraktı. Bütün ağırlığımı taşıyan bileklerim kopmak üzere. Bağırıyorum... Heey! kimse yok mu? Yardım edin... Heey!!! Dünyanın en tenha yeri. Issız. Çaresizlik beni boğuyor. Elimde kılıcım olsaydı, dövüşe dövüşe ölmeye razıydım.

Başımı kaldırıyorum, yukarı doğru. Uzun kavak. Tuhaf. Etrafta hiç kuş bulunmadığını, uçup kanat çırpmadığını yeni fark ediyorum. Bu nasıl diyar, ne sesimi duyan var, ne de kazara geçen kuşlar. Bir ağaç bu kadar mı yalnız bırakılır? Bir zamanlar yay geren bileğim iyice zayıflıyor, kalbim tükeniyor. Hiçbir acıya dayanacak halim yok. Bayılmak istiyorum. Uyanacaksam, ölerek uyanmak, bütün bunlardan kurtulmak istiyorum. Heyy! Yeter artık, yeter! Heeyy!! Öldürün beni... Sesim öyle zayıf ki, sadece en alttaki yapraklar duymuştur. Artık beni ölüme terk ettiklerine eminim. Geri geleceklerini sanarak yanılmışım. İstediklerini elde edemeyince bıraktılar beni. Ama kinlerinden dolayı, kıvranarak can vermemi arzuladılar. Geceki ekmek ile su gücümü toparlamam içindi. Uyku da. Böylece direncim biraz artacak, çektiğim acının süresi uzayacaktı. İşte, ölüm hızlı değil, yavaş geliyor. Kaplumbağanın adımlarından bile yavaş.

Güneş bir an önce batsa, karanlık olsa. Kahredici sıcaklık gitse, sadece acı ile susuzluk kalsa. Zonklayan şakaklarıma bıçak vurup rahatlamak isterdim. Ya da bir an önce bayılsam, hiçbiri kalmasa. Adamların ısrarını kabul etsem ne olur? Evet, desem. Acılarım biraz azalır. Ondan sonra söyleyeceklerime inanırlar belki. Ne kaybederim? İşkenceyi sürdürürlerse, zaten ağrılar içindeyim. Aynı durum. Evet, dene-

meye değer. Ellerimi çözsünler, önce su isterim. Doya doya, boğulurcasına. Bir dereye eğilmek gibi.

Bir yaprak düşüyor. Omzuma. Hafifçe kayıyor. Boynumun sol tarafında duruyor. Serinliği, göğsümden aşağı yayılıyor. Ürperiyorum. Yalnız olmadığımı söylüyor kavak. Sağolsun. Ömrü, boyu kadar uzasın, dalları kadar çoğalsın. Başımı o yana eğip, gözbağının küçük aralığından yaprağı görmeye çalışıyorum. Başaramıyorum. Biraz daha zorlarsam düşecek omzumdan. Birden, yerde, sol ayağımın ilerisinde kaplumbağayı görüyorum. Ama nasıl olur? Ters dönmüş kaplumbağa. Düzelmek için çabalıyor. Ne zaman geldi oraya, nereden yuvarlandı? Beni bıraktı sanıyordum. Uzun yollar yürüyüp, geri dönmeyecek sanıyordum. Yardım etmeliyim. Düzeltmeliyim onu. Yoksa benimle birlikte ölür. Ayağımı uzatıyorum, ama yetişemiyorum. Biraz daha zorluyorum kendimi. Kollarımı koparırcasına. Bileklerim... biraz daha... Omzumdaki yaprak düşüyor. Döne döne kaplumbağanın yanına gidiyor. Yardım etmek ister gibi rüzgârıyla. Şimdi anlıyorum, yaprak, benim kaplumbağa gibi çaresiz olduğumu görünce, canı acımak pahasına dalından kopup, yanıma geldi. Serinliğinden verdi. Hayatı anımsattı. Ben aynı şekilde kaplumbağaya yardım etmeye çalışırken, bu kez ona gitti. Ama benim gibi yetersiz kalıyor. Başarabilsem bileklerimden kopmak isterdim. Oraya düşmek... kaplumbağayı düzeltmek... yaprakla yan yana... soluğumu tüketmek... Çaresizlik en büyük acıdır. Buna inanıyorum. Ters dönen kader.

Kaplumbağa kendi başına dönmüş olabilir mi? Eğer göremediğim tarafta bir tümsekten yuvarlanıp gelseydi sesini duyardım. Günlerdir kapalı gözlerimin yerini alan kulaklarım en küçük bir kıpırtı bile işitmedi. Kavaktan başka. Kendi sesimden başka. Güneşin derin bir uğultuya dönen ateşinden başka. Belki birisi ters çevirdi kaplumbağayı. Olabilir mi? Adamlar burada mı yoksa, beni izliyorlar mı? Kıpırtı-

sız duruyorum. Tesadüf değil. Görebileceğim kadar yakına, erişemeyeceğim kadar uzağa koydular kaplumbağayı. Heeyy!! Yeter artık... Yeteerr!! Sesim çınlıyor ilk kez. Yeteerrr!! Adamlar uzaktan bana bakıyorlarsa, sabrımı deniyorlar demek. Direncimin başka hallerini. Ne gördüler? Zayıflayan bedenimi, inleyen ruhumu mu? Boşuna beklediklerini anlamadılar daha. Yoksa çoktan gelir, karnımı deşerlerdi. Kedigöz. Kurtlara yem ederdi beni. Ah çaresiz kaplumbağa. Bu güneşin altında. Ne yapılabilir ki, ölümü beklemekten başka. Beklemek, artık ölümün diğer adı.

Kaplumbağa benim burada olduğumun farkında mı acaba? Bu diyardan ilk kez geçiyorsa, beni hep böyle duran biri sanıyorsa... Canlı, ama hareketsiz. Kavağın bir parçasıyım... gövdesinde bir yarayım. Günler böyle gelir, tükenir. Burada doğdum, burada ölürüm. Kavağın güneşe mahkum yanıyım... ağrıyan, sızlayan yanı... İrin içinde. Kanlı. İlençlenmiş. Acınacak haldeyim. Kuşlar bile uzak durur, başka yönlere uçar. Yıldızlar beni görmemek için ısrarla gecikmeye çalışır. Bu güneş hiç batmayacak. Dayanamıyorum artık. Heeyyy!! Heyyy!! Orada olduğunuzu biliyorum! Bari kaplumbağayı düz çevirin! Ne olur, heeyyyy!!

Birden arkamdan bir ses işitiyorum. Ağır adımların sesi. Yabani hayvan değil. Gelip önümde duruyor. Soluk kadar yakın.

"Adın ne?" diyor Kedigöz.

Başımın içinde çan sesleri yankılanıyor. Gözbağımın altındaki delikten ayağını görüyorum. Hemen yanında kaplumbağa. Korkmuş. Kıpırdamıyor. Aslem olduğumu kabul etsem ne kaybederim ki? Hem kaplumbağa kurtulur. Kendi yoluna gider. Hem de ben su içebilirim. Biraz su. O gece içine yuvarlandığımız derede gebertmeliydim seni Kedigöz. Ya da erken davranıp kaçabilmeliydim. Kalabalık olduğunuzu bilemedim.

Uzun bir yolculuk günüydü. Bir dere kıyısında konaklamıştım. Karnımı doyurmuş, uyumadan önce su içmiştim. Mataramı başıma dikip. Lıkır lıkır. Keşke dereye uzanıp, yüzümü gömseydim. Akan bütün suları içime çekseydim. Erkenden uyudum, ama çok geçmeden birinin yaklaştığını hissettim. Birden doğruldum. Kılıcımı aldım. On adım ötede, derenin kıyısında biri duruyordu. İri gövdesi bir kaya gibiydi karanlıkta. Yarımay batıda, adamın arkasındaki dağların üstündeydi. Vakit gece yarısıydı. Adamın uzun kılıcı koca bir yılan kadar ürkütücüydü. Bana doğru bir iki adım atınca bu dev adamı yenebileceğimden kuşku duydum. Üçüncü adımını attığında ben kılıcımı savurmuştum bile. Gidip adamın göğsüne saplandı, devirdi. Biraz durup etrafa baktım. Temkinli. Adamın yanına gittim. Kanlı kılıcımı çekip çıkarayım derken, arkadan birisi üzerime atladı. Yuvarlandım. Islandım. Her yanım suydu. Ne güzel. Ama adam kocaman, benden daha güçlüydü. Yine de devirmeyi başardım. Ay ışığı incecik gelip yüzüne vurduğunda, gözlerinin bir kedininki gibi parladığını gördüm. Yan taraftaki cesede gömülü kılıcımı çekip boğazına dayadım. "Kimsin?" dedim. Arkamdan şiddetli bir ses geldi. "Soruları biz sorarız, sen değil!" dedi. Döndüm. Ağaçların arasından bir düzine adam çıktı. Kılıçları, oklarıyla. Alıp beni uzun bir yolculuktan sonra mağaraya getirdiler. Neler olacağına dair en küçük bir tahminde bulunabilseydim, kılıcı boğazına daldırırdım orada, Kedigöz.

"Kaplumbağanın bir suçu yok. Düzeltin. Gitsin. Ben elinizdeyim işte."

Kedigöz omzuma dokunuyor. Aşağı doğru bastırıyor. Sanki bir kaya düşüyor üstüme. Kollarım kopacak. İnliyorum. Ellerim... bileklerim... Biraz daha zorlarsa bayılacağım. Boynumdaki damarlar yarılıyor, başım dönüyor.

"Şimdi adını söyle bize."

Doğru söylediğimi nereden bileceksiniz? Siz de yorulmuş-

sunuzdur günlerdir işkence yapmaktan. Benimle birlikte uykusuz kalmaktan, beklemekten. Bir sonu olmalı bunun. Bitmeli. Artık gidin kendi yolunuza. Ne ben sizi hatırlayayım, ne siz beni.

"Adım Rinda. Size yalan söylemem için bir neden yok. Bu kadar ısrarınız elde ettiğiniz yanlış bir bilgiden kaynaklanıyor olmalı. Halime bakın. Doğruyu söylüyorum."

Bayılmak değil, uyumak istiyorum. Şu toprağa bıraksınlar. Öylece uzanayım.

Arkadan ellerimin bağını çözüyorlar. Biri göğsüme bastırıyor. Ağaca yapışık kalıyorum. Sonra bütün gövdemi bağlıyorlar. Uzun bir ip doluyorlar boynumdan bacaklarıma kadar. Sadece sağ kolum açıkta kalıyor. İki kişi gelip o bileğimi tutuyor. İncelmiş. İncinmiş. Hafif dokunuşları bile ezinç veriyor. Bir başkası yüzükparmağımı tutuyor. Anlamıyorum, ne yapıyorlar? Ah! Keskin bir şey tırnağımın altına giriyor birden. Çığlık atıyorum. Elimi kaçırmaya çalışıyorum. Kedigöz'ün bıçağı. Duruyor, sonra tekrar dalıyor bıçak. Acele etmeden. Haykırıyorum, başka hiçbir yerimi hissetmiyorum. Sadece o parmağım var. Yapmayın! diyorum. Yavaş yavaş oynatıyorlar tırnağımı. Canhıraş bir sesle bağırıyorum. Konuş, adını söyle, diyorlar. Feryadım yankılanıyor. Çırpınıyorum. Bittim artık. Başımı sağa sola savuruyorum. Öldürün beni, kurtlara yem edin. Adımı soruyorlar. Baştan aşağı çığlık içindeyim. Parmağımdan içeri sanki erimiş demir akıyor. Biraz daha dalıyor bıçak. Tırnağımı söküyorlar. Sonra birden dibine kadar... Haayırrrr!!!

Zaman durdu orada. Aklımın direnen son kilidi kırıldı. Ben öldüm. Güneş kayboldu. Kaç gün kaç gece geçti, kimse bilmez. Bütün belleği boşaldı evrenin.

Biri yavaşça konuşuyor benimle. Rahatsız etmemeye çalışıyor. "Tamam," diyor yumuşak bir sesle, "sakin ol, geçti." Daha uyumak istiyorum. Biraz daha dinleneyim. Ama içim-

de tarifsiz bir korkuyla kendime geliyorum. Gözlerimi açıyorum. Evet, gözlerimi açıyorum, gözbağı yok. Etraf yine de karanlık. Üstümde bir battaniye. Biri var. Yüzü seçilmiyor. Ben uzanmışım, o yanıma oturmuş.

"Sakin ol Rinda," diyor. Su veriyor. Cam bardakta.

"Neredeyim ben?"

"Terasta buldum seni. Küçük Sultan gitmişti. Çok içtiğin için olmalı, kendinden geçmiş, sayıklıyordun. Taşıyıp odana getirdim. Sürekli bağırıp çırpınıyordun."

İnanamıyorum. Bir kâbus muydu yani bütün bunlar? İmkansız.

"Neredeyim ben?" Yine soruyorum. Endişeyle. Sesim titriyor. Her an birileri gelecekmiş gibi tedirginim.

"Telaş etmene gerek yok. Safali'desin, odandasın. Anlaşılan çok kötü rüyalar gördün. Aklın hâlâ orada."

Onca acı, eza, dehşet... Rüya mıydı? Soluğum kesilecek. Dur biraz kendime geleyim. Havayı hissedeyim. İçim ısınsın. Çok susamışım. Küçük Sultan'ın verdiği şarabın etkisiyle olmalı. Çok sertti. Nasıl bir kâbus böyle... Ölümüne acı veren rüyalar ancak kuzeyde görülüyor. Herhalde. Midem kazınıyor. Kimse ne böyle bir uykuya düşsün, ne de belaya. O boğucu güneş gitmiş. Gözbağımda gömüldüğüm sonsuz karanlık erimiş. Hâlâ kendime gelmekte zorlanıyorum.

"Her yanım ağrıyor," diyorum.

"Terasın merdivenlerinden düşmüş olmalısın. Dibinde yatıyordun. Bağlantısız, anlamadığım sözler sayıklıyordun."

"Kötü bir rüyaydı. Anlatmak bile istemem. Unutmayı tercih ederim."

Ağrıyı hâlâ hissediyorum. Boynumda, kollarımda, ayak tabanlarımda. Her yanım ezilmiş. Gerçekten uyandım mı? Çok yorgunum.

"Kandili yakmadım. Perdeler kapalı. Sabah olmadı henüz. İstersen biraz daha uyu."

"Hayır. O uykuya bir daha dalacak cesaretim yok. Suya kanmadım. Bir bardak daha verir misin?"

Sürahiyi sol eline alıp bardağı dolduruyor. Cam bardak. Kocaman. Kana kana içiyorum. Dudaklarım gerçekten acıyor. Kurumuş. Safali meydanlarındaki bütün pınarların suyunu bitirebilirim. Kendime gelmem için bu gerekli. Hâlâ o rüyada olduğum duygusu ancak o zaman silinir, yok olur. Tamamen uyanırım.

"Sesini hatırladım Seydigül. Bir ara rüyamda sen üzerime eğilip, 'Uyuyor mu?' dedin. Sesin her zamanki gibi yumuşaktı."

"Tuhaf. Demek rüyana geldim," diyor. "Ama bu karanlığın içinde, sarayın bu tenha köşesinde bana Seydigül demek zorunda değilsin. Biliyorsun, buraya başka kalplerin ışığını düşürmek ister, başkalarının adını taşırız. Benim gerçek adım Avadin'dir."

Değişik bir ad. Eğik boynuna bakıyorum, yakışıyor mu diye. Karanlıkta. Benim sustuğumu görünce devam ediyor.

"Gerçek Seydigül ile aynı köyde büyüdük. Çocukluk arkadaşımdı. Safali sohbetine onun adını, hikâyesini, kalbini taşımak istedim. Hayata nasıl baktığını, nelere merak salıp, nerede susmayı tercih ettiğini hatırlamaya çalıştım. Ortak yanımız, eğri boyunlarımızdı. Çok iyi biriydi. Yıllar önce öldü."

"O güzel adam öldü demek... Yazık."

Şimdi Seydigül'ü, yani Avadin'i görmem bir rüya değil. Umarım. Sesi gerçek. Cam bardak gerçek. Ama acılar da gerçekti. Boğulduğum su, bağlandığım ağaç, kavuran güneş. Hâlâ üzerimde. Baş ağrımda, sırtımda.

"Hayata sözümüz geçmez. Bana adını bırakan Seydigül belki evrenin kalbindeki huzuru bulmuştur. Ulu gönüllü biriydi. Adının bile ayrı bir ışıltısı, gücü vardı, seninki gibi..." Susup, karanlıktaki yüzüme bakıyor.

Adının gücü mü var, yoksa beni kararsızlığa iten zayıflığı

mı? Korkunç kâbuslara sürüklendiğim soru. Kendi içimde boğuşup, bir çıkmaza kilitlendiğim soru. Rüyadaki ızdıraptan belli. Bütün dünya üzerime geliyor. Herkesin bilip, benim göremediğim başka bir gerçek var.

"Gerçeğin ne olduğunu anlamak imkânsız mı?" diye soruyorum.

"Bazen. Şimdi sen bu yatakta kendi başına uyansaydın, nerede olduğundan şüphe duyardın. Belki bunu bir rüya sanırdın. Uyanıp tekrar o eziyetlerle karşılaşacağına, işkencenin süreceğine inanırdın. Baksana, geri uyumaya bile korkuyorsun."

"Belki gerçek, kalbimizde, ruhumuzda hissettiklerimizdir. Uykuda olması önemli değil. Rüyamda işkence gördüğümü nereden biliyorsun, ben söyledim mi?"

Avadin duruyor. Sol eline aldığı bardağı seçebiliyorum karanlıkta.

"Hayır. Sayıklarken anladığım bir iki sözünden biri buydu." Çabuk yorulan yaşlılar gibi soluklanıp sonra devam ediyor. "Gerçeği sana burada gösteren şey bu cam bardak değildir. Onu rüyanda da bulabilirdin. Emin olamazsın. Ancak ben gerçek olduğunu söylediğim için inanır, bilirsin. Benim sözümle."

Çıplak değilim. Battaniye sıcak. Yine de karanlık duvarlardan yayılan bir serinlik hissediyorum.

"Eğer gerçek, söz ise, ben adımın Rinda olduğunu söyleyebiliyorum. Bundan gayrısına gücüm yetmiyor, aklım almıyor. Sınırım burada bitiyor."

"Bazı geceler ben de ter içinde uyanır, adını ödünç aldığım Seydigül sanırım kendimi. Soluk soluğa... kalbim duracak gibi olur... neredeyim... benden başka kimse var mı bu dünyada... İsterim ki biri gelsin, ateş içindeki alnıma serin elini koysun... burası ölüm diyarı mı, hayat mı... bilemez olurum... biri göstersin isterim, hissettirsin gerçeği."

Onun başka tür acılar tattığı belli. Benimkiler kadar derin mi, bilmiyorum. Belki. Hep içinde taşıdığı ayna kırılmış, yüzünün bir yarısı orada yitmiş. Avadin'in varlığı sayesinde rüyada olmadığımı anlıyorum.

"Kuzeye geldikten sonra benim de öyle uyandığım zamanlar oldu," diyorum. "Başkalarının sözü gerçeğin bir ifadesiyse, varlığımın o yönde değiştiğini hissettim. Unutulmuş bir benliğim var da yavaş yavaş açığa çıkıyormuş gibi. Bu bir şüphe olarak geliyor."

"Şüphe, gerçeği bulmanın anahtarıdır, diyordu içerdeki kardeşler. Sonrasında varılacak yer neresi olursa olsun, soru sormaktan, görünenin ardındaki gerçeği aramaktan vazgeçmemeliyiz. Belki inanmakta güçlük çektiğimiz şeyi bazen kabul edip, hayata oradan bakmak gerekir. Böylece hem kendimizi gözler, hem de hayatla aramızdaki ilişkiyi sınarız. Küçük Sultan senin Aslem olduğunu, burada oğlunun adını kullandığını söyledi bana."

"Hayır, demek isterdim. Hep yaptığım gibi. Ama aklım yorgun, bu oda gibi karanlık. Gecenin nerede başlayıp nerede bittiği belirsiz. Kandili yakıp etrafa bakmaktan korkuyorum. Her zaman gördüğüm eşyalardan, gökyüzüne açılan pencerelerden, aynalardan korkuyorum. Bütün nehirler, dağlar silinecek, sanki önümde yeni bir dünya açılacak. Orada yolumu bulamayacağım. Yabancı bir ormana düşüp yiteceğim. Avadin! İçimdeki şüphenin yok olduğu gün derin bir soluk alacağımı biliyorum. Ama şüphe hiçbir zaman yalnız gelmiyor. Onunla birlikte tedirginlik giriyor kalbimize."

"Bu tedirginliğe göğüs germek, onunla yüzleşmek, sanırım kalbimizin en ağır yükü. Ardından her zaman refah gelmesini dileyelim, kendi iyiliğimiz için. Ben boynumun hangi talihsiz kazadan dolayı eğrildiğini bazen bilemez oluyorum. Sadece rüyalarımda değil, uyandıktan sonra da boğul-

duğumu sandım kaç kez. Karanlıkta biri gelip göğsüme çökmüş, boğazımı sıkıyor. Nefes alamıyor, kimseyi yardıma çağıramıyorum. Ölümün uçurumuyla, onun derin rüzgârıyla apansız karşılaşıyoruz..."

Her yanım tutulmuş. Uyuşmuş. Gözlerimi kapar kapamaz yine aynı mağaraya döneceğimi söylüyor içimdeki ses.

"Seni bu kadar ürküten nedir rüyada? Acı mı, yoksa oradaki sorular mı?" diyor Avadin.

"Birden bir yangının ortasında uyanmak gibi. Onca eziyetin nedenini tam olarak anlayamamak... kıskıvrak... Benden ne istiyorlar? Gelecek yeni soruların daha ürkütücü olma olasılığı... yolculuğumun yarıda kesilmesi... Ne elde etmeye çalışıyorlar? Öyle bir çıkmaza sokuyorlar ki beni, ya istediklerini alacaklar ya da öleceğim. Ne düşüneceğimi bilemiyorum. Acı korkunç, ama çaresizlik daha korkunç."

"Yanlış anlamadıysam, bir iki kez küpe diye sayıkladın. Nedir bu?"

Gerçekten mi? Kalbim hızla çarpıyor. Unuttuğum ya da farkında olmadan ağzımdan kaçırdığım başka neler var? Ne diyeceğimi bilemiyorum. Avadin şaşırıyor heyecanlanmama. Sanırım.

"Öyle mi sayıkladım gerçekten? Başka ne söyledim?"

"Anlamak zordu. Sözlerin çok karışıktı. Bu kelimeyi de şimdi hatırladım zaten."

Adamların küpeden haberi var mıydı? Belki onu soracaklardı, ama önce Aslem olduğumu kabul ettirmeye çalışıyorlardı. İstediklerini daha kolay mı elde edeceklerdi o zaman? Bunu aklımdan geçirdiğim için sayıklamış olmalıyım.

"Neden öyle söyledim bilmiyorum. Kâbuslar tuhaf yerlere sürer bizi. İşkencede bayılıp sonra her seferinde ayıldığımda dişlerimi yitirdiğimi sandım. Korkuyla kapadım ağzımı, sımsıkı. Ruhum oradan çıkıp gidecekti. Bazen bir oğul, bazen babaydım. Bu yüzden aynalara bakamazdım. Kim oldu-

ğumu değil, kim olmadığımı görmekten korkuyordum. Oysa onlar etimin acısından ürktüğümü sanıyorlardı."

"Acı seni sarsmıyor muydu peki? Hepimiz etin zayıflığına mahkumuz. Kanımızın kolay akıp gitmesine. Bir sınıra dayanıp, orada yenileceğini düşünmedin mi hiç?"

"Acaba yenilir miyim diye içime gelip oturan korku hepsinden güçlüydü. Kendime güveniyordum. Bu koca dağı aşabilirdim. Ama onun ardında nelerle karşılaşacağımı bilmiyordum. Bir çöl mü? Bir uçurum mu? Daha sarp başka dağlar mı çıkacaktı karşıma? Kendimi tanımaya çalışıyordum. Bilmediğim yanlarımı sınıyor, ama bundan korkuyordum. O zaman kendimden şüphe etmeye başlıyordum. Bir yabancıyı tanımaya çalışır gibi bazen şaşırıyordum. Dayanacaktım. Ama ya dayanamazsam diye düşünmek, irademi zayıflatıyordu. Etimin acısı ise bunlardan az değildi. Aklımı yitireyazdığım, artık gücümün kırılacağını sandığım anlar oldu. Orada yenilseydim, çok üzülürdüm."

"Neden? Acıyla baş edemiyoruz diye kim suçlayabilir ki bizi? Sonuçta insanız, direncimizin bir sınırı var. Eğer yenilseydin, bu sana yapılan zulmün ağırlığını gösterirdi sadece. Tek hazinemiz hayattır bizim, dünyadaki tek varlığımız. Düşündün mü hiç, eğer bir küpe için ölecek olsaydın, bütün bu varlığı da yitirirdin. Değer miydi buna?"

Aklımın en kuytu köşesinde gizlediğim sözler. Avadin o kadar rahat konuşuyor ki... Uğruna ölmeye değer miydi? Bilmiyorum. Belki bir inada bağlanmıştım. İrademi ezmeye çalışıyorlar diye onların şiddetine karşı koyuyordum. Ölüm bazen özgüvenini korumanın yoludur. Bir kararlılığın. Bundan caymak, kendine olan inancı yitirmek olur. Ama ölmeye değer miydi?

"İşkenceye yenildikten sonra hayata yeniden başlama, onun hakkını verme gücünü kendimizde bulamayacağımız için mi direniriz?" diyor Avadin. "İrademize bile güven-

mez, artık eskisi gibi olamayacağımızı sanırız. Acıya yenilme korkusu, bütün ruhumuzu esir alır. Bu yüzden, hayatı bile gözden çıkarırız. Onu değersiz bir hale getiririz. Ölüme daha yakın durmamız, yenik yaşamaktan korktuğumuz içindir. Neden kendi kendimize eziyet ederiz ki? Neden bir kez tökezledikten sonra yeniden ayağa kalkamayacağımızı sanırız? Soru, her zaman iyi ile kötü üzerine değildir. Bazen, ne kazanıp ne kaybedeceğimizi düşünmek daha anlamlıdır. Yoksa direnmek, hayattan korkmanın sonucu olur sadece."

"Yine aklım bulanıyor. Doğru ile yanlışın en çok karıştığı, birbirinden ayrılmadığı sınırdayım. Burada senin yerine Seydigül olsaydı aynı şeyleri söyler miydi, merak ediyorum. İyi ile kötüyü nasıl tartacağını bilmek isterdim."

Karanlıkta seçmeye çalışıyorum. Derin anlamlar dolu yüzünü, kendinden emin bakışını. Gece hem dışarıya, hem içeriye yayılmış. Bütün varlık alaca gölgelerden ibaret.

"Belki sen, neden taşıdığını bilmediğin bir yükü atmak istiyor, ama başaramıyorsun. Aslında bir kurtulsan, içindeki zincirler kırılacak, rahatlayacaksın. Gerçeğin yolu daha kolay serilecek önüne. Hep erteliyor, bilmediğin bir güç gelip senin için her soruyu açık edecek sanıyorsun. Bir ad ya da küpe, her ne ise, gerçeği bulmanın önündeki asıl engel belki. Kendini bir kapana sıkıştırmışsın, çıkamıyorsun." Avadin'in sesi karanlıkta görünmez bir kuş gibi salınıyor, kanat çırpmadan. "Kalbindeki sıkıntıyı eritmek gerek derim. Bunu denemek ister misin?"

"Nasıl?" Anlamıyorum ne kastettiğini.

"Basit bir oyun oynayalım. Sabaha unutacağın bir oyun. Mesela ben sana adını sorayım, sen karşılığında Rinda deme. Bunun bir anlamı olup olmamasını boş ver. Yeter ki, kalbindeki baskı bir anlığına kalksın. Sonra, küpen var mı, diye sorayım, sen nerede olduğunu söyle. Gerçek ya da değil, fark etmez. Korkularını, seni boğan sırlarını dile dökmek, etra-

fındaki zehirli dumanı dağıtır. Kâbusların eziyeti azalır, biraz rahatlarsın." Sıradan bir meseleyi halleder gibi söylüyor bunları. Ama benim vereceğim karşılığı merak ettiği de belli. "Kendine olan inancının yitmeyeceğini gör. İçindeki sıkıntı hafifler. Nedenini bilmediğin soruları böylece daha sakin düşünürsün. Sonra uyu, sabahleyin yine kim olduğunu bilerek uyan."

Bu kadar kolay mı? Onca ızdıraba dayandım, bunu da başarabileceğimi düşünüyor. Gerçekle yüzleşmek bazen acıyla yüzleşmekten daha zordur, anlıyorum. Kendimden başka kimse bana yardım edemez. Avadin dışında. Bütün yolculukların, ölümle boğuşmaların düğümü burada çözülecekse, kalbim bir bıçak gibi keskin, bir ok kadar kararlı olmalı. Her zaman her şeye hazırdım ergenlik çağımda. Bir kurda, bir yıldırıma. Ama yıllar değil, yollar çok şey öğretiyor. Bilmediğimiz hikâyelere, hiç düşünmediğimiz adlara kapı açıyor. Diğer yönlerde de böyle mi bilmiyorum, kuzey, görünmez bir pençeyle sarıyor kalbi. Sezdirmeden. Fark ettiğinde artık çok geç, dağların yamacında cayıp, sıkışmış bir kalple geri dönemezsin. Bu ışıklı kent bütün sırların çözüldüğü yerse, Safali bilginlerinin merhemi benim yarama da işleyecekse, aklım onlarınki gibi güçlü olmalı. Şüphelere rağmen.

"İçeride Loriya'yı anlatan konuk, babasız büyümenin bir çocuğa ya sertlik ya da kırılganlık verdiğini söylemişti. Ben kendimi hep güçlü, dayanıklı bildim. Sertlikle yoğrulmuştum, bu yüzden hayata karşı güvenliydim. Ama içimde gizli bir boşluk taşıdığımı şimdi fark ediyorum. Korkum biraz bundan. Tanımadığım yanımla yüzleşmekten."

"Benim adım Avadin, senin adın ne?" diyor. Söylediklerimi duymamış gibi. Önemsememiş. Yumuşak bir sesle. Kedigöz de böyle sorsaydı, ne yapardım acaba? Karanlığa bakıyor, bir işaret arıyorum. Kesin doğruların işaretini. Bir kuzey kuşu gelecek, kanatlarını gözlerime sürüp, bütün sırla-

rı açık edecek. Her tuhaflığın mümkün olduğu diyar değil miydi kuzey? Beni benden alan diyar.

"A... As-lem..." diyorum. Kekeleyerek. Bir oyun bu. Kendime şaşırdığımı anlıyor. Görünmez bir uçuruma düşüyorum. Nasıl söyleyebildim bunu, üstelik sadece iki gündür tanıdığım birine. Yaramı saran, beni ateşine ortak eden Glut'a değil. Sırlar kapısı kırılıyor.

"Küpen nerede peki? Daha doğrusu, küpen var mı?"

Avadin bu sorunun benim için daha kolay olduğunu sanıyor. Keşke yüzünü görebilseydim. Hayatı, varlığın devranını onun kadar bilebilseydim. O zaman ufukların ardındaki sırra değil, geri yurduma yürürdüm. Artık sorusuz bir ömür sürmek için. Aklım farelere yem olmuş gibi zayıflamadan, ufalanmadan. Belki bütün sırların cevabı doğup büyüdüğüm diyardaydı. Bir gömü gibi toprakta. Ölümsüz bir yaprak gibi evimizin önündeki ağaçta.

"Evet, bir küpem var."

Bütün sıkıntılardan kurtulur muyum şimdi? Dilime bir acılık değiyor. Derimin altındaki ağrılara rağmen rahatladığımı hissediyorum. Sabah uyandığımda neler hatırlayacağımı merak ediyorum. Ben unutursam Avadin de unutacak.

"Küpe, muskamın içinde," diyorum. İşkencede dayanamasaydım, Kedigöz'e de bu cevabı mı verirdim? Benimle uykusuz kalan Avadin sessizce bekliyor. Şimdiden unutuyor sanki söylediklerimi, sabah olmadan. Muskama dokunmak istiyorum. Omzumdaki ağrı kaslarımı zorluyor. Birden muskamın olmadığını fark ediyorum.

"Kaygılanma," diyor Avadin. Geceleyin oğlunun başında oturan şefkatli bir baba gibi. "Terasta düşürmüşsündür, sakin ol."

Sakin olurdum, ama rüyamdaki korku, tenim kadar yakın bana, üzerime ansızın çöküyor. Deminden beri ölü bir ağaç gibi battaniyenin altında yatan sağ elimde korkunç bir acı

hissediyorum. Elimde değil, yüzükparmağımda. Tam ucunda. "Hayır!" diye inliyorum. Sesim Avadin'i ürkütüyor.

Yüzükparmağım taşla ezilmiş sanki. Dokunduğum anda bir acı saplanıyor, parmağıma değil ta beynimin ortasına. Kalbime sarı bir zehir gibi korku akıyor. Aklım karışıyor. Ben neredeyim, burası neresi? Rüyada tırnağımı sökerlerken bayıldığım için yarım kalan acı, elimi oynattıkça tazeleniyor, açığa çıkıyor. Bir kuyuya düşüp, sonra nerede olduğunu unutan bir çocuk gibiyim. Ne bu karanlığı, ne kendimi biliyorum. Ağrılarım geri geliyor. Boynum, kollarım, sırtım. Sızlamaya başlıyor. Anlamıyorum, bir rüya bu kadar mı kalır insanın içinde. Dilimi dudaklarıma değdiriyorum. Gerçekten şişmiş. Yarılmış.

"A..va-din..." Kekeliyorum. "Aklımı oynatıyorum galiba ya da hâlâ sarhoşum. Karanlıkta göremiyorum ama parmağım parçalanmış. Boynumdaki, kollarımdaki ağrılar çoğalıyor. Rüyadaki rutubet kokusu geri geliyor. Sen burada olmasan, hâlâ işkencecilerin elinde sanacağım kendimi. Neden parmağım acıyor, neden her yanım ezik? Aklıma bir sis yayılıyor. Belki de bir rüyadayım şimdi. Evet... birazdan o kavağa bağlı uyanırsam... sen kaybolursan... Odanın karanlık köşelerinden üzerime üşüşürler. Bu kez neler yaparlar bilmiyorum Avadin. Yönleri şaşırdım. Her yan bulutlarla kaplı."

Tepeden tırnağa telaşa batıyorum, sesim titriyor.

Bir mağarada işkence gördüm. Günlerce. Kızgın güneşin altında bir ağaca bağlandım, ölüme terk edildim. Tırnağımı söktüklerinde bir kez daha bayıldım. Kendimden geçmiş halde, şimdi rüya görüyorum. Herhalde. Sıcak bir yataktayım. Su içtim. İki koca bardak. Avadin geldi, bana yarenlik ediyor. Günlerdir hayal ettiklerim burada. Ama... birazdan uyanınca hepsi yok olursa, battaniye, cam bardak, sıcak oda... Geriye ağrılarım ile susuzluğum kalırsa...

Bazen acılarımızı rüyada da hatırlarız. Parmağım gerçekten şiş olmasa neden böyle hissedeyim? Hâlâ işkencenin korkusunu taşımam boşuna değil. Oraya döneceğimi seziyordum zaten. Safali'den ayrıldıktan haftalar sonra Avadin'i bir daha görmem ancak böyle bir rüyada mümkün olurdu. Evet, yavaş yavaş anlıyorum, bir rüya bu. Çektiğim onca eziyetin ardından birden sıcak bir yatakta uyanmak, içimdeki arzunun sonucu. Başka ne isteyebilirdim ki... Ama ağzımdaki yaralar duruyor. Muskamı da bulamıyorum burada.

"Şu an uykuda, derin bir rüyadayım. Bunu kabullenmekten korkuyorum. Kalbim çarpıyor. Avadin! Sanırım sen benim rüyamdaki bir hayalden ibaretsin, su gibi, cam bardak gibi."

Rüyaların en güzeli. Güvendeyim. Esenlik içinde. Kimse bana zarar veremez.

Rüyaların en kötüsü. Nerede olduğumu biliyor, uyanınca nelerle karşılaşacağımı hatırlıyorum.

"Ne söylediğinin farkında mısın?" Avadin'in sesi meraklı. "Gerçeğin ne olduğu konusunda sözlerin çok kesin. Seni böyle düşünmeye iten nedir birden?"

Korku, bu gecenin gizli ordusu. Dört bir yanı sarmış. Görünmeden beni izliyor. Ne zaman biraz sakinleşecek olsam, üzerime geliyor. Kulaklarım uğulduyor.

"Gerçeği bulmanın anahtarı yok, biliyorum. Ama içimdeki ses, bu yataktaki rahatlığımın tümüyle geçici olduğunu söylüyor. Birazdan uyanacağım. Gördüğüm işkenceler gerçekti. Seziyorum."

"Bak yanımdasın," diyor sakinleştirmeye çalışarak. "Üzerinde battaniye var. Elim omzuna dokunuyor. Hissediyorsun. Bu gerçek. Terasın merdivenlerine düşerken ezilmiş olmalı parmağın. Her yanını incitmişsin. Ağrıların nedeni oradaki sarhoşluğun. Aklın hâlâ şarabın etkisinde, sağlıklı düşünemiyor, kendine olan inancını yitiriyorsun."

Telaşımı dindirmiyor bu sözler. Dışarıdan gelen birileri var mı diye kulak kabartıyorum. Güneşten bir işaret yok. Her yan gece karası.

"Ne yazık ki aklımız yaşadığımız şu ana bağlanmaya eğilimli. Rüya gördüğümüzü ancak uyandıktan sonra anlarız. Değişmez bir zaman düşüncesinin esiriyiz bu dünyada. Ölümü de unutur, önemsemeyiz. Oysa bugün, ancak gelecekte dönüp baktığımızda, ona verdiğimiz değer ölçüsünde anlam kazanır. İçinde bulunduğumuz anın gerçekliği hakkında mutlak konuşmak gereksizdir bu yüzden."

Bunları ben mi söyledim? Safali kardeşlerinin birinden işitmiş olmalıyım. Daha önce aklıma gelebilecek sözler değil. Bir rüyada olduğumun kanıtı işte. Nerede duyduğumu hatırlamadığım düşünceler içime yerleşiyor, sonra bir ruh bunları rüyada söyleterek aklıma yeni bir biçim veriyor. Sesimdeki güvene şaşıyorum. Avadin de öyle. Biraz bekliyor. Şimdi perdelerden bu yana ay düşseydi, birbirimizin yüzünü görebilirdik. Daha kolay anlardık içimizden geçenleri.

"O kadar meraklıysan, şu cam bardağı kırıp koluna batırabilirim." Gülerken sesini alçaltmaya çalışıyor. "Ne dersin? Gerçeği anlamana yardımcı olur."

Kalbimi sıkan endişe, onun gibi gülmeme izin vermiyor. Bir anlığına gözlerimi yumuyorum. Rüyaların belleği tuhaf oluyor. Sonsuzluk kadar geniş, korku kadar sığ. Uykuya ihtiyaç duyduğum için rüyada kendimi yatakta buldum. Susamıştım, su içtiğimi hayal ettim. Yalnızlıktan kurtulmam gerekiyordu, Avadin'i gördüm. Ağrılarımın, kan toplanmış parmağımın, kayıp muskamın başka açıklaması yok. İlk kez bir rüyamı bu kadar açık okuyabiliyorum. Daha uyanmadan.

"Gerçeği bize gösteren şey cam bardak değildir. Rüyada da bulabiliriz onu. İşte ben bunun gerçek olmadığını söylediğim an düşünür, şüphe etmeye başlarız. Benim sözümle."

Sesimdeki güvene şimdi kararlılık ekleniyor. Avadin inanıp inanmamak arasında salınıyor. Ya da bana acıyor. Sabrını koruyor. Görmüş geçirmiş olgun adamların arada bir daldığı, ne olduğu bilinmez düşüncelere kapılıyor. Belli etmemeye çalışarak. Kalkıp bir kandil yaksa görüntülerin gerçeğine çarpabilirim. Ya da birden rüya biter, bu tuhaf uykudan uyanırım. Kıpırdamıyor. Derin derin soluyarak konuşuyor.

"Bir keresinde, akıllı gibi görünen kaçık bir adama konuk olmuştum. Kırda tek başına yaşıyordu. Gece yarısı birden uyanıp, sen kimsin, diye sordu. Konuğu olduğumu, bütün gece sohbet ettiğimizi söyledim. Hatırlamadı, hayır sen benim rüyamdasın şimdi, dedi. Şaşırdım, bıçağımı çıkarıp koluna vurdum. Sert değil. Aklını başına getirecek kadar. Ama umursamadı. Bu bir rüya, acıyı önemsemeyeceğim, dedi. Bir kahkaha atarak geri yattı. O zaman daha çok şaşırdım. Yoksa rüyada olan ben miydim? Başka izahı olamaz. Adam acıya aldırmadığına göre. Bir an onun gibi aklımı kaçırdığımı sandım. Gerçeğin ne olduğunu anlamak için sabahı beklemekten başka çare yoktu. Bir kahkaha da ben atıp yattım."

Susuyor. Sabahı beklemenin tek çare olduğuna inanıyor. İçimdeki bu korkuyla yatmaya niyetim yok. Cam bardağı kolumda kırmasını tercih ederim. Uyandığımda kimlerle karşılaşacağımı bilmiyorum. Şu anda sıcak battaniyeyi hissediyor olmaktan memnunum. Dilediğim kadar su içebilirim.

"İstiyorsan bir kahkaha atıp uyuyabilirsin. Ama bıçağın yerinde kalsın," diyorum.

"Madem bu bir rüya, acıdan korkman gereksiz. Değil mi?"

"Henüz uyanmadım. Buradaki acı, bu an için gerçektir."

"Şu anın varlığı, sonradan geriye baktığımızda ona verdiğimiz değer ölçüsünde anlam kazanır, dedin biraz önce. Ama görüyorum ki, bu anın gerçekliği burada belirlenebiliyor. Hem rüyada olduğuna, hem de işkence gördüğüne inanıyorsun."

Gönlü temiz kardeş. Uyandığımda onu görürsem, bunları kendisine anlatırım. Biz böyle nereye varacağımızı bilmeden konuşurken güneş doğacak. Uyumadan sabahı edersem, buradaki varlığım belki rüya olmaktan çıkar, gerçeğe dönüşür.

"Ertesi gün uyandığında ne oldu peki?"

Bıraktığı yerden sürdürüyor.

"Kaçık adam sabah ilk iş rüyasını anlattı. Bunları bildiğimi, çünkü rüya olmadığını söyledim. Gülerek, gece yarısı gerçekten uyandıysam seni neden hatırlamayayım ki, diye sordu. Haklıydı, ama emin olmak için kolunu sıyırdı. İz yoktu. Yavaş vurduğum için giysisine dahi işlememişti bıçak. Yaşanmamış olsa senin rüyanı nereden bileyim, dedim ben. Gerçekten bildiğinin kanıtı ne, diye karşılık verdi, şimdi ben anlatınca öğrendin, dedi. Ondan sonra şaşakaldım. O adamın rüyası mıydı bu, yoksa benim gerçeğim mi?"

"Yani uyanmak, gerçeği bulmanın anahtarı olmayabilir, diyorsun. Uyanmamak mümkün olsa, hep burada, Safali'de kalmak isterdim. Günlerimi serin avluların içinde, nakışların gölgesinde geçirmek, geceleri sizin sohbetinize katılıp, başka bir evreni düşünmek isterdim. İtiraf edeyim, sözlerinizin çoğunu anlamakta zorlandım. Tamam dediklerimiyse belki yanlış anladım. Mesela o hikâyenin sonunda geride kalan kardeşin İyi mi yoksa Kötü mü olduğunu bir türlü çözemedim. Bunun için düşünmeye nereden başlayacağımı bile bilemedim. Biz Küçük Sultan'la dışarı çıktıktan sonra siz sohbete devam ettiniz. O kardeş hangisiymiş, çözebildiniz mi?"

Safali geceleri o kadar uzak geliyor ki şimdi. Çağlar önce uğrayıp, sonra zar zor hatırladığım bir yer. Acıyla dolu belleğim, geçmişle arama bir set çekiyor.

"Bunun cevabını nasıl verebilirim ki sana?"

Anlamıyorum ne demek istediğini. Devam ediyor.

"Hayatın anlamı kişiden kişiye değişir. Benim için o gece

yaşananlar gerçek, kaçık adam içinse rüyaydı. Mutlak doğruyu bulamayız. Şimdi sen de bir rüyada olduğunu söylüyorsun. Eğer senin rüyandaki Avadin isem, Seydigül'ün katıldığı sohbeti bilmemi nasıl umarsın benden?"

Bunu anlamak için sabahı beklemek yerine bütün kandilleri yakabilirim. Yüzünü bir kez görsem söyleyebilirim kim olduğunu. Karanlığa güvenerek konuşması, sadece yüzüne değil sesine de derin gölgeler yayıyor. Gerçeği en az benim kadar merak ettiğini seziyorum. Bütün ömrü böyle sorularla, zorluklarla geçmiş. İçindeki evren her mevsim genişlemiş, dibine ses düşmeyen bir uçuruma dönüşmüş. Hayat ağacının dalları omuzlarında çok kırılmış. Parçalanmış. Boynunun ağrısı bundan.

"Doğru, o sohbette konuşulanları bilme olanağın yok. Ama bu, Seydigül olmadığın anlamına gelmez."

Duraklıyor. Sanırım beni anlamakta ilk kez zorlanıyor. Ne diyeceğini bilemiyor. Ya da benim ne dediğimi bilmediğimi düşünüyor. Şimdi olanaklı olsa, Safali'yi gördüğüm ilk güne dönebilsem. Pınar başındaki kızların şarkısını dinlesem, çocukların kendi dünyalarındaki oyunlarını izlesem. Çerçi gibi günlerimi kentin rengini aramakla geçirip, sonra bulunca artık buradan hiç ayrılmasam. Böylece kuzeyin belalarından uzak kalsam.

"Eğer gerçek, söz ise, adımın Avadin olduğunu söylüyorum. Bundan ötesine gücüm yetmiyor, aklım almıyor. Sen Seydigül'ü tanıyor ama onun asıl adını bilmiyordun."

Eminim, öldü dediği eski dostunun yaşamasını isterdi. İmkanı olsa, ömrünü değişir, onun soluğunu göğsüne alırdı. Korkmadan. Hayatın gizli yanları böylece daha anlaşılır hale gelirdi. Zor kilitleri açmak, en kör düğümleri çözmek herkesin harcı değil. Hem aklı hem kalbi Seydigül kadar engin insan az bulunur. Sorusu çoktu, uçlarda dolanmayı seviyordu. Her karanlığı göze alıp, boşluğa adım atmaktan çekinmiyor-

du. Kaç kişi ruhundaki fırtınalara onun gibi aklın gücüyle hakim olmayı başarabilir? İnsana güven veren yüzü, yorgun bir dal gibi duruyordu. Sonsuzun sırrına ermek, sonsuz olmaktan geçiyorsa, o gerçeğe en yakın kişiydi. Parmakları bazen gevşeyen, ama dizginleri hiç yitirmeyen bir süvari gibi. Her rüzgâra kulak veriyor, kendi yolunu orada arıyordu. Bazen geri çekilip, başkalarının izinden gitmeyi biliyordu. Ondaki duruşun, olgunluğun, gönlü temiz kardeşlere ne kadar çok yakıştığını gördüm. Bir odayı değil, bir dünyayı saracak kadar alçakgönüllü, bilgeydi. Seydigül. Gölgesi ağır adam.

"Seydigül'ün asıl adını duymadım," diyorum. "Burada yani rüyamda kendine verdiğin adın önemi yok. Çünkü doğruluğunu bilmiyorum. O yüzden benim tanıdığım adamdan başkası değilsin, Seydigül'sün."

Uzanıp yüzüne dokunmak isterdim. Bir karaltıdan ibaret. Kendimden emin değilken, onun hakkında böyle kesin sözler söylememe şaşıyorum.

"Avadin olduğuma seni inandırmak için fazla söz söylemeyeceğim. Gerek yok. Birazdan göreceksin."

Uyandığımda bunun açıkça anlaşılacağını sanıyorsa yanılıyor. Ben haklı çıkarsam, yani rüyam biterse yok olacağının farkında değil. Burada onu gördüğümü hatırlarım, ama o rüyayla birlikte silineceği için hem beni, hem kendisini unutacak. Bunu ona söylememin gereği var mı?

"Senin oyununu oynayalım istersen," diyorum. "Ben adını sorayım, ama sen Avadin deme. Bunun bir anlamı..."

Ben sözümü bitirmeden bir kahkaha atıyor. Durakalıyorum. Ondan umulmayacak bir ses. Bitkin düştüğünü sanıyordum, bütün dermanını uzun gece içinde tükettiğini. Odaya soğuk bir rüzgâr doluyor. Dışarıda birileri dolanıyor sanki. Yerinden kalkıp, ayakta dikiliyor.

"Benim adım Avadin. Bunu unutma," diyor dikenli bir sesle.

Susuyorum. Ciddileştiğini, gerildiğini görüyorum. Anlam veremiyorum. Geceyi saran boşluk büyüyor.

"Sana gerçeği söyleyeyim," diyor. "Başından geçen işkenceler konusunda haklısın. Onları yaşadın. Ama burada gördüğün Avadin de o kadar kanlı canlı. Tahminimde yanılmadım. İkisinin de gerçek olabileceğini hiç düşünmedin."

Bunun nasıl mümkün olduğunu da söyler umarım. İlk başlarda kendim için endişe ederken, şimdi onu düşünüyorum. Rüyalar insanı tuhaflaştırır. Attığı kahkahadan kaçık adamın sesini taşıdığı anlaşılıyor. Aklı da o sularda. Otursa belki sakinleşir, durulur. Boynunun ağrısı azalır. Yine şefkatli bir baba gibi kalbinin sıcak yanını açar bana. Otursa, biraz su içse. Cam bardaktan. Ama hiç kımıldamıyor.

Kuzey yolunun beni nerelere götüreceğini çok merak ettiğim ilk zamanlarda hayallerim sonsuza yayılırdı. Şimdiyse uzak ufukların ardını değil, sabahı düşünüyorum sadece. İlk ışıklarla ömrüm yeniden başlayacak ya da sona erecek.

"Muskayı getirin bana!" diyor Avadin, bağırarak.

Kime sesleniyor böyle, diye düşünmeme fırsat kalmadan, odanın dört bir yanından içeri adamlar giriyor. Birinin elinde meşale. Duvarlardan çıkıp geliyorlar sanki. Ama duvar değil, tavandan yere kadar uzanan kat kat, kalın örtüler bunlar. Hepsini çekip aşağı indiriyorlar. Bir anda mağarada olduğumu anlıyorum.

İnanamıyorum. Mağaranın bir köşesini koca örtülerle kuşatıp, tümüyle karartmışlar. Ben orada yatıyorum. Yanımda sürahi, cam bardak. Anlamıyorum. Adamların içinde Kedigöz'ü görünce bağırıyorum.

"Seydigül! Sakın bırakma beni. Aklımı oynatıyorum galiba. Avadin! Beni bu adamların eline verme."

Gecenin gizli ordusu korku, boğazıma çöküyor. Sesim titriyor. Adamlara, meşaleye, mağaraya bakakalıyorum. Gözlerim ağrıyor. Yanıyor. Hayır, rüyanın içinde başka bir rüya

bu. Ya birazdan Safali'deki odada uyanacağım. Anlamsız gece geride kalacak. Derin bir soluk alacağım. Ya da gözlerimi mağarada açacağım ama Avadin olmayacak. Kafamın içindeki taşlar yerli yerine oturacak. Aklımın bu geceden sağ salim çıkmasının başka yolu yok.

Ama Avadin gayet sakin, birinin verdiği muskayı alıyor. Elinde çeviriyor. Havaya kaldırıyor. Benim varlığımdan habersiz. Mağaradan, adamlardan habersiz. Yüzünde hiçbir anlam belirmiyor. Duvar gibi. Bütün gece yanımda oturan adam yok oldu, başka biri konuşuyor onun sesiyle. Eğik boynunu biraz daha eğip bana bakıyor.

"Bütün eşyalarını aradık, ama bunun içinde olacağını düşünemedik. Nihayet küpeye kavuştum."

"Senin bunlarla ne işin var?" diyorum. Dehşetle.

Sesimi duymuyor. Üçgen muskayı inceliyor parmaklarıyla. Bir serçe yavrusunu avucunda tutar gibi incitmemeye çalışıyor. İnanmalı mıyım gördüklerime? Mağaradayım. Başımda duran adam Avadin. Yüzünü bildiğim kardeş. Muskanın dikişleriyle oynuyor.

Gece, buza kesen bir orman gibi cansız kalıyor. Kıpırtısız. Ne önceki zamanı biliyorum, ne bu mekânın dışını. Olduğu yere bağlı bir kayayım. Örümcek ağlarına düşmüş bir böcek gibi. Hangi yana dönsem bir duvar yükseliyor. Ben Safali'de olduğumu sanırken, oyunlarını oynadılar. Her yanı kapatıp ışıksız bıraktılar. Cam bardak getirdiler. Su getirdiler. Aklıma sızdılar. Ama bunlara gerek yoktu, bir tek eski Seydigül yeterdi beni inandırmaya. Aldatmaya.

Mağaranın ağzından dışarıyı görüyorum ilk kez. Karanlık. O yana koşsam, gücüm az, bana yetişirler. Yanımda bıçağım olsa, birinin kanını akıtsam. Çaresizliğim azalırdı. Korku, acı, ölüm değil, "Neden?" sorusu kafamın içine bir çivi gibi çakılıyor. Gecenin donukluğu artıyor. Düşünmeye nereden başlayacağımı bilemiyorum. Aklımdaki dağınık taş-

lar artık paramparça. Un ufak oluyor. Tutunacak bir dal arıyorum. Küpenin değerini, hangi paha biçilmez taştan yapıldığını değil, Avadin'in kalbinin nasıl bir taşla ezildiğini merak ediyorum.

"Bıçağını ver," diyor Avadin. Kedigöz'ün uzattığı bıçağı sol eline alıyor.

Dikişler sağlam. Parmaklarıyla beceremedi. Muskadaki cevheri zedelememek için bıçağın ağzını yavaşça değdiriyor dikişlere. Kesiyor. Açıyor. Gölgeli yüzündeki kaslar birden çözülüyor. Gördüğü şeye şaşıp, iyice bakıyor elindekine. Aynada tanımadığı birine bakar gibi. Avucunu kapatıyor, sıkıyor, iyice sıkıyor. Soluğundan başka ses duyulmuyor mağarada. Çıt yok. Başını çevirip, sert bir hareketle muskayı üzerime fırlatıyor. Göğsüme düşen deri muskaya bakıyorum. Boş. Küpe yok.

Bütün bakışlar üzerimde toplanıyor. Üşüyorum. Dilim sızlıyor. Yine kan dolacak ağzıma. Genzime o sıcak tat akacak. Dişlerimi iyice sıkıyorum. Ağzımın içinde soluğumu, hayatın cevherini tutuyorum. Çekip alsalar, ruhum da çıkıp gider dudaklarımdan.

"Küpe nerede?" diyor Kedigöz. Üzerime eğiliyor.

"Burası rüya. Küpe, asıl muskanın içinde. Uyanınca veririm size."

Bunu söylemek nereden geliyor aklıma, bilmiyorum. Bir kahkaha atıyorum birden. Kendimi tutamıyorum. Mağaranın içi yankılanıyor. Yüreğimdeki korkuya rağmen onlarla nasıl dalga geçebildiğime anlam veremiyorlar. Ben de. Avadin gibi, o gece misafir olduğu kaçık adam gibi gülüyorum. Durmadan. Anlamakta zorlandığım olaylar acıyla birleşince, dört yanı ateşle sarılmış bir yılan gibi olduğum yere kilitlenince, delirmek hiç de zor değilmiş. Gözlerim kahkahadan yaşarıyor, boğazım yanıyor. Bir anlamsızlık sarıyor her yanı. Kendime hakim olamıyorum.

Karnıma yediğim bir tekmeyle sarsılıyorum bir an, ama gülmem durmuyor. Yumruklar, sopalar ardı ardına iniyor. Hem bağırıyor, hem vuruyorlar. Öfkeleri çok. Arada Avadin'in sesini seçiyorum. "Durun, yapmayın!" diyor. Ya da duymak istediğim sözler bunlar. Sonra başımın arkasına inen sert bir darbeyle kendimden geçiyorum. Sanırım. Çünkü kahkaham kesiliyor. Kulağıma derin bir sessizlik çarpıyor. Uzun süre kalıyorum o boşlukta.

Nerede olduğumu ancak gözlerimi açınca anlıyorum. Gün doğmuş. Mağaranın içi aydınlık. İlk defa etrafı görebiliyorum. Sandığımdan daha genişmiş burası, tavanı yüksek. Ellerimi arkadan bağlayıp bir kıyıya bırakmışlar beni. Dışarıda birkaç kişinin sesi duyuluyor. Ne yatak, ne su dolu sürahi var. Her yanım kana bulanmış. Hâlâ uyumak istiyorum. Geceleyin bana oynadıkları oyundan sonra şimdi nerede olduğumu çok iyi biliyorum. Kendimi gerçekten Safali'deki odamda sanmıştım. İçerisi karanlık olduğundan etrafı iyi göremiyordum, Avadin'in sesine, suyun tadına kanıyordum. Ama geri döndüm işte mağaraya. Gözlerim bağlı değil. Yakmak için ağaç dalları koymuşlar bir tarafa. Koca örtüler yığın halinde duruyor. Tavanın her yanından kalın ipler sarkıyor. Mağaranın arka tarafına göz atıyorum. Tahmin ettiğim gibi daralıyor, aşağı doğru bir tünel kıvrılıyor. Kaçmak için en iyi fırsat.

Başımda dayanılmaz bir ağırlık hissediyorum.

İçeride kimseler yokken ayağa kalkıyorum. Baldırlarım, dizlerim ağrıyor. Çıplağım. Geceleyin üzerimdekileri almışlar gene. Dışarıdan gelen sesler anlaşılmıyor. Gülüyorlar. Beni burada yalnız bırakmakta sakınca görmemişler. Kaçamayacağımdan eminler. Bu anı günlerdir bekliyorum. Her sessizlikte, her acıda. Kayan bir yıldızın dönmesini bekler gibi. Son soluğumu hep bunun için sakladım. Ayak tabanlarım sızlıyor. Mağaranın arka tarafına ilerledikçe rutubet kokusu artıyor.

Çığlıkların günlerdir kan gibi aktığı, kanın su gibi boşaldığı mağaradan kaçıyorum. Ne bir iz kalacak benden, ne bir ses, geldiğim yerlere döneceğim. Karanlığın zulmünü unutacağım. Acı ile çaresizlik artık kuzey kadar uzak olacak benden. Yeni bir hayata başlarken, bilinmez sorulara değil yaşadığım yeri iyi bilmenin huzuruna sarılacağım. Yurduma ulaşabilmek için mevsimler boyu gideceğim. Aynı dağları, gölleri, ormanları, aynı karları aşacağım. Belek'le birlikte o yolları yite dolana geçerken tek bir iz bile bırakmayacağım ardımda. Beni bulamayacaklar. Belek? Ona ne oldu? Günlerdir nasıl unuttum, hiç düşünmedim. Yakaladıkları gece beni mağaraya onun sırtında getirdiler. Sonra ne oldu bilmiyorum. Adamlardan biri alıp gitmiştir belki. İyileşip kendimi toparladıktan sonra Belek'i bulmalıyım. Beni bekliyordur. Kendimizi yollara vurur, dar koyaklardan, soğuk nehirlerden geçeriz. Dağların en güvenli uykusunda bitap düşerken, üzerimize ay ışığı serilir. Eskiden olduğu gibi. Üşüyorum, ayak bileklerim ağrıyor. Suyun günlerdir uyku gibi gizlendiği, uykunun çığlık gibi inlediği mağaradan kaçıyorum.

Böyle bir imkânın artık doğmayacağını sanıyordum. Kaçmaya teşebbüs bile edemeden ölecektim. Direncim bu yüzden azalıyor, sesim yırtılıyordu. Kendime acıyordum, perişandım. Nereden geldiğimi unutuyor, nereye gittiğimi bilmiyordum. Soruların çok, cevapların belirsiz olduğu kuzeyde ben doğru soruyu bulamıyordum. Tırnağımdan önce aklımın en sağlam taşını oynatmışlardı yerinden.

Keşke ellerim serbest olsaydı. Mağaranın arka tarafı hem soğuk, hem karanlık. İstesem de hızlı adım atamam, zemin nemli, kaygan. Yolun kapalı olmadığının, uzayıp gittiğinin işareti bu. Rutubet, derinlerden gelen uğultuyla birleşiyor. Umudum artıyor. Ani bir çukurun karanlığına düşmezsem, belki ileride bir ışığa çıkarım. Şimdilik su damlalarının sesi var yalnızca. Adamlar yokluğumu ne kadar geç fark eder-

lerse o kadar iyi. Güvenli bir yere varıp saklanmadıkça beni bulmaları kolay olur. Bu yol bir yeraltı nehrine, belki gizli bir yerüstü geçidine çıkıyordur. Çok uzakta olmalı, yoksa bu tarafa mutlaka nöbetçi koyarlardı. Kaçamayacağımı düşünüyorlar. Soğuktan ürperiyorum.

Gözlerimin açık olmasının fayda etmediği sınıra yaklaşıyorum. Arkamdaki ışığın giderek azaldığı dönemeçte adım atıp atmamakta tereddüt ediyorum. İlerisinin, geldiğim taraftan daha güvenli olduğunun garantisi yok. Nelerle karşılaşacağımı bilmiyorum. Gözlerimde bağ varmış gibi yeri yoklayarak, ayağımı yerde sürüyerek yavaşça iki adım atıyorum. Üçüncü adımda duruyorum.

Kayanın arkasından çıkan bir ses kanımı donduruyor.

"Nereye gidiyorsun Rinda?"

Yine Kedigöz, mutlak kaderim gibi önümü kesiyor. Ayağım kayıyor, düşüyorum. Telaşla kalkmaya çalışıyorum, ama Kedigöz dizlerime vurup dengemi bozuyor.

Kahretsin. İlk kez kaçma fırsatı bulmuşken, nihayet kurtuluyorum derken, kıskıvrak yakalanıyorum. Başından beri bu tarafa birini koyuyorlarmış demek. Dışarıdaki adamlar o yüzden kayıtsızdı. Mağarada öleceğim kesin. Bunu kurtuluş umudumun tümüyle bittiği bu tünelde anlarken, gırtlağımdan içeri bir zehir tadı akıyor. Titriyorum. Elimden bir şey gelmiyor. Zayıf, halsiz, bağlıyım. Lanet olsun, yeniden ağa düşüyorum.

Sırtım duvarda, dizlerimi kıvırarak, gelecek tekmeye karşı korunmaya çalışıyorum. Kedigöz yanıma çömeliyor.

"Başından beri senin Rinda olduğunu biliyordum," diyor. "Adım Aslem dediğinde ya da kûpenin yerini söylediğinde, ben Avadin kadar heyecanlı değildim. Çünkü inanmıyordum."

"Buna sevinmeli miyim?"

"Avadin aksini düşündükçe bunun bir önemi yok."

Vuracak gibi görünmüyor. Sakin. Bıçağı elinde değil. Duvar dibine büzülmüş, titriyorum. Soğuktan olmalı. Burası çok rutubetli. Yer ıslak. İçim üşüyor.

"Adam öldürmeyi gerektirecek kadar mı değerli bu küpe?" diye soruyorum.

"Öyle ama öbür tekiyle bir araya gelmedikçe sadece önemsiz bir taştır."

"Teki sizde herhalde, diğerini arıyorsunuz..." Merakımı belli etmemeye çalışıyorum.

"Hayır," diyor kayıtsız bir ifadeyle. "Ama iz sürüyoruz."

"Bırak o zaman gideyim. Küpeyle bir ilgim olmadığını görüyorsun, sadece babamın sırrını keşfetmek için geldim kuzeye."

Sesimin hafifleyip, titrediğini fark etmiştir. Günlerdir bana en büyük acıyı veren adamdan yardım istiyorum. Her şeyin mümkün olduğu topraklardan geçiyorum, bu da mümkündür. Dizlerim gevşiyor.

"Derdim küpe değil ama seni niye bırakayım? Ben bir askerim, adam öldürür, işkence yaparım. Bir ara gerçekten direniyor olabileceğini düşündüm. Ama sonradan, hiçbir şey bilmediğinden, sadece inleyip adını tekrar ettiğinden emin oldum. Baban bu kadar dayanamamıştı. Acı çekerken bazen ona benziyorsun."

"Nasıl?" diyorum heyecanla. Şaşkınlıkla. "Sen..?" Sözümü bitiremiyorum.

Ses tonumdan bir tepki vereceğimi anlayarak, boğazıma yapışıyor. Çok iri, güçlü, duvara çarpıyor beni. Biraz çırpınıyor, sonra nefesi kesilmiş bir tavuk gibi kalıyorum.

"Aslem'in izini sürüp, buraya çok uzak bir yerde ele geçirdik. İyi bir savaşçıydı, ama sadece iki gün dayanabildi elimde. Küpenin yerini gösterdi. Sonra biz uykudayken nöbetçimizi öldürüp küpeyle kaçmayı başardı. Elbiselerini işkencede parçaladığımız için çıplaktı. Yanına aldığı iki attan bi-

ri yorulduğunda diğerine binerek, hiç mola vermeden bilmediğimiz yerlere doğru yol aldı. Günlerce takip ettik. Bizi şaşırtmak için durmadan yön değiştirirken, başaracağını sanıyordu. Sonunda bir uçurumun kıyısında sıkıştırdığımızda hiç tereddüt etmeden aşağı attı kendini. Bir daha işkence görmektense ölümü tercih etti. Ama ya ölmedi kaçtı –oradan sağ çıkmak imkânsız görünse de Avadin buna inanıyor– ya da peşimizden ayrılmayan Şahmaran kadınları gelip küpeyle beraber çıplak cesedini götürdüler. Uçuruma inmek için bir yol ararken karanlıkta kaybolduk, çok sarp, kayalık bir yerdi. Sonunda cesedi bulamadık. Bütün bölge koyun sürülerinden kalma izlerle doluydu."

Olduğum yere yığılıyorum. Boynum öne düşüyor. Babam işkenceye yenilmiş olamaz. Acıdan inlemiş, dayanamadığında çığlığa boğulmuştur, ama yenildiği doğru değil. Kedigöz yeni bir oyun oynuyor. Acının gücü bana her şeyi itiraf ettirebilir, o sınıra çok yaklaştığımı biliyorum. Kendime olan inancım yitiyor. Aklım parça parça, etim ateş içinde yanıyor. Artık tükendiğimi seziyorum. Ama babamın direnci bitmez, kalbinin sesi değil iki gün iki yüz gün geçse kırılıp erimez.

Kuzeye gelirken neyle karşılaşacağımı bilmiyordum. Babamın bir hırsız, bir cani olma ihtimali vardı. Kötülerin en kötüsüydü ya da aklını kaçırmıştı. Kendi menfaati için belki herkesi gözden çıkaracak biriydi, karısını, çocuklarını bile. Ama ruhunu bu alçaklara teslim etmesini kabullenemem. Çırılçıplak ölürken bile sakladığı küpe onun için bu kadar değerliyken, işkence karşısında zayıf düşmesini, Kedigöz canını daha fazla acıtmasın diye ona istediğini vermesini anlamıyorum. Ben inliyorum, bağırıyorum, acıya dayanamıyorum, eğer işkenceyi durdurmazlarsa çok geçmeden direncimin tükeneceğini biliyorum. Bunu fark etmek ürkütücü olsa da, artık ağır gelmiyor. Ama babamın yenildiğine inanmıyorum.

"Aslem'i benden başka gören yok burada, Avadin dahil. Elimizden kaçtığını duyunca çok kızmıştı. Babanı yakalayan ekipten bir tek ben sağ kaldım. Uçurumdan atladığını kendim görmemiş olsaydım, seni o sanabilirdim. Gerçekten çok benziyorsun ona. Bunları anlatmakta sakınca görmüyorum, nasılsa kurtulma imkânın olmayacak."

Keşke olsaydı. Seni, sizi, hepinizi bulur, bunların hesabını sorardım. Babama çektirdiğin acıları senin de tatmanı isterdim, ama işkenceye teşebbüs eder miydim, bilmiyorum. Acı vermeyi, bir insanın çığlığından, yakarışından zevk duymayı aklım almıyor. Bir ceylanı öldürmeden önce ayağını kesmem, canlıyken kulağını doğramam, inleyen sesini dinlememem mümkün mü? Buradan kurtulursam av vurabilir miyim artık, kanı akan, eti acıyan bir canlıya zarar verebilir miyim? Öldürmek bile işkenceden daha masumdur, bunu anlıyorum.

"Avadin bana hiç işkence yaptı mı?"

Şahmaran kadınlarının babamla ne ilgisi olduğundan önce bunu merak ediyorum.

"Hayır. Avadin'le bir iki kez karşılaştım zaten. Buraya dün gece geldi, bu sabah ayrıldı. Onun kimseye işkence yaptığını görmedim. Ama kendi deyimiyle, içindeki kötülüğün ilk ne zaman ortaya çıktığını dinledim bir keresinde. Yaptıklarımıza kötülük demeyi ondan öğrendim, yoksa iyi ile kötü aynı şeydi benim için. Uzun bir yolculuğun ardından kamp kurmuş, ateşin etrafına oturmuştuk. Böyle bir gecede oldu her şey, dedi. Ay yoktu, yıldızsız, karanlıktı. Küçük bir çocukken, bir köpeği akşamleyin boynundan ağaca asmıştık. Ertesi gün köpeği göremeyip ne olduğunu merak eden arkadaşlarım, gece yarısı geri dönüp köpeği aldığımı, köyün dışındaki boş bir ağıla götürdüğümü bilmiyorlardı. Nedense kimsenin akıl edemeyeceği derecede eziyet etmek istiyordum ona. İçimde daha önce hiç bilmediğim bir arzu vardı, tarifsiz

bir açlık gibi. Ne yapacağıma karar veremiyordum, yiyeceğine cam kırıkları mı katsaydım, yoksa yaktığım büyük ateşe mi atsaydım. Tüyleri tutuştuğunda çıkaracağı sesi merak ettim. Boynundaki ipi çekerken birden kolumu ısırdı, sonra çığlığımdan ürküp köşeye çekildi. Öyle kızdım ki, daha önce hiç tatmadığım bu acı, nasıl bir eziyet vereceğimi aklıma getirdi. Ağzını iyice bağlayıp, elimdeki bıçakla köpeğin iki gözünü çıkardım. Şimdi düşünüyorum da, çok öfkeli olmasaydım bunu kolayca yapamazdım. Verdiğim acıdan değil, gözlerini çıkarırken akan kandan, bıçağın sert değil yumuşak bir şeye batıyor olmasından rahatsızlık duydum. Soğuk bir bulut geçti içimden. Geri çekilip duvar dibine oturduğumda bacaklarım titriyordu. İnleyip uluması, daha önce duyduğum köpek seslerine benzemiyordu. Sonraki günler gelip onunla oynadım; ipini çözdüm, içeriye bir kediyle birkaç tavuk saldım. Halini görmeliydiniz, her sesten ürküyor, sağa sola kaçıyor, duvarlara çarpıyor, titriyor, yakarıyordu. Gülmekten ölüyordum, diyordu Avadin. Ama bunları o gece anlatırken sesi hiç eğlenceli çıkmıyor, aksine kötü bir anıyı hatırlar gibi konuşuyordu. Başını ateşten öteye çevirmiş, uzaktaki dağlara bakıyordu. Hayat bize karşı pek cömert değil, demişti."

Köpeğin gözlerini oyan kendisiymiş gibi keyifle anlatıyor Kedigöz, sesi titremeden. Aklımı oynatmamı istiyorsa, az kaldığını bilmeli. Bütün bu acılardan ya ölerek ya da çıldırarak kurtulabilir insan. Kendisi olmaktan çıkarak.

"Bir insana böyle eziyet edilmesini anlayamıyorum. İşkencede çekilen acılar seni etkilemiyor mu? İçindeki hiçbir duyguyu harekete geçirmiyor mu çığlıklar, inleyişler?"

"Sonuca yaklaştığımı hissetmek beni heyecanlandırır. Birisi artık dayanamayıp çözüldüğünde, içindeki tüm varlığını bana teslim ettiğinde tarif edilmez bir huzur duyarım. O gece en uzun, en tasasız uykuma yatarım. Bunun verdiği ra-

hatlık, savaştaki bir zaferden daha güçlüdür. Ama dirençle karşılaşmak canımı sıkar, içinde ne olduğu bilinmez bir sandığın kilidini açmaya çalışan çilingir gibi terler, sabırsızlanırım. Sen karşımda hâlâ inat ederek, boyun eğmeyerek, fırtınaya dayanan bir ağaca benzemeye çalışıyorsun. Kendi iradeni unutmazsan dallarını tek tek kıracağımı anlamıyor musun? Sorulara verdiğin karşılıklar doğru, bizi ilgilendiren bir sır taşımadığına inanıyorum. Buna rağmen kendini tam olarak bırakmıyor, yalvarıp ruhunu teslim etmiyorsun. Kalbindeki sandığın boş olduğunu bilsem de, kilidini açamamak rahatımı kaçırıyor. Senin yüzünden deliksiz bir uyku uyuyamıyorum. Benim nasıl işkence yapabildiğim değil, burada asıl soru, senin nasıl direnebildiğindir."

"Senin uykusuzluğun benimkinden daha önemli görünüyor. Bu zulmün aynısının senin ya da sevdiklerinin başına geldiğini düşünseydin eminim birazcık değişirdin."

"İşkenceyi zevkle yaptığım için, küçüklüğümde çok ezilip acı çektiğimi sananlar olur. Tarifsiz bir öfkeyle yaşadığımı, eski bir iç yarasından dolayı dehşet saçtığımı düşünürler. Oysa annemle babam karıncayı incitmeyen, ablamla beni özenle büyüten insanlardı. Mahalle arkadaşlarım evlerinde dayak yediğinde onlar için üzülürdüm. Bir keresinde komşu kadınlardan biri oğlunun koluna sıcak demir basmış, sözünü dinlemezse tekrar yapacağını söylemişti. Sonra sıradan bir günmüş gibi türkü söylemeye devam etmişti, ama ben gecelerce kâbus görmüştüm. Senin işkence dediğin, insanın hep kendisiyle taşıdığı şiddetin başka bir adı değil midir? Kedilere fenalık eden çocuklar, çocuklarına eziyet eden anneler, karılarını döven erkekler, hangi gerekçeyle olursa olsun orduya katılıp adam öldürmeye can atan gençler... Kimse tir tir titreyen tavşanın ya da horozun başını koparıp yemekte sakınca görmez. Komşu olup da birbiriyle savaşmamış, toprak hakimiyeti için birbirine kin duymamış ka-

vim var mı dünyada? İşkence neden bu kadar şaşırtıcı olsun o zaman, eski sevgililer bile bazen birbirlerinden intikam almak için her yola başvurup öfke kusarken!"

Sesi yaşlılarınki gibi dertlenen bu adamın insafa gelip beni bırakma olasılığı her zaman vardır. Kalbinde küçük bir ışık kalmıştır bütün dehşetine rağmen.

"Kaplanın ceylanı parçalaması bir tercih değil, doğallıktır," diyor, gücünden şüphe duymayan bir ses tonuyla. Zayıf halime baktıkça, başarısından bir kez daha emin oluyor. "Şiddetin hayatın bir parçası olduğunu kabul edince gerisi kolaylaşır. Kendisinin haklı, acının da bazen gerekli olduğuna inanan herkes benim yaptığımı yapabilir. Gerisi hayatın içinde hangi yolu seçtiğinle ilgilidir. Geldiğim kentin sokakları günde bir tas çorbayla yaşayıp, sonradan o çorbayı bile bulamadan ölen insanlarla doluydu. Yoksulların böyle yaşamasının en büyük zulüm olduğunu söyleyenlere karşı, soylular buna 'hayatın diğer yüzü' diyorlardı. Orada çok düşündüm, dünyada hem orman yeşilinin hem de çöl kuruluğunun bulunmasını göz önüne getirdim. Çöl yok edilemeyecekse onunla yaşamayı bilmeliyiz. Her yere yağmur yağdıramaz, her toprağa tohum ekemez, herkesi zengin yapamayız. Doğru yanlış meselesi değil bu, farklılıkların olması kaçınılmazdır. Bunların içinde kendimize bir yol seçerken, bütün yolların insana ait olduğunu görürüz. Kaplan bir ceylan sürüsüne daldığında, en geride kalana diğerleri yardım edemez. İşte o ceylan yoksuldur."

Kaderimi avucuna almış, zamanı geldiğinde son darbeyi indirecek. Dizlerimde biraz güç olsa karanlığa rağmen koşarım. İleride damlayan su seslerine ulaşsam belki tünel birkaç yöne ayrılıyordur. Birine dalıp, izimi kaybettirebilirim. Yaralı bir hayvan gibi bakıyorum, her yanım sızlıyor, titriyor.

"Bu işkenceler benim de başıma gelebilir. Savaşa giderken ölme ihtimali olduğunu herkes bilir," diyor umursamaz bir

tavırla, yüzüme değil tünelin içlerine bakarak. "Doğru ile yanlışın ne olduğu kişiye, yere, zamana göre değişir. Bunların yerine ben hayatım boyunca korku üzerine düşündüm. Bu duyguyu taşımayan var mıdır diye merak eder, korkmaktan herkes gibi utanır, gizlemeye çalışırdım. Korkusuzluğun hayatı gözden çıkarmak olduğunu, korkunun ise hayata bağlanmaktan kaynaklandığını söylüyordu yaşlılar. Benim için zorluk, içimdeki kaygı ile korkunun ayrı ayrı duygular olduğunu fark ettiğimde ortaya çıktı. Korku ancak belli bir olayla gelip sonra yok olurken, ergenlik çağımdan beri sürekli kalbime çöken bir kaygıyla yaşıyordum: Derinde, görünmez, gizliydi. Cesaretim artıp, tehlikelere meydan okudukça içimdeki kaygı çoğalıyordu. Bu dünyanın neden var olduğunu merak ediyor, bir yabancılık hissediyordum. Kaygı, evrende ölümü bilmekten ama onun dışında hiçbir şey bilmemekten kaynaklanıyordu, bunu anladım. Hayat dediğimiz, bu gerçeğe katlanmanın adıydı sadece. Korku aşılabilir, ama kaygı aşılacak değil katlanılacak bir şeydi. Bu yüzden, varoluşun ağır kaygısını taşıyabilecek güçteki insanın ruhunda gizli bir sonsuzluk olduğuna inandım. Evrenden bile derin. Ben o sonsuzluğu tanımak, herkesin sınırını görmek için kalplerinin kilidini açmaya, kırmaya çalışıyorum."

Benim korkum artık direncimin bitmesi, içimdeki zayıf ceylanın Kedigöz'e teslim olması değil. Öyle de yaşayabilirim. Bütün ümitlerimi bu mağarada bırakıp yurduma dönebilirim. Hazırım buna. Ama babam eğer gerçekten eziyetlere yenilip ruhundaki gizli sandığın anahtarını ele verdiyse, bunun kederiyle bir ömür yaşamaya cesaretim yok. Her çocuğun babası onurlu, cesur, fedakardır. Omuzları zayıf da olsa dünyayı sırtlamaya, en büyük zorluğa katlanmaya hazırdır. Çocuklar yarım kalmış yolları tamamlamak için büyürken, hangi babaya yenilgi yakışır ki? İçimde bir soru vardı, cevabı kuzeyde bulunacaktı. Nedenini bilemediğim bir boş-

luk vardı, burada dolacaktı. Direnseм ne işe yarar şimdi, yıkık bir babayı ayağa kaldıramadıktan sonra.

"Ben buradan çıkıp gitsem..." diyorum, ölü bir umutla. "Yaşadıklarımı, seni, mağarayı unutur, bir daha geri dönmem. Kuzey yönüne gözlerimi bile çevirmem."

Loş ışıkta taş gibi görünüyor yüzü. Her kötünün içinde bir parça insaf, yüreğinin bu tünel gibi gizli bir yerinde merhamet kırıntısı olmalı.

"Gönlü temiz kardeşler hem akılları hem kalpleriyle düşünür, ikisiyle birden hissederlermiş. Onlar gibi olsaydın, kuzey rüzgârında kuru çalı gibi oradan oraya savrulmazdın. Ne kendini, ne gideceğin yeri biliyorsun. Seni bıraksam, şaşkın ördekler gibi yine amaçsız dolanır, geldiğin yolu bile bulamazsın. Ama seni bırakmıyorum diye içimde hiç iyilik duygusu kalmadığını sanma. Herkesin kalbindeki aynada bir söz saklıdır. Eğer kara bir kurt olsaydın tünel boyunca gitmene izin verirdim. Ben kuzeye kendisi için bir şey aramaya gelenlerden değildim. Neler olduğunu sana anlatayım. Uzun yıllar önce bir gün hayatımda ilk defa bir kara kurt görünce arkadaşlarımla peşine düştük. Yuvasına gideceğini biliyorduk, daha çok sayıda kara kurt görme merakındaydık. Dağlar, ovalar geçerek hiç av bulamadan günlerce ama günlerce yol aldı kurt. Çok zayıflamıştı, uzun yaşamayacağı belliydi. Bir gece izini yitirdik. Yeniden bulmamız bütün günümüzü aldı. Sonunda bu mağaraya vardık. İçeri girdiğimizde bir anne kurt ile iki yavrusunu ölü bulduk. Açlıktan yeni öldükleri belli, zayıflıktan kemikleri çıkmıştı. İzlediğimiz kurt babaydı, ailesi için av bulmaya gitmiş ama boş dönmüştü. Şimdi dişisinin yanına uzanmış can çekişiyordu. Artık başka av umudu olmadığı halde yuvasına dönerken, ailesiyle birlikte öleceğini biliyordu. Daha uzaklara gidip hiç olmazsa kendisi için yiyecek aramaktansa, ancak dönebilecek kadar gücü kaldığını anladığında bütün

yolu geri yürümüştü. Ölmek, anne kurtla, yavrularıyla birlikte ölmek için."

Kedigöz'ün sesi yumuşuyor. Günlerdir yaptıklarını unutsam onu iyi kalpli biri sanacağım. Konuşurken bir kulağı tünelden gelen uğultularda. Su damlalarında. Yavaşça anlatmaya devam ediyor.

"Korku, insan hayatını kökten değiştiren iki önemli geçitten biridir. Küçükken dinlediğim bir hikâyeden dolayı ömrüm boyunca kurtlardan korkar oldum. Sürekli rüyalarıma girerlerdi, seslerini duyduğum gece uyuyamazdım. Baba kurdun ölümü yavaştı, dermansızlıktan boynunu çevirip bize bakamadı bile. Bir kurdu bu kadar yakından görünce, alnıma sert bir darbe yemiş gibi başım döndü. Korkunun, insanın kendi içinde doğup büyüdüğünü o zaman anladım. Arkadaşlarım bana gülüyordu. Ya korkum bir daha dönmemek üzere yok olmalı ya da bütün kurtlardan intikam almalıydım. Bıçağımı çekip, gözlerimi kapattım, bir deri bir kemik uzanmış kurda saplayarak son nefesini kopardım. İnsanların zayıf noktasını çözmeyi, gizli yaralarını deşip açmayı seviyordum. Onlara acı verdikçe hayata karşı daha güvenli oluyordum. Ama bir savaş kılıcı olan ben öldürdüğüm kurdun başında titriyor, ter içinde yanıyordum. Oradan uzaklaşmak istedim, yalnız kalmak için bu tünele geldim. Kusmaya başladım, yere çöktüm. Dermanım akıp gitti, yüzümdeki kan çekildi. Dipten gelen su damlalarının sesine doğru yürüdüm. Başım dönüyordu. Tam buraya gelince, senin oturduğun duvar dibine büzülmüş yavru bir kurt gördüm. Minicik, zayıf, karaydı. Ondan bile çekinerek geri durdum. Sinmiş, ne tarafa gideceğini bilmiyordu. Elimde babasının kanını taşıyan bıçağım, karşısına çömelip, uzun süre sessizce bekledim. Ne kadar zaman geçti, aklımın içinde neler dolandı hâlâ bilmiyorum, sanki bir rüyaya daldım. Kıpırtısız yatıyor, senin gibi çaresiz bakıyordu yavru. Neden son-

ra açlıktan ölmek üzere olduğunu fark ettim. Gidip kimseye belli etmeden bol yiyecek getirdim, mağaranın gidebildiğim kadar içlerine parça parça bıraktım. Böylece yavru kurt karnını doyuracak, tünel boyunca yiyecekleri izleyerek kendi yoluna gidecekti. Kimseye görünmeyecekti. Kalbimdeki aynada saklı olan korku sözünün bana neden bunu yaptırdığını bilseydim, işkencede insanların korkusuyla oynamaktan aldığım hazzın nedenini de tam olarak bilebilirdim."

Kurda yardım eden adam benim tırnağımı söküyor. Kalkıp hızla koşabilsem, bıçağını sırtıma savurmaya hazır. Ondan insaf beklemem bir zayıflık belirtisi miydi? Yavru kurt gibi baktığımı söyledi.

"Bazı geceler bir ulumayla uyanır, sönmek üzere olan ateşi bırakıp tünele yürürüm. Kalbimde duyduğum bu çağrı kurda aittir, bilirim. Sesi karanlıkta kaybolmuş bir çocuğun yakarışına benzer, acısı benimkinden büyüktür. İçimde başka bir insanın yaşadığına, böyle gecelerde uyanıp nefes aldığına inanırım. Göğsüm sıkışır. Kalbim hızla çarpar. Kara kurdun da aynı sıkıntıyı taşıdığını bilirim. Gizli ağrısı, boğazına dayanıp düğüm olur. Hem ona yaptığım iyiliği hatırlar, hem babasının intikamını almak ister. İçine düştüğü bu kapan ruhunu öyle sıkar ki, dolunaya yakarmaktan, kuytulara sığınmaktan, dilini ısırıp kanatmaktan başka çare bulamaz. Uluması döne döne parçalanır, unufak çığlık olur. Tünelden gelen çağrıya ben ağır ağır yürürüm. Yanıma meşale almam. Hayatın son basamağına böyle karanlıkta varacağım. Kimsenin bilmediği tünellerde ya kara kurt beni parçalasın, kalbimin sıkıntısını dişlerinin arasında ezip tüketsin. Herkesten uzak öleyim. Ya da önüme çıktığında kötülüğümü unutup, iyiliğim için beni sağ bıraksın, karanlıklardan ter içinde döneyim. Kuzeyde böylece bağlandığım bir hikâyem, bir kaderim oldu benim de."

Mağaranın arka tarafından günlerdir gelen uğultunun

kurt uluması olduğunu anlıyoruz. Ürperiyor, tenimizde soğuk, keskin dişler hissediyoruz. Aynı toprağa doğduk, sanki aynı kaderi yaşadık, bizi bekleyen mutlak sonu kabulleniyoruz. Herkesin bir kara kurdu var, ömür boyu ardımıza düşüp kokumuzu arar. Dipteki karanlıkta bu dünyanın ne büyük, ne acımasız bir sır olduğunu görerek, birbirine sokulan çocuklar gibi soluklarımızı tutuyoruz.

Hayatın son anında söylemek üzere sakladığı bir sözü varsa herkesin, biz şimdi onu hatırlamıyoruz. İyi ki gördük bu güneşi, bu dünyayı, demekten öte bir söz. Asıl çıplaklık, bu dünyada yalnız olduğunu bilmekse, mermere düşmüş bir yaprak kadar çıplağız. İnsan farkında olmadan hep kendi kara kurdunu ararmış, son soluğunu verirken vicdanı rahatlasın diye. Yoksa ölüm, hayattan daha ağır gelir.

Mağara tarafından ayak seslerinin yaklaştığını duyuyoruz. Yokluğumu fark edenlerden biri peşime düşmüş olmalı. Önce gölgesi sonra kendisi görünüyor, uzun saçlı, uzun boylu biri. "Diğer ekipten haber geldi. Senin kadınlardan birini yakalamış, buraya getiriyorlar," diyor.

Kedigöz dişlerini sıkıyor, burnundan derin derin soluyor. "Sen bunu götür," diyor beni işaret ederek. "Ben birazdan gelirim."

Mağaradaki eski yerime geri döndüğümde, buradan kurtulamayacağımı bir kez daha anlıyorum. Karşımdaki duvarın kıyısında oturan adamlar artık beni önemsemiyor, gözlerimi bağlamaya gerek görmüyorlar. Kendi aralarındaki konuşmaların bir yerinde, beni şimdi mi yoksa diğer ekip gelince mi öldürmelerinin iyi olacağını soruyorlar birbirlerine. Sonra gülerek sohbetlerine devam ediyorlar.

Dudaklarımın içi, dişetlerim, dilim kupkuru. Gözlerim bağlı olsa belki bu kadar utanmayıp ekmek isterim, birazcık su. Bu ihtimali aklımdan uzaklaştırmaya çalışıyorum. Hem onları, hem kendimi unutmak için uyumalıyım. Bu taş ze-

minde günlerce yatabilirim. Yana kıvrılıyorum. Aklım yorgun. Fırtınadan kaçıyor, uykuya, hayatın en güvenli sarayına sığınıyorum.

Beni sarsmadan uyandırıyor Kedigöz. Vurmuyor, bağırmıyor. Dışarıda hava kararmış, duvara asılı bir meşale yanıyor. O kadar uyumuşum. Bıraksalar rüyamdaki pınar suyunda kalırdım daha. Vücudum soğuktan taş kesmiş.

"En sona sakladığım acıyı şimdi tadacaksın," diyor. Göğsümün sol tarafında ok yarasından kalma ize dokunuyor. "Babanda bu iz yoktu. Yaran iyileşmiş, ama acısı içindedir hâlâ. Yaraların da belleği olduğunu biliyor musun?"

Sayende öğreniyorum. Tırnağımı söktüğünde, parmağım aynı tırnağın daha önce düştüğünü hatırlamıştı. O zamanki acı böyle değildi.

Bıçağını göğsümün üstüne yan yatırıyor Kedigöz. Buz gibi. Tenimden de soğuk. Bakışlarını benden ayırmıyor. Ne yapacağımı merak ediyor, kalp atışlarımı dinliyor. Sanki bir yıldız haritası var yüzümde, onu okumaya, değişiklikleri anlamaya çalışıyor.

Bıçağı dik tutup ucunu yarama dayıyor, yavaşça aşağı doğru kaydırıyor. Soluğum kesiliyor, kalbim çarpıyor. Dur, desem, direncimin kilidini kırmana gerek yok, ben kendim açarım onu. Her istediğini yaparım. Öleceksem daha fazla acı gereksiz. Yeniden başlayacak bir hayatım kalmadı. Dur, etimi kesmesin bıçak. Acının artık gereksiz olduğu yerde direnmek de gereksiz. Ölü vücudum yaban hayvanlarına yem olacak, ruhum belki kendine yeni bir yer bulmakta zorlanacak. Bu kadar eziyetten, ızdıraptan sonra. Kanım tükendi. Kalırsa bir tek dişlerim kalır toprağa, hazine sandığı gibi sımsıkı kilitli. Son bir iki sözüm vardı duymak istersen... ama bıçağı dibine kadar sapla son nefesimi vereyim. Ya da acısız geçireyim son geceyi, yaramla oynama. Gözlerim kararıyor. Artık benden bir itiraf, bir sır istemiyorsun. Çözül-

meye başlayıp, sana teslim olacakken soru sormaya gerek görmüyorsun. Kesilen etimin içine ateş doluyor. Boyun damarlarımdan şakaklarıma keskin bir zehir akıyor. Hayatımın son gününe, zayıflığıma merhamet etmiyorsun. Elini çek, bıçağı geri çek, babam gibi perişan olmayayım. Gözlerinin içinde, yavru kurttan kalma bir insaf kırıntısı, bir iz arıyor, ama göremiyorum. Babam da görememiştir. Kanım daha çok akıyor, bıçak derimi kesiyor, dehşetli bıçak. Dur! Dayanılmaz oluyor acı.

"Babaaa..!" diye çığlık atıyor, başımı arkadaki duvara çarpıyorum.

"Bayıldı bu. Alıp uçuruma götürün," dediğini duyuyorum.

İki kişi kollarıma giriyor, taşıyarak dışarı çıkarıyorlar. Gecenin ılıklığı tenime değiyor. Sesleri duyuyorum, ama aklım benimle değil. Gözlerimi açamıyorum. Yukarı doğru gidiyor, dışarıdan mağaranın arka tarafına dolanıyoruz. İri adamlar beni sürükleyerek götürüyorlar.

Temiz havayı derin derin çekiyorum içime. Baş dönmem azalıyor. Bir uçurumun başındaki ölüme gittiğimizi anlıyorum. Beni aşağı atmakla mı korkutacaklar, yoksa boşluğa hemen itecekler mi? Soluğum kesiliyor yine. İstediklerini ne varsa versem, bildiğim bütün sırları söylesem... Kalbim de boşalıp çıplak kalsa, öylece evime dönsem, kuzeyi terk etsem. Ölmek mi daha iyi, yoksa istediklerini verip sonra ömür boyu yenik bir savaşçı gibi yaşamak mı? Gözlerimi aralıyorum. Yavaş yavaş kendime geliyorum. Hem yenik savaşçı olup hem ölmek en kötüsü galiba, babam gibi. Biraz sonra onunla aynı kaderi paylaşacağım. İçimde, korku sarı bir safraya dönüşüyor, kirli sarı. Dişetlerim kaşınıyor. Tükürük kalmadı, boğazıma kan sızıyor.

Yürüyüş bitiyor, düzlük bir alana varıyoruz. Ayaklarımın üstünde durabiliyorum. Kaçmaya teşebbüs edeceğimi sanıyorlarsa yanılıyorlar, hayaline bile dermanım kalmadı. Ne

benimle, ne de kendi aralarında konuşuyorlar. Rüzgârın da dili yok. Göğsümde açılan yaranın acısı sırtıma kadar işliyor.

Kollarımı bırakıyorlar. Ayak tabanlarım ağrıyor, zar zor durarak etrafa bakıyorum, karanlıkta genişleyen düzlüğe, yan taraftaki kayalara. Biraz ileride olduğu anlaşılan uçuruma doğru bir iki adım atıp, duruyorum. Her yanı saran ay ışığını fark ediyorum birden.

Dolunay. Bütün dünya, gece kuşları, yıldızlar bile beni yalnız bırakıp karanlığın uzak kıyısında dururken, bir tek o eğiliyor üzerime. Babamın ruhu oraya çıkalı beri rüyalarıma giren dolunay. Güneye doğru yol alıyor. Vakit gece yarısına yaklaşıyor. Sırılsıklam terliyorum. Hortuma kapılmış bir dal gibiyim, dolunay beni kendine çektikçe dönüyorum, başım dönüyor. İpleri koparıp atabilirim. Kulaklarımda daha önce bilmediğim bir ses çınlıyor. Dolunayın eğer bir dili varsa, ben anlamıyorum. Alnım çatlayacak. Kökleri kayalara gömülü bir ağaç gibiyim, etimde bir kurdun vahşi arzuları doğuyor. Böyle zamanlarda babam benimle konuşup, bir şey söylemeye çalışıyor. Yardım etmek istiyor, ama bana ulaşmak için bir yol, bir imkân bulamıyor.

Yakalandığım geceki ayı hatırlıyorum birden, yarımaydı, batıya iniyordu. Aklım karışıyor. Dolunaya yeniden bakınca, ayın iki hali arasında sadece bir hafta geçtiğini görüyorum. Mümkün olabilir mi? Oysa en az iki haftadır işkencede sanıyordum kendimi. Demek günler ağır akmış, sandığımdan daha yavaş dönmüş. Aklım, acının zamanını anlamamış.

Gözlerim kararıyor, derim kabarmaya başlıyor. Dolunay çıktığı zamanlar, önüme gelen her duvarı yıkmak, her kayayı parçalamak istiyorum. Dişetlerim çekiliyor, sızlıyor. Uçurumların en sonsuzu ile buluşacağım. Bazen bir rüzgârın sesi, bazen bir kurdun ulumasıyla bana seslenen babam bu gece doğrudan ay ışığıyla geliyor. Bütün dağların efendişi. Günlerdir hissettiğim yalnızlık duygusu ilk defa çözülü-

yor. Dolunay, çıplak cesedimi kucaklamak için bekliyor. Boğazımdaki inlemelerin yerini bir hırıltı alıyor. İçimde başka bir ruh, derimi yırtıp dışarı çıkmak istiyor.

Kuzeye sefilce ölmek için gelmedim. Babamın izlerinden kendime hem bir geçmiş, hem gelecek kuracaktım. Onun cesaretinden bir zırh örecek, iyiliğinden bir masal yaratacaktım. Aklıma olan güvenim bir dağ gibi büyüyecekti. Keşke direnip dayansaydı, kötülere teslim olmasaydı.

Kederle bakıyor dolunay. Çocuklarını seven ama yoksulluğun yükü altında ezilen bir baba gibi bakıyor. Boynu büküük. Bana daha iyi bir gelecek bırakamadığına üzülüyor, ışıkları kırılıyor. Karanlık gecelerde göğün başka taraflarına çekilip ağladığı belli, sararıp solmuş.

Neden daha önce gelmedim kuzeye? Bütün hayatımı babam dünyada değilmiş gibi geçirip neden ardına düşmeye niyet etmedim? Onca yıldan sonra bile yardımıma ihtiyacı olabileceğini düşünmedim. Hayallerimin dışında, kuzeyden de uzaktaydı. Belki bana kırılmış, ona sahip çıkmadığım için işkencede kimsesiz bir kuş gibi zayıf düşmüştü. Belki duyarım umuduyla çığlık atmış, karanlıkta bağırmış, ama sonra yorulmuştu. Umutsuzluk insanı çabuk yorar. Bazen uzaktaki seslere kulak kabartırken, benim gizlice sokulduğumu, yardıma geldiğimi sanmıştı. Kalbi çarparak beklemiş, soluğunu tutmuştu. Ama ben yoktum, onu kaderiyle baş başa bırakmıştım.

Kuzey ormanlarında genç ağaçların gölgesine bakarken beni hatırlıyordu. Ardından gelen biri var mı diye bazen merakla bekliyor, yavaş yol alarak ona yetişmemi umut ediyordu. Yönünü bilmeyen yolcular gibi aynı ağaçların arasında dolanıyor, günlerini bir sarhoş gibi geçiriyordu. En ufak bir sesle uyandığı gecelerde kayan yıldızlara bakarak adımı mırıldanıyor, neyi aradığını unutuyordu. Bazen geri dönüyor, etrafa bakınıyor, ardındaki izleri inceliyordu. Heyecandan

su gibi terliyordu. Ama ben orada değildim, başka bir dünyada, farkında olmadan babamı terk ederek yaşıyordum.

Etini kanattıklarında, acıdan değil, kimsesiz bir baba olmanın ızdırabından dolayı inliyordu. Garip bir dilenci, mekânsız bir avareydi. Gittiği kapılar yüzüne kapanıyor, yardım istediği evlerin ışıkları sönüyordu. Dört bir yana karanlık çökünce, ortalığı köpek sesleri sarınca, ailesini daha çok özlüyor, bir köşeye büzülüp titriyordu. Büyüyen oğlunun, ardından kuzeye geleceğini sanıyordu. Ömrünün son günlerinde bunu daha çok düşünüyor ama artık umudunu yitiriyordu. İşkencedeki soruların bir anlamı yoktu bu yüzden. Adını taşıya taşıya, dağa taşa sora sora izinden gelen biri olmadıktan sonra, sırlarını neden daha fazla saklasındı. Her yanı saran kan kokusundan başı dönüyordu. Bıraksalar ölecekti, ama kimsesizliğini daha çok hissetsin diye tutuyorlardı. Etine ateş basıyorlardı. Bağırıyor, çıldırıyordu. Vurdukça vuruyorlar, ayaklarını yarıyorlar, kemiklerini eziyorlar, kaslarını lime lime ediyorlar... Unutulmuş bir baba olmanın acısıyla yıkılıyordu.

Babalarına geç kalan, onları esenliğe çıkaramayan çocukların kalbi harap olur, çorak topraklar kadar yetim kalır ruhları.

Sağ kurtulduktan sonra babam köyümüzün yakınına kadar gelmeyi başarıp orada ölürken, ben onun izinden geldiğim bu topraklarda şimdi kendi uçurumumun başındayım. Kuzey, bazen her yere benziyor. Havayı kokluyor, bildik işaretler arıyorum. Ağır ağır yürüyüp, uçurumun kıyısına ulaşıyorum. Diz çöküp, aşağı bakıyorum, derin boşluğa.

Uzun gecelerde herkes biraz karanlık olur.

Değil birine söylemek, kendisinin bile farkında olmadığı yanları vardır insanın. Tesadüfen ortaya çıkmadıkça bilinmez. Kimileyin ürkütür, kimileyin sevindirir. Gecesine bağlı. Kuzeyin bu karanlığında dolunay ile ben birer ayna gibi

duruyoruz. Delilik, aynaya bağlanmak ile aynadan korkmak arasında doğarmış. Ya ben oraya düştüm, gözlerimin yanması, içimdeki anlaşılmaz sesin uyanması bundan. Ya da ölmek üzere olan birinin akıl tutulmasına yakalandım. Uzun gecelerde herkes biraz karanlık olur.

Boğazımdan boğuk bir ses çıkıyor, bir bağırtı. Dişetlerim kaşınıyor, çekiliyor. Genzim yanıyor, göğsümde kanlı bir soluk dolanıyor. Önüme gelen her duvarı yıkabilir, her kayayı parçalayabilirim. Gözlerim bir kurdunki gibi kızarıyor, bileklerim yarılıyor. Aniden geri dönüyorum. İki adam birkaç adım ötede bekliyor.

"Ben Aslem'im!" diye bağırıyorum. "Uçurumdan daha önce de atladım. Korkacağımı sanıyorsanız yanılıyorsunuz! Ama son olarak size, çok istediğiniz küpenin bende olduğunu söyleyeyim."

Adamlar şaşırıp arkalarına bakarken, kayaların yanından Kedigöz çıkıyor. "Tuhaf sözler söylüyorsun," diyor.

"Sen! Geçen sefer küpeyi verdiğimde bu sadece zaman kazanmak için bir oyundu. Başarılı oldum, elinizden kurtuldum. Korktuğumu, acıya dayanamadığımı sanmıştınız. Yanıldığınızı bir daha gösterebilirim, istediğiniz kadar işkence yapın, ne yalvarırım, ne de küpenin yerini söylerim. Korkmuyorum. Korkmuyorum!"

"Aslem... öyle mi? Çok ilginç," diyor Kedigöz. "Daha önce işkencede yenilmiş olan babana direnç verip onu mu kurtarıyorsun şimdi, yoksa yenilmek üzere olan Rinda'ya yardım etmek için bir çıkış yolu mu arıyorsun? Ne kadar sürerse sürsün, kalbindeki sandığın kilidini açmak benim için zevk olacak."

Dişlerimi sıkıyor, bir kurt gibi hırlıyor, Kedigöz'e doğru koşmaya başlıyorum, ellerim bağlı. Adamlar önümü kesmeye çalışırken çekineceğimi sanıyorlar, ama bir fırlayışta birinin boğazına dişlerimi geçiriyorum. Yere yuvarlanıyoruz.

Öyle sıkıyorum ki, dişlerim derisini geçip etine gömülüyor. Kendimin değil onların kanını tadıyorum bu kez. Farklı bir kokusu var. Beni ayırmaya çalışıyorlar, her yanıma darbeler iniyor. Altımdaki adam iki eliyle boynumu sıkıyor, çırpınıyor. Bakalım hangimizin nefesi daha önce tükenecek. Öfkeden kulaklarım çınlıyor, gözlerim kararıyor. Kanını bitireceğim bu adamın.

Artık kendimden geçtiğimde beni sürükleyerek mağaraya getiriyorlar. Boynunu dişlediğim işkenceci yere çöküyor. "Bu orospu çocuğu, Aslem olduğunu söylüyor, küpe de ondaymış. Eğer yerini göstermezse kendi ellerimle öldüreceğim," diyor. Sesi kısılıyor, zorlukla nefes alıyor.

Yarı baygın yatmış, kanla kaplı kirpiklerimi zar zor aralıyorum. Ama benimle ilgilendikleri yok.

Biz bütün gece dışarıdayken, diğer ekiptekiler yakaladıkları kadını getirip, duvara bağlamışlar. Dövüp hakaret ediyorlar, dalga geçiyorlar. İçerisi dolu. Gürültüleri mağaranın tavanında yankılanıyor. Kedigöz kadını tanıyıp, "Anasaa, nasılsın?" diyor, karşılığında yüzüne tükürük yiyor. Gülüyorlar. Saçlarının ucunu tutuşturuyorlar, sırtına sıcak demir basıyorlar. "Şahmaran Bahçesi'nin yerini bize göstereceksin!" diyorlar. Anasaa susuyor. Sağ memesinin üstüne bir kesik atıyorlar bıçakla, kanıyor. Hiç bağırmıyor, bunun adamları daha çok sinirlendirdiğini biliyor. Oysa bağırmak rahatlatır, acıyı azaltır, aklım başımda olsa ona bunu söyleyeceğim. Tecavüz ediyorlar. Utandırmak için kahkaha atıyor, salyalarını boynuna döküyorlar. "İnsanın namusu bacaklarının arasında değil, kalbinin içindedir. Onu siz Meranilere vermeyeceğim," diyor. Genç, narin yapılı, mavi gözlü. Çıplak bedeni suda bir yaprak gibi titriyor. Kendini bıraksa acıya dayanamayıp kırılacak. Saçları açık kahverengi iniyor omuzlarına. Gözlerinden birkaç damla yaş akıyor. Sesinde hem öfke hem hüzün var, ölümün yakın olduğunu hissediyor. "Bunun hesabı-

nı vereceksiniz!" diyor. "Kız kardeşlerim gelir, Kara Ağaç Ormanı'ndaki adamlarınız gibi sizi de kılıçtan geçirir." Demek işkenceciler Meraniymiş, Kara Ağaç Ormanı'nda gördüğüm adamlar da. Anasaa'nın cüretine şaşıyor, hiddetle vurmaya başlıyorlar. Vücudunu saran kan giderek çoğalıyor.

Benim dışımdaki zaman hızlı akıyor. Bu yüzden bir rüyada olduğuma inanmaya başlıyorum yine.

Anasaa'nın kız kardeşleri şafak sökerken yetişiyorlar. Birden mağaraya çığlıklarla dalıyorlar. Çok kalabalıklar. Başlarında Zeyno dedikleri kadın, kılıçlarını dört bir yana hışımla indiriyorlar. Kara bir fırtına gibi insafsız esiyor hepsi. İki düzine Merani iyi çarpışıyor, birkaçı kargaşadan yararlanıp kaçıyor, gerisi orada can veriyor. Kız kardeşleri Anasaa'yı çözüp, gözlerinden, saçlarından, parmaklarından öpüyorlar. Hep birlikte gözyaşı dökü yorlar. Sonra Zeyno, bir kıyıda çıplak yatan bana yaklaşıyor. Anasaa'nın, "Adının Aslem olduğunu duydum," demesi üzerine, eğilip iplerimi kesiyor. Su veriyor, yüzümdeki kanları siliyor. Elleri sıcak, şefkatli. Gözlerinin ne kadar iri olduğunu fark ediyorum, saçları gibi kapkara. Burada eğri boyunlu bir adamın olup olmadığını soruyor, dün sabah ayrıldığını söylüyorum. Bana giymem için bir etek veriyor, omuzlarıma koyduğu sıcak kürkü boynuma bağlıyor. Ölü adamlardan birinin sandaletlerini ayaklarıma geçiriyor. Bu kargaşada kendi kıyafetlerimi arayacak değilim.

Günün ilk ışıkları kanlı duvarları ışıtıyor, mağaranın içine bir kızıllık yayılıyor. Anasaa giyinmiş, harap yüzüyle bana gülümsüyor. Yorgun. Kendi yaralarımı unutmaya çalışıyorum. Yavaş adımlarla cesetlerin arasında dolanıyorum. Kedigöz'ün ölüsüne rastlamayınca, yerden bir kılıç alıp mağaranın arkasındaki tünele yöneliyorum. Zeyno'ya, "Dışarıda atların içinde siyah-beyaz renkli olan var mıydı hiç?" diye soruyorum. "Evet, senin olduğunu tahmin etmiştim," diyor. Tünele yürüyorum.

Mağaranın arka tarafı yine nemli, karanlık. Zemin kaygan olsa da, sandaletlerle yürümek rahat. Rutubet üşütmüyor beni. Su damlalarının sesini duyuyorum, uzaktan gelen uğultuyla birleşiyor.

Yerde kan izleri olup olmadığını merak etmiyor, gözlerimi tünelin ilerisine dikiyorum. Dün sabah yakalandığım dönemece varınca, birinin az ötede derin derin soluduğunu duyuyorum. Temkinli adımlarla köşeyi dönünce yerde yatan Kedigöz'ü görüyorum. Yaralanmış, kılıcı yok. Yanına diz çöküyorum. Beni bekliyormuş gibi açıyor gözlerini, mecalsiz eliyle kolumu tutuyor.

"Geleceğini biliyordum..." Yutkunuyor. Zor nefes alıyor.

"Çok yoksulsun şimdi," diyorum. "Elime düşmüş bir ceylan kadar."

Yenik yüzüne bakıyorum. Hâlâ kibirli.

Biraz doğrulup sırtını duvara yaslıyor. Öksürünce ağzının kıyısından kan akıyor, yarası göğsünde ya da karnında.

"Artık ölüyorum. Ama benim ölümüm bir hayal için kuzeye gelenlerin hayatından daha yoksul değildir. Sanırlar ki, hayatın kayıp bir anlamı ya da amacı var, evrenin sonsuzluğu, ruhun iyiliği, insanın mutluluğu için bu sırrın aranıp bulunması gerekir. Kuzey böyle boş umutların ardında koşanların mekânıdır, bir hiç uğruna bütün hayatlarını feda ederler. Bense macera peşine düşmek istemedim. Dünyada tutunabilmek için kaplan gibi güçlü olmaya gayret ettim, o kadar. Hayatın kendisinin bir maceradan ibaret olduğunu biliyorum. Yolun sonuna vardığımızda, kimin o yolu nasıl yürüdüğü önemini yitiriyor. Yoksulum ama korkmuyorum, kalbimdeki sandığın kilidini sana açmayacağım."

Bana kan kusturan, aldığım nefesi bile zehir eden adam elimin altında, kılıcımın ucunda. Beni yakaladıkları gece gebertmediğim için duyduğum pişmanlığı hatırlıyorum.

"Bir keresinde, kayıp bir definenin peşinden giden bir

adamla yolculuk ediyordum," diye anlatıyorum. "Yıllardır topladığı bilgilerin ışığında yol alıyor, yön çiziyordu. Sonunda söz ettiği deniz kıyısına vardık. Bulunduğumuz tepeden aşağı bakınca denizin altında evler olduğunu şaşarak gördük. Yıkık duvarlarla, hâlâ ayakta durabilen sütunlarla doluydu suyun içi, çatılarla, balkonlarla. Eski bir kentti, belki çağlar önce suya gömülmüş, dış dünyaya bağlanan yolları silinmişti. Defineci, kıyıdan biraz ilerideki bir evi işaret etti, geniş terasının mavi çinileri hâlâ belirgindi. Oraya daldık, söylediği sandığı bütün gün aradıktan sonra bulabildik. Sandığın içindekilere gerek yoktu, üzerinde süs olarak kullanılan mücevherler bile servet değerindeydi. Ama defineci bunları önemsemedi. Kilidi kırdı, kapağı açtı. İçinden sadece bir ayna çıktı. Kenarları nakışsız. Aynayı alan defineci, suya dalıp o evin mavi terasına götürdü, duvara yasladı. Ondan sonra üç gün boyunca, benimle bir tek kelime konuşmadan, suya dalıp dalıp soluğu kesilene kadar aynanın karşısında durdu. Geceleri ise daha önce olmadığı kadar rahat uyudu, ancak bebeklere nasip olan bir huzurla. Son gün, 'Kalbimin paslı kilidi açılmak üzere,' deyip suya daldı, bir daha çıkmadı."

Kedigöz'ün yüzündeki ifade merak mı, yoksa ilgisizlik mi, yetersiz ışıkta belli olmuyor. Kanı azaldıkça soluğu da zayıflıyor. Sesimi zor duyuyor.

"Denizin altındaki aynada yüzüne bakarak kalp kilidini açabilen defineci, ruhunun yolunu öyle bulmuştu. Aşk gibi, sevgilinin yüzüne bakarak bütün kilitlerinden kurtulmak gibi. Ben senin göğsünün içindeki sandığı açmak istemiyorum, çünkü orada sana ait bir hazine olmadığını biliyorum. İşkence edip kırdığın kalp kilitleriyle dolu o sandık. Sana ait olmayan kırık, kanlı, yaralı kilitler."

Tünelden yayılan uğultu birden içimizi üşütüyor, ürperiyoruz. Aynı merakla dönüp o yana bakınca, karanlığın di-

binde gizli bir soluğun dolandığını, sabırla beklediğini hissediyoruz. Kolumu sıkıyor Kedigöz, parmakları buz gibi soğuk. Ayağa kalkmaya çalışıyor.

"Çok yoksulsun, ama ben senin kaplanın olmayacağım," diyorum. Artık konuşamıyor, boğazından sadece hırıltılar çıkıyor. Kalkmasına yardım ediyorum. "Bu dünyada hepimiz yoksuluz. Ama çok şükür hayatta iyilik ile kötülük olduğu için herkesin macerası başkadır," dediğimi duymuyor.

Bundan sonra mağarada sadece su damlalarının sesi kalıyor.

Kan kokusu yayıldıkça, karanlığın ardında neyin beklediğini biliyoruz.

Kara kurdun, rüzgâra, rutubete, uğultulara karışan çağrısı bir aşkın buyruğu gibi, acının keskin kırbacı gibi yüzümüze çarpıyor.

Tünele bakan Kedigöz, bir zamanlar tenine gün ışığı değdiğini unutuyor, geçmişini yitiriyor.

Önüne bir ayna çıksa yüzünü bile tanımaz.

Soyunuyor, yalnızca kara kurt olsun istiyor bir de korkusu bu dünyada, çırılçıplak kalıyor.

Kalbimi çözmüş, onu bırakacağımdan kuşku duymuyor. Yavaşça tünele doğru yürüyüp, gözden kayboluyor.

Karanlığın içinde herkes biraz karanlık oluyor.

Şahmaran Bahçesi

Bir sır daha var çözdüklerimizden başka!
Bir ışık daha var bu ışıklardan başka!
Hiçbir yaptığınla yetinme geç öteye:
Bir şey daha var bütün yaptıklarından başka!

Ömer Hayyam

Dört günlük bir yolculuktan sonra Şahmaran Bahçesi'ne vardıklarında kafiledekiler iyice yorulmuştu. Çok az mola vererek at sürmüş, gizli koyaklara girip karanlık ormanlar geçmiş, her yana yayılan geyik izleri arasında sadece bildik olanları takip etmişlerdi. Anasaa iyiydi, ama günlerce aç susuz eziyet gören Rinda uzun yolculuğa zor dayanmıştı.

Bahçeye vardıklarında sadece nöbetçiler ayaktaydı. Henüz sabah olmamış, kadınlar uyanıp her yana yayılmamıştı.

Solak dedikleri Rinda'yı dağ konağına götürdüler, hemen uyudu.

Güneş yükselmeye başladığında haber bütün bahçeye yayılmış, kadınların sevinci ortalığı sarmıştı. Zeyno kısa bir uykudan sonra kalkıp banyo yapmış, karnını doyurmuş,

şimdi etrafına toplanan kadınlara yaşadıklarını anlatıyordu. Kaybolan Anasaa'nın izini bulmalarını, mağarada hiç kayıp vermeden çarpışmalarını, Anasaa söylemese yerde perişan bir halde yatan adamı tanımakta zorlanacağını anlattı. "Gerçekten solak mıymış?" diye heyecanla soran Wendela'ya, "Evet," diye karşılık verdi. "Güzel mi?" "Zayıflamış." "Güçlü mü?" "Yorgun." "Zeki mi?" "Çok konuşmuyor, yaralı." "Küpe onda mıymış?" "Hayır, dedi her soruşumda." Bir sessizlik oldu. "Onu ne zaman görebilirim..." Gene sessizlik oldu, kadınlar tebessümlerini gizlediler. "Yani, yaralarına bakıp, tedavi etmek için..." "Akşamdan önce uyanacağını sanmıyorum. Beklemen gerekiyor." Hep birden kahkaha attılar.

Zeyno, dokumacıların yanına gitti, onlarla elma çayı içti. Eğitim alanında ok atan kızları izledi. Sonra, kış yiyeceklerinin hazırlandığı geniş avluda, peynir yapılmasına, kurutulacak sebzelerin kesilip asılmasına yardım etti. Solak'ın hangi yemekleri sevdiğini düşündü, akşam için Wendela'nın yemek yapacağını biliyordu.

Zeyno gün batımında dağ konağına gittiğinde Solak'ın odasının kapısını açık buldu. Yatağın yanındaki sehpada örtüyle kaplı bir sini vardı. Örtünün kenarından kaldırıp baktı, yiyeceklere henüz el değmemişti. Duvar dibindeki minderlere oturdu, akşamüzerinin sessizliğini dinledi. Konak iyice serinliyordu. Derin, kocaman bir mağaraydı aslında, büyük girişine ahşap bir ev yaptıkları için böyle anılıyordu. İçindeki koridor mağaranın arka tarafına uzanıyordu. Dışarıdan bakan biri, iki katlı bu konağın arkasında bir sarayınki kadar çok odanın, büyük salonların, sıcak su dolu bir havuzun bulunduğunu tahmin edemezdi.

Biraz sonra Solak ıslak saçlarıyla içeri girdi. Mame ile Tawo'nun verdiği kıyafetlerden yıpranmamış olanını giymişti, ferahlamış görünüyordu. İşkence mağarasından ayrılmadan önce bütün eşyalarını, silahlarını arayıp bulmuştu.

"Banyo yapmak istedi Solak. Şimdi yemek sırası." Wendela da odaya girdi.

"Bütün gün uyudum, ama karnım aç olmasa suyun içinde de uyuyabilirdim. Ne kadar güzel bir yer burası, yerden sıcak sular çıkıyor."

Dışarıda hava kararırken, yağ lambasını yaktılar. Solak, mercimek çorbası içti, arpa ezmesi yedi.

Yer yatağı kapının karşısındaydı. Sol tarafta bir pencere vardı. Diğer bütün duvarlarda işlemeli kilimler asılıydı. Birinde bir anne geyik, yavrusuyla su kıyısındaydı. Başka bir kilimde uzun elbiseli bir kadın elindeki kadehi hafifçe kaldırmış, ama yüzünü kadehten öbür tarafa çevirmişti, biri seslenmiş gibi. Boynundaki kırmızı gerdanlık uzun siyah saçlarına yakışmıştı.

Wendela, Solak'ın göğsündeki yaraya, tırnaksız parmağına, ayak tabanlarına, sırtındaki kesiklere, bileklerine, ağzının etrafına merhemler sürdü. Canını yakmamaya çalıştı. Solak, ses çıkarmadan, yaralarına değen ince parmaklara baktı. Kendi bildiği otlardan önermedi. Wendela'nın bilgisini, ellerinin hünerini merak etti.

"Senin ateşin var. Başın ağrıyor mu?" dedi Wendela.

"Evet. İki gündür bir gelip bir gidiyor."

Odadan çıkan Wendela çok geçmeden elinde bir yüzük bir de ince iplikle geri döndü. İki karış ölçüp ipliği kesti, yüzüğü ucuna bağladı. Solak'a, sol kolunu avucu yukarı gelecek şekilde tutmasını söyledi. Dirseği vücuduna yapışıktı. Wendela, ipliğin diğer ucunu havada tutarak, yüzüğü Solak'ın bileğinin hizasına getirdi, bir parmak kadar yaklaştırdı. Yavaşça, ipliği hiç titretmeden, yüzüğü bilekten dirseğe doğru gezdirdi. Bir iki kez denedikten sonra emin oldu, kolun ortasına geldiğinde yüzük sallanıyordu. Yüzüğün sallandığı noktayla bilek arasındaki mesafeyi parmaklarıyla ölçüp, "Normalden yüksek çıktı." dedi. "Bu iyi değil. Ateşi-

ni düşürmemiz gerekiyor. İçerinin sıcaklığını nasıl hissediyorsun?"

"Biraz serin," dedi Solak. "Bu yaptığın neydi?"

"Kan basıncını ölçtüm. Şimdi soyunmalısın."

Solak'ın donuk bakışını gören Wendela ile Zeyno güldüler. Anlaşılan ne bu altın yüzük işini biliyordu, ne de kandaki basıncı. Ateşini düşürmek için soyunması gerekiyordu.

Battaniyenin altındaki Solak yeni giydiği kıyafetleri geri çıkardı.

"Hem işkenceden, hem yol yorgunluğundan olmalı. Yarına bir şeyim kalmaz."

"Umarım," dedi Wendela. Su dolu bir bardağı Solak'a verdi. Bu suyun söğüt ağacının kabuğundan elde edildiğini, tadı acı da olsa ağrı ile ateşe iyi geldiğini söyledi. "Şimdi gitmem gerekiyor, Anasaa'yı uyandırıp onun da karnını doyurmalıyım, sonra nöbetim var. Bir ihtiyacın olursa Anasaa'yla ben karşıki odada kalıyoruz."

Siniyi olduğu gibi bırakan Wendela çıkarken Solak'a biraz keder, biraz mutlulukla bakıp, "Seli do-yâni," dedi.

Kapı kapandı. Bir süre sessizlik oldu.

"Ne dedi?" diye soran Solak, söze kendisi devam etti. "Yolculuk boyunca bazen kendi aranızda anlamadığım kelimelerle konuşuyordunuz. Kuzeyde geçirdiğim bunca zaman içinde hep az çok duyduğum dillerle karşılaştım, bu yüzden zorluk çekmedim. Ama sizinkini bilemedim, hem tanıdık gelen, hem de anlaşılması imkânsız bir sesi var dilinizin."

"Seli do-yâni... Bir rüya gördüm ama anlamını çözemedim, dedi Wendela. O günden beri yıldızlara daha çok bakıyorum, dedi. Hayat herkese bir bahçe, bir şarkı verir, seninki nerede bilmiyorum, dedi. Yüzünü görmek istedim, işte yarana dokundum, sesini işittim, bu saadet bana yeter, dedi. Bir kadının yüzüne düşen ışık, her kadına ilham olur, dedi."

"İki kelimeyle mi söyledi bunları?"

"Hayır, üç kelimeydi." Zeyno gülerek karşılık verdi Solak'ın şaşırmasına. "Birçok yörede unutulan bir dil bu. Kendi aramızda konuşup yaşatmaya çalışıyoruz. Duyguları, düşünceleri az kelimeyle aktarabiliyoruz ama tercüme edilmesi zordur. Bazen de uzun ifadeler kullanıyoruz, çünkü hayatın nerede nasıl derinleşmesi gerektiğine dillerin ruhu da karar verebilir. Anneler kızlarına öğretir, sadece kadınlar konuşur bu dili."

"Bizim oradaki kadınların böyle bir dili yok ama. Çok yerler gezmeme rağmen sizden işitiyorum ilk kez."

Zeyno, durgun bir sesle, "Haklısın," dedi, bildiği bir gerçeği yeniden hatırlamanın sıkıntısıyla. "Kadınlar kendi dillerini unutmaya, sadece parçası oldukları kabilenin dilini konuşmaya alıştığından beri hayatın zorlukları arttı bizim için. Belki de hayatın zorlaşması, sırtımıza daha çok yük binmesi, ama buna karşın sesimizin zayıflaması nedeniyle dilimizi yitirmeye başladık."

Gelmeden önce kış yiyeceklerinin hazırlandığı avluda karnını doyurmuş olan Zeyno sinideki ekmekten bir parça alıp ağzına attı. Acıktığından değil. Bazen nedensiz yere geceleri uyuyamazdı, eğer akşamdan canı böyle bir şeyler atıştırmak istiyorsa, uyku tutmayacağının işaretiydi.

"Aramıza katılanlara öğretiyoruz dilimizi. Wendela bunlardan biri, kısa sürede en az kullanılan kelimeleri bile kaptı. Öğrendiği yeni anlamlar üzerine düşünmeyi seviyor. Hayatın başka tarifleri olabilirmiş, bunu fark ettiğini söylüyor. Mesela geldiği yerin dilinde solak kelimesi yokmuş. Sağ elini kullananlara sağak diyorlar, sol elliler içinse bir sıfat bulunmuyormuş. Seninle ilgili ilk haberler geldiğinde herkesin tersine sadece solak olmanla ilgilenmesinin yeni öğrendiği bu kelimeden kaynaklandığını sanmıştım."

"Solak bir erkeğin neye benzediğini merak etmiştir. Her-

kes gibi olduğumu görünce umarım hayal kırıklığına uğramamıştır. Erkeklere de öğretiyor musunuz dilinizi?"

"Evet, aramızda bulunan az sayıdaki erkek konuşabiliyor. İstiyorsan sana da öğretirim."

"Çok isterdim..."

Yatağın içinde geriye kayıp sırtını duvara yaslayan Solak'ın çıplak omuzları ışığın altında parladı. Zeyno uzanıp yan taraftaki yastığı aldı, Solak'ın sırtına koydu duvardan soğuk kapmasın diye.

"Wendela'nın solaklığa ilgisinin dilimizi öğrenmesinden çok kuzeye gelmesinden kaynaklandığını sonradan anladım. Bir çarpışmada yitirdiğimiz bir arkadaşımızın yeğeniydi. Doğduğunda ona teyzesinin Esira Wendela olan adını vermişlerdi. Onun elinde büyümüştü, aralarında derin, sadece onlara ait bir bağ vardı. Teyzesinin öldüğünü duyunca evi terk edip aramıza katıldı; çok üzgün, biraz da şaşkın durumdaydı. Ne yapacağını bilemiyordu. Teyzesi Esira adını kullandığı için, yeğenine Wendela demeyi tercih ettik. İlk zamanlar az konuşuyor, yalnız kalmayı tercih ediyordu. Altı ay boyunca kim olduğumuzu, neden savaştığımızı, buradaki tehlikeleri anlattık kendisine. Silahımızı kaybetsek de dilimizle yaşayabileceğimize inandığımız için silah kullanmayı değil dilimizi öğrettik. Sonra geldiği yere dönmesini, biraz düşünmesini, hâlâ istiyorsa o zaman bize katılabileceğini söyledik. Böylece ilk zamanki heyecanıyla değil doğal tercihiyle karar verdiğinden emin olacaktık."

Zeyno acele etmeden, gecenin uzunluğuna güvenerek konuşuyordu. Karşı duvardaki lambanın ışığı, yüzüne bir sadelik veriyordu.

"Wendela bir çarpışmada yaralandığında tedavisini kendisi yapmak istedi. İçinde büyüdüğü ailenin yaşlı kadınlarından her tür ilacı öğrenmişti, teyzesi gibi. Çok kan kaybettiği için bir ara umudumu yitirdim. Geceydi, herkes bir tara-

fa dağılmıştı. O da başarıp başaramayacağından emin değildi. Sana bir sır vereceğim Zeyno, kuzeyin lanetli sanılmasının nedeni onun solak olmasıdır, dedi."

Hayat, güneşin doğumuyla başlar. Sabahleyin yüzünü doğuya dönen birinin sağ tarafı güney, sol tarafı kuzeydir. Güneş güneye doğru yükselip sonra batıya iner. Kuzeye ise hiç uğramaz, orası solda kalır, soğuktur, ışıksızdır. Çağlardır bir alışkanlıkla değil, kesin bir kararlılıkla davranan doğanın elbette bizim bilmediğimiz bir gerekçesi vardır. Doğuda başlayan hayat güneyde ısınır, batıda uykuya dalar. Kuzey ise hiçliktir, yokluktur, solaktır.

Böyle düşünenlerin yanılgısı solaklığı kötü sanmalarıdır, diyordu Wendela, çünkü dünya ile evrenin özü de solaktır. Kabile dillerinin çoğunda sol el için olumsuz sıfatlar kullanılır: Kötü el, ölü el, fakir el, hatta dişi el diyenler bile var, kadınlık kötülükmüş gibi. Solaklar sağ ellerini kullanmaya zorlanır, bazı yerlerde solak yabancılara kapı açılmaz, uğursuzluk getireceklerine inanılır.

Wendela, Şahmaran kadınlarına katılmak için evden ayrıldığında teyzesinin tembihlerine uyarak kuzey yönündeki geyik izlerini, onların karışık işaretlerini takip etmişti. Günlerden sonra vardığı uçsuz bucaksız bir ovada ortalığı birden sis sarınca tereddüde düşmeden yürümüş, göz gözü görmese de sezgisine güvenerek yola devam etmişti. Ama ovanın düz toprağında sağa sola sapmadan uzun süre yol aldıktan sonra, akşama doğru sis dağıldığında birdenbire şaşakalmıştı. Bütün gün yürümesine rağmen hâlâ aynı yerde olduğunu gördü. Anlayamadı. Sisin başlangıcındaki noktaya geri dönmüştü. Neye uğradığını şaşırmıştı. Bunu kuzeyin tuhaflığına yorarak orada mola verdi. Sisten sonra gökyüzü pırıl pırıldı. Toprağa uzanıp yıldızlara baktı. Öylece uyudu.

Rüyasında teyzesini gördü. Bir nehrin kıyısında çıplak oturuyordu. Suya düşmüş birkaç yıldız yavaş yavaş akıyor-

du. Gece güzeldi, yumuşak bir yel esiyordu. Uzaktaki bir ağacın üstünde bir adam olanları izliyordu. Sudaki yıldızlar Balık burcundandı. Uyum içinde, parlak, canlı. Derken nehrin yukarısında bir yangın yayılmaya başladı. Teyze hemen yerinden doğrulup suya daldı. Wendela, teyzesinin alt tarafının balık olduğunu o zaman gördü. Ardından gitmek istedi. Işıldayan pullarına dokunsa belki kendisi de balık-kadın olurdu. Ama birden uyandı.

Göğe baktı. Bütün yıldızlar uzak, sır dolu, erişilmezdi. Yeniden uykuya dalan Wendela başka rüya görmedi.

Sabah uyanınca, dünkü ayak izlerinden gitmeye karar verdi. Sisin içinde o kadar yürüdüğü halde kendisini nasıl aynı yerde bulduğunu anlayacaktı. Hızlı adımlarla yürürken etrafına bakındı, yönünü şaşırtacak bir eğim var mı görmeye çalıştı. Yoktu, toprak su gibi aynı seviyede, pürüzsüz genişliyordu. Ama dümdüz ovada izlerinin sola doğru büyük bir daire çizmekte olduğunu çok geçmeden fark etti. Döne döne tekrar başladığı yere ulaşıyordu. Doğanın özünde solaklık olduğunu ilk o zaman düşündü. Hiçbir işaretin ya da eğimin olmadığı karanlık bir ortamda düz gitmeye çalışsa da onu sola çeken bir güç vardı. Sonunda başladığı yere dönmüştü. Rüyadaki adamın da solak olduğunu o zaman hatırladı.

"O adamın solaklığını nasıl anladım bilmiyorum, dedi Wendela. O günden sonra rüzgâr hortumunun dönüş yönünden, karınca yuvalarına kadar her şeyi gözlemeye başladım, dedi. Eğer dünyamız hareket etseydi, güneşi aynı biçimde görebilelim diye sola doğru dönerdi, dedi. Bunları anlattıkça zaman geçti, kanaması durdu. Ben de rahatladım. Susunca onu karanlıkta yalnız bırakmamak için ben konuşmaya başladım. Sonunda uykuya daldı. Sabaha kadar terlerini sildim."

Solak, küçüklüğünden beri sağ elini de kullanmaya çalıştığını ama bir türlü beceremediğini düşündü. Sökülen tır-

nağın sağ elinden olmasına bu yüzden memnundu sanki. "Wendela'nın rüyası bana eski bir rüyamı hatırlattı," dedi. "Uzun zaman geçti üzerinden, buna benziyordu; nehir, yıldızlar, balık-kadın..."

Solak, gözlerini yumdu, ateşini paylaştığı Glut'un gülüşünü, su kıyısında yok olan geyik izlerini, karga ile Küçük Sultan'ı, kiraz ağacından yapılmış tabuttaki gölgeyi, güneşin altında ters dönmüş debelenen kaplumbağayı, uyanmak için çareler arayan talihsiz tilkiyi, Avadin'in muskayı açarkenki yüz ifadesini, mağaranın dibinde uğuldayan sesleri, sonra uçurumdan atlayacakken dolunayı görmesi üzerine aklının başından gitmesini, ne kadarının gerçek ne kadarının hayal olduğunu bilemeden düşündü. Hepsi çok uzak, çok eski bir zamana aitti. Görüntüler birbirine karışıyor, sesler uzaklaşıp dağılıyordu. Vücudu dinleniyor ama aklı kendini toparlamakta zorlanıyordu. Başındaki ağırlık hissi yeniden gözlerine uyku yayarken, omuzlarından çıplak göğsüne, oradan baldırlarına inen bir ateşle boğuşuyordu. Kendini bıraksa, uykunun buharlı suyuna beyaz bir taş gibi batacaktı. "Geceleyin bir ihtiyacın olursa parmağınla duvara üç kez tıkla, hemen gelirim. Üstteki odada kalıyorum, kolay işitirim seni," diyen Zeyno da bunun farkındaydı. Solak, "Uyumuyorum, sadece zihnimi toparlamaya çalışıyorum," dedi, ama gözlerini açmadı.

Bir yarası iyileşince, yenisine çarpıyordu. Kalın bir oktan sıyrılan vücudu işkencede harap olmuştu. Şimdi emin ellerdeydi, ama silahlarını yanında tutmayı ihmal etmiyordu. Boğazında bir ağrının büyüdüğünü hissederken, öylece kahverengi bir ayı gibi kış sonuna kadar uyumak, bütün karmaşalardan uzaklaşmak, sonra taze bir zihinle uyanmak istiyordu. Zeyno'nun, "O rüyanın benzerini ben de gördüm. Bunun kadın rüyası olduğunu söylüyor analarımız, değişen çağın habercisiymiş. Senin buraya kadar gelebilmende-

ki sır belki bir kadın rüyası görmende gizlidir," dediğini hayal meyal duydu.

Zeyno, boynu ağrımasın, rahat uyusun diye Solak'ın yatağa uzanmasına yardım etti. Saçlarını düzeltip, sıcak şakağından öptü. Lambayı söndürdükten sonra sessiz bir geyik gibi çıkıp gitti.

Açık pencereden serin bir rüzgâr esmekteydi, bulutsuz bir gökyüzü kaplıyordu bahçeyi. Konağın aşağısındaki evlerin, bol ağaçlı avluların solgun lambaları sönüyor, gecede bir tek nöbetçiler kalıyordu. Onların eli silahlarında, gözleri karanlıkta, ama akılları konaktaki yaralı adamdaydı. Ardında oldukları sırrı onun taşıyıp taşımadığını merak ediyorlardı. Şahmaran Bahçesi'ni bir takımyıldız gibi hayal ediyor, Solak'ı onun yeni yıldızı sayıyorlardı. Hep birlikte ışıyacak ya da karanlığa karışacaklardı.

En yakındaki nöbetçinin mırıldandığı bir gece şarkısıyla uyandı birden Solak. Teri soğumuş, ateşi gitmişti. Daha gece yarısı olmadığını anladı. Yanındaki siniye uzandı, büyük su tasını başına dikti. Uykusunu almış, aklı dirilmişti. Başı ağrımıyordu. Sırtını duvara yaslayıp karanlık tavana bakınca, üst kattaki ayak seslerini işitti. Zeyno da uyumamış, odasında dolanıyordu. Kendini güvende hissetti.

Ellerini açıp, kollarını havaya kaldırdı bir dala uzanır gibi. Sonra parmağıyla duvara sadece bir kez vurup bekledi. Gecenin rengi harelendi, deminden beri ona bakan birkaç yıldız seğirtip pencereye dizildi.

Üst katta Zeyno durmuş artık yürümüyordu. Belki Solak'ın duvara vurduğunu fark etmemiş, odasındaki bir kilim desenine bakıyordu. Belki aynanın önüne oturmuş, kısık ışıkta saçlarını tarıyor, her zaman olduğu gibi aynalar ona çocukluğunu hatırlatıyordu. Penceresi açık olsa bir kuş gelir, alt kattaki adamın uyumadığını kanatlarını yayarak belli ederdi.

Karşılık olarak yukarıdan da duvara bir kez vurulunca Solak gülümsedi, göğsüne serin bir rüzgâr değdi. Başını yavaşça geriye bırakıp, gözlerini yumdu. Odanın içine dağ otlarının bin türlü kokusu geldi. Dışarıda şarkıya devam eden nöbetçinin sesi vardı sadece. Kalbin arzuyla değil huzurla dolduğu, hayatın zevk değil mutluluk yatağı olduğu ender gecelerden biriydi.

Yaban otları, tavşanlar, bütün kayalar uykudaydı.

Solak, koridorda birinin yaklaştığını işitince şaşırdı. Doğruldu, yanındaki battaniyeyi bacaklarının üzerine örttü. Oysa Zeyno'nun üst kattaki ayak seslerinin odasından çıkıp aşağı indiğini fark etmemişti. Şimdi yavaş yavaş kapısına yaklaşırken yaşlı bir kadın gibi ayaklarını yerde sürüyor, hiç acele etmiyordu. Bir adım atmak için üç kez soluk alıyor, sanki ilerlemekte tereddüt ediyordu.

Koridorda zaman yavaş akıyor ya da Solak öyle sanıyordu.

Solak beklerken koridordaki kadın da bekledi, elini kapıya götürmeden. Kapıyı açmak değil, odadaki adamın varlığını hissetmek için gelmişti. Derin derin soludu, uzun süre kıpırtısız durdu. Aklında ne tür fırtınalar esiyorsa, buna dayanabilecek kadar sabırlıydı. Geceyi dinledi, yorgunluğunu giderdi. İnce parmaklarını saçlarından geçirip, sonra geldiği yer çok uzakmış gibi geç kalmamak için geri döndü. Gecenin bütün yükünü ardında sürükledi. Korku mu yoksa gönül tokluğu mu, kimin içine neler dolduğu bilinmez olurdu böyle gecelerde.

Misafiri son anda geri dönen Solak başını tekrar geriye yaslayıp, şimdi de yalnızlığına işaret olsun diye duvara parmağıyla vurdu, bir kez kendisi için, ikinci kez Zeyno için. Sonra bu kuzey gecesinin merhametine şükretti. Geceleri uykusuz kalmak bazen bir lütuftur, herkese nasip olmaz. Bunu bilmenin huzuruyla dışarı bakarken, birden yukarıdan da duvara iki kez vurulduğunu işitti. Buna

bir anlam veremedi. Koridorda yavaş yavaş uzaklaşan Zeyno'nun odasına bu kadar çabuk çıkıp onun işaretini duyabilmesi tuhafına gitti. Hemen ayağa kalktı, gidip kapıyı açtı. Koridorun ilerisinde iki meşale yanıyor, ama ortalıkta kimse görünmüyordu. Karşıdaki odanın kapısından da ışık sızmıyordu.

Yatağına dönen Solak o gece bir daha duvara vurmadan ama uykuya da dalamadan sabaha kadar oturdu, unuttuğunu sandığı birçok şeye dair hayaller kurdu, pencereden dışarı baktı. Zeyno'nun arada bir dolanan ayak seslerini dinledi. Artık gözleri yorgun düşüp nihayet uykuya daldığında, güneş doğmuş, bahçedeki sesler çoğalmaya başlamıştı.

Günün çoğunu yatakta geçirip öğleden sonra uyandığında, birkaç kez odaya gelen Wendela'nın onun uzun uykusuyla telaşlanmadığını, soluğundan, teninden, yüzünün ifadesinden iyi olduğunu anladığını bilmiyordu. Giyindikten sonra bahçe dedikleri bu yeri gündüz gözüyle görebilmek için temiz havaya çıktı.

Konağın kapısında dikilip etrafa bakınca, dört yanı saran kayaları, konağın üstünde yükselen dağı, evleri, sebzelikleri, keçileri, ördekleri, su arklarını, kimi uzun, kimi kısa boylu, silahlı, silahsız kadınları, koşuşturan çocukları, toz içindeki köpekleri gördü, atların kişnemesini, inekleri, bir çekicin örste yankılanan sesini duydu. Yol boyunca anlatılanlardan burayı dağların arasına gizlenmiş küçük bir avlu, uzaktan görünmeyen bir kamp alanı olarak hayal etmiş ama farklı bir yere geldiğini dün karanlıkta sezmişti. Safali gibi bir kent değildi, güzelliğini yansıtacak kulelerin, kubbelerin yerine görünmemeye çalışan duvarları, seslerin dışarı çıkmasını engelleyen kayaları vardı.

"İyi uyudun mu?"

Konağın kapısından seslenen Wendela gelip Solak'ın yanında durdu.

"Geceleyin uyku tutmadı. Sanırım işkencedeki uykusuz günlerimden sonra aklım gündüzle geceyi karıştırır oldu."

"Rüya ayarın bozulmuş, derdi teyzem böyle durumlarda. Merak etme yavaş yavaş düzelir. Sana yemek hazırladım."

"Daha sonra yesem olur mu? Biraz yürümek, ama önce yüzümü yıkamak istiyorum." Wendela'yı kırmamaya çalışan yumuşak bir ifadeyle baktı.

"Şuradan geç, arkada dağdan gelen bir su akıntısı var. Yirmi adım ileride," diyen Wendela eliyle konağın yan tarafındaki küçük ağaçları işaret etti.

Güneş güneyden batıya doğru çabuk iniyor, günler kısalıyordu. Buna üzülmek gerekmez, ama çocuklar yerinir, topraktaki oyunlarını sürdürebilmek için ertesi günü sabırsızlıkla beklerdi. Şimdi Wendela'nın yanında yürüyen yabancıyı görünce oyunlarına ara veren çocuklar koşarak, Solak'ın ellerine merakla dokunuyor, sarılı parmağına gözlerini dikiyorlardı. Kadınlar Solak'a, "Seli do" diye selam veriyor, göğsünün üst tarafına, boynuna yakın yerine dokunuyorlardı. Solak da tebessüm ederek, "Seli do" diyordu.

"Sevgilerini dokunarak gösteriyorlar. Ücra kabilelerden gelen bu kadınların çoğu senin dilini bilmez," diyen Wendela kadınlarla konuşuyor, çocukları seviyordu.

Köpeklerin peşini bırakıp solak adamın ardına takılan çocukların şamatası içinde sebzeliklerden geçtiler, su oluklarından atladılar, renk renk inekleri, aralarında Belek'in de bulunduğu atları gördüler, demirci ateşini, dokuma tezgahını, silah eğitimini izlediler. Konağa döndüklerinde güneş çoktan kaybolmuş, ortalık tenhalaşmış, bir tek çocuklar karanlığa direnip bahçeyi terk etmemişti, ta ki anneleri kollarından tutup çekene kadar.

Anasaa konağın kapısında oturmuştu. Üzerinde savaşçı giysileri yerine, kırmızı uzun bir elbise vardı. Omzuna mavi şal, başına beyaz bir tül almıştı.

"Solak dün gece uyuyamamış. Bu akşam bize konuk olmasını söyledim," diyen Wendela'ya, "İyi olur, sohbet ederiz. Ben açım, ya siz?" diye karşılık verdi.

Ayakkabılarını girişte çıkardılar. Oda boydan boya halı kaplıydı. Geniş pencerenin tepesi bir kubbe gibi yükselip daralıyor, gökyüzünü içeri alıyordu. Pencerenin altındaki duvar boyunca uzanan sedire işlemeli örtüler serilmişti. Karşı tarafında büyük bir yer yatağı vardı, etrafına minderler yerleştirilmişti. Mum ışıkları içeriye durgun bir hava veriyordu. Yatağın üstündeki duvarda bir kilim asılıydı. Bir kadın kilimdeki desende, önünde birikmiş kalabalığın uzattığı kaplara sürahiyle su dolduruyordu. Yüzündeki sade güzellik, bakanların gönlünde başka türlü bir susuzluk yaratacak türdendi. Kilimin etrafını dolanan kırmızı bir yılan deseni, kimsenin girmesine ya da çıkmasına izin vermiyordu. Bunu bilen kadın memnun görünüyordu. Boynundaki gerdanlığın da bir yılan olduğunu Solak yemekten sonra pencerenin önündeki sedire oturduğunda fark etti.

"Dün ateşin olduğunu söyledi Wendela, bugün kendini nasıl hissediyorsun?" diyen Anasaa, Solak'ın yanına oturdu.

"İyiyim, bütün ağrılarım çekildi gitti dün gece. Wendela'nın ilaçları sayesinde."

"O kadar aceleci olma," dedi Wendela, bir minder getirip, yere, ikisinin ayaklarının dibine oturdu. "Kendini toparlaman daha zaman alacak. Gereksiz yere yorulacak olursan vücudun hemen güçsüz kalır, ağrıların geri gelir."

"Asıl sen nasılsın Anasaa? O gece mağarada sana işkence yaparlarken ben cansız yerde yatıyor, gözlerimi zar zor aralayabiliyordum. Baygın mıydım değil miydim bilmiyordum, senin varlığını, canının yanmasını, buna rağmen bağırmamanı bir hayal sanıyordum. Aklım başımda olsa, bağırmak rahatlatır, diyecektim sana."

Anasaa'nın yüzüne eski bir yorgunluğun gelip sonra geri

gittiğini gördü Solak. Oradaki acıları, hakaretleri, aşağılamaları hatırlatmakla yanlış yaptığını düşündü.

"Sırtımdaki yanık artık ağrımıyor. Göğsümdeki kesikse Wendela'nın merhemleri sayesinde daha iyi. Ama yenilmediğime, hatta Meranileri öfkelendirdiğime seviniyorum. Senin sayende başardım bunu."

Solak şaşırdı, söyleneni anlamak için iki kadına, yetmeyince, kilimdeki kadının yüzüne baktı.

"Neden benim sayemde?"

"Zeyno'nun ekibine katılmak için bilmediğim bir bölgeden geçiyordum. Yeterince geciktiğim buluşma yerine bir an önce varmaya çalışırken Meranilerin peşime düştüğünü fark etmemiştim. Çarpışma imkânı bulamadan yakalandım. Beni hırpalayarak mağaraya getirdiklerinde içimde merak, heyecan, çaresizlik, bir de korku vardı. Arkadaşlarımın yerini söylememek için direnecektim, ama belli etmemeye çalışsam da sonsuz, mutlak, kör bir acıyla tanışmanın, ölümle yüzleşmenin verdiği gizli bir telaş içindeydim. Korkuya ya da acıya yenilip yenilmeyeceğim sorusu mağaraya vardığım âna kadar kalbimin bir köşesinde çarpıp durdu. Beni duvara bağlamalarından biraz sonra seni getirip yere atmaları, küpenin yerini göstermediğini söylemeleri üzerine, adını daha önce duyduğum Aslem'in yanında olmanın, onun direncini, hatta bir Meraniyi kan içinde bıraktığını görmenin verdiği güvenle kendime geldim, aklımı toparladım, beni tanıyan işkencecinin suratına tükürdüm. Duyacağını bilsem sana seslenecek, kurtuluşa kadar savaşmaktan vazgeçmeyeceğimi söyleyecektim. Bir ara hiç kıpırdamadığını görünce gözümden yaş akmış, nihayet Meranilerin izini bulan kardeşlerim sayesinde kurtulduğumuzda en çok senin hayatta olmana sevinmiştim."

Solak'ın soluğu kesildi. Gözleri kararda, başı döndü. Kendisi acının, korkunun, çaresizliğin kıskacında bir destek,

iradesini yitirmemek için sürekli tutunacak bir dal ararken, kanlar içindeki baygın halinden güç alan bu narin kız, onun gösterdiği zayıflıkları göstermeden işkencecileri deli etmeyi bilmiş, en dayanılmaz acılara bir ah bile demeden katlanmıştı. Orada ucu yakılan saçlarını şimdi kısacık kesmiş, hâlâ morluklar taşıyan yüzüne mütevazı bir sevecenlik yaymıştı. Mavi gözleri yaramaz çocuklarınki gibi keskin ama yaşlı annelerinki gibi merhametliydi. Solak ona doğru uzandı, yüzündeki morluklara parmaklarında şifa varmış gibi incitmeden dokundu, sonra alnından öptü. Bu kadınların ruhundan kendisine bir huzur payı düştüğünü, bugün dışarı çıkarken yanına bıçağını almayı bu yüzden unuttuğunu anladı.

"Herkes beni tanıyor gibi davranıyor, adımın buraya çok önceden ulaştığı belli. Sen de mağarada tanıdın beni. Bunun nasıl olduğunu merak ediyorum."

Anasaa Wendela'ya baktı, sözü ona bıraktı.

"Anasaa'ya ben anlattım seni. Adını Kara Ağaç Ormanı'nda duymuştum. Bunları konuşmak için vaktimiz var, önce yaralarınıza merhem süreyim."

Wendela, ısırgan otu, keten tohumu, sinameki, kızılcık, üzüm yaprağı, kekik, yaban mersini ilaçlarıyla dolu tepsiyi getirip ikisinin arasına koydu. Tepsideki tasların, deri torbaların, küçük kutuların yaydığı kokuların içinde Solak gömleğini çıkarıp kesik dolu sırtını Wendela'ya döndü.

"Kara Ağaç Ormanı'ndan döndüğümde neler olduğunu anlatırken senden de söz etmiştim," diyen Wendela sedire oturdu. Parmaklarını Solak'ın sırtına sürdü. "Ormandaki nehrin kıyısında Loriya ile buluşmaya giden grubun içindeydim, onu ilk defa görecektim."

Bu adı duyunca birden Solak'ın yaraları sızladı, içinden bir ayaz geçti. Mumların alevi sarı bir tül gibi dalgalandı. Kilimdeki kadının sürahisi ışıdı, suyu çoğaldı. Kadının önünde yoksul insanlar duruyordu, sütü azalmış anneler, dilenci-

ler, takatı kesilmiş yaşlılar. Kilimdeki hilal-ay yoksullar için ekin biçecek bir orağa benziyor, etrafında yıldız başakları salınıyordu.

"Geç kalmıştık, Meraniler Loriya'yı bulmuş, ormanda peşine düşmüşlerdi. İzcilerimizin sayesinde biz de onlara yetiştik, atsız olmaları işimize yaradı. Ama ormanı çok iyi biliyorlardı, sayıları durmadan çoğaldığı için çarpışma akşama kadar sürdü. Karanlıkta artık tükendiklerinde geride yüze yakın ölü bırakmışlardı. Son zamanlardaki en büyük çatışmaydı. Ağladık. Biz de çok kayıp vermiş, ben karaciğerimden yaralanmıştım. Karaciğer kötüdür, ancak şanslıysan yaşamana izin verir."

Wendela, Solak'ı kendine doğru çevirip ok yarasının olduğu yere baktı. Hızla iyileşiyordu. Nemli bir bezle sildi, etrafını temizledi.

"Loriya gündüz seni gördüğünü söyleyip, atını da tarif edince, birkaç savaşçı nehre gitti. Orada kan izlerini takip ettiler. Yaralıydın, yalnızdın. Ama izler kuzey tepelerindeki derenin içinde birden yok olunca, elleri boş döndüler. Sana ne olduğunu öğrenemedik. Adını o zaman duydum, ama Zeyno daha önceden biliyormuş. Geceleyin başucumda beklerken anlattı."

Solak, kadınların duyduklarıyla kendi yaşadıklarının birbirine uyup uymadığından emin olmadığını söyledi. Wendela'nın bildiklerini dinlemek istiyordu. Sözler hayatı yeniden kurmanın aracıysa, şimdi mumsuz bir gece, kilimsiz bir oda kadar muhtaçtı bu sözlere.

Wendela bir yandan parmaklarını güneşlenen bir kuşun kanatları gibi Solak'ın göğsüne yayıyor, diğer yandan anlatıyordu. Loriya'nın ilk yarasından, bir nehri geçerken küpesinin tekini kaybetmesinden söz ediyordu. Solak'ın dinlemeye, her şeyi öğrenmeye olan iştahını görüyordu.

Yaz ile sonbaharın artık birbirine karıştığı günlerdi, anlat-

tığına göre. Bir gece ormanda uyanan Loriya biraz ileride birinin ateş yaktığını görünce bıçağına uzanmış, ama adamın dostane sesiyle sakinleşmişti. Adının Aslem olduğunu söyleyen adam ateşin yanındaki taşa ısınması için ekmek koymuş, yabangülü çayı yapıyordu. Birlikte karınlarını doyurdular, buralardaki av azlığı ile yakında başlayacak soğuklar hakkında konuştular. Sonra Aslem ona örgülü saçlarının güzelliğinden, ama küpe taksaydı daha alımlı olacağından söz edince Loriya duraladı, heybesini kuşkuyla çekip yanına aldı. "Ne tür küpeler?" diye sordu. "Yeşil." Ormanın sesi kesilmişti. "Gümüş olamaz o zaman?" Adam acele etmeden çayını içiyordu. "Hayır, cam gibi, ama cam değil," dedi. "Biçimi nasıl?" sorusuna, "Küçük halkalar. İçinde ışık parçaları salınıyor," diye karşılık verdi. Loriya'nın merakı arttı, etrafa şüpheyle bakındı. "Hiç gördün mü onları?" Adam sakince cevapladı. "Evet, sen uykudayken çantana baktım. Yıldız kadar sade, gökyüzü kadar derinler. Geri yerine koydum." Çantasını kontrol eden Loriya küpeleri orada görse de rahatlamadı, bıçağını çekip, kızgınlıkla sordu. "Kimsin? Ne istiyorsun?"

Onu yatıştıran Aslem okuduğu tabletlerden, gözlediği yıldızlardan, yaptığı hesaplardan, sonra dünyayı bekleyen büyük değişimden söz etti. Balık takımyıldızının son yıllardaki hareketlerini izleyip eski gökyüzü haritalarıyla karşılaştırdığını, tabletlerde anlatılan büyük çağın yaklaştığını söyledi. "Neden bana bunlardan söz ediyorsun?" diye soran Loriya'ya, "Çünkü bunlar herkesten çok seni ilgilendiriyor," dedi.

Aslem eski bir dostuyla konuşur gibi sabırla anlatıyordu.

"Geceleri yönümüzü kuzey yıldızına bakarak buluruz, Küçükayı takımyıldızının en ucundaki yıldızdır bu. Bak yine aynı yerde, grubun sağ tarafında duruyor. Bütün yıldızlar hareket edip dolansa da, bir tek onun her zaman kuzey noktasında durduğunu, bir yere gitmediğini biliriz. Hayatta ba-

zı şeylerin değişmeden kalması insana güven veriyor. Ama tabletlerdeki yazılara göre, çağlar önce orada başka bir yıldız varmış. Gökyüzünde sırayla nöbet tutuyorlar, zamanı gelince görevi başkası devralıyor. Küçükayı'nın sol tarafında uzanan yıldız grubuna bak, oradaki Ejderha yıldızını görüyor musun, eskiden o beklermiş kuzey noktasında."

Birlikte gökyüzüne baktılar. Işıl ışıldı. Bağırsalar sesleri yankılanıp en yukarılara ulaşırdı. Yalnız olmamak iyiydi böyle bir gecede. Ellerini ateşe yaklaştırdılar.

"Belki bu kuzey yıldızı da zamanla gider, nöbeti bir başkası devralır. Olabilir mi?" dedi Loriya.

"Mümkün. Sonsuz sandığımız gökyüzünde değişmeyen hiçbir şey yokmuş. Bunu anlamış olmaktan mutluluk mu duymalıyım, bilmiyorum. Değişim, geçicilik duygusu veriyor, ölümü düşündürüyor. Dünyanın geleceğinden bile kuşku duyuyor insan. Koç takımyıldızını görüyor musun? Ona bakarsak ne demek istediğimi daha iyi anlatabilirim. Doğuda, ufkun biraz üstünde. Onun bizim için önemi baharı başlatan burç olması, değil mi? Yılbaşında dünya ile güneşin çizgisine gelir, onlarla aynı hizada durur."

Aslem'in her zaman yanında taşıdığı iki bakır bardağa yeniden çay doldurdular, ateşe birkaç kuru dal attılar.

"Gökyüzü atlasında her ışığın bir yeri, bir de kendi zamanı vardır. Koç'un zamanı bahardır, kış bitiminde gelir, güneş ile dünya çizgisindeki yerini alır, yeni yılı başlatır. Böylece mevsimlerin tekeri dönmeye başlar. Evren binlerce yıldır bu akış içinde yol alıp dünyamıza aynı kaderi sunarken, biz de bir yanılsama olan mutlak değişmezlik duygusuna kapılırız," diyen Aslem gözleri gökyüzüne çakılmış gibi durdu. Derin bir nefes aldı. "Ama artık bu akışın sonuna geliyoruz."

Ormanın ayazı giderek artıyordu.

"Hem annem hem babam yıldızları çok iyi tanır, küçüklüğümde beni yıldızlarla büyütür gibi sürekli gökyüzünü an-

latır, oradaki yolları tarif ederlerdi. O yıl kuraklık mı olacak, bunu herkese haber verir, gün ortasında güneş mi kararacak, bu felaketi bildirirlerdi. Onların ölümünden sonra artık başka topraklara göç ettiğimde, mutlak değişmezlik içinde sürüp gidecek dingin bir hayat kurmayı ümit ediyordum. Ta ki yıldızların akış yollarında birkaç mevsim üst üste bir tuhaflık sezene kadar. Bir yıldızın dünyaya yaklaştığını fark ettiğimde, hayatımın yeniden değişmek üzere olduğundan haberim yoktu. O yıldızın neden üzerimize geldiğini bilmiyordum. Bunun merakıyla günlerce uyuyamadım. Yıldız dünyamıza düştüğünde nasıl bir etkisi olacağını, bir müjde mi yoksa felaket mi getireceğini çözemiyordum. Annemle babam bunu öğretmemişti."

Aslem ateşe baktı, çayından bir yudum içti.

"Bunun üzerine gökyüzünü düzenli izlemeye, hesaplar yapmaya, eski yıldız haritalarını bulup karşılaştırmaya başladım. Asıl hareketlenmenin başka bir noktada olduğunu görünce şaşırdım. Koç yıldızlarının konumu değişiyor, onların yerine Balık takımyıldızı geçiyordu. O zaman büyük bir olayın yaklaştığına emin oldum. Bahar başlangıcında dünya ile güneşin hizasına artık Balık yıldızları gelecekti, Koç değil."

Loriya, Aslem'in eline dokundu, üşümüş gibi yanına yaklaştı. "Babamı tanıyor muydun?" diye sordu kırık bir sesle.

"Hayır. Ama baban olduğunu iddia eden biriyle karşılaştım. Anlatacaktım zaten. Yıldızların seni ilgilendiren kısmı oradan geçiyor."

Loriya'nın bileğini tuttu. Sözlerine kaldığı yerden devam etti.

"Yıllar önce yerleştiğim köye gelip giden Şe-ga adlı bir adam vardı. Gönlü bol, bilgili, gece dostu biriydi. Onun elindeki çok sayıda tablet ile eski haritaları okudum, göğün bilmediğim yanlarını öğrendim. Şe-ga bunların bazılarını çö-

zememişti. Orada yazılı bir efsaneye göre, kuzeye bir yıldız düştükten sonra dünya Balık burcu çağına girecek, binlerce yıllık bir dönem başlayacaktı."

Çok uzaklarda bir kurdun uluduğunu duydular, ateşe birkaç dal attılar.

"Düşen yıldızın ışığından bir parça alan kişi, kuzeye gidip Balık çağının başlamasını beklemeli, orada açılacak gökyüzü kapısından geçmeliydi. Bunu anlatan tabletler kadınlar tarafından yazılmıştı. Hayatımda ilk kez kadın yazısıyla karşılaşıyordum, çözmesi zordu. İfade biçimi şiir gibi, hem acı hem umut taşıyordu. Balık takımyıldızının aslında iki balık-kadından oluştuğunu söylüyordu. Denizlerin dibindeki hazineleri bilen balıklar gibi, iki balık-kadın da göklerin sırrını bilirdi. Gerçeği her yerde dile getirmeli, kadınlar yeni çağda iyiliğin sesini yaymalı, diyordu."

"Bazı Şahmaranların balık yememesi belki bundandır."

Aslem, Loriya'nın elini avuçlarına aldı.

"Benzer kadınlarla ben de karşılaştım. Loriya, merak, insan hayatını kökten değiştiren iki önemli geçitten biridir. Artık gözlemlerimden emin olunca, kalbimdeki çağrının ardına takılıp kuzey yoluna çıktım. Yaptığım hesaplar sayesinde dünyaya yaklaşmakta olan yıldızı adım adım izledim, düşeceği yeri tespit ettim. Ama yağmur altında günler süren bir yolculuktan sonra oraya vardığımda geç kaldığımı gördüm. Benden önce birileri yıldıztaşını bulmuş, üzerini toprakla, dallarla örtmüştü. Ondan bir parça alıp, tabletlerde söylendiği gibi işledim, sonra ışığa tuttum. Ama işe yaramadı. Yıldıztaşı günler süren yağmur nedeniyle iyice sönmüştü. Artık tek umudum, benden önce bu yıldız parçasını bulanların ardına takılmak, eğer ellerinde işlenmiş bir parça varsa onu ele geçirmekti, ne pahasına olursa olsun."

Loriya'nın elinin gevşediğini fark eden Aslem yumuşak bir sesle devam etti.

"Yağmurun her şeyi sildiğini bildiğim halde oralarda iz ararken, dağın öte tarafında yanmış bir kulübe gördüm. Yıldızdan kopan bir ateş parçasının buraya düşüp yaktığını sandım önce, ama olayın aslını öğrenmem çok zaman almadı. Geceyi geçirmek üzere ormana girip, ateş yaktım. Ne kadar uyudum bilmiyorum, sesler duyarak uyandığımda açlıkları sabırsızlıklarından belli üç ayı gördüm. Ateş sönmüştü. Yayımdaki oku öndeki ayının boynuna saldım, ama yere yıkılmadı. Böğürerek üzerime koştu, bir pençeyle beni yana savurdu. Omzum kanarken, kılıcımı alıp zar zor ayağa kalktım. Üçüyle birden baş edemeyeceğimi biliyordum, üzerime bir daha gelen aynı ayının bu sefer ön bacağını kestim, koca bir ağaç gibi yere devrildi. Onun sesiyle deliye dönen diğer ikisi bana doğru koşarlarken, birden her yandan ok yağmaya başladı. Nereden geldiğini bilmediğim oklar karanlıkta ıslık çalarak gelip iki ayının vücudunu delik deşik etti. Bir kayaya çarpmış gibi ayaklarımın dibine düştüler. Ne olduğunu anlamaya çalışırken, ağaçların arasından, ellerinde bugüne kadar gördüğüm en büyük yaylarla içlerinde birkaç kadının da bulunduğu askerler çıktı. Başlarındaki Komutan gelip, doğrulmaya çalışan bacağı kesik ayının boynuna baltasını indirdi. Yaramı sardılar, taze ekmek verdiler. Ona değil şansıma şükretmemi isteyen Komutan, iyi iz sürdüğümü, buralara avlanmak için geldiğimi söylemem üzerine, onlara katılmamı önerdi. Ölümün elinden kurtarmışlardı beni. Uzun sohbetin sonunda, yıldıztaşından haberleri olmadığını anladığımda rahatladım. Yıllardır aradığı kızını bulmak için kuzeye geldiğini, onu kaçıran adamı yakaladığını, ama kızına hâlâ kavuşamadığını söyledi Komutan."

"Yalan!" dedi aniden Loriya. "O adam babam değil benim!" Elini aldı, biraz öteye kaydı, karanlıkta yalnız kalmış bir çocuk gibi sessizleşti.

Ormanın uğultusu azaldı, yavaş yavaş iç taraflara çekildi.

"Gökten düşen o taşın üzerini babamla ben kapatmıştık. Gördüğün yanmış ev de bizim evimizdi. Küçüklüğümde bana Komutan'dan söz etmişlerdi. Buralara gelmeden önceydi, Şahmaran kadınlarının yanındaydım daha." Loriya karnına çektiği bacaklarına sarılmış, çenesini dizlerine dayamıştı. Ateşe bakarak konuşuyordu. "Şahmaranların savaşı ben doğmadan önce başlamıştı. Annemle babam onların arasındaydı, önceleri sadece kadınları toplarken, sonra kimsesizleri, aç köylüleri de yanlarına alarak; kralların, sultanların, soyluların kötülüğüne, onların adaletsiz ordularına karşı mücadele ediyorlardı. Kalplerinin sesini dinledikleri için, vicdan savaşı diyorlardı buna, inandıkları yoldan vazgeçecek olurlarsa geceleri rahat uyuyamayacaklarını söylüyorlardı. Savaşın ilk zamanlarındaki bir çarpışmada bir grupla birlikte annem de esir düşünce, erkekler ordusunun fenalığından nasibini almış, komutanlarının tecavüzüne uğramıştı. Tecavüz, kadınların namusunu değil kalbini kırar, ruhunu yaralar. Ama namussuz olan erkektir, artık bu lekeyi paslı bir tasma gibi boynunda ömür boyu taşır. Şahmaranlar gelip bizimkileri kurtardıktan bir süre sonra annem hamile olduğunu anlamış. Belki babamdan, belki o komutandan, bunun önemi yoktu. Ben iyiliğin, vicdanın çocuğu olarak doğdum, her çocuk gibi. Ama annem doğum sırasında ölünce babamla kaldım, bir de Şahmaranlarla. Onların ruhuyla büyüdüm. Geceleri başımı onlarla aynı toprağa koyup huzur içinde uyudum. Beni namussuz bir adama, onun kötülüğüne bağlayan hiçbir şey yoktu."

Gece ağır ağır ilerliyor, Loriya'nın sözlerinde, hem hasret hem de kendine güven görülüyordu. Ateşle konuşur gibi önüne bakıyordu.

"Komutan, beni ele geçirme gayretiyle daha çok saldırmaya, her yeri yakıp yıkmaya başladığı için, babamla birlikte Şahmaranları bırakıp uzak ormanlara gittik. Asker babam

artık odunculuk yaparken, sevdiklerimizden ayrı olsak da mutlu yaşıyorduk. Bir gece gökyüzünü seyrederken, babamın göktaşı dediği kocaman bir kaya evimizin yakınına düştü, çok korktuk. Hemen üzerini çalılarla, toprakla kapattık. O taştan aldığı küçük bir parçayı işleyen babam bana bir çift küpe yaptı. Bunun sönmüş bir yıldız parçası olduğunu anlamış mıydı, bilmiyorum. Geceleyin bakınca küpelerin içinde yıldıza benzer ışıklar gördük. Birkaç gün sonra Meraniler gelip bizi buldular, babama zulmettiler, ben saklandığım yerde kılımı kıpırdatamadım. Dünyanın bütün çocuklarından daha çok ağladım. Sonra gerçek bir Şahmaran gibi geyik izlerinden gidip, oradan uzaklaştım. Şahmaran kadınları haberi duyup beni buldular, kucakladılar, kalplerine sardılar. Savaş artık her yerde, deyip, Meranilerin gölgesi değen bütün topraklara yayıldılar, sahipsizlerin yarasına sahip çıktılar. Kendimi korumam için bana savaşmayı öğrettiler, sonra tek başıma geyik izlerinden gidip savaştan uzak durmamı söylediler. Ben onlarla kalmazsam Meraniler nerede olduğumu bilmeyecek, böylece komutanları nereye saldıracağına bir türlü karar veremeyecekti."

"Ama ben seni buldum. Meraniler de bulabilir, daha önce olduğu gibi." Aslem kaygılı bir baba gibi konuştu. "Yolculuğum boyunca çok şey öğrendim, ama geyik izlerinin anlamını çözemedim. Hiçbir tablette yok. Sanırım kadınların kendilerine ait hayat sırlarından biri bu."

Loriya ateşe bakmakla yetindi, karşılık vermedi.

"O Komutan'ı bir daha görmedin, değil mi?" diye sordu Aslem.

Loriya başını çevirdi. Göz göze geldiler. "Bunu nereden biliyorsun?" dedi.

"Ergenlik çağında dünyayı merak eden herkes gibi, bir daha aynı şekilde göremeyeceğimi o zaman aklımın ucundan bile geçirmediğim ana ocağından yabancı diyarları görmek

üzere ayrıldığımda, destanıyla büyüdüğüm sarı atların yurdunu bulmayı ümit ediyordum. Bacakları ince uzun, boyunları nazlı, yeleleriyle kuyrukları rüzgârdan ödünç alınmış gibi ihtişamlı sarı atların çok uzak dağların ardında yaşadığı söylenirdi. Annem onların hikâyesini dile dökerken bakır yüzüğünü gösterir, üzerindeki şekillerin, atları çocukluğunda bir kez görüp sonra ömür boyu tekrar gelmelerini bekleyen büyükannesi tarafından yapıldığını kederli bir yüzle anlatırdı. Akşam güneşinde koşan atlar yüzüğü bir uçtan bir uca geçiyor, kızıl bulutlara karışarak sonu gelmez bir devranı dolanıyordu. Onlara bir kez binen gençleştiği, ölüm vaktine kadar dinç kaldığı için, en güzelinin sırtına atlayarak yurduma dolu dizgin dönmeyi, ter içinde anneme hediye etmeyi hayal ediyordum.

"Kervanlarla yol aldım, büyük şehirlerde kayboldum, yeni diller öğrendim, dilenci sığınaklarında uyudum, gemilere bindim, savaşlara katılıp adam öldürdüm, esir düştüm, açlık çektim, yılanların sarmaş dolaş yaşadığı çukurlarda saklandım, âşık oldum, ermişlerle arkadaşlık ettim, suya gömülü harabelerin verdiği geçicilik duygusuna kapıldım, ihanete uğradım, şarapsız gecelerde sadece dans ederek sarhoş oldum, kadınlarla örgü ördüm, hasreti öğrendim, deniz sularının dolunayda yükselişini izledim, hiç sönmeyen ateşlerin başında oturdum, kalbindeki sırra ermek için ölümü seçenleri tanıdım, aç kurtların ortasında kaldım, insanın bilinmez nedenlerle kötü olabilmesi gibi yine bilinmez nedenlerle iyiliğe geri dönebileceğine tanıklık ettim, hayat kurtardım, saraylara girdim, zehirli ok yapmayı öğrendim, solaklığımdan dolayı bazen lanetlenirken bazı yerlerde saygı gördüm, bir çiftçinin bana hediye ettiği siyah-beyaz renkli tayı yanıma aldım, ama sarı atların yurdunu bir türlü bulamadım.

"Rüya ile hayatın iki ayrı dünyası vardır. Rüyadayken tümüyle başka bir evrene geçer, sonsuza erer, ama orada sü-

rekli kalamayız. Yolculuk gibi, ne kadar uzağa gidersek gidelim, sonunda uyanıp geri geleceğimiz bir evimiz olduğunu biliriz. Yıllar sonra artık sarı atları unutmaya karar verip eve dönerken, rüyası yarım kalmış çocukların sıkıntısını taşıyordum içimde, en güzel rüyası gerçekleşmeyen ihtiyarların kırgınlığını da.

"Yolculuk sırasında kötü olaylara, akıl almaz acılara tanık olan ben, ne kadar zaman geçerse geçsin değişmeden beni bekleyeceğini sandığım evimize vardığımda gözlerime inanamadım. Ortalık mahvolmuştu. Ocağımız yıkılmış, güzel bahçemizden geriye taş parçaları ile küle dönmüş bir harabe kalmıştı. Uzak topraklarda görüp yaşadığım onca şeyin bir anda değersizleştiğini, ömrümün ziyan olduğunu hissettim. Sarı atları boşu boşuna aramıştım. Annemle babam çoktan göçüp gitmişti bu dünyadan. Yurdumdan uzaklarda başıboş dolanırken, onların ölümünü hissetmemiştim, rüyamda bile. Oysa ecelleriyle ölmemişlerdi.

"Geçen yıl gelen askerler, komşuların anlattığına göre, dostça davranıp, alışveriş yapmışlardı kentte. Birkaçı annemle babama konuk olmuş, sofralarına oturup, evlerinde uyumuştu. Savaşa gidiyorlardı batıya, onları neyin beklediğini merak ediyorlardı. Fırtına bekliyor, dedi babam, yıldızları izledikten sonra. Kimse zaferi tadamayacak, dedi. Buna çok kızıp babamı öldürdüler, bu kez anneme sordular. O da, zafer beklemiyor sizi, dedi, ama fırtınayı tadacaksınız. Önce parmaklarını, sonra dilini kestiler. Yaktıkları evin ateşi içinde diri diri bırakıp gittiler.

"Ama iki hafta sonra batı tarafında savaşan orduların üstüne korkunç bir fırtına inip, kasırga esip, seller akınca; bileği bükülmez savaşçıların çoğu öldü, atlar oracıkta can verdi. Annemle babamın dediği çıktı, yıldız işaretleri içinde kendi intikamlarını görmüşlerdi.

"İflah olmaz bir hayata düştüm ondan sonra, bir daha yur-

duma dönmedim. Bir insanın evi, sevdiği insanlardır, onları kaybedince bir boşluğa düşüp yok oldum. Kırılan bir dal gibi hangi rüzgâra kapıldıysam o yana gittim. Çocukların merakına layık yerler gördüm, onların bile akıl edemeyeceği olaylara tanık oldum. Ama kalıcılık yoksa, insan kendini bir yerde sürekli, değişmez bir hayatın parçası olarak hissetmiyor, yani bir gün geri döneceği evini hayal etmiyorsa, yolculuk sadece bir arayıştan ibaret kalır. Kaderini rüzgâra bağlayan o dal gibi. Bunda bir erdem bulanlar olduğunu biliyorum, öyle yolculara rastladım. Ama herkesin ruhunda ayrı bir arzu saklıdır. Ben kök salmak, toprağa bağlanmak isteyenlerdendim. Annemle babamı kaybedince, yıldızlara bakmayı ihmal ettim uzun süre, ne için yaşadığımı unuttum. Ama zaman denen merhemin yaramı iyileştirmesi gecikmedi. Çektiğim onca ızdıraptan sonra artık yalnızlıktan uzaklaşmaya, tekrar insanların arasına karışmaya başladığımda eskisinden çok konuştum, her önüme gelene hikâyeler anlattım. Dostlar edindim, iyi insanların sevgisini kazandım, sıcak evlere kabul edildim. Bir gün, herkesin kalbinde gizli bir acı bulunduğunu, herkesin en az bir yarayla yaşadığını anladığımda artık mutlu bir hayata hazır olduğumu hissettim. Sevdiğim bir köyde, sevdiğim insanların arasında yaşamaya başladım. Artık oraya yurdum dedim, evim dedim.

"Ama o köyde uzun kalamadım. Kuzey bir insanı neden kendisine çeker, bilmiyordum daha. Yıldızlardaki hareketlenmeleri fark ettiğimde, beni bekleyen kaderden habersizdim. Kuzeyin derin ormanlarına doğru yol aldım. Balık burcunu, gökyüzündeki işaretleri izledim, her yerde lanetin gölgesini hissettim, sonunda hayatımı kurtaran askerlere katıldım. Onların Komutan'ı seni, ben de henüz varlığından haberdar olmadığım küpelerini bulmak üzere ardına düşmüştük. Sizden başka yaşayan yoktu o civarda, baban öldüğüne göre yıldıztaşının sende bir parçası bulunabilir diye

ümit ediyordum. İz sürüyor, geyik işaretlerini anlamaya çalışıyor, Şahmaranların hikâyesini öğreniyordum.

"Bir gün başka bir askeri grubun yaralı bir Şahmaran yakaladığı haberi gelince, Komutan'la birlikte oraya gittik. Geceleyin vardığımızda kadın ölmek üzereydi, çok kan kaybetmişti. Yüzüne eğilen Komutan'ın sorusuna karşılık, 'Loriya'nın taş küpeleri bile topunuzun canından daha değerliyken size onun yerini söyleyeceğimi mi sanıyorsunuz?' dedi.

"Nasıl bir insana dönüştüğümün farkında mıydım o zamanlar, hatırlamıyorum. Şahmaran'ın ölümü kalbimi sızlatmadı. Merak edip yüzüne yakından bakmayı bile düşünmedim. Ama yeni bir bilgi elde edemediği için canı sıkılan Komutan'ın aksine, ben aradığım ipucuna kavuştuğum için gizli bir sevince boğulmuştum. Loriya'nın küpelerinin taş olması bana hemen yıldızaşını hatırlattı. İyi bir ihtimaldi bu. Şahmaran küpelerden bu kadar rahat söz ettiğine göre, taşıdıkları sırrı bilmiyordu, gökten düşen yıldız parçasını, belki yaklaşan Balık çağını da.

"Avcı öyle bir hayale düşer ki sonunda avına benzer, dünyaya aynı gözle bakar, kendini onun yerine koyar. Giderek yaklaştığımı hissediyordum sana.

"Gece yarısı bütün askerler başka bir bölgeye giderken, Komutan'la ben Şahmaran'ın cesedinin yanında kaldık. Ateş yaktık, toprağa oturduk, gökyüzüne değil uzaklara baktık. Onun aklından kızı geçiyordu, farkındaydım. Ama bundan söz etmek yerine, 'Bu Şahmaran'ın neden başka bir şeyi değil de küpeleri örnek verdiğini sanırım ömrümün sonuna kadar düşüneceğim,' dedi. 'Biliyor musun, ölmeden önce insanın aklı bir boşluğa savrulur, kuyuya düşen taş gibi. Orada neler olduğu bilinmez. Bir keresinde bir kadınla kocasını öldürmüştük. Kadının, "Sarı atların peşindeki adam seni bulacak!" demesine gülmüştüm. Bana parmağındaki at şekilleri işlenmiş yüzüğü gösterince bütün parmaklarını kesip

yüzükle birlikte ateşe atmış, böyle saçmalıklarla uğraşacak vaktim olmadığını söylemiştim. Ama aradan yıllar geçmesine rağmen, kadının neden öyle dediğini, aklının kuyusunda neler bulunduğunu hâlâ merak ediyor, bu olayı bir türlü unutamıyorum.'

"Birden bıçağımı çekip, Komutan'ın kalbine şimşek gibi indirdim. Göğsünün üzerine gelip bütün ağırlığımı verdim, 'İşte bunun için unutamıyorsun!' dedim.

"Çok aniydi, ben de anlamamıştım ne olduğunu. Ölmek üzere olan Komutan'ın ağzından kan geliyordu. Sarı atların peşindeyken karşılaştığım Lal-le adlı bir adamın hikâyesini anlattım ona. Sevgilisi birden hastalanıp yatağa düşünce, otacı kadınların merhemi bile kar etmediği için, tek umudu olan sarı atları bulmak üzere yollara düşmüştü Lal-le. Ayrılırken sevgilisine, 'Ben dönene kadar dayan!' demiş, sevgilisi de ona ipek şalını vermişti sarı atın sırtına örtsün diye. Nakışlarla süslü şalın kenarlarında parlak taşlar vardı. Güzelliğine hayran oldum, sarı atlara ancak böylesi yakışırdı. Yıllardır atları arayan Lal-le'yi ya da onu bir daha göremeyeceğini bilen sevgilisini hayata bağlayan tek güç aynı hayale olan inançlarıydı. Annem de beni beklerken yıldızlara değil o hayale tutunuyordu. Sen onların inancına saygısızlık ettin, dedim.

"Anneler çocuklarının kalbinden geçeni bilirmiş, bunu hayretle anladım. Sarı atların peşinde olduğumu sezmiş annem, ama bana söylememişti. Benim kuzeydeki kaderim buraya kadarmış, dedim kendi kendime. Herkesin bir kuzeyi varsa, benimki işte buradaydı. O yıldıztaşının yere düşmesinin, Balık takımyıldızının yeni çağı başlatmasının benim için anlamı buymuş demek.

"Sırtüstü toprağa uzandım, bir yanımda Şahmaran, bir yanımda Merani yatıyordu. Bütün dünya kara bir çığ gibi üzerime çöktü. Hem hayatımı kurtaran Komutan'ı öldürmenin,

hem de en büyük düşmanım olan bu adamla dostluk kurup günlerimi, gecelerimi paylaşmanın pişmanlığı vardı içimde. İnsan kendisine iyilik yapan birini nasıl öldürebilir? Ani bir güdüyle bıçağımı çekmeseydim, herhalde bir daha teşebbüs edemezdim buna. Annesinin katilini affedebilenlerin kudretine sahip olduğumdan değil, Komutan'ın gözlerine bakınca can borcumu hatırlayacağım için. O zaman bu dünyadan el ayak çeker, sonsuz bir yalnızlığa gömülürdüm. Onu öldürmekle doğru yaptığımdan emin değildim şimdi. Dostum olan ermişler gibi sabrederek, bu acıyı kendi kalbimde ağır ağır damıtarak onu affetseydim daha iyi bir evlat, yüce gönüllü bir oğul mu olurdum? Yavaşça dönüp solgun yüzlü Şahmaran'a baktım. Sonra sabaha kadar yıldızları seyrettim, bir yanımda iyilik, diğer yanımda kötülükle. Ben ikisinin ortasındaydım.

"Benim kuzeyim orada bitmişti. O günden sonra kendimi kanı tükenmiş, ürkek bir kedi gibi hissettim. Çıktığım kuzey yolculuğunu tamamlamak yerine, bana iyilik yapan adamı öldürmüştüm. Kalbimde huzur değil, dayanılmaz bir ateş vardı. Bu kaderi kuzey çıkarmıştı önüme, bir rüzgârla toza dönecek, tek dokunuşta kırılacak haldeydim. Sonunda, ancak başkasına yapacağım büyük bir iyilikle kendime gelebileceğimi anladığımda, senin bana ihtiyacın olduğunu hatırladım. Kuzeyin önüme çizdiği sınırda durmamaya karar verdim. Seni bulup yıldızları anlatmaya, gökyüzü kapısına varmana yardım etmeye, böylece ruhumdaki acıyı dindirmeye umut bağladım. Yoksa ben zayıf bir kalple hiçbir zorluğa göğüs geremez halde mahvolurdum.

"Artık kendi yolumda değil, senin yolunda yürümeye karar verdim. Hem sana ait izleri aradım, hem Meranilerden kaçtım. O yıldıztaşı senin için düşmüştü, Balık yıldızları yeni çağı senin için başlatacaktı. Eğer baharda küpeleri takarak kuzeyin sınırına çıkarsan, Balık takımyıldızı sayesinde gökyüzü kapısının açıldığını görecek, oradan geçebileceksin."

Aslem derin bir nefes aldı. Sözlerini tamamladı. "Bunları anlatmak için aradım izini. Seni koruyup, kuzeyin ucuna varmana yardım etmek için geldim. Senin kuzeyinin bir parçasıyım artık. Eğer kabul edersen birlikte yolculuk ederiz. Sonra ben huzura kavuşmuş bir kalple evime geri döner, değişmez, sakin, mutlu bir hayat yaşarım."

Ateşi ihmal etmişlerdi, canlandırmak için birkaç dal attılar. Alevlerin arasında sarı atların doludizgin koştuğunu gördüler. Ufka doğru uçan atların yelesi bakır renge dönüyor, sırtlarına göğün kızıllığı değiyordu. Bacakları dal gibi uzun, gövdeleri su gibi kıvrak, boyunlarından aşağı ter yerine damla damla alev akıyordu. Hangi rüzgâr yetişebilirdi onlara, güzellikleri hangi hayale sığabilirdi? Dağlar yana çekiliyor, uçurumlar yol veriyor, vadiler bütün çayırları yollarına seriyordu. Ancak gökyüzüne yakışırdı onların ihtişamı, sarı atlar alevlerin içinden dörtnala geçip bir rüya gibi gözden kayboluyordu.

Loriya çantasından küpeleri çıkardı, ateşe tutup baktı. Daha önce defalarca izlediği ışık taneciklerinin gerçekten yıldız olduğunu, halkaların içinde ağır ağır salındığını gördü. Gökyüzünün bu kadar küçülüp derinliğinden bir şey kaybetmemesine hayran kaldı. Hayatın bir sırrı varsa küpelerde dolanıyor, zamanın bütün yolları eğrilip akıyordu.

"Dikkat ettin mi, iki küpedeki yıldızlar aynı değil. Birinde Koç, diğerinde Balık takımyıldızı var," dedi Aslem. "Bu yüzden, gökyüzü kapısına vardığında iki küpeyi birden takmalısın. Biri eksik olursa, orada açılacak evren kapısını göremezsin."

Loriya küpeleri bir yaklaştırıp bir uzaklaştırdı. Göğe uzun süre bakınca içine düşmüş gibi hissettiği eski günlerdeki gibi meraklandı. "Küpelerin bana ayrı bir güzellik vereceğinden söz ederken ciddi değildin o zaman. Konuyu küpelere getirmeye çalışıyordun..."

"Hayır, ciddiydim. Denizciler, takısız bir kadının nakışsız bir aynaya benzediğini söyler."

Loriya küpeleri taktı. "Birini sen takmak ister misin?" diye sordu. Aslem, "Hayır," dedi. Gülümsediler. Anlatacak çok hikâyeleri vardı, ama gece kısalıyordu. Bir ateşe, bir de göğe güvenip yan yana uzandılar, kısa ama dingin bir uykuya daldılar.

Ertesi sabah güneşin ilk ışıklarıyla atlara binip yola çıkmalarından biraz sonra takip edildiklerini anladılar. İlerideki nehre doğru kaçtılar. Loriya sağ kolundan okla vurulunca, Aslem adamları oyalamaya karar verdi, ona yola devam etmesini söyledi. "Küpemin teki nehre düştü," diyen Loriya'ya, "Onu da bulur öyle gelirim. Merak etme, haydi git!" dedi. Meraniler nehri geçmeye başlamışlardı. Aslem kıyıya çıkan ilk ikisini kana buladı. Loriya tepeye tırmandığında durup okunu kullanmayı denedi, ama yaralı kolu buna izin vermedi.

Loriya öğleden sonra Şahmaranlarla döndüğünde, çok sayıda Meraninin cesediyle karşılaştılar. Ama Aslem'den bir iz yoktu. Daldıkları nehirde küpeyi de bulamadılar.

"Her yerde sana ait bir işaret aradık, yakaladığımız her Meraniye seni sorduk," diyen Wendela, Solak'ın dizinin dibinde oturuyordu. Uzun zamandır merak ettiği adam nefesinin menzilindeydi. Solak'tan sonra Anasaa'nın yaralarına merhem sürmüş, ilaç tepsisini öteye kaldırmıştı.

"Güzel bir koku geliyor dışarıdan," dedi Solak.

"Dışarıdan değil..." dedi Anasaa. "Bu odanın kendi kokusu. Baharda odayı badanalarken, Wendela kök boyalara yasemin yağı katmıştı. Akşamları içerisi serinlediğinde koku çoğalır, canlanır. Merhem otlarıyla dolu tepsi gidince, yasemin kokusu daha belirgin oldu."

Solak, "Loriya burada mı?" diye sordu.

"Hayır, bahçenin yerini bilir, ama mümkün olduğunca uzak durur."

"İşkencede Meraniler neden sana Loriya'nın yerini değil de Şahmaran Bahçesi'ni sordu o zaman?"

"Mağaraya getirirlerken yolda hep adımı soruyor, diğer soruları mağaraya bırakıyorlardı. Loriya'nın yerini çok az kişi bilir, benim bu kişilerden biri olmadığımı tahmin ediyorlardı. Cevabını bilmediğim sorularla uğraşmak onlara zaman kaybettirirdi. Bahçeyi öğrenirlerse hem buraya saldıracak, hem de Loriya'nın yerini bilen kişileri yakalayacaklardı. Öyle düşündüklerini sanıyorum."

"O kadar önemli mi bu bahçe? Ben Şahmaranların hiçbir yere yerleşmediğini, her mevsim başka bir bölgeye geçtiklerini sanıyordum."

"Hâlâ öyle hareket ediyoruz. Ama savaş boyunca değişiklikler oldu. Eskiden belli noktalarda yoğunlaşırken, sonra kadınların, yoksulların olduğu her yere yayılmaya başladık. Biz yayıldıkça, bu kez Meraniler ardımızdan geldi. Tek tek çatışmalar yerine savaş artık her taraftaydı. Çoğaldığımız için savaş bölgelerinin dışında bir bahçe kurduk. Burada dinleniyor, eğitim veriyor, ihtiyacı olanlara sığınma imkânı sunuyoruz. Eğer burası açığa çıkarsa, terk edip başka bir bahçe kurarız. Gücümüz dışarıda, yani her yerde olmasına rağmen bize ani bir baskın yaparlarsa kalbimizden vuracaklarını düşünüyorlar."

"Öyle değil mi peki? Birçok savaşçı gördüm etrafta. Meraniler için önemli bir hedef olduğunu sanıyorum. Zeyno da burada. Loriya'nın yerini ona soracaklardır."

"Evet, Zeyno'yu biliyor, Loriya kadar onu da ele geçirmeye çalışıyorlar. Belki ondan da çok..." Biraz durdu Anasaa, söze nasıl devam edeceğini düşündü.

"Zeyno'yu bugün görmedim hiç. Meşgul herhalde," dedi Solak.

"Keşif kollarından gelen bir haber üzerine bahçeden ayrıldı. Ne zaman döner bilmiyorum."

"Zeyno'nun Loriya için çok endişelendiğini hissettim."

"Evet..." dedi Anasaa. "Ama Zeyno'nun aklı şimdi daha rahat. Eskiden küçük kızı aramızdayken çok tedirgindi. Her gün ölümün sınırında dolanan bir annenin korkusu ağırdır. Kötü rüyalar görüyor, gelip ona değil kızına zarar verecekler diye tasalanıyordu. O dönemler, hatırlıyorum, gözlerinin ışığı sönüyor, kılıç tutan bileği zayıflıyordu. Başka bir dünyanın içinde kaybolmak üzereydi. Bu yüzden, kızı, Zeyno'nun annesi Zi'nin yanına göndermeye karar verdik."

Solak birden öksürdü. Boğazına bir şey takılmış gibi yüzü kızardı, boynundaki damarlar şişti. Wendela biraz su verince öksürmesi azaldı ama gözleri yaşardı, bulandı. Başı döndü. Bütün yaraları sızlamaya başladığı için dermanı kesildi. Kollarına girip karşı duvarın dibindeki yer yatağına götürdüler. Zi'yi düşündü. Yutkundu. Sonra korktuğu soruyu sordu.

"Zeyno'nun kızının adı ne?"

"Rave," dedi Anasaa.

"Zeyno en son ne zaman gördü onu?"

"Annesine bıraktıktan sonra hiç. Hem Zeyno hem de çocuk için görüşmemek daha güvenli. Annesinin köyü çok uzakta. Neden sordun, onları tanıyor musun?"

"Hayır, tanımıyorum," Zi ile Rave'nin başına gelenleri anlatıp, mutsuzluk vermek istemedi Solak. Bu acıyı kendisine saklamayı tercih etti.

"Ah!" deyip Wendela duvardaki ocağa gitti, çalıları mumla tutuşturup üzerine su kabını koydu. Güldü. "Sohbete dalıp, papatya çayı yapmayı unuttum. Deminden beri, aklımda bir şey vardı, diye düşünüp hatırlamaya çalışıyordum."

Solak, "Peki Zeyno'nun babasını biliyor musunuz? Hayatta mı?" diye sordu Anasaa'ya.

"Gören yok, ama hayatta olduğunu duyuyoruz. Zeyno da babasını arıyor."

"Adı ne?"

"Değişik adlar kullanıyormuş. Hangisinin gerçek olduğunu söylemedi Zeyno. O da solakmış."

"Solak mı..?"

"Seni merak eden Wendela artık adını kullanmak yerine senden 'Solak' diye söz etmeye başlayınca, Zeyno da babasının solak oluşuyla ilgili hikâyeler anlatmıştı. Babasının gittiği yabancı köylerde bu yüzden başına gelen komik olayları dinleyince biz de gülmüştük. Ama onun evden ayrılıp geri dönmediğini hatırlayarak hep birlikte kederlendik sonra. Bu konuyu bir daha açmadık."

Wendela araya girip, "Bundan söz etmenin gereği yok," dedi. Solak'a olan merakından mı, yoksa Zeyno'nun kederinden söz edilmesinden mi utandığı belli değildi. Mum ışıkları sır vermiyordu. Ilık su dolu geniş bir kaba, bir gülün yapraklarını tek tek koparıp yaydı. Kabı getirip yatağın kenarına bıraktı. "Bu bölgede çiçekler geç açar, ağaçlar geç meyve verir. Sarı güllerin sonuncusu sana kısmetmiş. Kalan tek tük kirazları da bu sabah topladık."

Solak, yanına oturan Wendela'ya baktı. Yüzünde bir değil iki güzellik, sesinde de iki ayrı ton vardı. "Dün gece dışarıda şarkı söyleyen nöbetçi sendin, değil mi?" dedi.

"Evet," dedi Wendela, utangaç bir ifadeyle. "Karanlıkta şarkı söylemeyi severim. Ama şimdi söylememi isteme, utanırım."

Solak, yüzüne bakmakla yetindi, karşılık vermedi.

"Birçok açıdan teyzeme benzerim, sesimin güzelliğinin ondan geldiği söylenir. Ancak onun rahatlığı yok bende. Herkesin içinde şarkı söylemeye bayılırdı."

"Esira..." dedi Solak.

"İnsanın adının değişmesinin ruha acı verdiğini bilmezdim. Doğum sancısı gibi, ya da ölen birinin unutulması. Benim iki adım var, Esira Wendela. Ergenlik çağıma kadar her-

kes bana Küçük Esira derdi, Büyük olanı teyzemdi. Onun ölümünden sonra Şahmaranlara katıldığımda teyzemden farklı olsun diye bana öteki adımla, Wendela diye hitap etmeye başladıklarında önce pek bir şey hissetmedim. Aklım başka dertlerle meşguldü. Ama bir süre sonra diğer adımın teyzem gibi ölmekte olduğunu fark edince, geçmişimin kaybolduğunu sandım. Eski hayatım geride kalmıyor, eriyip siliniyordu. Kendi kendimi özlemeye başladım. Aynadaki görüntümle Esira diyerek konuşur oldum, ama orada teyzemle konuştuğumu anlayınca korktum, bundan vazgeçtim. Hayatın bize en büyük armağını belki her şeye, ölüme bile alışıyor olmamız. En derin acıları bu sayede aşabiliyoruz. Ben de zamanla yeni adımı kabullendim, alıştım, sevdim. Ama alışmak başka, unutmak başkadır. Hem ölülerimizi, hem eski adımızı özlemek de hayatın bize bir armağanıdır."

Solak, başının üzerindeki duvarda asılı kilime baktı. Sonra gözlerini yumdu. Kilimin desenindeki yılan kıpırdadı, aşağı süzüldü. Esira hiç duyulmamış bir şarkıya başladı, eski, yabancı, terk edilmiş. Uzaktan geçen kuşlar bu yana döndü, yıldızlar dağların üzerine indi. Bahçe genişleyip, ağaçlar kıpırdadı. Bugüne kadar, sırf bu gece için saklanmıştı şarkı. Biraz keder, biraz umut, biraz karanlıktaydı. Yolda kalmışlara su, hastalara şifa, adı unutulmuşlara selam... Herkesin varlığından haberdar olduğu, ama bir türlü bulamadığı sevdaydı.

Solak, gecenin bu erken vaktinde uykuya kapıldığını fark etmezken, kaptaki güllerin buğusu yüzünü sardı. Kilimdeki yılan deseni aşağı indi, boynundan başlayıp bütün vücudunu dolandı. Ağzında, eski yaraların merhemi, derin ağrıların dermanı vardı. Şarkının ezgisiyle yumuşak, ateşin rengiyle kıvrak, damarlara yayılan ılık bir su gibiydi yılan. Solak'ın omzundan koluna, oradan göğsüne uzandı, dilindeki şerbeti tenine yaydı.

Şarkı sonsuz oldu, nerede bittiğini bilemediler. Solak ken-

dini uykuya teslim ederken, üzerine bir battaniye örttüler. Ocakta ısınan suyu indirip, mumları söndürdüler. Bahçe sessizleşmiş, kuşlar uzaklaşmıştı. Esira ile Anasaa gelip, artık başka bir dünyada olan Solak'ın yanına uzandılar. Bahtiyar bir geceydi. Belki aynı rüya çıkacaktı önlerine, birbirlerinin yüzünü daha yakından göreceklerdi. Kimsesizlere sıcak bir yuva, yoksullara bir tas yemek nasip olmuş gibi huzurluydular. Kalbin mutlulukla dolduğu bir geceyi birbirlerinin soluğunda ısınarak geçirdiler.

Solak ertesi sabah gözlerini açtığında odada Zeyno'yu gördü. Sedirde, dışarıyı seyrediyordu.

"Ne zaman döndün?"

Gelip yatağın kenarına oturan Zeyno, "Dinlenmiş görünüyorsun," dedi. Sonra, "Ben dünden beri uykusuzum, bütün gece at sürdüm," diye ekledi.

Solak, Zeyno'nun yorgun yüzüne baktı. Eliyle dokundu. Tereddüt ederek, "Senin bir kızın varmış. Annenin yanındaymış," dedi. Aralarına bir sessizlik girdi. Zeyno'nun gözleri doldu. "Seli do-yâni," dedi. Hasret kalbimde bir ateş, varlığı içimi yakıyor, dedi, ama sönerse tamamen küle dönerim. Bu ayrılık ne kadar sürecek, bu savaş ne zaman bitecek, çaresi olsa keşke, dedi. Uykuya dalıp, bütün bunlar rüyaymış gibi, annemle kızımın yanında uyanmak isterdim. Uykuyu paylaşmak sevginin en güzelidir, dedi. Rinda, "Uyu o zaman," dedi. Zeyno, "Buna vaktimiz yok. Gitmemiz lazım," diye karşılık verdi. Solak gözlerini tavana dikip, "Sana söylemem gereken bir şey var," dedi. Zeyno Solak'ın yüzüne yaklaştı. "Söyleyeceklerin hem seni hem beni ilgilendiriyorsa, konuş. Sadece seninle ilgiliyse, kendine saklaman belki daha iyidir. Eğer benimle ilgiliyse, bunları Sarı Nine'nin yanında da anlatabilirsin. Sabahtan beri bizi bekliyor." Solak doğruldu, Zeyno'nun kolundan tuttu. "Sarı Nine mi?" "Evet. Gitmeden önce seni görmek istediğini söyledi." Solak ne so-

racağını bilemez halde, "Nereye gidiyor?" dedi. "Hayır, giden o değil, sensin." Solak'ın yüzü kardı. "Ben mi? Ne zaman?" diye sordu. Zeyno'nun, "Bu akşam," dediğini zar zor duydu.

Kızların odasından çıkıp, koridor boyunca mağaranın iç tarafına doğru gittiler. Meydan gibi geniş bir salonu, Solak'ın dün yıkandığı sıcak su dolu havuzu, sağlı sollu odaları geçtiler, pek de büyük olmayan bir kapıdan içeri girdiler.

Tavanı yüksek bir odaya açılıyordu kapı. Kayaların içine oyulmuştu. Sol tarafında bir pencere vardı, ağaçlar görünüyordu. Dışarısı aydınlıktı ama gün ışığı odaya vurmuyordu. Pencerenin içi derindi, ortasındaki inek heykelciği tahtadan oyulmuş, bir karış boyunda, beyaza boyanmıştı.

Karşı duvarda bir sedir vardı. Önündeki sehpaya bir meyve tabağı konmuştu, elmalı, üzümlü, kirazlıydı. Yanında iki sürahiyle birkaç bardak, biraz da ekmek duruyordu. Duvarlar çıplaktı.

Ama Solak bunlara değil, sedirde oturan yaşlı kadına baktı. Uzun bir elbise giymiş mavili, omzuna beyaz bir tülbent atmıştı. Solak yaklaştı, Sarı Nine'nin elinden tutup öptü. Oturduğu yerden kalkamayan Nine, zayıf, kırışık içindeki elleriyle Solak'ın yüzüne dokundu. Gözlerinden çok ellerine güvenen yaşlıların sabrıyla, alnını, kaşlarını, burnunu, yanaklarını hissetti.

"Eğer burada olduğunu bilseydim, daha önce gelirdim yanına," dedi Solak.

Zeyno ses etmedi, Sarı Nine'nin söze başlamasını bekledi.

Beyaz Tilki'nin gördüğü, evinin karşısında dalga geçerek şarkı söylediği, sonra bir çakılla camını kırarak öfkelendirdiği Sarı Nine, Solak'ın karşılaşmayı hayal edeceği belki en son kişiydi. Hayatta olduğundan bile emin değildi. Adını Zeyno'dan duyduğunda hissettiği küçük şüphe silinmiş, odaya girdiği anda yaşlı kadının o Sarı Nine olduğunu anlamıştı.

"Seli do," dedi Sarı Nine, Solak'ın göğsüne iki parmağıyla dokunarak.

Söylemesi gereken ilk sözün bu olduğunu unuttuğu için utanan Solak, "Seli do," diye karşılık verdi. Ninenin yanına oturdu. Ama Sarı Nine'nin bundan sonra söylediklerini anlamadı. Ağzından dökülen kelimelerden bazısını tanıma ümidiyle dikkatle dinlediyse de fayda etmedi.

"Yaraların nasıl oldu? Umarım kızlarım sana iyi bakıyordur, diyor," dedi Zeyno.

Odaya gelirlerken Zeyno, Sarı Nine'nin kadın dilinden başka dil bilmediğini, bu yüzden bütün konuşmaları tercüme edeceğini söylemişti.

"Sağolsunlar, hem hayatımı kurtardılar, geç kalsalardı ölecektim, hem de çok iyi bakıyorlar bana." Zeyno bunları kadın diline çevirdi.

"Hayat bana sabretmeyi öğretti sanıyordum," dedi Sarı Nine. "Seni görmek için birkaç gün geçmesini bekleyeyim, dedim. Ama dayanamadım, önceki gece bir arzuyla kalkıp, kapına kadar yürüdüm. Ses çıkarıp da seni yorgun uykundan uyandırmamaya gayret ettim. Kulaklarım, soluğunu duyacak kadar keskin değil artık, ama senin orada, o odanın içinde olduğunu hissetmenin saadetiyle geri döndüm, duvarlara tutuna tutuna. Uzaklardaki eski bir dostumu görmeye gitmiş, büyük yollar yürümüş gibi."

Önceki gece koridorda kapısına kadar gelip, sonra geri dönen kadının Zeyno değil, Sarı Nine olduğunu anlayan Solak, o zamanki kalp çarpıntısını hissetti yine. Yaşlı kadının parmaklarını dudaklarına götürüp bir kez daha öptü. Sonra Zeyno'nun kocaman, derin, sıcak, başına buyruk, merhametli, hayat dolu, kara gözlerine baktı.

"Küçük Sultan haber gönderip, senin Safali'ye uğradığını ama sonra apansız ayrıldığını iletince, meraklandım," diye devam etti Sarı Nine. "Meranilerin seni bulmasından kork-

tum. Uzun aradan sonra nihayet sana dair bir haber almıştık. Kızlarım her yanda seni aradı."

"Küçük Sultan iyi miymiş?" dedi Solak. Onun adını duyduğuna sevindi. "Ayrılırken görme imkânı bulamadım. Sizin dostunuz olduğunu bilmek güzel."

"İyiymiş, öyle dediler. Görmeyeli uzun yıllar oldu. Bu yaştan sonra bir daha göremem herhalde. Özlüyor, sık sık hatırlıyorum. Onun büyüdüğü kaleye uğradığım zamanlar nine değildim henüz, Sarı Kadın derlerdi bana. Genç değil ama hâlâ dinç, atik, delişmen biriydim. Sultan ise daha ergenlik çağındaydı, kadın dilini bilen ender erkeklerdendi. Haber gönderirken de, Sarı Kadın demiş benim için."

Tatlı tatlı güldü bunu söylerken. Elini saçlarında gezdirdi. Ortadan ikiye ayrılmış saçları düzdü, omuzlarının hizasındaydı. Güneşte yanmış gibi koyu yüzüne yakışıyordu.

"Neden öyle diyorsun, belki gene görüşürsünüz." İyimserlik olsun diye böyle dediğini Solak kendisi de fark etti, sonra sustu.

"Sanmıyorum oğlum. Artık ne uzun yaşayacak, ne de Safali kadar uzaklara gidecek halim var. Bunu bilmek beni kahretmiyor. Yaşlılığın tek kötü yanı bizi güçten düşürmesi. Ama bu sayede ölüm duygusuna yaklaşıp alıştığımı görüyorum. Yoksa kalbimiz hayata gereğinden fazla bağlanır, ölüm karşısında perişan olurduk."

Nine soluklana soluklana konuşuyor, böylece Zeyno'ya rahat tercüme etme imkânı veriyordu.

"Gençliğin yaşlılıktan daha iyi olduğuna dair eski toy düşüncem değişti. Yaşlıların gençliği özlediğini sanırdım, ama şimdi biliyorum ki, özlediğimiz şey gençlik değil geçmiştir aslında. Geçmiş, yaşanıp geride kalandır, bir daha ulaşamayız. Eğer zaman tersine aksaydı, yani bu dünyaya yaşlı olarak gelip, sonra gençleşseydik, o zaman da geride kalan hayatı, yaşlılığı, ondaki olgunluğu, o yaştaki lezzeti özlerdik. Çünkü

geçip gitmiştir, artık geri gelmeyecektir. İnsan hayatında iyi ya da kötü çağ olmadığını anladım, bu sadece zamanın bize oynadığı bir oyun, aklımıza kurduğu bir tuzakmış."

Zeyno'ya dönen Sarı Nine onunla bir şeyler konuştu. Sonra süt sürahisini yavaşça kaldırıp, bardakları doldurdu.

"Senin bir şeyler yiyip yemediğini sordu, hayır, dedim," dedi Zeyno.

Nine, bardaklara diğer sürahiden dut pekmezi ekledi. Birini alıp, tahta bir çubukla karıştırdı. Kıvama gelince, Solak'a verdi. Sonra diğerlerini karıştırdı. Acele etmedi. Odanın içinde sadece tahta çubuğun toprak bardağa değerken çıkardığı ses duyuldu.

"Zeyno'yla uyanıp, sonra güne senin sohbetinle devam etmek bahçenin bana bugünkü cömertliği olsa gerek," dedi Solak.

Sehpanın yanındaki minderde oturan Zeyno önündeki ekmeği Solak'a uzatırken tebessüm etti.

"Yıldızlarla ilgili bilgini, başından geçen olayları duydum, yaşadıklarının bundan ibaret olmadığına da eminim," dedi Sarı Nine. "Hayatta hiçbir şey basit ya da önemsiz değildir. Şu içtiğimiz süt gibi. Penceredeki beyaz inek gibi. Eski çağlarda ineği ilk evcilleştirenler annelerimizdi. Bu sayede hayatta kaldık, çoğaldık. Sütünü sağdık, etini yedik, derisini işledik. Kulübemizi paylaştık, yan yana uyuduk, toprağı onunla sürdük. Eğer gebeliğimiz aynı döneme denk geldiyse, dokuz ayı birlikte geçirdik, yavrularımızı aynı zamanda doğurduk. Doğanın bize verdiği en güzel armağandı. Bu sayede kızlarımızı, oğullarımızı yetiştirdik, zorlukları aştık. Giyindik, doyduk, mutlandık. Annelerimiz, 'dünyamız ineğin sırtı üzerindedir', diyerek kutsardı hayatın bu lütfunu. Çünkü o olmasa biz perişan düşer, zayıf kalırdık."

Sarı Nine soluklanmak için bardağını sehpaya koydu. Penceredeki beyaz inek heykelciğine baktı.

"Buraya yeni gelen kadınlara anlatırım bunları. Acılarını yanlarında getiren kadınların çaresizliği, güvensizliği, ürkekliği umut kırıcıdır oğlum, görmeni isterim. Onlara şiir okur, annelerimizin şair olduğunu hatırlatırım. Yaraları iyileştiren otları biz bulduk, derim, ilk toprağı biz sürdük, buğdaydan ekmek, üzümden şarap yaptık, kızlarımız, oğullarımız yaşasın, hep birlikte mutlu olalım diye. İnanmayan gözlerle bakarlar, dövülmüş, tecavüz edilmiş, horlanmış, aç bırakılmış, zorla evlendirilmiş, küfredilmiş, köle olarak satılmışlardır. Savaşmak kimsenin muradı değil. Haksızlığın elinden kaçarak gelirler buraya.

"Biz ateş yakmayı, ekmek pişirmeyi öğrettik erkeklere, ama onlar bizi ellerindeki yazıdan uzak tuttular, annelerimizin tabletlerini imha ettiler. Biz iğneyi bulup elbise dikerken, onlar mızrak yapmakla meşguldü, sonra ucunu boynumuza dayadılar. Elimizdeki sabana, ekin aldığımız toprağa göz dikip, kan akıttılar. Bundan gurur duydular. Biz onların erkek oldukları için mi, yoksa ele geçirdikleri ganimetlerin gücü nedeniyle mi değiştiklerini anlamaya çalışırken, onlar bizi eve kapattılar. Hayatın ineğin boynuzları üzerinde doğup sonra bu noktaya geldiğini unuttular. Böyle giderse kalbiniz de kurur, dediğimizde güldüler, alay ettiler. Bizim emeğimiz yokmuş gibi bütün geçmişi kendi bildiklerine göre yazdılar.

"Ama onların yazısı varsa, bizim de sözümüz vardı. Kendi gerçeğimizi ateşteki demir gibi işledik, masalların içine sakladık. Acıyı, iyiliği, kötülüğü, mutluluğu orada anlattık. Bundan rahatsız olanlar, bilge kadınlara devanası, hekim annelere cadı dediler. Erkeklerin daha kötü, daha zalim olduğunu gösterdiğimizdeyse kızdılar. Birçok yerde masalları yasakladılar, kendi hikâyelerini kutsal emir diye dayattılar. Oysa bizim kutsalımız doğanın kendisi, hayatın vicdanıydı. Bütün çabalarına rağmen, masalların sonundaki mutlu-

luğu yok edemediler. Bizim umudumuzdu bu, hor görülenlerin, haksızlığa uğrayanların umudu. Solak, oğlum! Hiçbir acı boşuna değildir. Masallarda kötülüklerin yanında adaletin de, mutluluğun da olduğunu görürsün. Bu hepimizin düşüdür, annelerimiz serpmiştir oraya. Bu yüzden artık yazıya değil, söze inanır olduk."

Dışarıdan, ağaçların ötesindeki kayalardan bir ses geldi. Bir kez daha duyulunca bunun bir tilki olduğu anlaşıldı. "Haylaz ülkiler..." dedi Nine, tatlı bir tebessümle.

Zeyno daha önce dinlediği sözlerin bu kez yeni kelimelere, yeni bir ses tonuna büründüğünü fark etti. Kendisinin de tercüme ederken kelimelerin bir parçası olduğunu, onlarla birlikte hayata bir yenilik kattığını hissetti. Sarı Nine'ye bir şeyler söyledi. Bunun üzerine Nine, Solak'a dönüp, "Düşmanın buraya doğru geldiğini anlatmış sana Zeyno," dedi. Sehpadan aldığı kırmızı elmayı küçük bir bıçakla dilimlemeye başladı.

Dün sabah bir haber üzerine güneydeki devriyelerin yanına giden Zeyno, büyük bir düşman ordusunun yaklaştığını öğrenmişti.

Mağaranın geniş salonundan geçerlerken yüksek tavanın işlemelerine bakan Solak'a, "Bu işlemeleri kana bulamaya geliyorlar," demişti. "Binlerce Merani. Çok kalabalıklar. Büyük bir ordu topladıklarına göre bahçenin yerini öğrenmiş olmalılar. Üç günlük mesafedeler. Her yana, bütün Şahmaranlara haber saldım yardım için. İlerideki devriyelerimiz de düşmanı şaşırtmak, yanlış tarafa yönlendirmek için saldırıp zaman kazanmaya çalışacak. Eğer onları oyalar, bize fazladan iki gün kazandırırlarsa bu yeter. Hazırlıklarımızı tamamlayabiliriz." Solak, Zeyno'nun bütün işlemelerden daha güzel olan yüzüne bakakalmıştı.

"Bunun için mi buradan ayrılmamı istiyorsunuz?"

"Evet oğlum. Savaşın daha uzun süre devam edeceği gö-

rülüyor. Senin kuzeye gitmen, Loriya'yı bulman gerekiyor. Gökyüzü kapısı açıldığında Loriya oradan geçecek, dünyanın yeni çağına tanıklık edecek. Belki kadınlara, masumlara, yoksullara yeni bir soluk verir bu çağ. Kalplerin ışığı çoğalır, kötünün karşısında iyiliğin cesareti artar."

"Burada kalmayı tercih ederim. Merani ordusu büyükmüş. Artık kendimi toparladım, kılıcımı kullanabilirim. Hayatımı kurtaran kadınları bırakamam. Asıl gitmesi gereken sensin, güvenli bir yere..."

Sarı Nine elini yavaşça kaldırarak Solak'a durmasını işaret etti. Gözlerinin içine bakarak sordu. "Senin kuzeyin burada mı? Bunun için mi kalacaksın?"

Solak cevap veremedi.

"Meraniler daha önce de bu bölgeye gelip, farkında olmadan yakınımızdan geçtiler. Ama bu sefer yerimizi bulmuşa benziyorlar. En çok seni ele geçirmek için saldıracaklarını biliyor musun? Küpeyi ele geçirmek için..."

Sarı Nine geri çekilip mindere yaslandı. Solak duvara takılı bakışlarını alıp önce Zeyno'ya sonra Sarı Nine'ye baktı.

"Küpe bende olsaydı üzerimde bulur ya da yerini işkencede söyletirlerdi..."

"Seninle ilgili hikâyeleri dinledim. Senin kuzeyinin henüz bitmediğini biliyorum. Devam etmeli, kendi yoluna gitmelisin. Gökyüzü kapısına varmak için Meraniler hem kayıp küpeyi, hem de Loriya'daki küpeyi ele geçirmeye çalışıyorlar. Herkes burada kalırsa, o hayali kim tamamlar yoksa? Bizi merak etme, burada Zeyno var, diğer çocuklarım var. Ayrıca ben kaderimi, yani ne zaman öleceğimi biliyorum."

Son cümleyi anlamadı Solak. Zeyno da duyduğundan emin olmadığı için Nine'ye tekrarlattırdıktan sonra tercüme etti. Sarı Nine, kestiği elmadan bir dilimi Solak'a, bir dilimi Zeyno'ya uzatarak sözlerini sürdürdü.

"Çocukluğumda kadınların mekânı olan büyük bir tapı-

nakta yaşarken bir akşam kim olduğunu bilmediğim adamlar saldırıp herkesi kılıçtan geçirmiş, ben de ölüp kan içinde kalmıştım. Çocukların uyku zamanı gelmemişti daha, bahçede şarkı söylüyorduk. Saldıranlar yüzlerceydi, okları çok, mızrakları uzundu. Toprağı işlerdik orada, kumaş dokur, hikâye anlatırdık. Ortalık çığlığa boğulmuştu. Annemin ne tarafa düştüğünü göremeden cansız yatıyordum. Çok korkmuştum ama düştükten sonra korkum birden eriyince öldüğümü anlamıştım. Dehşeti dinliyordum. Kumaş dokurduk dedim ya, çocuk olsam da bu işlerin bir parçasıydım. En hünerli dokumacı Talan, parmakları en güzel kadın, şimdi yanıma uzanmış, sırtında bir okla yatıyordu. Gözleri açıktı. 'Sen de mi öldün Talan?' dedim. 'Hayır, birazdan öleceğim, ama sen yaşayacaksın,' diye fısıldadı. 'Yok yok... Ben çoktan öldüm.' Aynı fısıltıyla karşılık verdim ölülerin konuşması duyulmasın diye. Güzel bir kadındı, sesi annemin sütü gibi ılıktı, yumuşaktı. Ölülerin de hatırladığını o zaman fark ettim. Beni kucağına alır, gözleri kapalı yüzüme dokunur, tanımakta zorlanıyormuş gibi önce başka isimler söyler, güldürürdü. Bana Sarı Kız demeyip, adımla hitap eden tek kişiydi. Bir gün, 'Balık yıldızlarının çağı Têlê'nin ömrü içinde başlayacak,' demişti de herkes başıma üşüşüp dans etmişti. Şimdi ölüydük, ama huzurlu değildik. Canımız acıyordu. Başımdaki yara kanıyordu. Duvarlar canhıraş, dehşet içindeydi. Kadınların yakarışını dinlerken, en büyük kötülüğün işkence olduğunu anladım orada. Ölüme katlanmak daha kolaydı, Talan'la ikimiz bunu biliyorduk. Yine fısıldayarak, 'Têlê... Balık çağı gelmeden ölmeyeceksin,' dedi bana. Ağzından kan akıyor, alnının ortasındaki ay ile yıldız dövmesi sızlıyordu. Kadınlar yalvardıkça, orada en büyük kötülüğün tecavüz olduğunu da öğrendim. Yok olmak duygusu, kalbimizin cam gibi ufalanmasıymış. Acı çeken kadınlar kırılıp dökülüyordu. Sonra Talan'ın, 'Ama yıldızları bekleme. İyi-

lik için kendin mücadele et,' dediğini zar zor duydum. Kargaşa artıyordu. Açlık ile yoksulluğun da büyük kötülük olduğunu zaten biliyordum. Çok küçüktüm, zayıftım, annem ben hayatta kalayım diye tapınağa sığınmıştı. Savaştan kaçan başka çocuklar vardı orada, ortak bahçemiz çiçek çiçekti, karnımız doyuyordu. Şimdi karanlık çöküyordu. Bağrışların, inlemelerin arasında son bir gülümseme bekledim Talan'dan, ama yüzü donmuştu. Ölülerinki öyle olur. Kendimden biliyorum, benim yüzüm de donmuştu."

Omzundaki beyaz tülbenti gözlerine götürüp bir süre durdu Sarı Nine, sonra öne eğik başını kaldırıp penceredeki aydınlığa baktı. Kıpırtısız yüzü yumuşadı, hüzünlü bir tebessüm belirdi.

"Talan'ın sözünü dinleyip ertesi sabah ayılmamdan bu yana uzun yıllar geçti. Yaşlı bedenim şimdi ölmeye hazır. Takatım tükendikçe, Balık yıldızlarının yaklaştığını hissediyorum. Önümüzdeki baharda güneşin hizasına gelip yeni çağı başlatacaklar. Daha sonraki baharı bekleyecek dermanım olmadığını onlar da biliyor. Artık gecikmeyecekler.

"Solak! Hayatım boyunca mücadele ettim, direndim, ama intikam peşinde koşmadım. Amacımız erkekler gibi yaşamak değil, sadece onların gözlerine inmiş perdeyi, oradaki kibri kaldırmak istiyoruz. Kızlarıma oğullarıma hep söylerim: Kılıç kullananın vicdanı kılıcın ucundadır. Ona fazla bağlanmayalım. Zalimlere bir ders verir kılıç, ama dünyamıza yeni bir ufuk açmaz. Sen de unutma oğlum. Adaleti, evde, tarlada, şarkıda, masalda, hem yediğimiz ekmekte, hem ortak kurduğumuz hayatta çoğaltmalıyız, yoksa şimdiden yenilmiş oluruz. Mutlu değil acı bir adalettir kılıcınki, ona güvenmemeliyiz.

"Her çarpışmadan sonra ağlıyor, öldürdüklerimiz için ağıt yakıyor, düşmanımızı sevmeye çalışıyoruz. Onları düşünüyor, eğer adil bir dünyada karşılaşsaydık ne kadar iyi

sevgili ya da dost olabileceğimizi hayal ediyoruz. Ama kan çoğaldıkça bizim de gözyaşımız azalıyor. Bir gün düşmanımız için ağlayamaz hale geldiğimizde, kralların, soyluların, zenginlerin erkek ordusuna benzeyeceğiz. Kanın şehveti kadın erkek tanımıyor. İyiliğin güç kazanmasına, akan kanın durmasına giderek daha çok ihtiyaç duyuyoruz. Sabırsızlıkla bekliyoruz yeni çağı. O zaman ben de huzurla öleceğim. Talan'ın yanında kan içinde yatarken tattığım ölüme döneceğim. Ama bu sefer canım acımayacak, kalbim rahat çünkü."

Dışarıdan aynı tilki sesi geldi. Cılızdı. Nine güldü. Yüzündeki keder dağıldı. "Bir keresinde ormanda bir kulübede yaşarken kapıma bir tilki dadanmıştı, neşeli, şirin bir şeydi. Ama sonunda beni kızdırıp, canımı sıkmayı başarmıştı."

"Rengi neydi?" diye sordu Solak. Sarı Nine'nin verdiği üzüm tanelerini aldı.

"Hmm... Hatırlamıyorum. Geceleri geliyordu, karanlıktı. Kendisini bir rüyada sanıyordu herhalde. Umarım bir daha uyanamaz, diye kızgınlıkla söylenmiştim."

Dışarıdaki tilkinin sesini bir daha duydular.

"O sözleri ona mı bağırmıştın?"

"Onun duyduğunu sanmıyorum. Kendi kendime mırıldanıyordum..." dedi Nine güleç bir yüzle. Avucundaki üzüm tanelerini Zeyno'ya uzattı.

"Geceleri sesler uzağa daha kolay gider. Belki sesini duymuştur."

Solak'ın ne demek istediğini anlamadığını bakışıyla belli eden Zeyno, olduğu gibi aktardı söylenenleri, araya girmedi. Solak yüzünü pencereye döndü. Dışarıdaki aydınlığa daldı. Düşündü. Ağaçların hafif sesini dinledi.

Duvarlar serindi, sakindi, suskundu. Odanın tavanı yüksekti, derindi, kimsenin farkında olmadığı bir karanlığı taşıyordu. Dışarıda gün ağır ağır ilerliyor, dağların dört yanı-

nı dolanıyordu. Solak'ın yüzünün ifadesi değişti, kararsızlaştı. Zeyno'ya dönüp, "Konuşmak istediğim bir şey var," dedi.

"Benimle mi?" diye sordu Zeyno. "Tercüme etmeyeyim mi?"

"Hayır, onu demek istemedim."

Zeyno kıpırtısız bekledi. Tercüme etmedi. Sarı Nine pencereye bakıyordu. Odanın tavanı gizli bir karanlık içindeydi.

Ses çıkarmadan durdular. Uzun süre.

"Demek Küçük Sultan'ın söyledikleri doğruymuş," dedi Sarı Nine, dışarıdaki gün ışığına bakarak.

Zeyno bunu tercüme etti. Ama Sarı Nine sözün arkasını getirmeyince, Solak da ses etmeyince, "Ne demişti Küçük Sultan?" diye kendisi sordu. Merakını gizlemedi.

Oda küçük değildi, ama birden küçüldü. Karanlık değildi, ama birden karardı. Pencere bir anlığına yok oldu, duvarlar kat kat çoğaldı. Gözlerini kısan Sarı Nine, Solak'ın parmaklarına dokundu. Elini tuttu.

"Safali sohbetinde herkesin adı takma iken, Solak, orada kullandığı Rinda adının gerçek olduğunu, babası Aslem'in izini aradığını söylüyormuş."

"Evet. Bunu konuşmak istiyordum."

"Sen..." diyecek oldu Zeyno şaşkınlıkla, sonra durdu. Yüzü donakaldı.

Hep birden sustular.

Rüzgâr da sustu. Dışarıda ağır ağır ilerleyen gün, dağların üzerinde kıpırtısız kaldı. Tavandaki karanlık, derin bir uçuruma açıldı. Kalplerine bir ağırlık çöktü.

Solak, yavaş yavaş konuşmaya başladı.

"Benim kuzeyim nedir, sorusuna verdiğim cevaplar aklımı öyle çok karıştırdı ki, bir ara kuzeyim olmadığına inandım. Yolculuğum sırasında, babasının izindeki Rinda olduğumu söylüyordum. Glut aklımın dumanlandığını düşünüyor, benimle eğleniyordu. Safali'deyken başkasının adını ta-

şımaya ihtiyaç duymadım, ama herkes oyun oynadığımı sanıyordu. Sonra mağarada Aslem'in daha önce işkenceye yenildiğini söylediklerinde, onlara Aslem'in direncini göstermek istedim. Babasına yardım eden oğul, oğlunu özleyen babaydım. Ölümü ikisinden de uzak tutuyordum."

"As-ri..." dedi Sarı Nine düşünceli bir edayla. Sonra Zeyno'ya bir şeyler söyledi.

Zeyno, "Asri, yeni bir kelime olacak kadın dilinde," diye açıkladı. "Nine, Aslem ile Rinda adlarından şimdi türetti. Eski bir âdettir. Eğer önümüze çıkan yeni bir nesne ya da durumu ifade edecek kelimemiz yoksa, annelerimiz buna uygun bir söz bulur, önerir, kullanırlar. Sonra zamanın insafına bırakırlar. Şimdi sen oğul ile baba, kendin ile öteki arasında gidip geldiğin için bu ruh haline karşılık asri kelimesini seçti. Hem kim olduğunu bilmeyenlere, hem de birden fazla kişiliği hissedenlere dair bir kelime olacak."

"Peki şimdi kim olduğunu biliyor musun?" diye sordu Sarı Nine.

"Ben bilsem de, başkaları bilmiyor. Herkes kendi sözünü gerçek sanıyor, beni ikna etmeye çalışıyor. Geceleri bu soruyu düşünmekten aklım yorulunca bazen ben de kuşkuya kapılıyorum. Benim dışımda bir gerçek varsa, nerede arayacağımı, nasıl bulacağımı bilemiyorum."

"Gerçek, aranarak bulunan bir şey midir?"

"Bu soruyu daha önce de duymuştum. Gerçeği bulmanın başka yolu var mı?"

Nine, çocuklarıyla konuşmayı seven yaşlıların huzuruyla baktı. "Safali'deki sohbetinizde anlatılan hikâyeyi duydum," dedi. "İyi ile Kötü adlı iki kardeşin kaderi sonunda tuhaf bir yerde birleşirken, sadece birisi gemiye ulaşıp sevdiği kadınla gitmiş, diğeri kıyıda kalmıştı. Geride kalan kardeş hafızasını yitirdiği için adını hatırlamıyordu. Onunla birlikte bütün kent halkı gerçeği bulmaya çalışıyor, çareler arıyordu.

İyi mi, yoksa Kötü müydü geride kalan? Oğlum, eğer bunun cevabını bulursan, kendi gerçeğine daha rahat inanırsın."

"Anlamadım... Bunun benimle ne ilgisi var?" diyen Solak'ın sözlerini çeviren Zeyno, "Ben de anlamadım," diyerek kendi merakını ekledi.

"Gerçek, aranarak bulunan değil, yaratılan bir şeydir," dedi Nine. "Bunu öğrendiğimde daha çok gençtim. Biz kadınlar sürekli ezilip, Şahmaran olmadan önce sessiz yaşarken, bu hayatın tek gerçek olduğuna inanırdık. Hatta erkeklerden çok inanır, kızlarımızı, gelinlerimizi bu yola kendimiz zorlardık. Bir gün kim olduğunu bilmediğim bazı kadınlar gelip, bunun bizim gerçeğimiz olmadığını söylediklerinde inanmakta zorluk çekenler arasında ben de vardım. Ergenlik çağında bir kızdım, anlamadım. Bu hayatı yok saymıyoruz, diyorlardı, ama bizim değil, erkeklerin, soyluların, güçlülerin gerçeğidir bu. Başka bir hayatın var olabileceğini söylüyorlardı. Gerçek tek değildir, mutlak hiç değildir. Kadınlar zaten hisseder, bunun ilhamıyla yaşarlar. Tek bir gerçek olduğuna inansaydık, masal anlatmaya, çocuklarımızın kalbine ayna tutmaya ısrarla devam etmezdik. Başka bir hayata dair sezgimiz, annelerimizden bize kalan en güzel mirastır. Bunu evde, işte, acıda, aşkta, sabırda, sevinçte hissederiz. Masalları unuttuğumuz gün artık umudun da yok olacağını biliriz.

"Nerede bu gerçek, nasıl bulacağız, diye sorduk. Dağların ardında mı, mevsimlerin sonunda ya da karanlığın gizli işaretlerinde mi? Beklememiz mi, yoksa yol yürüyüp, çamurlar, karlar, soğuklar mı geçmemiz gerekir? Dualar etsek, adaklar versek, ağıtlar söyleyip, olmadı işaret ateşleri yaksak kendisi çıkıp gelir mi?

"Sayıları azdı, alçak sesle, fısıldayarak konuşuyorlardı: Kardeşler! Gerçek, aranarak bulunmaz! dediler bize. Evrenin oluşumu henüz bitmemiştir, belki hiç bitmeyecek de.

Gökyüzü, dünya, hayat, insan, yani bütün bildiklerimiz, sürekli bir oluş halindedir. Devinmeye, dönüşmeye, tükenip sönmeye, ışımaya, yeniden doğmaya devam ederler. Bu akış içinde, biz de kendi gerçeğimizi yaratabiliriz. Yani kardeşler, gerçek bulunacak değil, yaratılacak bir şeydir! dediler bize.

"Açık, net, tereddütsüz konuşuyorlardı. Annelerimizin bildiği bir Şahmaran masalı varmış çok eskiden. Artık unutulmuş, kimse hatırlamıyor, sadece adı kalmış. Şimdi bu masalı yeniden yaratmalıyız, diyorlardı, içine acımızı, sevincimizi, emeğimizi katmalıyız."

Sarı Nine, o günleri hatırlamanın ağırlığıyla durdu. Eğilip sehpadan bir iki kiraz aldı. Çocuklarıyla sohbet etmenin hazzını dünyanın hiçbir cevherine değişmeyen yaşlıların huzuruyla konuşmaya devam etti.

"O hikâyede geride kalan İyi miydi, yoksa Kötü mü? Eğer gerçek, yaratılan bir şeyse, geride kalan kişi Kötü olduğunu söyleyecektir. İki kardeş ayrı yönlere gitmiş, ama aynı kadının kaderinde birleşmişlerdi. Kadın ise tek bir aşkı iki kişide bulmuş, sonunda onlardan birine kavuşmuştu. Burada aşk nedir, sevgili ne anlama gelir gibi önemli meseleleri Safalili dostlarımıza bırakalım. Geride kalan kişi, hem kardeşinin, hem de onu seven kadının mutluluğunu ister, bunun gerçekleşmesi için kendisinin Kötü olması gerektiğini anlar. Aşk, insan hayatını kökten değiştiren iki önemli geçitten biridir, her ruha iyilik verebilir. Yoksa geride kalanın sevgisi, eksik, mutsuz, acı, üstelik karanlık olurdu.

"Aynı anda herkes mutluluğa erer, hem gidenler, hem geride kalan. Kader aynası denir buna. Farklı insanların kaderini aynı suya düşürüp sonra ayırmak yani. Kendimizi değiştirebilir, bunu kaderimizin bağlı olduğu diğer kişilere yansıtabiliriz. Hem o kadını hem de kardeşini sevdiği için, onların aynasında kendisine bakan kişi, Kötü olduğuna inanarak orada yenilenir, iyiliğin yeni bir tarifini yapar."

Sarı Nine elindeki kirazları Zeyno'ya verdi. Sonra eğilip tabaktan biraz daha aldı, Solak'a uzattı. "Sen de kendi gerçeğini yaratmalısın," dedi.

Solak duvarlara, pencereye, sehpaya, Zeyno'ya, en son Nine'nin avucundaki kirazlara baktı. Kuzeye ilk geldiğinde aklında taşıdığı soruların ne kadar sade olduğunu hatırladı.

"Günlerdir baktığım aynada gördüklerimi sizinle paylaşmak istiyorum," dedi. "Aslem solaktır, ama sağ elini de iyi kullanır. Ben sağ elimi kullanamam. Yaralı parmağım iyileştiğinde kullanmaya başlarsam şaşırırım herhalde. Aslem yazı yazar, en karışık tabletleri okur. Benim aklımdaysa tek bir harf ya da işaret yok, okuma bilmem. İşkencedeyken, denizi düşünür, kendimi orada hayal ederdim. Bir işkenceciye denize gömülü batık kentlerden söz ederken, kendi gördüklerimi değil, Aslem'in köyümüzde bıraktığı bir hikâyeyi anlatıyordum. Hiç deniz görmedim ben. Ama parmağım iyileşip birden sağ elimi kullanacak olursam, tabletlerdeki işaretlerin yanı sıra denizleri de hatırlar mıyım, bilmiyorum. Sonra burada kadınların arasında Yumati geliyor aklıma, Aslem'in karısı, Rinda'nın annesi. Ben hangisiydim, o kadın benim neyimdi? Dün gece Wendela'nın şarkısıyla uykuya dalarken, küçükken annemin söylediği ninni düştü aklıma, kalbime, uykuma. Sesin sahibi Yumati'ydi, ben onun oğluydum. Ama her erkeğin, sevdiği kadına bir parça çocuk olduğunu, onun sesiyle uyuyup, öyle huzur bulduğunu da biliyorum.

"İçime en büyük şüpheyi düşürenler Safali'deki bilgelerdir. Hepsinin takma isimle katıldığı sohbette ben nasıl Rinda olabilirim, diye düşünüp, tutunacak bir dal aradım. Orada kendi adını kullanan biri daha olsa, içim rahatlayacaktı."

"Küçük Sultan'ın kendi adını kullandığını biliyorum. Ama o da sayılmaz, çünkü eskiden adı başkaydı, Küçük Sultan olmayı sonradan tercih etti," dedi Nine.

Solak başını eğdi. Derin derin soludu. Gözlerini açınca Nine'nin yaşlı avucunda sabırla bekleyen kirazları gördü.

"Ben Rinda olarak bilinmek isterim. Kalbim bana bu yolu gösterir. Bunun nedenleri belki çoktur, belki hiç. Yumati'yi anne bilmek, Aslem gibi bir babaya sahip olmak isterim. Kuzeye nasıl geldiysem aynı adla dönmek isterim. İşkenceden duyduğum korku ile aklımı zayıflatan kuşkuyu kendi üstüme almak, babamın zaaflarını anlamak isterim. Kendime güvenimin tam olması için zamana ihtiyacım var, biliyorum. Bu yüzden yola devam ederek, Aslem'in kaderinin parçası olacağım. Onun hayalini tamamlamalı, Loriya'ya yardım etmeliyim."

Alnından boynuna terler aktı. Nine'nin avucundan bir kiraz aldı, ağzına götürdü. Zeyno'nun gözlerine baktı, sonra bir kiraz daha aldı. Gün ilerliyordu. Yaz bitiyordu. Kirazlar şerbet gibi lezzetliydi.

Rinda'ya, akşamleyin kimseye görünmeden ayrılması gerektiğini söylediler.

Atını bırakacaktı, gideceği kuzeyin karlı olduğunu, atına yiyecek bulamayacağını söylediler, yalnız başına yol alacaktı.

Eğer herkesin bir sırrı varsa kendisininkini iyi koruması-nı, geyik izlerininse kadınların sırrı olarak kalacağını söylediler.

Loriya'nın geyik izlerinden giderek onu kuzeyde arayacağını, onunsa yıldızlara güvenerek Loriya'yı bulmasını söylediler.

Rinda akşama kadar odada kalırken, Zeyno ile Sarı Nine dışarı çıkıp bahçenin hâlâ hayat dolu haline baktılar. Birkaç gün sonra gelecek büyük çatışma için hazırlıklar sürüyor, kadınların yanı sıra çok sayıda erkek savaşçı bahçeye akın ediyordu. İçlerinde Rinda'nın tanıdığı kimseler de vardı. Hem öfkeli, hem kararlıydılar, atları güzel, silahları ba-

kımlı, yüzleri boyalıydı. Gençtiler, yaşlıydılar, iyiydiler. Solak'ın Loriya'yı bulmak için ayrıldığı söyleniyordu soranlara. Kaybedecek zamanı yoktu. Şahmaranlar telaşlı değildi, uzun süredir görüşmeyenler sarılıp gülüyordu. Çocuklar oyunlarına daha neşeli devam ediyordu.

Akşam olduğunda silahlarını kuşanmış, Zeyno'nun doldurduğu heybesini almış halde dışarı çıkan Rinda, son bir kez bahçeye baktı. Rüzgâr serin esiyor, ağaç dalları keskin bir ses veriyordu. Wendela ile Anasaa'ya selamını iletmesini, atına da iyi bakmasını söyledi Zeyno'ya.

"Seli do-yâni..." dediler aynı anda. Buna güldüler. Yıldızlar yine sonsuz, yine meraklıydı. Güzel bir gece, dediler. Gerçeği yaratmak için çaba gösterebiliriz, ama kaderimiz her zaman elimizde olmayabilir, dediler. Sesleri titriyordu. Kader aynasına inanalım, sen orada iyi ol, dediler. Solukları sıcaktı, hissediliyordu. Konuşacak daha çok şey vardı, deyip, sözün gerisini artık iki ayrı yöne giden zamana bıraktılar.

Şimdi de eskisi kadar biliyorum,
Fakat daha derin, daha olgunlaşmış bir şekilde.
Yoksa, öğrenmek ile bilmek aynı şey olurdu.

İbni Sina

Gün boyu aralıksız yağan kar akşam vakti durduğunda gökyüzü de bulutlarından arınmış, mavi bir aydınlığa bürünmüştü. Bir göğün ışıl ışıl yıldız tarlasına, bir de yeryüzünün geniş beyazlığına bakan biri, karların lacivert bir suyla yıkandığını sanıp, baktığı yerin gök mü yoksa yer mi olduğunu karıştırabilirdi.

Kar fırtınası yüzünden bütün gün küçük bir mağarada kalıp ateşin başında oturan Rinda, aylardır yol aldığı ıssız topraklarda hem dağların hem de ayazın şiddetini iyice öğrenmişti. Bazen donmuş otları, bazen ne zaman öldüğü bilinmez bir kuşun buzlanmış etini yiyordu. Zeyno'nun verdiği kürkleri kat kat giyiyor, uzun çizmelerini sıkıca bağlıyordu. Burada kalıp ateşin yanında uyuyacak, yola yarın devam edecekti.

Gözleri ateşe dalıyor, alevlerin arasında sarı atların doludizgin koştuğunu görüyordu. Atların yelesi bakır renge dönüyor, sırtlarına göğün kızıllığı değiyordu. Bacakları dal gibi uzun, gövdeleri su gibi kıvrak, boyunlarından aşağı ter yerine damla damla alev akıyordu. Hangi rüzgâr yetişebilirdi onlara, güzellikleri hangi hayale sığabilirdi? Dağlar yana çekiliyor, uçurumlar yol veriyor, bütün çayırlar önlerine seriliyordu. Ancak gökyüzüne yakışırdı onların ihtişamı, sarı atlar alevlerin içinden dörtnala geçip bir rüya gibi gözden kayboluyordu.

Meraniler buraya ulaşmamıştı. Etrafta soğuktan başka düşman, açlıktan başka bela yoktu. Gündüzler koyu, geceler ise aydınlıktı. Bazen karşılaştığı geyik izleriyle heyecanlanan Rinda, hemen peşlerine düşüyor, ama çok geçmeden yağmaya başlayan karda izleri yitiriyordu. O zaman aç bir kurt değil, kara bir geyik gibi bağırıyordu. Sesi onların sesinden, gözü onların izinden başka her şeyi unuttuğu için, ara sıra karlara karışan tilki izleriniyse fark etmiyordu. Bir rüyaya düşmüş gibi bulanıyordu gözleri.

Rüya ile hayatın iki ayrı dünyası olduğunu herkes bilir. Rüyadayken tümüyle başka bir evrene geçer, sonsuza erer, ama orada sürekli kalamayız. Yolculuk gibi, ne kadar uzağa gidersek gidelim, sonunda uyanıp geri geleceğimiz bir evimiz olduğunu biliriz. Öyle mi?

Peki bir rüyayı artık hayatımızmış gibi yaşarsak, uyanıp döneceğimiz bir evin varlığından nasıl emin olabiliriz? Bir anlık bir uyku parçasında aylar hatta yıllar süren bir rüyaya düşünce, geçmişimizi hatırlar mıyız? Kuzeyde uzun zaman yol alıp artık dönecek bir yeri olduğunu neredeyse unutan Rinda'dan değil, kendimden söz ediyorum size. Rüyasından uyanma umudu tükenmek üzere olan Beyaz Tilki'den.

Sevdiğiniz, değer verdiğiniz kişiler tarafından unutulmak acıdır. Siz de varlığını önemsemiyor, etrafta dolanan gölge-

mi, ayak izlerimi, sesimi fark etmiyorsunuz. Rinda, Şahmaran Bahçesi'ndeki ilk gecesinde benim "talihsiz bir tilki" olduğumu düşünürken belki haklıydı. Bu rüyaya hapsolduğumu anladığımdan beri bir kurtuluş yolu arıyor, öbür taraftaki hayatıma geçmeye çalışıyorum. Uyandığımda, bütün bu dünyanın sadece kısa bir zaman parçasına sığdığını görünce, hayret edeceğimi biliyorum.

Buradaki zamanı anlatmak, gözleri görmeyen birine ateşi, suyu ya da göğü tarif etmek kadar zordur. Kör biri ateşe dokunamaz. Yaklaşınca hisseder, ama sınırı geçemez. Su ise parmaklarından kayar, renksizdir, girdiği kabın biçimini alır. Suya dokunur, ateşi hisseder, ama göğü hissedemez körler. Yukarıda, dipsiz bir kuyu gibi durur gökyüzü. Geceleri kararır. Işığı bilmeyen birine karanlığı nasıl tarif edersiniz? Ya suyun rengini? Yeryüzüne sağlam basarız, ama gökyüzü sonsuz bir uçurumdur.

Gözleri görmeyen birine bunları açıklayabilirseniz, ben de size hayatın, varlığın, zamanın bu rüyadaki halini tam olarak anlatmanın bir yolunu bulurum. Belki. Eğer evren, madde, hareket, bir de zaman aynı anda oluşmuşsa, benim bu evrenden çıktıktan sonra gireceğim başka bir zaman gerçekten var mı, diye kuşkuya düştüğüm olur. Yoksa rüyamın sonunda yokluk mu bekliyor beni, diye kendi kendime sorarım.

Kimine göre zaman, hareketin bir parçasıdır. İkisi de maddeyle birlikte oluşmuştur. Kimileri her şeyden, hatta evrenden bile bağımsız bir zamandan söz eder. Tabii, zamana inanmayan, bunun bir yanılsama olduğunu söyleyenler de vardır. Bense hem zamanı hem varlığı düşünürüm. Mesela, benden sonra burası ne olacak, diye merak ederim. Bir rüya bizim için bittiğinde, oradaki herkesin hayatı da biter mi? Bunun cevabını bilmediğimden, bu rüyadan uyanmanın yolunu merakla arasam da, o eşiğe geldiğimde uyanmak isteyip istemeyeceğimden emin değilim. Hâlâ. Eğer herkes, bu-

radaki her nesne benim rüyamla var olup, onunla yok olacaksa, zaman bana bağlı demektir. Ben varlığın anlamı, zamanın kendisiyim.

Artık her önüme gelene anlatmıyorum böyle şeyleri, biliyorsunuz. Kendimi köyün delisi gibi hissediyorum. Başka bir gerçeği görüp, ayrı bir zamanın varlığına inandığımı söylediğimde insanlar bana gülüyorlar. Alay ediyorlar. Kızıyorlar. Korkuyorlar. Bu yüzden çenemi sıkı tutuyor, sadece sizin gibilerle konuşuyorum.

Bir rüyanın içindeyken bazen aynı yerleri görürüz, sözler de kendini tekrar eder. Bu yüzden, aynı kelimeleri sık sık kullandığımın farkındayım. Rüyadaki zamanın bir oyunudur bu.

Buradaki evreni görürüm, ama değiştiremem. Değiştiremediğim sürece içinde kalmaya mecburum. Sarı Nine, Rinda'ya gerçeğin aranarak bulunamayacağını, ancak yaratılması gerektiğini söylerken, benim çaresizliğimi dile getiriyordu. Ne onun, ne de gönlü temiz kardeşlerin derdime derman olamayacağını anladığımda, "bu rüyadan uyanamayıp hep bir tilki olarak kalmam"la ilgili bedduasını geri almasını istemekten vazgeçtim Nine'den. Bir işe yaramayacağını biliyordum. Ama ne yalan söyleyeyim, Nine'nin Şahmaran Bahçesi'nde olduğunu duyduğumda kalbim duracaktı. Sonsuz zamandan beridir aradığım kişiyi, beni bu dünya hapishanesinden kurtaracak kadını nihayet bulunca, heyecandan soluğum kesildi. Belki bu yüzden sesim kısık çıktı orada. Sarı Nine ile Rinda'nın sohbeti sırasında dışarıda bağıran, onlarınsa sıradan bir tilki sandıkları gariban bendim. Boğazım susuzluktan kurumuştu. Rüyadayken bazen sesiniz kopar, bağırmak istersiniz de kimseye duyuramazsınız, öyle birkaç kez boğuk boğuk bağırdıktan, daha doğrusu inledikten sonra durdum. Çaresiz bir çocuk gibi yere yığıldım, artık ne yapacağımı bilemedim. Onlarsa benim derdimle ilgisi olmayan

konuları konuşuyor, önümüzdeki bahar Balık burcuyla girilecek yeni çağı daha çok önemsiyorlardı. Göğün, yıldızların, yeryüzünün, bir de kadınların kaderi değişecekmiş. Tabii Loriya kuzeydeki denizin ucuna varabilirse. Peki benim kaderim ne olacaktı?

Siz mucizelere inanır mısınız? Beni merakla dinlediğinize göre... Gerçeğin yaratılarak elde edileceğini söyleyen kadınların bir mucizeye bel bağlaması biraz tuhafıma gitti. Belki, mucize dolu bir hayalleri olduğunu, ama bu hayatın içinde sadece kendi çabalarına bel bağladıklarını söylemek daha doğru olur. Gökyüzü kapısından küpelerle geçen kişi evrenin kalbine ulaşacakmış. Öyle diyorlar. Bir kişinin bu sırra ermesi, diğerlerine ne kazandıracak? Sadece Loriya'nın amaca ulaşması hepsine mutluluk vereceği için mi o günü bekliyorlar, yoksa Sarı Nine'nin söz ettiği kader aynasına mı inanıyorlar?

Peki, onların da tahmin etmediği başka bir sonucun ortaya çıkma ihtimali var mıdır?

Mesela benim kaderimin değişmesi gibi. Bu rüyadan uyanıp, kendi hayatıma dönmek gibi. Belki kadınların bütün çabası böyle bir mucizeyi gerçekleştirmek içindir. Bu esaretten, sonsuz uykudan kurtulmam için çare arıyor, bana yardım etmeye çalışıyorlardır.

Böyle düşünmemem gerektiğini biliyorum. Evrenin tümüne yayılabildiğim halde, dışına çıkacak kudrete sahip olmadığım için kendimi kısırlaşmış hissediyor, bunalıyorum. Sonra böyle hayallere kapılıp köyün delisi gibi konuşuyorum. Siz ise bana güvenerek dinliyor, buradakilerin ızdırabında kendi kalbinizi tanımaya çalışıyorsunuz. Alçakgönüllü bir ermiş gibi. Başkalarının hikâyesinde kendi varlığınızı sınıyor, hayatınızı temize çekiyorsunuz. Ya da masalların içine serpilmiş iyiliğe, aşka, umuda, mutluluğa inanıyorsunuz. Beni can kulağıyla dinlediğinize göre...

Kılıcın gölgesinde yaşayanların sonunda kılıcın parçası olması gibi, benim aklım da bu rüyanın parçası oldu. Uyanırsam, rüyası yarım kalmış çocukların sıkıntısını mı, yoksa en güzel rüyası gerçekleşmeyen ihtiyarların kırgınlığını mı taşırım içimde, bilmiyorum.

Size bir sır vereyim. Bütün düşmanlarını öldürmek için can atan Meranilerin Sarı Nine'nin kılına zarar gelmemesi için dua ettiklerini duyunca şaşırmıştım. Nine ölürse, Beyaz Tilki'nin bu rüyadan uyanacağını, böylece kıyametin kopacağını söylüyormuş büyücüleri. Ne kadar gerçek, ben de merak ediyorum. Tuhaf olan, kan içinde yaşayan bu adamların, ölümden değil ama varlığın sona ermesinden, zamanın bitmesinden bu kadar çok korkmasıdır.

Boynu eğri Avadin ise kimsenin değil ama Sarı Nine'nin ölmesini isterdi. Böylece varlığın ötesinde ne olduğunu görür, kalbindeki merakı giderirdi. Ama Loriya'nın küpelerinin ona yeteceğini söyleyerek, korkudan geceleri uyuyamayan Meranileri rahatlattı, gönüllerini aldı. Gökyüzü kapısından geçerek evrenin kalbine inecek, varlık ile zamanın sonsuz birliğine karışacaktı.

Rinda ertesi gün mağaradan çıkıp ağır ağır yürüdüğünde bunları değil, yolun sonuna yaklaşmakta olduğunu düşünüyordu. Öğleye doğru uzakta bir ağaç gördü. Uzun değildi. Yaklaşınca ağacın dibindeki kafatasını fark etti. Karları eşeledi, altından kuru bir iskelet çıktı. Ölünün boş heybesi rüzgârla ileriye kaymış, sonra dondurucu soğukta durup, parçalanmıştı.

Şahmaran Bahçesi'nden ayrıldığından beri gördüğü bu ikinci iskeletin de kılıcı yanındaydı. Dermanı ya açlığa ya da soğuğa yetmeyen yolcular, bir kıyıya yığılıp kalıyordu. Vahşi hayvanların cesede yaklaştığına dair belirti yoktu. Ne bir ayı, ne de kurt. Boynundaki kolye ile kılıcındaki desenlerden cesedin bir kadına ait olduğu anlaşılıyordu.

Rinda ağaçtan bir yaprak alıp kokladı. Sonra yavaş yavaş çiğnedi, emin olunca yuttu. Açlık korkusunu öğrenmişti, bir yandan yiyor, diğer yandan heybesini dolduruyordu. İnsan hayatını kökten değiştiren iki önemli geçitten biri midir açlık, bilmem. Herkesin sözü başkadır, kimine göre şüphe ile korku, kimine göre korku ile merak, kimine göreyse merak ile aşk değiştirir insan hayatını. Buna yalnızlığı, ihaneti, çaresizliği ekleyenlere ben rüyayı da katarlatırım. Herhalde anlatması en zor olanı aşktır bunların içinde. Herkes bilir, ama tarif edemez. Ya da kimse bilmez.

Bir kadında neyi sevdiğini biliyorsan bu güzeldir, ama neyi sevdiğini bilmiyorsan bu tehlikelidir, demişti Çerçi. Ne demek istediğini o zaman tam anlamamıştım. Ondan ya da diğer hayatımdaki insanlardan duyduğum sözleri size daha önce de aktarmışımdır. Bazen ad vermeden, bazen farkına varmadan. Bir rüyanın dış dünyadan bağımsız, hatta sadece rüya sahibine ait olduğunu ya da kimseden bir parça taşımadığını iddia edecek değilim. Bugüne kadar rüya görmüş herkesin gözüyle baktığımı hissediyorum. İnsanların ne düşünceleri, ne de rüyaları saftır, en gizli hayallerin bile esin kaynağı vardır.

Aşk konusunda hiç unutmadığım sözü Le Hayçe adlı küçük bir kız söylemişti. Çölde tanıdım onu. Açlık, hayatımızı kökten değiştiren iki önemli geçitten biridir, diyenleri can kulağıyla dinlediğim zamanlardı. Bir gün bir kervanın yanına sokulmuş, yemeklerden arta kalanları arıyordum, koklaya koklaya. Üç gündür boğazımdan bir lokma geçmemişti. Zaten bu rüyaya düşeli beri çok zayıfladım. Başlarda görecektiniz beni, Sarı Nine'nin camına çakıl attığım o ilk günlerde oldukça besili, güçlü, ateş doluydum. Ama burada takatten düştüm, köy çocuklarının taşlarından canımı zor kurtarırken açlığı öğrendim. Yiyecek bir şeyler bulma umuduyla kervana yaklaştığımda gece yarısıydı, bir arabanın ya-

nına kadar gittim. Aşırabileceğim tek bir kırıntı bırakmamışlardı açıkta. Çalmak fena bir davranıştır, diyeceğinizi biliyorum, ama karnını doyurmak için çalan birine insaf etmelisiniz. Yoksul çocukların elindeki ekmekten ya da dilencilerin topladığı artıklardan söz etmiyorum, onlara göz dikmem. Herkes kadar benim de olan bu dünyada yaşamaya çalışıyorum. Orada dolanırken bir parça kemik buldum. Öyle yemişler ki, tadımlık bir et parçası bile kalmamıştı üzerinde. Yine de yalayıp kemirmeye başladım, derken önüme bir parça ekmek düştü. Ürkerek bir iki adım geri kaçtım. Arabanın altında küçük bir kız yere oturmuş, bana bakıyordu. Yan tarafında, ondan bir iki yaş küçük bir oğlan yatıyordu. Kızın tek başına oturduğundan emin olunca, hemen ekmeği yedim. Sonra oradan ayrılacakken, nereye gittiğimi sordu Le Hayçe kız. "Karnımı doyurabileceğim bir yere. Acele etmezsem kardeşin uyanıp ortalığı ayağa kaldırır," dedim. "O benim kardeşim değil. Ablamın kardeşi," diye karşılık verdi. Birden kikirdedim. Çocukların aklına, akıllarının aynası olan dillerine bayılıyorum. "Yani senin de kardeşin," diye düzelttim söylediğini. "Hayır, benim kardeşim değil," dedi ısrarla. Belli ki oyun oynarlarken, kardeşiyle arasında bir uyuşmazlık çıkmış, ablası kardeşini desteklemişti. Bunun üzerine, alınarak, "Sen ablamın kardeşisin, benim değil," demişti. Herkes uyurken, böyle karanlıkta oturması küskünlüğündendi. Çocuklar ne tuhaf.

Ben de küçüklüğümde kırgınlıklar yaşadım. Bir gün annem, kız kardeşimle bana tavuk eti getirmişti. Nereden bulduğunu bilmiyorum, yiyeceğin bol olmadığı günlerdi. Son küçük parçayı kardeşime verince küstüm, surat astım. Kız kardeşime eğilip, "Annemin çocuğu sensin, ben değilim," dedim. Gözüm birazcık et parçasında olduğundan değil, annem ayrım yaptığı için alınmıştım. Ama gönlümü almaya çalışırken annem haklıydı, kardeşim kaç gündür hastay-

dı, zayıflamıştı. "Onun yemeğe bizden daha fazla ihtiyacı var," deyip, sormuştu: "Ben sizin kadar yiyor muyum peki?" Böyle deyince, hatırlamadığımı, onun ne kadar yediğine dikkat bile etmediğimi anladım. Yüzüne baktım, kardeşiminkinden daha solgundu, gözleri küçülmüş, avurtları çökmüştü. O günden sonra annemin bana verdiği yiyeceğin bir kısmını sakladım, geceleri gizlice götürüp kız kardeşime yedirdim.

Bir tuhaflık olduğunu hissediyorum şimdi. Olayları hatırlasam da, geçmişime, gerçek hayatıma dair bir görüntü gelmiyor gözümün önüne. Annemin solduğunu hatırlıyorum, ama yüzünü değil. Gözlerinin küçüldüğünü hatırlıyorum, ama gözlerinin biçimini değil. Annemle kardeşimi insan mı yoksa birer tilki olarak mı düşündüm şimdi, bilmiyorum.

Le Hayçe, bir karşılık vermeden durduğumu, hatta ayrılmak üzere olduğumu görünce, ona inanmadığımı, dahası küçümsediğimi anladı. "Bu oğlan, benim ablamın kardeşi. Bunun nasıl mümkün olduğunu söylersen, arabadan sana bir parça et getiririm," dedi. Et lafını duyunca kulaklarım dikildi, gözlerim çakmak çakmak yandı. Hemen Le Hayçe'nin gönlünü almak için yollar aradım, en tatlı dilimi kullandım. Oğlanın onun kardeşi olduğuna ikna etmeye çalıştım, her tür ihtimali saydım. Le Hayçe söylediği sözdeki saçmalığı görmüyor, bilmecesinin doğruluğuna inanıyordu. İnatçıydı. Çaresizlikten öylece kıvranırken, sonunda şu tilki ömrümde bir kez olsun çocukların aklına güvenmeye karar verdim. İstediğimden değil, eti kazanabilmek için denemediğim tek ihtimal buydu. Oğlanın gerçekten Le Hayçe'nin ablasının kardeşi olabileceğini kabul ederek düşünmeye başlayınca, soruyu bir çırpıda çözdüm. Haklıymış. Cevabı söyledikten sonra boynumu hafif yana eğip yalvaran gözlerle baktım, bunu da kabul etmezse alıp başımı gidecektim. Le Hayçe arabaya çıktı, büyük parça bir koyun etiyle döndü.

Önümde durup, başımı okşadı. "Aferin güzel tilkicik," dedi. O an dost olduğumuzu anladım. Sonra bana en güzel sırrını açıklayıp, bir çocuğa âşık olduğunu söyleyince, onu ciddiye alarak, "Burada mı?" diye sordum. "Hayır, ailesi geçen hafta kervandan ayrıldı." Etli yanakları karanlıkta bile pembeleşiyordu. "Âşık olduğunu nereden biliyorsun?" dedim. Çocuklara özgü bir hevesle, "Onu ne zaman düşünsem, acıktığımı hissediyor, ama bir şey yiyemiyorum," dedi. "Şimdi hatırlayınca yine acıktım. Ancak uyuyup rüyamda onu görünce açlığım geçiyor."

Şirin kız. Herkesin kendi kalbine göre bir aşk tarifi var. Bu sözleri yetişkin biri söylese aklımda yer etmez, çoktan unuturdum. Ama ona yakışıyordu. Artık dost olduğumuzu bilmenin saadetiyle oradan ayrılacakken, Le Hayçe beni başka bir arabanın yanına götürdü. Uyuyan bir kızı gösterip, "Bu kim biliyor musun? Ablamın erkek kardeşinin ablası," dedi. Bu kez sustum. "Yani, ablanın kız kardeşi. Yani senin kardeşin," demekten kaçındım. Karnım doyduğundan değil. Burada çok uzun kaldım, her an birisi uyanıp başıma bela açabilirdi. Cevap vermek yerine, sokulup burnumla Le Hayçe'nin koluna dokundum. Sonra oradan sessizce uzaklaştım. Ne zaman sıcak ekmek kokusu alsam, Le Hayçe'nin başımı okşayan elini, tatlı sesini, nefesini hatırlarım. Ama sorduğu o son soruyu değil. Eğer bir gün açlıktan çok çaresiz kalırsam, sorusunun ciddi olup olmadığını düşünür, aklımı o zaman zorlarım.

Bu arada Rinda bir uçurumu inip, bir vadiyi aştı. Ulu bir dağı tırmanıp, öte yana ulaştı. Arkasından üç adamın geldiğini, ayak izlerini takip ederek yaklaştıklarını bilmiyordu. Kış sonu olduğu halde karlar azalmıyor, kuzeyin ucunda her mevsim soğuk yaşanıyordu. Gökyüzü bulutlarla kaplıydı.

Peşindeki adamlar Rinda kadar yorgun, Rinda kadar sa-

birliydilar. Aylardır aradıkları izi sonunda bulmuşlardı. Güneş ışığı ya da yiyecek düşünmüyor, bir an önce Rinda'ya yetişmeye çalışıyorlardı.

Rinda dağın kıyısında ağır ağır yürürken, yukarıdan bir ses duydu. Yamacın üst tarafındaki küçük bir hareket karları kaydırıp, çığ düşmesine neden olabilirdi. Durup baktı, ortalık sakindi. Sonra geriye dönünce, yaklaşmakta olan adamları gördü. Üç adam uzun kürklere sarınmış, başlık takmışlardı. İkisi yavaşlayarak geride kalırken, üçüncüsü ileri çıktı. Geride kalanların belinde kılıçları, sırtlarında okları, ellerinde yayları vardı. Önde yürüyenin başını yana eğdiği uzaktan bile belli oluyordu.

Rinda beyaz karlardan yorulmuş gözlerine rağmen Avadin'i tanıdı. Başka kimse var mı diye etrafa bakındı, sonra kıpırtısız bekledi. Yüzüne keskin bir rüzgâr değdi.

Fazla yaklaşmadan duran Avadin, "Nihayet buldum seni," dedi. Soluk soluğaydı. Elindeki uzun sopanın yardımıyla ayakta duruyordu.

Rinda karşılık vermedi.

"Buraya kadar boşuna yürümedim," diye devam etti Avadin. "Ölümü göze aldım. Yanımda yedi adam vardı, bak sadece ikisi hayatta kaldı. İhtiyacım olan şey sende, onu almaya geldim."

"Benim ihtiyacım olan şey de sendedir umarım," dedi Rinda. Yüz ifadesi, rüzgârdan aşınmış bir kaya gibi sertti.

Avadin anlamadı.

"Senin değil, küpenin peşindeyim. Sorun çıkarmazsan, serbestçe gitmene izin veririm," dedi.

Gerideki iki Merani uzakta bekliyorlardı.

"Küpenin bende olduğuna emin değilsin. Yoksa konuşma ihtiyacı duymaz, çoktan öldürürdün. Tekrar işkence yapmanız gerekecek, ama kaç gün, kaç hafta süreceğini bilmiyorsun. O kadar zamanın yok." Rinda okçuların karşısında bir

hamle bile yapamayacağını bildiğinden ne kılıcına, ne de yayına yeltendi.

"Buraya kadar küpesiz geldiğine inanmamı beklemiyorsun, değil mi?" dedi Avadin.

"Ama diğer küpe olmadıkça gökyüzü kapısından geçemezsin. Bunu anlatan tabletleri biliyorsundur."

Avadin kürkünün başlığını geriye itip, yüzünü açığa çıkardı. Kararmış, çökmüştü. Sakalları uzamış, saçları seyrelmişti. Iyice eğrilen boynu, omzuna yaklaşmıştı. Zayıflıktan boyu da küçülmüştü. Uzanıp yatmaya, ateş başında ısınmaya ihtiyacı vardı.

"Loriya kuzeyin ucundaki denize çoktan varmış, bekliyordur. Yerini bulmam zor olmayacak."

"Onu da öldürecek misin?" Rinda dişlerini sıktı.

"Neden öldüreyim ki? Sandığın gibi kötü biri değilim ben. Sadece küpeyi alacağım."

Rinda küçümser bir ifadeyle, "Geyik izlerinden mi gideceksin yoksa?" diye sordu.

Başını yan çevirip göğe bakan Avadin, "Hayır, yıldızları izleyeceğim senin gibi. Umarım bulutlar çekilip, gökyüzü açılır," dedi.

İkisi de diğerinin geyik izlerinin sırrını bilmediğinden emindi. Birbirlerini yeterince tanıdıklarına inanıyorlardı.

"Beş adamını açlık ile soğuktan mı kaybettin, yoksa Şahmaranlar mı..?" deyip, sustu Rinda. Yutkundu. Avadin'in yüzünden bir titreme geçtiğini fark etti.

"Önümüzde kuzey var. Kuzeyin en ucunda bütün yönler biter, sadece güney kalır, deseler de, geriye dönmeyeceğim. Orada başka bir evrene, hem yönlerin hem zamanın ötesine geçeceğim. Artık geçmişi düşünmüyor, hafızamdan siliyorum. Ne Meraniler, ne Şahmaran Bahçesi, ne Sarı Nine..." deyip, duraladı.

"Ne de Zeyno mu?" diye Rinda tamamladı.

Tereddüt eden Avadin, "O..." dedi. "Senin için önemli biri mi?"

Bir rüzgâr hızla gelip kayalara çarptı, yamaçtan aşağıya karlar savruldu. İkisinin de içinden bir ürperti geçti, ama belli etmediler. Dağın yukarılarında bir uğultu yayıldı.

Rinda, "Peki, senin için önemli değil mi?" diye sorduğunda, Avadin, kayıtsız görünmeye çalıştı. "İyi bir savaşçıymış duyduğuma göre. Ama benden çok Meranileri ilgilendirir bu. Arkamdaki adamlara sorsan daha iyi olur," diye karşılık verdi.

Rinda'nın yüzü sertleşti. Küpesini kıskançlıkla saklarken, herkesin buna benzer bir sırrı olduğunu biliyordu.

"Bunu Zeyno'ya nasıl yaparsın?" dedi, sesini yükselterek. "Sen onun babasısın..."

"Kes sesini... ne diyorsun?" diyerek Avadin birden telaşlandı. Arkadaki adamların konuşmaları duyup duymadığını anlamak için geriye baktı. Uzakta duruyorlardı. "Seni işitirlerse neler olacağını düşünebiliyor musun?"

"Nasılsa öldüreceksiniz beni," dedi Rinda. Sinirden elleri titriyordu.

Başını öne eğen Avadin, ağırlığını sopasına verdi. Dağın bütün karını sırtında hissetti. Omuzları çöktü. Kuzeyin ucuna kadar yürüdüğüne ilk kez pişmanlık duydu. Yorgun aklını toparlamakta zorlandı.

"Zeyno'nun bundan kimseye söz etmediğini sanıyordum."

"O söylemedi, ben tahmin ettim," dedi Rinda. "Zeyno'nun babasının solak olduğunu duyduğumda ilk başta aklım karıştı. Ne düşüneceğimi bilemedim. İşkence mağarasında beni kurtarırken sadece boynu eğri adamı sormasını normal karşılamıştım. Önemli biriydin. Ama babasının adını söylemekten kaçındığını öğrenince senin solak olduğunu hatırladım. Safali'deyken, boynun sağa eğrildiği için sol elini kullandığını sanıyordum. Ama mağarada solaklığından emin

oldum. Sadece sürahiyle bardağı değil, bıçağı da sol elinle tutuyordun."

Avadin inledi. Dizleri gevşedi, sopasına tutundu. Keşke bu karların altına girip kendi kendini gömse, yolda karşılaştığı iskeletler gibi yok olsaydı. Kader başka bir imkân verse, farklı bir hayat yaşasa, evrenle ilgili soruları keşke unutsaydı. Şimdi kulaklarında bir fırtına çınlarken, Rinda'nın, "Hiç olmazsa Zeyno'nun sağ olup olmadığını söyle bana," dediğini duymadı.

"Zeyno annesiyle kızının öldürüldüğünü biliyor mu?" diye sordu Avadin.

Rinda, "Hayır," dedi.

"Sen biliyorsun herhalde. Başıma gelen talihsizlik, hepimizi mahvetti. Geri dönüşü olmayan bir nehre düştüm. Karımın öldüğünü duyduğum gece Safali'de sabaha kadar ağladım. Keşke her şeyi düzeltme imkânım olsaydı."

Rinda gözlerini dikmiş, Avadin'i dikkatle dinliyordu. Yamaçtan savrulan karları önemsemiyor, boynundan sırtına akan rüzgârı hissetmiyordu. Dağın tepesindeki uğultu genişliyordu.

"Şimdi imkânın kalmadı mı buna? Geri dönüp Zeyno'yla konuşsan..."

"Mümkün değil," dedi Avadin. "Beni affetmez. Yaptığım kötülükleri, Zi ile Rave'nin ölümünü unutmaz. İstese de kalbi izin vermez buna."

Ölü biri gibi söz etmedi Zeyno'dan.

Buna sevinen Rinda, "Benim gitmeme izin verecek misin peki?" diye sordu.

"Yapamam. Bunca yıldan sonra artık geri dönemem. Küpe benim tek kurtuluşum."

"Benim de ölümüm," diye mırıldandı Rinda. Sonra devam etti. "İnsanların işkenceye yenildikten sonra hayata yeniden başlamaktan korktuğunu söylemiştin mağarada, hatırlıyor

musun? Hayatla yeniden yüzleşmeye cesaret edemez, iradelerine bile güvenmezler, demiştin. Bir daha ayağa kalkamayacaklarını sanırlar. Bu yüzden hayatı gözden çıkarır, değersiz hale getirirler. Öyle yaşamak, hayattan korkmanın sonucudur sadece."

"Bunu neden söylediğini biliyorum, ama yüzleşecek bir hayatım kalmadı benim. Karımı kaybettim, kızımın nefretini kazandım. Eski güzel kalbim eridi, kötülerin dünyasında ben de bir Merani oldum."

"Kalbine sonradan giren bir zehirmiş gibi söz ediyorsun kötülükten. Sana ait değilmiş gibi. Demin de kötü biri olmadığını söyledin. Oysa küçükken bir köpeğe işkence yaptığını zevkle anlatıyorsun herkese."

"Nasıl?" dedi Avadin sertçe. "Yanlış duymuşsun."

"Kedi gözlü işkenceci söyledi."

"Hayır, hayır. Başkasının hikâyesini anlatmıştım, benimle bir ilgisi yok."

"Avadin'in hikâyesi değil miydi o?"

Avadin ilk kez hem öfke, hem de korkuyla baktı Rinda'ya. Aralarından geçen rüzgâr yine dağa çarptı. Yamaçtan aşağı karlar daha çok aktı, kayalar uğuldadı.

"Benim sırrım, senin kûpen gibiydi. Zeyno'nun babası olduğumu kimseye söylemiyordum. Korkudan değil, hem kendimden utandığım, hem de onu daha fazla utandırmak istemediğim için."

"Kötü olmak utandırıyor mu seni? Kötü birinin kendisini yadırgaması tuhaf."

Avadin'in sustuğunu gören Rinda, onun eski sözlerini hatırladı:

"Kötülüğün bedenimizden, bu evren içindeki çaresizliğimizden geldiğini söylemiştin Safali'de. Orada konuşan Seydigül müydü, yoksa Avadin mi? Kötüler erdemsiz değildir, içlerinde ışık ile karanlığın kargaşasını taşırlar, demiş-

tin. Mutlak iyilik ya da kötülükten söz edilebilir mi, emin değildin."

"Hafızan iyiymiş. İstiyorsan hikâyemi anlatırım, ama karşılığında senin küpeni görmeliyim."

Küpenin değerini, yapıldığı yıldıztaşını değil, Avadin'in kalbinin nasıl bir taşla ezildiğini düşündü Rinda. "Kimin hikâyesini anlatacaksın, Seydigül'ün mü, yoksa Avadin'in mi?" diye sordu.

"Niye Seydigül'den söz ediyorsun? Aklından geçen nedir? Yoksa onu benim öldürdüğümü mü sanıyorsun?"

Avadin, öldü dediği Seydigül'ün yaşamasını isterdi. İmkanı olsa, ömrünü değişir, onun soluğunu göğsüne alırdı. Korkmadan. Hayatın gizli yanları böylece daha anlaşılır hale gelirdi. Zor kilitleri açmak, en kör düğümleri çözmek herkesin harcı değil. Hem aklı hem kalbi Seydigül kadar engin insan az bulunurdu. Sorusu çoktu, uçlarda dolanmayı severdi. Her karanlığı göze alıp, boşluğa adım atmaktan çekinmezdi. Sonsuzun sırrına ermek, sonsuz olmaktan geçiyorsa, o gerçeğe en yakın kişiydi. Parmakları bazen gevşeyen, ama dizginleri hiç yitirmeyen bir süvari gibi. Her rüzgâra kulak verir, kendi yolunu orada arardı. Dünyayı saracak kadar alçakgönüllü, bilgeydi. Seydigül. Gölgesi ağır adam.

"Öldüğüne inansaydım, onu sen öldürdün, derdim," dedi Rinda kırık bir sesle.

"Seni anlamıyorum. Sözü küpeden başka yere kaydırmaya çalışıyorsun. Ben kendi küpemi açık ettim, Zeyno'nun babası olduğumu söyledim. Sen neden sırrını açmıyorsun."

"Zeyno'nun babası olduğunu sen değil, ben söyledim. Ama gökyüzü kapısından geçmek için iki küpe gerektiğini biliyorsun. Şimdi ikinci sırrını kendin açıklamalısın."

"Aklın başından gitmiş," dedi Avadin bıkkın bir ifadeyle. "Ne dediğinin farkında değilsin. Seni öldürmekten başka tercih bırakmıyorsun bana."

"Üzerimde kûpe bulamayacaksın, desem de beni öldüreceğini biliyorum. Ama bunun sana bir yararı olmayacak."

Rinda'nın kendine güveni, Avadin'i tereddûde düşürüyordu. Buraya kadar kûpesiz, sırf Loriya'yı görmeye gelmiş olabilir miydi? Meranilerin eline geçtiğinde üzerinde kûpe yoktu. Belki bir yere saklayıp, sonradan geri almıştı. Ama şimdiki güveni nedendi?

"Kûpeyi Şahmaran kadınlarından birine verip Loriya'ya göndermiş olabilirsin. Böylece bizi aldatmışsındır. Boşu boşuna peşinde oyalandık. Yola devam edip, Loriya'yı bulsam daha iyi olur."

"Kötûlûk, duyuların akla üstünlüğü ya da aklın kendini inkâr etmesidir, diyordun Safali'de. Ama sen neden yenik düştün? Seydigül'ün aklı o kadar zayıf mı?"

"Avadin demek istedin herhalde..."

Hareketsiz durmaktan ikisinin de ayakları uyuşuyordu. Arkadaki adamlar bir sağa bir sola adım atarak idare ederken, açlığı düşünen yoktu, heybelerindeki yapraklarla yosunların kokusunu duymuyorlardı.

"Bana kalırsa, sen neden taşıdığını bilmediğin bir yükü atmak istiyor, ama başaramıyorsun," dedi Rinda. "Aslında bir kurtulsan, içindeki zincirler kırılacak, rahatlayacaksın. Gerçeğin yolu daha kolay serilecek önüne. Hep erteliyorsun, bilmediğin bir güç gelip senin için her soruyu açık edecek sanıyorsun. Bir ad ya da kûpe, her ne ise, gerçeği bulmanın önündeki asıl engel belki. Kendini bir kapana sıkıştırmışsın, çıkamıyorsun. Kalbindeki sıkıntıyı eritmek gerek, derim. Bunu denemek ister misin?"

"Neler saçmalıyorsun?" dedi Avadin, hiddetle. "Bunlar benim sözlerim. Mağarada ben söylemiştim sana." Sesini yükseltmişti. Konuşmalar arkadaki adamlara kadar gitti.

"Senin de hafızan iyiymiş," diyen Rinda öne doğru bir adım atınca, Meraniler yaylarını doğrulttular. "Şüphe, ger-

çeği bulmanın anahtarıdır. Sonrasında varılacak yer ne olursa olsun, soru sormaktan, görünenin ardındaki gerçeği aramaktan vazgeçmemeliyiz. İnanmakta güçlük çektiğimiz şeyi bazen kabul edip, hayata oradan bakmak gerekir. Böylece hem kendimizi gözler, hem de hayatla aramızdaki ilişkiyi sınarız."

"Deliriyorsun galiba."

"Peki, basit bir oyun oynayalım mı? Mesela ben sana adını sorayım. Bunun bir anlamı olup olmamasını boş ver. Yeter ki, kalbindeki baskı bir anlığına kalksın."

Sonra bir kahkaha attı Rinda. Ondan umulmayacak bir ses. Oysa bitkin düşmüş, bütün dermanı uzun yolculuğunda tükenmişti. Tek başına kırlarda böyle tuhaf kahkahalar mı atıyordu? Belki içine yabancı bir ses girmiş, göğüs kafesine başka bir soluk dolmuştu. Birden durdu.

Eğri boynu öne düşen Avadin, gücünün azaldığını hissetti. "Kötülük, ilk varlık olan ışığı parçalamak için mi ortaya çıkmıştı? Başlangıçta sadece ışık varken sonradan kötülüğün devreye girmesi bu evrenin de doğum nedeniyse, kötülük üzerine oluşmuş varlıktan ne kadar iyilik umulabilir ki?" dedi kendi kendine. Yüzünde yaşlı bir keder vardı. Sonra, "Benim bilmediğim bir şey mi biliyorsun?" diye sordu.

"Senin bildiğin şeyi biliyorum. O kadar," dedi Rinda.

"Benden ne istiyorsun?" dedi Avadin, yardıma muhtaç bir ihtiyar gibi.

"Hayat hikâyeni dinlemek istiyorum."

"Bunu neden yapayım?"

Şu ana kadar birbirlerine adlarıyla hitap etmemişlerdi. Derin derin soludular. Artık yolun sonuna geldiklerini biliyorlardı. Kayalardan savrulan karları dinlediler. Dağın tepesindeki uğultu derinleşiyor, aşağıdakilerden habersiz bir çığ biriktiriyordu.

Rinda'nın sustuğunu gören Avadin, "Peki," dedi. "Benim

sır küpem hayatımdır. Sonunda birine anlatmak zorunda kalacağımı biliyordum. Ama karşılığında sen de küpenin yerini söyleyeceksin."

"Kedi gözlü işkenceci, yaptıklarına kötülük demeyi senden öğrendiğini söylemişti. Yoksa iyi ile kötü aynı şeydi onun için. O zaman aklıma takılmıştı. İyiliği bilip değer vermesen, kendi yaptığına kötülük demeye gerek görmezdin. Kalbin, iki taşın arasında eziliyor, hafızanı silmek istiyordun. Belleği olmayan kalp, rahat yaşarmış. Meranilere küçüklüğünde bir köpeğe eziyet ettiğini anlatıyor, ama bana karşı bundan utanıyorsun."

Rinda durup, biraz bekledi. Kuzey boyunca taşıdığı, uğruna belaya düştüğü iki hazinesini düşündü, adı ile küpesini. Derin bir soluk alıp, "Hikâyeni anlatırsan, küpeyi sana veririm," dedi.

"Hayat hikâyemi öğrenmenin sana ne yararı olacak?"

"Her hayat başka bir hayatın aynasıdır, demiştin. Seni dinlerken, kendimi bileceğim."

Avadin dönüp arkasına baktı. Meranilerin uzakta durduğuna emin olunca anlatmaya başladı.

"Benim adım Avadin değil Seydigül. Çocukların bazen nedensiz yere kötülük yapmaktan zevk aldıkları yaştayken, bir gün yavru bir köpekle oynamış, akşam evlerimize dağılırken bir ağaca bağlamıştık. İp biraz yukarıda olduğu için arka ayakları üzerine dikilen köpeği ertesi sabah bulamayınca biraz meraklansak da, olayı bir iki gün içinde unutmuştuk. Ama beni unutmayan köpek yıllar sonra rüyama geldi. Bir gece, onun hâlâ ağaca bağlı olduğunu, boynunun ağrısından dolayı yakardığını gördüm. Ter içinde uyandım, karanlık bir boşluğa düştüğümü sanarak, onun gibi inledim. Bu rüyanın azabından ya kalbimi bıçakla deşerek ya da yavru köpeğin kaderini seçerek kurtulacağımı anladım. Dışarı çıkıp, boynuma bir ip doladım, diğer ucunu yüksek bir yere bağla-

dım. Orada üç gün parmaklarımın üzerinde acı çekerek, beni çözmek isteyenlere engel oldum. Sonunda boynum eğri kalsa da, kalbim rahata erdi, tekrar huzura kavuştum.

"Ergenliğimden beri bilginlerden ders alıp, yıldız yollarını öğrenirken, o rüyadan sonra, varlığın anlamı üzerine düşünmeye başladım, diyar diyar dolaşıp tartışmalara katıldım. Kaderin neden, kimden yana olduğu bilinmez, mutlak bir hesabı varsa bile bunu ondan başkası çözemez. Bir gün çocukluk arkadaşım Avadin'le karşılaştığımda, üzerinde yürüdüğüm hayat köprüsünün kırılmak üzere olduğunu bilmiyordum. Ailesi yıllar önce köyümüzden ayrılıp, uzak diyarlara göçen Avadin'in sesi gürleşmiş, iri yarı bir adam olmuştu. Eğri boynumdan dolayı beni tanıyamadı. 'Çocukluk arkadaşın Seydigül'üm ben,' dediğimde, önce inanamadı, sonra sevinçle kucaklayıp havaya kaldırdı. Birlikte yemek yedik, kara bir taşın üzerine oturup uzun uzun konuştuk.

"Yıldızları iyi bildiğimi duyunca bana bir sırrını açmasına şaşırmadım, çocukken de bana güvenirdi. Tesadüfen eski kadın tabletlerinde yazılanları öğrendiğini, dünyanın Balık burcu çağına gireceğini, orada açılacak gökyüzü kapısından yıldızlara karışmanın mümkün olacağını anlattı. Daha önce yeryüzüne düşecek olan yıldıztaşının yerini de tarif eden tabletlerde bütün işaretler kuzeyi gösteriyordu. Avadin, benim gibi birinin yardımı olmadan başaramayacağını bildiği için, birlikte gitmemizi önerdi. Ona karımla kızımdan uzun süre ayrı kalamayacağımı, ayrıca evrenin sırrını gökyüzünde değil, yeryüzünde aramanın daha iyi olacağını söyledim. Ancak ondan sonra, beni gücendirmemek için çekindiği soruyu, boynuma ne olduğunu sordu.

"Küçükken birlikte bağladığımız köpekle ilgili rüyamdan söz edince Avadin güldü, hem de gözünden yaş gelinceye dek güldü. Kendime boşu boşuna eziyet ettiğimi, köpeği o gece kendisinin çözüp götürdüğünü, gözlerini çıkardı-

ğını söyledi. Onunla eğlenmiş, acı içinde ölmesini izlemişti. Durmadan gülüyor, köpeğe verdiği eziyetleri anlatıyordu.

"Birden dünyam karardı, boğazımdan aşağı bir şimşek aktı. Avadin'i hiddetle ittim, tek kelime söylemeden yanından uzaklaştım. İçimdeki acıyı hiçbir söz tarif edemezdi, başım dönüyor, ellerim titriyordu. Biraz ileride yere çömeldim, kustum. Avadin'in sesi kesilmişti, merak edip arkama baktım. Düşerken başını çarpmış, yerde cansız yatıyordu. Yanına gittim. Ölü yüzü, bir kaya gibi sertleşmiş, aniden kararmıştı. Ona bakarken hiç üzüntü duymadığımı fark ettim.

"Ama keşke üzülseymişim. Varlığın anlamı sorusuna kafa yorup diyar diyar dolaşan, gece gündüz demeden okuyup herkesle tartışan ben, o gün orada kırıldığımı, ruhumun ikiye yarıldığını hissettim. Hayatın en küçük ayrıntısına değer verir, her şeyde bir incelik, güzellik ararım. Bilgelerin kindarı çoktur, bana kin besleyenlere bile hoşgörüyle yaklaşırdım. Ama kazara ölümüne yol açtığım arkadaşım için hiç üzüntü duymuyordum. Kalbime çığ gibi bir korku düşürdü bu, orada Avadin'i değil, kendimi kaybettiğimi anladım. Demek gizli bir kötülük varmış içimde, canlanacak zamanı bekliyormuş. Ellerimi bile tanıyamadım, beni gören insanlar, bulutlar, evler, kuşlar, ağaçlar, kara taş da tanıyamadı. Eski Seydigül değildim artık, aynalara bakmaya cesaret edemedim. Kim olduğumu değil, kim olmadığımı görmekten korktum. Evime uğramadan, aylarca avare dolandım, ne karım ne de kızım severdi beni, yüzüme bakar bakmaz nasıl biri olduğumu anlarlardı.

"Kafamın içinde dolanan bir fare parça parça etimi kemirdi, beni kim olduğumu bilemez hale getirdi. Her gece ter içinde uyandım, inledim, ağladım. Tırnaklarımı etime geçirip, beni affetmesi için Avadin'in ruhuna yalvardım, ama hâlâ pişmanlık duymuyordum. Karanlık köşelere sığınmaktan, dilimi ısırıp kanatmaktan başka çare bulamadım. Bu ka-

deri kuzey çıkarmıştı önüme, bir rüzgârla toza dönecek, tek dokunuşta kırılacak haldeydim.

"Akıl bize doğru yolu gösterebilir, ama kalbimiz zayıfsa, hayatın ağırlığı altında eziliriz. Çünkü hayat değil, gerçek olan onun kalpteki görüntüsüdür. Kendime söz geçiremiyor, aklımın ışığını içime düşüremiyordum. Safali'deki dostların arasında biraz kendime geliyor, evrenin güzel cevheri olan aklımı besliyor, ama geceleri yalnız kaldığımda yine dayanılmaz bir işkenceye düşüyordum.

"Artık bu acı karşısında taşların ezdiği bir ot kadar çaresiz olduğumu görünce, evrenin sırrına değil, kalbimin huzuruna kavuşmak için sadece küpelerin bana yardım edebileceğini anladım, bunun için Meranilerle anlaştım. Herkesten gizlediğim adıma yeniden kavuşmak, bir yaraya dönüşen hayatıma ışık vermek istiyordum. Yıldızlardaki mucizeye ihtiyacım vardı. Evrenin özü sonsuz iyiliktir, kalbim pişman olmayı, tekrar üzülmeyi orada öğrenecekti."

Seydigül yere çökmüş, bir dizini kara gömmüştü.

"O küpeye neden herkesten daha çok ihtiyaç duyduğumu şimdi anlıyor musun?" diye devam etti. "Aradan yıllar geçti, hâlâ ölümüne yol açtığım Avadin için üzüntü hissetmiyorum. Kalbimde o yavru köpeğin gölgesi kadar bile yeri yok. Bazı geceler ter içinde uyanıyor, hem Seydigül hem Avadin sanıyorum kendimi. Soluk soluğa... kalbim duracak gibi oluyor... neredeyim... benden başka kimse var mı dünyada... İsterim ki biri gelsin, ateş içindeki alnıma serin elini koysun... burası ölüm diyarı mı, hayat mı... bilemez oluyorum... biri göstersin istiyorum, hissettirsin gerçeği."

"Asri..." diye mırıldandı Rinda.

Seydigül, "Bir şey mi dedin?" diye sordu. Uzun yoldan dönmüş bir babanın yorgunluğu vardı üzerinde. Gözlerinden yaşlar akıyordu.

"Rinda olduğumu zaten biliyordum, ama şimdi daha iyi,

daha derin biliyorum. Kuzeyde kaybolmanın bin türlü yolu var. Eğer Safali'deki kardeşler arasında gerçek adını kullanan biri bulunmasaydı, ben de şüphelerden kurtulamayacak, babamın adında kaybolacaktım. Şimdi hem babamı, hem kendimi daha iyi biliyorum."

Rinda'nın sesine çağlardır unuttuğu bir huzur geldi. Safali Sarayı'ndaki sohbette herkes takma bir ad kullanırken, o adının gerçek olduğunu söylüyordu. Gönlü temiz kardeşlerin hepsinin takma isim kullanmadığını, kendisi gibi gerçek adını taşıyan birinin olduğunu nihayet bilmesi, aklındaki son şüphe kırıntılarını sürükleyip attı. Demek ki, orada kullandığı adın sahibi olmak mümkünmüş, şimdi Seydigül sayesinde emin oldu bundan.

Rinda, ağzından küçük bir şey çıkarıp avucuna koydu.

"İşte küpe," dedi. "Babamın ağzında bulmuştum. Ben de onun gibi sakladım. Başlarda zorluk çektim. Yutmaktan korktum. Ama zamanla alıştım, uyurken bile ağzımdan çıkarmadım. Dişetimle yanağımın arasında sımsıkı duruyordu. İşkencedeyken zorlandım, başımı suya soktuklarında hayatımı değil onu kaybetmekten korktum. Senin bu küpeye ihtiyacın var. Loriya da seni anlayacaktır."

Seydigül inanamayan gözlerle baktı. Bir an soluğu durdu, kıpırtısız kaldı. Kalbinin kilidini açacak anahtarı nihayet bulmuştu. Birkaç adım ötedeydi. Hayata yeniden bağlanacak, iyilerin en iyisi olacaktı. Yüzüne bir sevinç yayıldı, gülümsedi. "Sen Rinda'sın, ben Seydigül," dedi.

Bir çığın düşmek üzere olduğunu bilmiyordu.

Ellerine kar doldurup, sıktı. Sonra bomboş kırlara bağırdı. "Heylooo!" Karşılık olarak dağın yamacından gelen çatırtıyı umursamadan daha uzun bağırdı. "Heeylooo..."

Öne eğilip, gözlerini yumdu. Bıraksalar bütün gün öyle durur, gözyaşlarını tüketirdi.

Birden bir gürültüyle Rinda başını kaldırıp dağa bakınca

üzerlerine şimşek gibi inen çığı gördü. Bu uğultunun kendi kulaklarından geldiğini sanan Seydigül, Rinda ile Meranilerin bağırdığını duymadı.

Hiçbiri yerinden kıpırdayamadı.

Dağdan gelen kar seli hızla çarptı, her birini bir yana savurdu. Yer sarsıldı. Ortalığı büyük bir gürültü sardı.

Sonra yavaş yavaş sesler dindi. Çığlıklar yok oldu.

Yerden bir kar bulutu yükseldi.

Geriye çıplak bir dünya kaldı. Beyaz gökyüzü, beyaz dağlar, beyaz yeryüzü.

Ölüm böyle midir? Sonsuz bir beyazlık. Sessizlik. Zaman geçiyor. Ağır ağır. Daha doğrusu, geçmiyor, yok oluyor zaman. Karın altındakiler kıpırdamıyor. Derin beyazlığa bakmaktan gözlerim yoruluyor. Çığa gömülen benmişim gibi, ne yana dönsem kar görüyor, yönümü şaşırıyorum. Yönler de siliniyor. Rüyamdakiler ölünce, onların zamanına sıkışıp kalıyorum.

Rüya dediğimiz, sorusu bol, cevabı kıt bir hikâyedir. Çok şey söyler, az şey öğretir. Bu rüyaya düşüp beyaz bir tilki olduğumdan beri bunu daha iyi anlıyorum. Bir masalcı olsaydım, buradaki her olayın izahını yapar, mesela Glut'un, Rinda'nın yanında başka biri olduğunu nasıl bildiğini daha önce anlatırdım. Ama bazı şeyleri ben de sadece tahmin etmeye çalışıyorum sizin gibi. Rinda yaralı yatarken, Glut onun karda bıraktığı izleri silmek için gitmiş, izlerin ardından kimsenin gelmediğini görmüştü. Rinda'yı vuranlar daha önemli başka birinin peşindeydiler, bu tarafa gelmemişlerdi. O kişiye ulaşmış olsalardı, bu kez Rinda'yı bulmaya çalışırlardı. Demek diğerini izliyorlardı hâlâ, yani avları kaçıyordu. Glut bu tahminini dile getirerek Rinda'yı denedi, hedefi tutturdu. Aklının berisindeki diğer aklıyla düşünür, gizemli görünmeyi severdi.

Sonra derede su içmeye giden Rinda karda geyik izleri gö-

rüp, bunların dere kıyısında yok olmasına şaşarken, Glut belki aynı oyunu oynamıştı. Aslem sandığı konuğu korkarak yolundan dönmesin diye onun kalbindeki merakı canlandırmak istemişti. Sabahleyin elinde çalı demetiyle dere kenarına gitti, geyiklerin öte yandaki izlerini sildi, dönüşte kendi ayak izlerini de karla örttü. Sadece, dere kıyısına inen geyik izleri kaldı. Bunun verdiği merak, konuğunun korkuyu yenmesine yardım ederdi. "Geyik izlerinin gittiği yere kadar git, öteye geçme," demişti. Oraya inmemiş olsa, geyik izlerinin su kıyısına kadar gittiğini nereden bilecekti?

Ama, Safali'nin girişindeki pınar başında oyun oynarken arabaya saklanan çocuklardan biri orada gördüğünü haber verdiği için Küçük Sultan'ın Çerçi'nin arabasındaki tabutu bildiğini düşünsem de, Ose'nin ölü gölgesine ne olduğunu, arkadaşına neden Yaren diye hitap ettiğini, ya da Çerçi'nin Safali kentinin rengini bulup bulamadığını ben de merak ediyor, bunun gibi birçok konuda tahmin yürütemiyorum. Rüyalar, renkli taşlarla işlenmiş duvar resmine benzer, eksiksiz değildir. Taşlardan biri, mesela on yedincisi yitik olabilir. Tamamlanmış tek bir rüya yoktur. Hayat gibi.

Masalın başında görülen bir bıçak, masal bitmeden ya kan akıtır ya da kırılır, diyenlerin sözü rüyada geçmez. Çünkü hiç kimse rüyasının efendisi değildir, hayatının da. Seydigül, dünya bizim hapishanemizdir dediğinde, acaba ben buraya mı aitim, diye düşünmüştüm. Belki uyanış yok, başka bir hayata geçmeyeceğim. Hep bir tilkiydim, rüya sandığım bu dünya benim tek gerçeğim. İnsanlar bana köyün delisiymişim gibi bakarken haksız değillerdi.

Varoluşun verdiği kaygı, yokluğun yarattığı korkuyla birleşiyor.

Biraz önce çığ düşerken, hayatın bir nedeni var mı, olmalı mı, diye düşündüm yine. Belki varlığın sıradan bir parçası gibi, bir yaprak ya da rüzgâr gibi geldim, gidiyorum. On-

ların böyle bir sorusu yok, olmayacak da. Bir çıkış aramak yerine, benim de sadece yaşamakla yetinmem mümkün değil mi?

Bu sırada, beyaz kar örtüsünde bir kıpırtı oldu. Evet, bir el. Rinda üzerindeki karları yavaş yavaş açtı. Yüzeye çıkıp uzandı. Çok yorulduğu, nefessiz kaldığı belli. Başını kaldırıp, etrafa bakındı.

"Seydigüüül..!" diye bağırdı. Bir karşılık bekledi. Kalkıp birkaç adım attı, "Heey! Beni duyuyor musunuz!" Yine ses gelmedi. Sonra Seydigül'ün nerede olabileceğini tahmin etmeye çalıştı, biraz ileri gidip karı eşelemeye başladı. Emin değildi, sağa sola bakarak boşluğa seslendi. Çığ her yanı düzlemiş, kimin nereye gömüldüğü belirsizleşmişti.

Rinda umudunu tümüyle yitirdiğinde vakit akşamı bulmuş, karları kazıyan parmakları soğuktan hissizleşmişti. Bütün gün zırh gibi kıpırtısız duran bulutlar nihayet çekilmiş, gökyüzü açılmıştı. Kuzey yıldızına baktı. Tam yukarıdaydı, Ejderha takımyıldızı sağ tarafına hareket etmiş, Büyükayı ise üstüne kıvrılıp orada durmuştu. Yeni yıl başlıyordu.

Çığı geride bırakarak Rinda ağır ağır yürümeye başladı. Gölgesi var mıydı, onunla birlikte zaman hareket ediyor muydu, rüzgârlar hâlâ esiyor mu yoksa bu gecenin hatırına geriye mi çekiliyordu, bilemiyordu. Karlar ışıyor, her yanı zaman denen gizli otun kokusu sarıyordu. Eski çağlarda, bu otun bittiği bahçelerin yoluna giden çok olmuş, ama ömürleri, daha rengini bile bilmedikleri topraklara ulaşamadan tükenmişti. Kuzeyin kara rüzgârlarından da öteydi, oralara ermeye ancak yıldızların ömrü yeterdi.

Birisi seslenecekmiş gibi bazen durup ardına bakan Rinda yalnızlığına yeni bir yalnızlık eklenmiş olduğunu görüyor, aylardır az az birikip teninin parçası olmuş açlığı da unutuyordu. Bağırsa kendisinden başkası duymaz, geriye dönse yolunu bulamazdı.

Uzun süre yürüdükten, yorucu bir yamacı aştıktan sonra bir düzlüğe ulaştı.

Önünde bir su yolu gibi uzayan geyik izlerini görünce durdu. Eğilip, karların üzerinde parmaklarını gezdirdi, hâlâ toz gibi olmasına sevindi.

Biraz önce dişi bir geyik geçmişti buradan. Arka ayaklarını geniş açmış, derin izler bırakmıştı.

Rinda çizmelerini çıkarıp heybesine koydu. Morarmış ayaklarını geyik izlerinin yanı sıra kara gömerek ilerledi. Şu an geyikle birlikte yürüyormuş gibi kendisini onun kadar çıplak hissetti. Geyiği ürkütmekten korktu, adımlarını daha yavaş atmaya, soluğunun zayıf sesini yumuşatmaya çalıştı. Kılıcının üzerini kürküyle kapattı.

Ayak izleri bazen titrekleşen geyiğin takatı azalmış olmalı, başını hafif yana eğerek yol alıyor, dizlerini ürperten yorgunluğa karşı koyuyordu. Uzun mevsimleri geride bırakan Rinda'nın da tanıdık kırlardan, kalabalık seslerden, coşkulu ırmaklardan uzak olmanın verdiği boşluk duygusuyla bazen başı dönüyor, bir sisin içine düşmüş gibi gözleri bulanıyordu. Bu yüzden düzlüğün sonuna varıp, birden aşağıda yayılan uçsuz bucaksız ışıkları görünce neye uğradığını şaşırdı, olduğu yerde kalakaldı.

Biraz ileride karlar bitiyor, yıldız dolu bir deniz başlıyordu.

Bir çölün kumları ne çok, bir yağmurun damlaları ne kadar sonsuzdur, ama gökteki yıldız bahçelerinin yeryüzüne inmesine, denizin de ışıklarla dolu olmasına inanamadı Rinda. Böyle bir rüyayı görmek ancak çocuklara nasip olur, o da büyüdüklerinde unutulurdu. Ortalık, kaybolduğu bir ormanın ağaçları gibi yaprak yaprak ışık doluydu. İnsanın aklını başından alacak kadar sınırsız, ürkütecek kadar yakındılar. Denize karışan yıldızlar hafif hafif salınarak dört bir yanı kaplıyordu.

Kıyıda bir kız duruyordu. Sırtındaki yeşil pelerinden Loriya olduğu anlaşılıyordu.

Ülker'i, Kanatlı At'ı, Avcı'sı, her mevsimin yıldızı sulara inmiş, Koç ile Balık burçları da parlıyordu. Yeni bir çağ başlıyor, gökyüzü kapısı açılıyordu. Ayakları Rinda'nınki gibi çıplak olan Loriya engin denize bakıyordu.

Burası bir son muydu, yoksa başlangıç mı? Rinda bunu düşünmedi, artık soruların bittiği sınırda, cevapların açıldığı kapıda olduğunu anladı. Yüklerinden kurtulmuş halde, dingin bir kalple durdu. Üşümüş parmakları gevşedi, soluğu yavaşladı. Başını kaldırıp göğe baktığında sarı atların geçtiğini, kaybolduğu ormanların uğuldadığını sandı.

Karanlık yollar, derin mağaralar, can acıtan sorular, hepsi suya gömülen taşlar kadar gerideydi. Geçmişin bittiği, gelecekten başka bir yönün kalmadığı ufukta, bir değil bin dünyanın kapısı açılıyordu. Her dağ yarılabilir, burada her kar tanesi sonsuza erebilirdi. İnsan ömrü bazen bir kuyuya benzerdi, Rinda nihayet o kuyunun ağzındaydı.

Kadınların umudu aynı göğe aktığında rüzgârlar durur, o kıyıda her fırtına dinerdi. Kara kurtların çaresizliği, beyaz tilkilerin sahipsiz umuda da taşınırdı oraya. Dünyanın en uzak nehirleri coşkuyla akar gelir, aynı denize birikirdi. O saf umut, kuzeyin sonunda, göğün bu sınırında cevhere dönerdi. Yalnızca Rinda'nın ömrünün değil bütün ömürlerin bağlandığı Loriya işte aşağıda bekliyordu.

Rinda ağır adımlarla Loriya'nın yanına yürüdü, sağ tarafında durdu. Birbirlerini tanıdılar. Yorgundular, zayıflamışlardı. Loriya'nın kulağındaki tek küpesi parlıyordu. Rinda kendi küpesini ağzından çıkarıp uzattı. Loriya'nın yüzüne bir ferahlık yayıldı. Küpeyi aldı, dokunur dokunmaz içinde bir yıldız kaydı.

Dalgalar kıyıya vuruyor, çıplak ayaklarına değiyordu.

Koca denizleri çeken ay, evreni çekense insandı.

Bir adım atsalar o sonsuzluğa düşer, yıldızlara gömülürlerdi.

Unutulmuş, eski bir masal vardı, sonu her seferinde başka türlü biterdi. Kayıp kentler gibi toprakla örtülü. Gün döner, çağ değişir, ama masal belli belirsiz hayatın içinde bir yerlere tutunurdu. Şimdi kalplerine dolan huzur, o toprağın kokusundan geliyordu.

Bütün evrende bir tek yıldızlar, bir de Loriya ile Rinda vardı.

Loriya gülümseyerek, ikinci küpeyi Rinda'nın kulağına taktı. Sonra elinden tuttu.

Birdenbire sonsuz bir ışık patladı.